

Larvik
kommune

Sentraladministrasjonen

Kommunestyrets vedtak

Strategidokument 2018–2021

Strategidokument for 2018-2021

Larvik kommune

Oppbygging av dokumentet	3
Forord	4
Plangrunnlag og planbehov i perioden	6
Hovedprofil og prioriteringer i perioden	9
Kommuneplanens samfunnsdel.....	9
Utfordringer for kommunens fire roller.....	11
Oppfølging av kommuneplanenes samfunnsdel.....	14
Effektmål	18
Overordnet organisasjonsutvikling	19
Budsjettvedtak	23
Økonomiske oversikter	34
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	40
Kommunens tjenestoområder	44
Rapporteringsområdet Interne funksjoner	45
Folkevalgte styringsorganer	54
Revisjon og kontrollutvalg.....	56
Sentral stab og støtte.....	57
Fellesutgifter	61
NAV	70
Hovedinntekter	74
Finansielle transaksjoner	75
Overføring til kirkelige fellesråd.....	77
Overføringer til andre etter vedtak/avtale	78
Tjenestområdet Helse og omsorg	80
Virksomhet for funksjonshemmede	86
Arbeid og aktivitet.....	91
Sykehjem	97
Psykisk helse og avhengighet.....	101
Larvik helsehus.....	106
Hjemmetjenester	110
Fellesfunksjoner	117

Tjenesteområdet Kultur og oppvekst.....	124
Skole.....	129
Barnehage.....	135
Barne- og ungdomstjenester.....	141
Larvik læringssenter.....	146
Kultur, idrett og fritid.....	150
Stab Kultur og oppvekst.....	156
Tjenesteområdet Areal og teknikk.....	159
Brann og redning.....	169
Landbruk.....	172
Arealplan.....	175
KMT-Forvaltning.....	177
KMT Øya.....	181
Byggesak.....	184
Geodata.....	187
Stab areal og teknikk.....	190
Tjenesteområdet Eiendom.....	193
Renhold.....	204
Prosjekt, drift og vedlikehold.....	207
Utvikling og forvaltning.....	210
Stab eiendom.....	213
Boligforvaltning.....	215

Oppbygging av dokumentet

Forord

Plangrunnlag og planbehov

Plangrunnlaget (gjeldende planer) i de to kommunene pr 1. oktober 2017. Her listes opp Planer etter plan- og bygningsloven og temaplaner. Her fremgår det også lister over hvilke planer som er i prosess og utviklingstrekk som påvirker planbehovet. Deretter beskrives det hvilke planer som prioriteres i perioden.

Hovedprofil og prioriteringer

I denne delen gjengis vedtatt mål og strategier for perioden 2012-2020, slik dette er vedtatt i Kommuneplanens Samfunnsdel 2012-2020. Videre beskrives kort hvilket utfordringsbilde en ser for perioden, og som rådmannens forslag forholdt seg til.

Deretter beskrives hvordan Kommuneplanens samfunnsdel følges opp de fire kommende årene. Det fremgår hvordan en vil følge opp de to hovedutfordringene (befolkningsvekst og kompetanse/utdanning) og hvordan en vil følge opp de fire målområdene.

Organisasjonsutvikling

Her beskrives kort status når det gjelder organisering, ledelse og arbeidsmiljø. Videre hvilke utfordringer en ser framover, hvilke mål en vil arbeid mot og hva slags effekt en vil oppnå for disse målområdene. Til slutt beskrives hvilke innsatsområder en vil prioritere i perioden.

Hovedtallene i budsjettvedtaket

- Kommunestyrevedtaket
- Sentrale inntekter
- Sentrale utgifter
- Finansinntekter og -utgifter
- Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Tjeneste- og rapporteringsområder

Inndelingen følger modell for administrativ organisering. De fire tjenesteområdene samsvarer med ansvarsområdet til de fire kommunalsjefene. Under hvert tjenesteområde omtales kort det enkelte virksomhetsområdet, som samsvarer med administrativ organisering av styringsnivå 2 (virksomhetslederne).

Tjenesteområdene presenteres i denne rekkefølgen:

- Interne funksjoner
- Helse og omsorg
- Kultur og oppvekst
- Areal og teknikk
- Eiendom

I økonomitabellen for hvert tjenesteområde fremgår det hvordan samlet økonomiramme fordeles på de administrative virksomhetene som bidrar til denne tjenesten.

Ståstedsanalyse 2017 basert på endelige KOSTRA-tall 2016 ligger elektronisk på følgende nettside: <https://www.larvik.kommune.no/media/1531/staastedsanalyse-2017-larvik-kommune.pdf>

Forord

Foto: Olav Nordheim

Rådmannen legger med dette frem strategidokumentet med forslag til budsjett og handlingsplan for Larvik kommune for perioden 2018-2021. Forslaget bygger på Fellesnemndas vedtak i Rammesaken, samt økonomiplan/budsjett for de to kommunene for perioden 2017-2020.

Å bygge en ny kommune

Rådmannen legger med dette frem strategidokumentet med forslag til budsjett og handlingsplan for Larvik kommune for perioden 2018-2021. Forslaget bygger på Fellesnemndas vedtak i Rammesaken, samt økonomiplan/budsjett for de to kommunene for perioden 2017-2020.

I tillegg er vedtak i de to kommunestyrene i løpet av 2017 vurdert, samt eksterne rammebetingelser som er definert gjennom lovgivning og økonomiske rammer i forslaget til statsbudsjett for 2018.

Kommunens fire roller, slik disse er beskrevet nærmere under «hovedprofil og prioritering i perioden», skal alle ivareta; men en vil likevel denne gang trekke fram rollen «ivareta det lokale folkestyret». Dette selvsagt begrunnet med at vi fra 2018 skal bygge en ny kommune hvor det følger med både utfordringer og muligheter. En utfordring blir å sikre medvirkning og engasjement fra innbyggerne i en kommune med stor geografisk utstrekning. En mulighet blir å utvikle nye måter innbyggerne kan engasjere seg og delta i utviklingen av samfunnet.

God informasjon og tilførsel av kunnskap er viktig for å kunne engasjere seg, og rådmannen er opptatt av dette som en grunnleggende samfunnsverdi hvor vi som organisasjon bør ta et løft.

En kommune er på mange måter et forbilde på hvordan et samfunn finner fram til gode løsninger hvor fellesskapets beste og konsekvenser for den enkelte må veies fram til gode konklusjoner. Råd om veivalg basert på kunnskap skal prøves av folket gjennom endelig beslutning i folkevalgte organ. Det er viktig i seg selv, og som et synlig oppdragende uttrykk, at dette samspillet utøves med respekt for den viktige rollen en har tatt på seg i utøvelsen av demokratisk styring. Kvaliteten i dialogen mellom politisk og administrativ ledelse, og mellom kommunen og samfunn, er viktig for å skape god legitimitet og derved ivareta tildelt rolle i styringen av landet: «ivareta det lokale folkestyret».

To andre roller kommunen skal ivareta er nært koblet til hverandre. Kommunen skal «yte velferdstjenester» og er med sitt brede samfunnsoppdrag viktig for hverdagen til innbyggerne. Med den demografiutvikling som allerede er i bevegelse, men som blir mer krevende om noen år, vil kommunen måtte møte dette med å være god i rollen som «samfunnsutvikler». Det må skapes verdier som sikrer grunnleggende velferdstjenester. I tillegg må utfordringen møtes med å være en attraktiv arbeidsplass som kan tiltrekke seg dyktige fagfolk og å utvikle en innovativ organisasjon som blant annet evner å henge med i den digitale transformasjonen som ventelig vil prege både kommunen og samfunnet for øvrig.

Rådmannen ønsker også å rette oppmerksomheten mot «utenforskap» i perioden, og se på dette både på tvers av tjenesteområdene i kommunen og i dialog og samhandling med andre samfunnsaktører, både offentlige og private. Kvaliteten i samfunnet vil svekke seg vesentlig dersom antallet som føler at de faller utenfor de goder som andre oppfatter som selvsagte og som også bidrar til å definere om du lykkes i livet. Erfaring har lært oss at å mislykkes her over tid gir store negative konsekvenser for samfunnet. Det vil være viktig med god dialog som bidrar til at en i felleskap står bak å prøve ut nye tiltak.

Kommunens økonomi må styres slik at den er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Dette tilsier at det i større grad bør fastlegges tydelige overordnede rammer for økonomidisponeringer, og at disse bygger på at en ikke skyver problemer over til de som senere må ta over styringen av kommunen. I den sammenheng er handlingsregel for gjeld et sentralt element, og at en sikrer seg at de disposisjonene en gjør er lønnsomme i et samfunnsperspektiv ut over økonomiplanperioden. Å forebygge framtidige utgifter er ofte forenlig med å sikre grunnleggende kvaliteter for samfunn og individ også i et kortere tidsperspektiv. Etter rådmannens vurdering blir det viktig å legge til rette for gode prosesser i forkant av viktige prioriteringer.

I 2018 starter arbeidet med å utarbeide Kommuneplanens samfunnsdel og Kommuneplanens arealdel for den nye kommunen. I tillegg er det viktig at kommunen benytter anledningen til å lande en tydeligere retning for utviklingen av Larvik sentrum gjennom en ny sentrumsplan som også tar opp i seg lokalisering av ny jernbanestasjon og utviklingen av Indre havn. Det blir spennende år å være folkevalgt, ansatt og innbygger, hvor vi sammen må ta ansvar for å skape framtiden slik vi vil ha den.

Strategidokumentet viser kommunens prioriteringer og ønskede resultater i fireårsperioden frem mot 2021. Dokumentet inneholder både budsjett og økonomiplan i henhold til kommunelovens bestemmelser og periodens handlingsdel for *Kommuneplan Larvik 2012-2020* og *Kommuneplan Lardal 2014-2024*.

Plangrunnlag og planbehov i perioden

A) Plangrunnlaget (gjeldende planer) i de to kommunene pr. 1. oktober 2017

Planer etter plan- og bygningsloven (Omhandler ikke reguleringsplaner):

- Kommuneplanen samfunnsdel Larvik kommune 2012-2020, K-sak 069/13, 22.05.13.
- Kommuneplanen samfunnsdel Lardal kommune 2014-2024.
- Kommuneplanens arealdel Larvik kommune 2015-2027. K-Sak 109/15 16. 09.2105 og K-sak 044/16, 16.03.16. Rullering av bestemmelser i K-sak 113/17, 13.09.17.
- Kommuneplanens arealdel Lardal kommune 2013-2022.
- Kommunedelplan for Larvik by 2015- 2027. K- sak 107/15, 16.09.15. Rullering av bestemmelser i K-sak 113/17, 13.09.17.
- Kommunedelplan for Stavern by 2015-2027. K-sak 108/15, 16.09.15 og K-sak 043/16,16.03.16. Rullering av bestemmelser i K-sak 113/17, 13.09.17.
- Kommunedelplan for Svarstad 2010- 2022, revidert 13.06.17 K-sak 040/17.
- Kommunedelplan for strekningen E 18 Bommestad–Sky, K-sak 030/09, 30.03.09.
- Kommunedelplan ny E18 strekningen Sky-Telemark grense, K-sak 007/06, 15.02.06.
- Kommunedelplan for Rv 303 ny tunnel gjennom Torstrand. K-sak 0124/96, 28.08.96.
- Kommunedelplan for transport (Transportplanen). K-sak 0118/96, 28.08.96.
- Kommunedelplan for jernbanen Farriseidet-Telemark grense. K-sak 104/12, 20.06.12.
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv Larvik kommune 2013-2016, k-sak 161/12, 24.10.12.
- Kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og kulturbygg Lardal kommune 2007-2010.
- Kommunedelplan for steinressurser Larvik kommune 2013-2025, K-sak 050/12, 18.04. 12.
- Kommunedelplan for sykkeltrafikk i Larvik og Stavern, K-sak 125/11, 19.10.11.
- Kommunedelplan for camping Larvik kommune 2015- 2027, K- sak 006/15, 11.02.15 og K-sak 042/16, 16.03.16.

Temaplaner:

- Plan for framtidig skolestruktur Larvik kommune. K – sak ???/17, 18.10.17.
- Kommunalteknisk plan Larvik kommune 2018-2021, K-sak 095/17, 21.06.17.
- Helseberedskapsplan for Larvik kommune. K-sak 086/17. 21.06.17.
- Klima- og energiplan Larvik kommune. Handlingsprogram 2017-2020. K-sak 038/17, 29.03.18.
- Trafikksikkerhetsplan Lardal Kommune 2017-2021.
- Plan for helhetlig oppvekst Larvik kommune 2016-2020. K-sak 016/17, 15.02.17.
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse med handlingsprogram for Lardal og Lardal kommuner. K-sak Larvik 018/17, 15.02.17.
- Kvalitet i skolen 2017-2019. K-sak 246/16, 14.12.16.
- Framtidens barnehager i Larvik kommune. K-sak 227/17, 07.12.16.
- Temaplan for integrering av innvandrerbefolkningen 2017-2020. K-sak 248/17, 14.12.16.
- Alkoholpolitisk handlingsplan Larvik kommune. K-sak 090/16, 11.05.16.
- Næringsplan, Larvik kommune 2015- 2020. K- sak 037/15, 25.03.15.
- Boligplan, Larvik kommune 2015- 2020. K-sak 038/15, 25.03.15.
- Plan for framtidens helse- og omsorgstjenester, Larvik kommune. K-sak 078/14, 18.06.14.
 - o Institusjonenes rolle og funksjoner, og behov framover. K-sak 010/17.15.02.17.

- Framtidig behov for omsorgsboliger og øvrige boliger med bemanning. K-sak 011/17, 15.02.17.
- Helse og omsorg - Fra vugge til grav. Lardal kommune.
- Bosettings- og integreringspolitisk plan for Lardal kommune 2 011- 2 015.
- Vold i nære relasjoner i barnefamilier Larvik kommune. K- sak 167/11, 07.12.11.
- Forvaltningsplan for Rakke. K-sak 065/10, 17.06.10.
- Vedlikeholdsplan for kirker og kulturbygg. Larvik kommune.
- Plan for smittevern, Larvik kommune. K-sak 224/07, 12.12.07.
- Program mot levekårforskjeller og barnefattigdom Larvik kommune. K- sak 079/14,18.06.14.
- Ruspolitisk handlingsplan for Lardal kommune 2011- 2015.
- Mulighetsstudie for et helhetlig transportsystem for Larvik by. K-sak 081/17, 21.06.17.

B) Planer i prosess pr. 1. oktober 2017 i de to kommunene

Planer etter plan- og bygningsloven (Omhandler ikke detaljerte reguleringsplaner):

- Kommunal områdeplan Faret/Nordby
- Kommunal områdeplan Indre Havn
- Kommunal områdeplan Martineåsen
- Kommunal områderegulering Kaupang
- Kommunal områdeplan Tenvik

Temaplaner:

- Kulturplan for Larvik kommune
- Logistikkplan

C) Utviklingstrekk som påvirker planbehovet (fra vedtatt planstrategi)

Følgende moment i utfordringsbildet for den nye kommunen ble vurdert i planstrategien, for å se om en hadde et oppdatert planverk på disse områdene.

- Kommunesammenslåingen
- Nasjonal planlegging
- Folkebevegelser – flyktninger
- Klima – det grønne skiftet
- Omstilling i næringslivet – verdiskaping og sysselsetting
- Demografi – tilpasning av tjenester
- Stedsattraktivitet
- Folkehelsen
- Samfunnssikkerhet

Konklusjonen i gjennomgangen var at kommunen i all hovedsak hadde et oppdatert planverk. Imidlertid må den nye kommunen utarbeide ny kommuneplan, både samfunnsdelen og arealdelen, og disse planprosessen må startes opp i 2018.

I tillegg er det viktig at kommunen posisjonerer seg med ressurser til å følge opp planlegging av byutvikling samordnet med framdrift og konklusjoner i planleggingen av jernbane og jernbanestasjon.

Det blir også kritisk at kommunen fastlegger en robust plan for hvordan en skal møte prognose for demografiutvikling, hvor en stadig større andel av befolkningen blir eldre.

D) Planlegging i perioden

Kommuneplanens samfunnsdel

- Kommuneplanen samfunnsdel rulleres ikke i de to kommunene, men gjelder som to sidestilte overordnede styringsdokumenter for den nye kommunen fra 1. januar 2018. Prosessen med utarbeiding av Kommuneplanen samfunnsdel startes opp 1 halvår 2018, mens planen sluttbehandles av kommunestyret som tiltrer i oktober 2019.

Planer for samfunnsutvikling

- Logistikkplan iht KST-sak 90/14.

Arealplaner

- Kommuneplanens arealdel rulleres ikke i de to kommunene, men gjelder som to sidestilte overordnede styringsdokumenter for den nye kommunen fra 1. januar 2018. Prosessen med utarbeiding av Kommuneplanens arealdel startes opp 1. halvår 2018, mens planen sluttbehandles av kommunestyret som tiltrer i oktober 2019.

Fullføre planer under arbeid:

- Kommunal områdeplan Faret/Nordby
- Kommunal områdeplan Indre Havn
- Kommunal områdeplan Martineåsen
- Kommunal områderegulering Kaupang
- Kommunal områdeplan Tenvik
- Kommunedelplan dobbeltspor Stokke - Larvik

Nye arealplaner som utarbeides i perioden:

- Sentrumsplan for Larvik by (inkludert jernbanestasjon)
- Bevaringsplan/ny reguleringsplan for Nevlunghavn
- Kommunal områdeplan for Kvadraturen og Pumpeparken
 - Formingsveileder for bygninger, gater og byrom i Stavern.
- Kommunedelplan Bru over Lågen
- Rullering av kommunedelplan for sykkeltrafikk (Gang- og sykkelplan).

Tjenesteplaner

Fullføre planer under arbeid:

- Kulturplan for nye Larvik kommune
- Grønnstrukturplaner for byplanområdene Stavern og Larvik, med fokus på forbindelser til og mellom større naturområder, parker, trygge skoleveier, sikring av verdifull vegetasjon og trær.
- Plan for legetjenester

Nye planer som utarbeides i perioden:

- Revidere Plan for helse og omsorg. Mestring i alle livets faser
 - Fremtidens Sykehjemstruktur K-sak 131/17
 - Plan for fysioterapitjenester K-sak 130/17
- Veteranplan for Larvik kommune K-sak 122/17

Hovedprofil og prioriteringer i perioden

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommunestyret samfunnsdel Larvik kommune 2014-2020

I gjeldende plan er to mål gitt spesiell oppmerksomhet for perioden:

- *Det skal oppnås en årlig vekst på 1,5 % i befolkningen i Larvik kommune.*
- *Langt flere av innbyggerne over 16 år skal ha høyere utdanning og faglig kompetanse.*

Videre framgår av planen hvilke kjennetegn en ønsker å utvikle for følgende fokusområder:

- *Engasjement og alles deltakelse*
- *Vekst og verdiskaping som forutsetning for god velferd*
- *Et like verdig liv for alle*
- *Natur-, miljø- og kulturarven er mitt og ditt ansvar*

Planen inneholder ønsket effekt på ni indikatorer:

- *Omdømme, frivillig aktivitet, befolkningsvekst, skatteinntekt, arbeidsplassdekning, arbeidsplasser, frafall fra videregående skole, boligbygging og energiforbruk.*

Planen fastlegger hvilke strategiområder en vil benytte:

- *Ledelse (hvor godt leder vi), ansatte (hvor godt utvikler vi våre ansatte), partnerskap (har vi forpliktende partnerskap med våre viktigste partnere), økonomi (hvor godt utnytter vi våre økonomiske ressurser), bygg og anlegg (hvor effektiv og hensiktsmessig er vår struktur), teknologi (hvor godt utnytter vi tilgjengelig teknologi) og arbeidsform (hvordan utfører vi oppgavene og sikrer fokus på innbyggere/brukere).*

Planen fastlegger planmodell, langsiktig planstrategi og overordnet arealstrategi:

- *Planstrategien fastlegger hvilke planer som skal utarbeides for å nå mål på prioriterte politikkområder.*

Bærende prinsipper i arealstrategien er:

- *Bærekraftig utbyggingsmønster: Prioriterte utbyggingsområder ligger innenfor «Sommerfuglen» for å verne dyrkbar mark og gi grunnlag for en attraktiv byutvikling.*
- *Tydelig senterstruktur: Larvik by er Regionsenter. Stavern by er Områdesenter. Kvelde, Helgeroa og Tjøllingvollen er Lokalsenter.*
- *Miljøvennlig transportsystem: Sentrumsnær jernbanestasjon og kollektivknutepunkt, prioriterte kollektivakser fra Stavern til Gon, og fra Bommestad til Klova. Larvik Havn utvikles som regionalt logistikk-knutepunkt. Gang- og sykkelveier prioriteres i henhold til senterstruktur og utbyggingsmønster.*

Kommunestyret samfunnsdel Lardal kommune 2014-2024

Visjon

- *Vi ønsker at enda flere mennesker skal leve godt, virke og trives i bygda vår.*

Slagord:

- *Romslig, trygg og trivelig*

Kvaliteter:

- *Sunne oppvekstvilkår for barn*
- *Kort vei til mange byer*
- *Byr oss om hverandre*
- *Frivillighet*
- *Kultur*
- *Dugnadsånd*

Satsingsområder (hovedmål)

Lardal kommune i et langsiktig perspektiv

- *Trivsel og trygghet for innbyggerne i et langsiktig perspektiv.*

Befolkningsvekst

- *Befolkningsveksten i Lardal skal fra og med 2016 i gjennomsnitt være 1 % pr år, folketallet skal ved utgangen av 2022 være 2600 personer.*

Utvikling av området ved fylkesvei 40

- *Området v /Fv. 40 skal være forbeholdt en fremtidig utvikling av handelsområde.*

Bolig og sentrumsutvikling

- *Svarstad skal styrkes som tettsted og kommunens sentrum, og det skal legges til rette for at 70 % av boligbyggingen i kommunen skjer her.*

Folkehelse, levekår og gode oppvekstvilkår

- *En god oppvekst varer livet ut. Familien er grunnpilaren.*

Helse, omsorgs- og velferdstjenester

- *Innbyggere i Lardal skal i størst mulig grad oppleve god livskvalitet gjennom hele livet.*

Klima, miljø og samfunnssikkerhet

- *Det skal være trygt å bo og virke i Lardal.*

Kommuneorganisasjon

- *Lardal kommune skal være rustet til å møte morgendagens utfordringer.*

Prioritering

For å oppfylle visjonen om at «..enda flere mennesker skal leve godt, virke og trives i bygda vår» vil en prioritere tre områ der spesielt;

- *Økt folketall og økt boligbygging*
- *Gode oppvekstvilkår*
- *Forebyggende og helsefremmende tiltak*

Utfordringer for kommunens fire roller

Kommunens rolle i norsk forvaltning bygger på fire søyler:

- Ivareta det lokale folkestyret
- Yte velferdstjenester
- Utøve myndighet
- Bidra til samfunnsutvikling

For perioden 2018 til 2021 er det knyttet følgende utfordringer og muligheter til de ulike søylene:

Ivareta det lokale folkestyret

Lokaldemokratiet er en fundamental del av et godt fungerende demokrati. Et levende lokaldemokrati er grunnsteinen i folkestyret, og en forutsetning for tillit og legitimitet til det nasjonale folkestyret. Med kommuner som ramme gir lokaldemokratiet innbyggerne muligheter for deltakelse og engasjement i det offentlige livet. Kommunene representerer nærhet og muligheter for innflytelse. Det er innbyggerne som velger lokalpolitikere, som i neste omgang tar viktige lokale beslutninger. Gjennom nærhet mellom velgerne og de folkevalgte har innbyggerne mulighet til å påvirke utviklingen i kommunen. Innbyggerne kan reagere på offentlige beslutninger overfor valgte representanter både lokalt og regionalt.

Det klassiske verdigrunnlaget for et lokalt selvstyre er demokrati, frihet og effektivitet. Dette er verdier som er tett sammenkoblet. Kommunenes frihet i den lokale politikktutformingen gir mulighet for lokal tilpasning, effektiv utnyttelse av ressursene og gjør det meningsfullt å delta i den lokalpolitiske prosessen.

Kommunene er imidlertid gitt ansvar for sentrale velferdsoppgaver som er knyttet til nasjonalpolitiske mål, og det er derfor også behov for statlig styring av kommunesektoren for å sikre at disse blir ivaretatt og at ulikheten i tilbudet fra kommunene ikke blir for ulikt.

Mulige utfordringer i perioden:

- Sikre innbyggernes medvirkning i store plan- og utviklingsprosesser.
- Skape engasjement for lokaldemokratiet i den nye kommunen fra 2018.

Muligheter i perioden:

- Arbeide frem nye former for medvirkning og engasjement hos innbyggere.
- Forme en fornying av folkevalgtrollen ved overgang til ny kommune fra 2018 og første ordinære valg i ny kommune 2019.

Yte velferdstjenester

Kommunene har et overordnet ansvar for velferdstilbudet til sine innbyggere. De har blant annet ansvar for grunnskoleopplæringen, barnehager, sosialtjenesten, helse- og omsorgstjenester med forebyggende tiltak som bidrar til egenmestring. Kommunene med sitt brede samfunnsansvar er viktige i folks hverdag. Kommunene er derfor sentrale for å bygge grunnleggende legitimitet til lokaldemokratiet. Velfungerende, trygge og identitetsskapende lokalsamfunn er en avgjørende forutsetning for et godt velferdssamfunn. Nærhet til innbyggerne gir kommunen bedre forutsetninger enn staten for å tilrettelegge for effektiv tjenesteproduksjon innenfor en rekke av de viktigste velferdsoppgavene. Behovene for og ønskene om hvilke oppgaver som skal prioriteres kan variere fra kommune til kommune. Kjennskap til innbyggernes behov og ønsker gir muligheter til å prioritere ressursene i samsvar med innbyggernes preferanser. Kommunenes brede oppgaveportefølje gir også gode forutsetninger for å se ulike tjenesteområder i sammenheng. Resultatet er løsninger der ressursene blir brukt i samsvar med lokale behov.

Samtidig er det viktig, spesielt når det gjelder sentrale velferdstjenester, at hensynet til likeverdighet i tjenestetilbudet sikres. Det er derfor nødvendig med en viss statlig styring for å ivareta hensynet til likeverdighet i tjenestetilbudet.

Mulige utfordringer i perioden:

- Tilpasse kommunens velferdstjenester til endringene i befolkningssammensetningen i Larvik (forholdsmessig flere eldre).
- Økte forventninger og krav om kvalitet og kvantitet i tjenestene uten at kommunen har økonomiske rammer til å svare opp.
- Sikre kompetente fagmiljøer og god samhandling i tjenestene.

Muligheter i perioden:

- Innovasjon i tjenestene, med fokus på digital transformasjon i hele organisasjonen.
- Prioritere tydelig, samt holde fast ved valgt retning i planer for utvikling av tjenestene.
- Utvikle kommunen som en attraktiv arbeidsplass og med et godt lederskap.

Utøve myndighet

Kommunene er myndighetsutøvere i en rekke sammenhenger, for eksempel på saker etter sosial- og helselovgivningen, plan- og bygningsloven og tilskuddsforvaltning til frivillige lag. På mange områder har kommunene myndighet til å fastsette påbud og forbud eller gi tillatelser, tilskudd og bevilninger. Dette er disposisjoner som kan være bestemmende for enkeltindividers, bedrifters eller organisasjoners rettigheter og plikter. Dette stiller krav til juridisk og sektorfaglig kompetanse i den kommunale forvaltning.

Både kommunenes rolle som velferdsprodusenter og som myndighetsutøvere gjør hensynet til rettssikkerhet viktig i forholdet mellom kommunene og innbyggerne. Begrunnelsen for å legge myndighetsoppgaver til kommunene er ofte at de krever utøving av lokalt skjønn, enten politisk eller administrativt. Samtidig er innbyggernes rettssikkerhet en begrunnelse for statlig styring av kommunesektoren. Rettssikkerhet innebærer at den enkelte skal være sikret mot overgrep og vilkårlighet fra myndighetenes side, at den enkelte skal ha mulighet til å forutberegne sin rettsstilling og forsvare sine rettslige interesser. Det stilles krav både til selve saksbehandlingen og til innholdet i de vedtak som fattes. For eksempel stiller forvaltningsloven krav til habilitet, og setter frister for saksbehandlingstid. Krav om habilitet innebærer at den som behandler saken skal være upartisk, og at det er en viss avstand mellom de som fatter beslutninger og de beslutningen gjelder. Avgjørelser som fattes skal være i tråd med lover og forskrifter. Dette stiller for eksempel krav til kompetanse hos saksbehandleren.

Mulige utfordringer i perioden:

- Ivaretagelse av rettsikkerhet og likebehandling kan utfordres av økende grad av press/aksjoner fra ulike særinteresser og at prioritering preges av medieoppslag.
- Store krav til juridisk og sektorfaglig kompetanse i den kommunale forvaltning.

Muligheter i perioden:

- Skolere folkevalgte, ansatte og offentligheten i rolleforståelse for hvordan utøvelse av myndighet skal utføres for å ivareta grunnleggende rettssikkerhet.
- Utvikle gode og robuste fagmiljøer og god ledelse som har trygghet til å utføre myndighetsutøvelsen slik at rettigheter og plikter for innbyggerne ivaretas.

Bidra til samfunnsutvikling

I tillegg til rollene som demokratisk aktør, velferdsprodusent og myndighetsutøver har kommunene en viktig funksjon i å utvikle lokalsamfunnet, det vil si å være en samfunnsutvikler. Rollen som samfunnsutvikler innebærer at kommunen skal bidra til å utvikle gode lokalsamfunn for innbyggerne. Arenabygging som trekker inn frivillig sektor og næringslivet kan bidra til dette. Et samarbeid mellom kommunen som tilrettelegger, næringsliv og frivillig sektor skal bidra til å skape nye muligheter for utvikling av lokalsamfunnet. Rollen som planmyndighet er viktig i denne sammenheng da kommunene er sentrale som tilretteleggere for nyskaping og næringsutvikling. Dette kan gjøres gjennom å skape møteplasser for næringslivet i kommunen, stimulere til etablerervirksomhet og gjennom å ta næringslivet med på råd når næringsplaner/næringssaker er til drøfting/behandling. Kommunene er gitt et stort handlingsrom som samfunnsutvikler både i forhold til frivillig sektor og næringslivet. Kommunene kan ivareta denne rollen ved å jobbe utadrettet i forhold til andre aktører. Dette er nødvendig for at kommunene skal kunne fylle rollen som lokal samfunnsutvikler.

Mulige utfordringer i perioden:

- Sikre den demografiutvikling og verdiskaping som er nødvendig for å utvikle et bærekraftig samfunn som er posisjonert for framtiden.
- Sikre at befolkningens kompetanse ikke er lavere enn i landet for øvrig for å kunne være posisjonert for framtidig verdiskaping.
- Sikre en utvikling som bidrar til at kommunens inntekter er på nivå med andre bykommuner i regionen.
- Oppnå en god integrering av flyktninger, og generelt forhindre utenforskap, gjennom deltakelse i samfunnet.

Muligheter i perioden:

- Utvikle en tydeligere omdømmeposisjon gjennom arbeidet med tiltakene i vedtatt kommunikasjonsplattform.
- Økt stedsattraktiviteten for å beholde og tiltrekke seg kompetent og etterspurt kompetanse og næringsaktører med potensiale for framtidig verdiskaping.
- Samle krefter og bygge arenaer for samhandling med næringsliv og frivillige aktører for å nå fastsatte mål innen næring og byutvikling.
- Delta aktivt i regionale planer og prosesser som kan bidra til å styrke attraktiviteten til regionen og kommunen.

Godt politisk og administrativt lederskap forutsetter at kommunenes rolle i norsk forvaltning ivaretas ved at de fire søylene forstås og respekteres.

Godt politisk og administrativt lederskap forutsetter et hovedfokus på HVA og HVORFOR, mens HVORDAN i størst mulig grad bør overlates til et samspill mellom fagmiljøer og de berørte parter.

Et tydeligere fokus på hva en ønsker kommunen skal lykkes med, forutsetter også mindre oppmerksomhet - med tilhørende mindre ressursbruk - på det som er mindre viktig for Larvik.

Forskning viser at samfunn som utvikler en tillitsfull samhandlingskultur om hvordan en kan møte de største utfordringene og realisere omforente mål lykkes bedre enn andre kommuner. Politisk og administrativt lederskap må bidra til å utvikle en tillitsfull samhandlingskultur i den nye kommunen.

Oppfølging av kommuneplanenes samfunnsdel

Hovedmål

Summen av de to gjeldende samfunnsplanene er i hovedsak en ambisjon om

- Befolkningsvekst; attraktivt å bo i og flytte til
- Næringsvekst; attraktivt for bedrifter
- Økt kompetanse i befolkningen; større andel med høyere utdanning

Her presenteres kort overordnet hvor en tenker å holde fokus på disse områdene fram til en Kommuneplanens samfunnsdel for den nye kommunen blir vedtatt i 2019.

- **Ambisjon om befolkningsvekst**

Larvik kommunestyrets ambisjon er fastsatt til en vekst på 1,5 % årlig.

Rådmannens vurdering er at vekstmålet for Larvik burde relateres til nasjonal vekst, for eksempel 110 % av nasjonal vekst. Det er ikke presisert ved fastsettelsen av målet om veksten skal utgjøres av en spesiell gruppe, men barnefamilier er en målgruppe i vedtatt kommunikasjonsplattform for vekst og utvikling.

Dette bør presiseres for å gi en bærekraftig retning på ønsket vekst.

Effekt målet for befolkningsvekst er av rådmannen foreslått justert.

- **Kunnskap om drivkrefter for befolkningsvekst**

Larvik kommune har deltatt i et treårig forskningsprosjekt «Attraksjonskraft gjennom stedsinnovasjon». Prosjektet var initiert av fylkeskommunene Østfold, Buskerud, Telemark og Vestfold, i et samarbeid med Telemarksforskning. Prosjektets mål var å analysere hvilke drivkrefter som påvirker steders utvikling, og hvilket handlingsrom kommuner har for å styre sin egen utvikling. Prosjektet omfattet kommuner som har ambisjoner om å utvikle seg selv og bli mer attraktive for bedrifter, som bosted eller bli et mer attraktivt sted å besøke. Kunnskapen som er tilført gjennom forskningsprosjektet bør legges til grunn i arbeidet med å sikre ønsket vekstprofil i Larvik. Det er utarbeidet en modell som legges til grunn i arbeidet med å utvikle attraktivitet, og denne ble også lagt til grunn i arbeidet med næringsplanen og kommunikasjonsplattform for vekst og utvikling. I analysen som er utført for Larvik pekes det spesielt på at vekst i næringslivet er den største utfordringen for Larvik for å nå målet om befolkningsvekst.

Det må etableres en felles forståelsesplattform for videre arbeid på dette området i den nye kommunen, både mellom politisk og administrativ ledelse og mellom kommunen og viktige partnere som må aktiveres for oppnå kraft i arbeidet.

- **Utvikle attraktive byer og tettsteder**

Kommunedelplan for Larvik by og Stavern by ble fullført i 2015. Kommunedelplanene avklarer rammer for disponering av arealer og mål for utvikling av byområdene. Samtidig er planprogram for utvikling av Indre havn vedtatt, og reguleringsplan for ny gjestehavn er i god framdrift. Grandkvartalet er et viktig byutviklingsprosjekt, og plan for utvikling av kvartalet ble vedtatt i 2017. I 2017 ble også mulighetsstudiet for helhetlig transportløsning for Larvik by ferdigstilt. Det viktige framover for Larvik by blir å koble en god plan for byutvikling sammen med planlegging av ny jernbanestasjon, og i det også koble oppstartet planarbeid for Indre havn inn i denne helheten. Rådmannen ser for seg et behov for en sentrumsplan som fastlegger en tydelig og helhetlig føring for videre utvikling av by-sentrum.

Det er etablert en «gårdeierforening», organisatorisk knyttet til Larvik by, og denne kan bli et viktig virkemiddel i det å skape et mer helhetlig sentrumsprodukt. Larvik kommune bør støtte opp om dette arbeidet i perioden, da en attraktiv by er svært sentralt for å bli en attraktiv bokommune, jfr. også tilbagemelding fra potensielle tilflyttere slik dette kom fram i arbeidet med kommunikasjonsplattformen.

For Stavern er det spesielt viktig å sikre høy statlige aktivitet, hvor Politihøgskolen er spesielt viktig – også fordi studentene preger byen positivt hele året. Arbeidet som er startet for å være kandidat for lokalisering av ny Politihøgskole må føres videre til beslutning er tatt. Her er det spilt inn flere alternativer for lokalisering i Larvik. For Stavern er ellers planer/prosjekter rettet mot boligbygging, framtidig sjøfront og stedets identitet viktig.

Arbeidet med rullering av Kommuneplanens arealdel for temaene bolig og næring ble ferdigstilt i 2015. I denne planen fikk tettstedene Tjøllingvollen, Kvelde og Helgeroa oppmerksomhet ved at utbyggingsområdene ble fastlagt. I 2018 vil arbeidet med å utarbeide en arealplan for den nye kommunen starte opp, og rådmannen antar at Svarstad kommer inn som et utbyggingsområde på linje med de nevnte i dagens arealplan i Larvik. Planstrategien tilsier at ny arealplan skal vedtas av nytt kommunestyre etter lokalvalget i 2019.

- **Boligplanlegging - boligbygging**

Kommuneplanens arealdel er revidert med et særlig fokus på bolig og næring. Samtidig er det startet opp planarbeid for større boligområder som ble avklart i Regional plan for bærekraftig arealpolitikk. Martineåsen er ett av disse boligområdene hvor kommunen har startet opp planarbeidet, og som på grunn av områdets størrelse er et strategisk element i langsiktig planarbeidet for utvikling av attraktive boområder med fokus på barnefamilier. Kommunestyret har valgt å ta en mer aktiv rolle i det videre planarbeid enn det som har vært tradisjonen, blant annet ved å tilrettelegge for samhandling mellom aktører og også selv være en aktør. Dette for å bidra til en helhetlig plan og et mest mulig optimalt resultat.

Det er god framdrift i betydelige boligprosjekter i Larvik by, og disse prosjektene er viktig for fortetting av byen jfr. vedtatt arealstrategi i Kommuneplanens samfunnsdel. Disse prosjektene er vesentlige for å utvikle et mer urbant by-tilbud, noe som er tillagt stor vekt i målgruppen for befolkningsveksten. Ny boligplan ble planlagt vedtatt 2015 og denne fastlegger strategier for en helhetlig boligpolitikk i Larvik. Det er i planen fastlagt hvordan offensiv bruk av ulike virkemidler kan utløse en høyere takt i bygging av boenheter. Samtidig er det vedtatt at kommunen selv skal engasjere seg mer aktivt i boligbygging.

Boligplanen og vedtatte arealplaner vil danne grunnlaget for rådmannens arbeid når det gjelder oppfølgingen av mål om boligbygging i perioden.

- **God infrastruktur**

Det planlegges i perioden frem til 2030 store statlige investeringer knyttet til både vei og jernbane som vil berøre Larvik. Ny jernbane gjennom Larvik vil ha betydning både for byutvikling og tilgjengelighet til kommunen, samtidig som ny E 18 vil sikre større «nærhet» til Telemark etter at motorvei til Oslo-området nå er ferdigstilt. God infrastruktur er viktig for å sikre attraktivitet som bosted, samt bidrar til at Larvik inngår i et større arbeidsmarked. Arbeidet med helhetlig transportordning for Larvik er nå ferdig, og danner grunnlag for videre arbeid. Disse arbeidene vil gis stor oppmerksomhet i hele perioden. Torp flyplass er også svært viktig infrastruktur for Larvik og regionen for å utvikle en god stedsattraktivitet. Larvik må derfor i perioden engasjere seg i en positiv utvikling av Torp flyplass, og sikre at vei og bane er godt koblet opp mot flyplassen sett fra Larvik.

Det er til slutt viktig å sikre en strategisk utvikling av Larvik havn, som en regional havn hvor det som er av størst interesse for Larvik er hvordan havna bidrar til verdiskaping i næringslivet og etablering av arbeidsplasser i Larvik og regionen. Realisering av gods på bane med utgangspunkt i Sika-tomta og videre samhandling med Hirtshals havn og Hjørning kommune om Jyllandskorridoren blir viktig.

- **Nye arbeidsplasser**

Undersøkelser viser at Larvik kommune over noe tid har hatt for liten vekst i antall nye arbeidsplasser sett opp mot faktisk befolkningsvekst. Vedtatte tiltak i næringsplanen, samt videreføring av samarbeid med næringslivet om økt bedriftsattraktivitet, blir sentralt. Næringsplanen ble vedtatt i 2015, og det må vurderes om det er behov for revidering av denne for ny kommune. Rådmannen foreslår ikke en oppstart av dette i 2018, men kommunestyret kan selvsagt beslutte at behovet for revidering er til stede. Det er flere spennende bedrifter med et stort vekstpotensial i Larvik, og det blir viktig å følge godt opp de behov disse har for videre vekst. Et godt omdømme er viktig for å bli valgt som lokaliseringssted og arbeidet med kommunikasjonsplattformen blir viktig i dette perspektivet.

Colab er nå etablert i et samarbeid mellom næringsaktører og kommunen, som et arbeidsfellesskap og senter for etablererveiledning. Erfaringer fra denne typen nye tiltak i Larvik må raskt omsettes i framtidige valg av virkemidler i næringsarbeidet.

- **Kommunikasjonsplattform for vekst og utvikling**

Kommunestyret vedtok kommunikasjonsplattform for vekst og utvikling i 2015, med tilhørende tiltaksplan for 2015-2017. Tiltaksplanen er imidlertid ikke fulgt opp med økonomiske midler slik som beskrevet, noe som har redusert kraften i dette arbeidet. Selv om kommunen må lede an i dette arbeidet forutsetter et godt resultat et godt samarbeid mellom kommune og andre samfunnsaktører. Etablering av www.larvik.no som en god plattform var viktig for kommunen i 2016, og ellers må samordnet innsats fra kommune og spesielt næringslivet gis stor oppmerksomhet. Et styrket informasjonsarbeid mot innbyggerne om utvikling av kommunen inngår i kommunikasjonsplattformen for vekst og utvikling, i tillegg til å være en del av kommunens generelle informasjonspolitikk. Rådmannen vil styrke oppfølgingen av vedtatt plan ved å tilføre ressurser som forutsatt.

Det er etablert en tettere samhandling med aktører som Stavernfestivalen og Larvik håndballklubb i omdømmearbeidet. Målet må være i større grad å forene krefter i omdømmearbeidet, og rådmannen vil fokusere spesielt på dette i perioden.

- **Videreføre Plan for helhetlig oppvekst**

Kommunestyret i Larvik har gjennom flere kommunestyreperioder fra 2011, lagt viktige føringer for en langsiktig kvalitetsutvikling i Larvikskolen gjennom rullering av «Kvalitet i skolen». Den er en overordnet plan for kvalitetsutvikling i Larvikskolen og er viktig for å sikre barn i Larvikskolen det nødvendige grunnlaget for å lykkes når de starter sin videregående opplæring og videre utdanning. Planen vektlegger det som har størst påvirkning på elevenes læring og trivsel. Skoleledelse og undervisningspraksis løftes fram. Planen er langsiktig, forutsigbar og i takt med tiden: «Kontinuitet og fornyelse». Planen inneholder fornyelse av strategier for å øke elevenes ferdigheter i lesing og regning, spesielt for de minste. «Plan for helhetlig oppvekst 2016-2020» gir en helhetlig tilnærming for tjenester til barn og unge i Larvik kommune, og planen skal sikre trygge og gode oppvekst- og levekår.

Rådmannen vil følge opp kommunestyrets fokus på ungdom som faller utenfor skole og arbeidslivet ved å utrede muligheten for forsøksprosjekter i partnerskap med andre aktører for å hjelpe disse ungdommene inn i en mer positiv utvikling hva gjelder å kvalifisere seg for voksenlivet.

- **Tilgang til høyere utdanning**

Rådmannen vil arbeide for at Larvik skal få en ideell infrastruktur opp mot Høgskolen i Sørøst-Norge. Den nye høgskolen har sentrale undervisningscampuser både på Bakkenteigen og Porsgrunn, samt i Kongsberg. Med Intercity til Porsgrunn og Bakkenteigen, samt ferdig utbygd E18, vil innbyggerne på en effektiv måte kunne forflytte seg til tilbudene fra den nye høgskolen. Utbygging av ny infrastruktur tilsier at det blir naturlig å knytte noe sterkere bånd til tilbudet som gis fra Porsgrunn, da reiseavstanden dit

blir svært effektiv med Intercity og motorvei. Kommunen må forholde seg aktivt til den nye høghskolen med alle dens studiesteder, og bidra til at tilbudene som gis er godt kjent blant kommunens innbyggere, med størst fokus på de unge. En tettere dialog er allerede drøftet med ledelsen ved høghskolen, og det blir viktig å følge opp dette i perioden. Det er viktig at høghskolen også har god dialog med lokalt næringslivet med tanke på tilgang av kvalifisert arbeidskraft, og kommunen må ta ansvaret for å legge til rette for denne dialogen.

Det er etablert et politisk utvalg som arbeider løpende med lokalisering av statlige arbeidsplasser, ut fra at Larvik har kommet dårlig ut på dette området over år. Fokuset den siste tid er rettet mot å sikre en positiv utvikling ved Fredriksvern Verft i Stavern, samt posisjonere seg som kandidat ved en lokalisering av ny Politihøghskole dersom denne flyttes ut av Oslo.

- **Videreutvikle og tilrettelegge for kompetansekrevene nærings**

Man ser store endringer i næringsstrukturen i Norge, og den største veksten i sysselsettingen skjer i arbeidsplasser for høyere utdannede innenfor kompetanseintensive næringer. Norsk økonomi er ved et vendepunkt fra å være en ressursøkonomi til å bli en kunnskapsøkonomi, hvor kunnskap er vår viktigste konkurransefaktor.

I næringsplanen er det støttet opp om hovedmålet om høyere utdanning og faglig kompetanse gjennom et fokus på et sterkere innslag av et kompetansekrevene næringsliv i kommunen.

Kommunen har støttet etablering av et verdiskapningsinitiativ i Vestfold, som skulle rette seg spesielt mot vekst innen offshore/olje i fylket. Dette prosjektet er inne i sitt siste driftsår, men det er søkt kommunene om å forlenge prosjektet et år til. Kommunen følger opp sine interesser i prosjektet via næringsrådgiverne. Fokus er justert noe etter utviklingen i offshore/olje i prosjektperioden, hvor Larvik deltar blant annet ved å se på muligheten for etablering av datasentre. Det blir også viktig i perioden å sikre god kunnskap om behov for lokal tilrettelegging for kompetanseintensive bedrifter i vekst, hvor ABAX og JOTRON er gode eksempler.

Effektmål

- **Befolkningsvekst**

Årlig befolkningsvekst tilsvarer 110 % av landets vekst.

Målet er i tillegg å påvirke demografiprofilen i retning nasjonal gjennomsnitt.

- **Omdømmet**

Omdømmeundersøkelser viser at Larvik fortsatt har et omdømme på nivå med de beste bykommunene på Østlandet i 2021. Det gjennomføres en omdømmeundersøkelse i 2018 for å skaffe et godt utgangspunkt for å kunne følge utviklingen over tid i ny kommune.

- **Arbeidsplasser**

Gjennomsnittlig tilvekst av netto 200 arbeidsplasser hvert år i perioden.

- **Gjennomføringsgrad videregående skole**

Thor Heyerdahl videregående skole er blant de skolene i Vestfold med høyest gjennomføringsgrad i 2021.

- **Boligbygging**

Larvik er blant de 5 bykommunene i Vestfold, Telemark og Østfold med høyest takt i boligbyggingen i 2021, målt i antall nye boenheter pr år pr innbygger.

- **Skatteinntekt**

Skatteinntekten har økt sett opp mot andre kommuner slik at den i 2021 utgjør 92 % av landsgjennomsnittet.

Overordnet organisasjonsutvikling

Rådmannens ledergruppe består av rådmannen, assisterende rådmann, kommunalsjef for kultur og oppvekst, kommunalsjef for helse og omsorg, kommunalsjef for areal og teknikk og kommunalsjef for eiendom. Denne gruppen er styringsnivå 1.

Styringsnivå 2 består av ledergruppene til dem som inngår i rådmannens ledergruppe; virksomhetsledere og ledere i sentral stab/støtte.

Styringsnivå 3 består av ledergruppene til virksomhetslederne: avdelingsledere.

Larvik kommune er en IA-virksomhet. Det er viktig med god oversikt, analyse og oppfølging av sykefraværet. Larvik kommune har et sykefravær som er lavere enn i de andre bykommunene i Vestfold. Det er kun en andel av det totale sykefraværet som er påvirkelig fra rådmannen, altså at fraværet har sammenheng med arbeidssituasjonen. Kommunen har gode rutiner for oppfølging av sykefraværet og er tilknyttet en bedriftshelsetjeneste som bidrar med koordinering, rådgivning og støtte for ledere og ansatte i sykefraværarbeidet. HR-avdelingen oppdaterer jevnlig rådmannen og kommunalsjefene på status og behov for tiltak, på organisasjonsnivå, tjenestenivå og virksomhetsnivå.

Kommunen benytter seg av en forskningsbasert medarbeiderundersøkelse fra Kommuneforlaget/KS. Undersøkelsen heter 10-Faktor.

10-Faktor er et ledd i en strategisk arbeidsgiverpolitikk og bygger på nasjonal og internasjonal forskning om hva som er viktige innsatsfaktorer for å oppnå gode resultater i forhold til organisasjonens mål og kvalitet på tjenestene. En godt planlagt og gjennomført medarbeiderundersøkelse, som blir fulgt opp på en god og systematisk måte, kan gi organisasjonen flere gevinster. Det kan være økt motivasjon, økt bruk av kompetanse, bedre arbeidsmiljø, forebygging av sykefravær, styrket omdømme og bedre ledelse.

Faktorene måles ved at de ansatte skal besvare 36 ulike påstander med en 5-delt svarskala fra «svært uenig» til «svært enig». I tillegg til faktorene inneholder undersøkelsen noen få spørsmål om bakgrunnsvariabler som kjønn, alder (på intervallnivå), utdanningsnivå, stillingsprosent og eventuelt lederansvar. Bakgrunnsvariablene rapporteres kun på kommunenivå, ikke på lavere nivå i organisasjonen, av hensyn til medarbeidernes anonymitet. Undersøkelsen gjennomføres hvert annet år, slik at organisasjonen får tid til å jobbe med forbedringer.

Undersøkelsen 10-Faktorer måler:

Faktor	Navn	Beskrivelse
1	Oppgavemotivasjon	Motivasjon for oppgaven i seg selv, det vil si om oppgaven oppleves som en drivkraft og som spennende og stimulerende. Også kalt indre jobbmotivasjon.
2	Mestringstro	Mestringstroen gjenspeiler hver enkelt medarbeiders tiltro til egen kompetanse og mulighet til å mestre utfordringer i jobbsammenheng.
3	Selvstendighet	Medarbeidernes opplevelse av å ha mulighet til å jobbe selvstendig og gjøre egne vurderinger i jobben sin, basert på egen kompetanse, og innen en definert jobbrolle.
4	Bruk av kompetanse	Medarbeidernes opplevelse av å få brukt egen jobbrelevante kompetanse på en god måte i sin nåværende jobb.
5	Mestringsorientert ledelse	Ledelse som vektlegger at den enkelte medarbeider skal få utvikle seg og bli best mulig ut fra sine egne forutsetninger, slik at medarbeideren opplever mestring og yter sitt beste.
6	Rolleklarhet	Høy rolleklarhet innebærer at forventningene til den jobben medarbeideren skal gjøre er tydelig definert og kommunisert.
7	Relevant kompetanseutvikling	Relevant kompetanseutvikling er avgjørende for at medarbeiderne til enhver tid er best mulig rustet til å utføre sine oppgaver med høy kvalitet, og er avgjørende for kvaliteten på de tjenester som leveres, uansett hvilken type tjenester vi snakker om.
8	Fleksibilitetsvilje	Medarbeiderens villighet til å være fleksibel på jobb og tilpasse sin måte å jobbe på til nye behov og krav.
9	Mestringsklima	I et mestringsklima motiveres medarbeiderne av å lære, utvikle seg og gjøre hverandre gode, fremfor å rivalisere om å bli best
10	Nytteorientert motivasjon	Motivasjon for å gjøre noe nyttig og verdifullt for andre, også kalt prososial motivasjon, er en viktig drivkraft for mange og har en rekke godt dokumenterte, positive effekter.

Mål og innsatsområder

Utfordringer:

1. Rekruttere, utvikle og ivareta kvalifisert arbeidskraft

Larvik kommune har i dag godt kompetente medarbeidere i alle tjenesteområder. Fremtiden vil imidlertid stille større krav til å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft innenfor flere tjenesteområder. Det er økende forventninger til ledere og medarbeidere i kommunen fra brukere, befolkningen, folkevalgte og samarbeidspartnere. Samtidig vil kommunens oppdrag endres og utfordres. Kampen om de beste hodene fremover blir hard og kommunen må utvikle seg til å bli en mer attraktiv arbeidsplass for å tiltrekke seg og beholde kompetent arbeidskraft. Særlig vil det være utfordrende å rekruttere medarbeidere innen omsorg og skole i årene som kommer.

2. Utvikle internt og eksternt samarbeid og på denne måten sikre effektive og gode prosesser

I et samfunn i endring og som stadig blir mer og mer digitalt, stiller dette store krav til gode og effektive prosesser, både internt og eksternt i kommunen. Det blir derfor særskilt viktig i årene som kommer å samhandle på tvers av fag og tjenesteområder for å på denne måten utvikle tjenestene.

3. Utvikle ledere i samsvar med kommunens ledelsesplattform

Kommunen er en stor kunnskapsorganisasjon og krav til faglig spesialisering og spisskompetanse vil øke med endret og utvidet oppdrag. Arbeidet med å sikre at lederne i kommunen får den rette kompetansen til å lede menneskene i organisasjonen i tråd med kommunens ledelsesplattform, vil være avgjørende. Gjennom å utvikle de ansattes kompetanse basert på kunnskap om innbyggernes fremtidige behov, sikres også gode arbeidsmiljø og gode kvalitative tjenester.

Mål og ønsket effekt for hovedtjenestene som inngår i rapporteringsområdet:

Mål 1:

Rekruttere, utvikle og ivareta kvalifisert arbeidskraft

Ønsket effekt:

- Score på nivå med landsgjennomsnittet og helst høyere, på resultatet i medarbeiderundersøkelse på faktor 7 «Relevant kompetanseutvikling»
- Større andel heltidsstillinger i kommunen og redusere bruken av uønsket deltid.
- Resultatet i medarbeiderundersøkelse på «Helhetsvurdering» er på minst 4,4.
- Årlig sykefravær skal fortsette å ligge under gjennomsnittet for bykommunene i Vestfold, og totalt under 7 % for hele kommunen.

Mål 2:

Utvikle internt og eksternt samarbeid og på denne måten sikre effektive og gode prosesser

Ønsket effekt:

- Lavere utgiftsnivå til administrasjon enn gjennomsnitt for kommunegruppe 13 i KOSTRA.
- Utvikle prosesser for samhandling og kompetanseutvikling med utgangspunkt i konkrete tjenestebehov
- Utvikle kultur og prosesser for omstilling og endring på alle nivåer i kommunen
- Resultatet i medarbeiderundersøkelse på faktor 8 «Fleksibilitetsvilje» er på nivå med landsgjennomsnittet eller høyere.
- Resultatet i medarbeiderundersøkelse på faktor 9 «Mestringsklima» er på nivå med landsgjennomsnittet eller høyere.

Mål 3:

Utvikle ledere i samsvar med kommunens ledelsesplattform

Ønsket effekt:

- Resultatet i medarbeiderundersøkelse på faktor 5 «Mestringsorientert ledelse» er på nivå med landsgjennomsnittet eller høyere.
- Resultatet i medarbeiderundersøkelse på faktor 6 «Rolleklarhet» er på nivå med landsgjennomsnittet eller høyere.

Innsatsområder - Prioriterte utviklingstiltak i perioden:

Innsatsområde 1: Ledelse og organisering

- Videreutvikle programmet for lederutvikling for styringsnivå 1, 2 og 3.
- Koble ledernes kompetanse til tjenesteområdenes organisatoriske utfordringer og strategiske retning.
- Tilstrebe at utviklingen fører til endring av atferd og resultater i tjenesteområdene

Innsatsområde 2: Kvalitet og effektivitet

- Benytte rollestyrt kvalitetssystem som ivaretar en god internkontroll.
- Forsterket opplæring i kommunens sentrale IKT-systemer for å oppnå høy effektivitet.

Innsatsområde 3: Kompetanse

- Larvik kommune skal ha den kompetansen vi trenger for å løse kommunens nåværende og fremtidige samfunnsoppgaver i tråd med definerte mål.
- Strategisk innsats innenfor satsningsområdet kompetanse innebærer planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak for å sikre at organisasjonen og den enkelte medarbeider skal nå sine definerte mål.

Innsatsområde 4: Sykefravær

Det vil være en målsetting om at Larvik kommune skal ha nedgang i fraværet. Hvor mange prosent nedgangen er ønsket, er avhengig av tjenesteområdet, virksomhet og hva ansatte har av utfordringer. Kommunen skal ha et KPI mål for hvert tjenesteområde.

Mål vil også være:

- Oversikt og kontroll på hva fraværet i kommunen handler om
- Økt stabilitet for ansatte som gir økt brukertilfredshet, bedre drift og bedre tjenester

Budsjettvedtak

Vedtak i sak 082/17 Strategidokument 2018-2021

1. Strategidokument 2018–2021, med mål og økonomiske rammer per virksomhet, slik det framgår av Strategidokumentet, vedtas i samsvar med prosjektleders innstilling.
2. Det første året i økonomiplanen vedtas som kommunens årsbudsjett for 2018 med en samlet ramme til fordeling drift på 2 318,4 mill kr, iht Budsjettskjema 1A (side 202) i Strategidokumentet, og en brutto utgiftsramme på 510,6 mill kr for investeringsbudsjettet iht årets finansieringsbehov i «Oversikt investering» (side 8) i Strategidokumentet.
3. Rammen for investeringer i anleggsmidler (investeringsrammen) for 2018 fastsettes til kr 494 878 000 iht sum utgifter i Budsjettskjema 4 – Oversikt investeringer (side 8), og fordelt på enkeltprosjekter i samsvar med spesifikasjonene presentert under de enkelte tjenesteområder.
4. I henhold til prosjektleders forslag kan det tas det opp eksterne lån til investeringer med til sammen inntil kr 415 674 720 i 2018. Dette er inkludert lån på tilsammen kr 103 294 400 som følger av samlet gjenbevilgning av kr 182 804 000 fra 2017, jf også punkt 5 i forslaget til vedtaket. Prosjektleder gis fullmakt til å bestemme tidspunkt og betingelser for låneopptak. Dette gjelder også valg av långiver og låneform innenfor grensene av den finansstrategi som er vedtatt av kommunestyret. Lånenes avdragstid settes lik det som maksimalt er mulig etter gjennomsnittlig avskrivningstid for anleggsverdi-porteføljen i kommunens regnskap pr 31.12.2017 (minimumsavdrag).
5. Det gjenbevilges brutto kr 182 804 000 til finansiering av tidligere vedtatte investeringer som ikke er fullført eller forventes å være fullført pr 31.12.2017. Prosjektleder får fullmakt til i nødvendig grad å budsjettregulere investeringsbudsjettene i 2017 og 2018 i samsvar med en slik gjenbevilgning (nedregulering i 2017 og oppregulering i 2018).
6. Det tas opp lån begrenset oppad til 90 mill kr innenfor ordningen med Startlån i Husbanken i 2018. Oppstår det behov for ytterligere låneopptak i løpet av 2018, tas det opp som egen sak i kommunestyret, eventuelt ved behandlingen av kvartalsrapport 1 eller 2.
7. Kommunale gebyrer, betalingssatser osv er innarbeidet i strategidokumentet 2018-2021 fra side 204 og vedtas som en del av dette dokumentet.
8. Prosjektleder gis fullmakt til å budsjettregulere avsetninger på tjenesteområde Fellesutgifter knyttet opp mot pensjon og lønnsoppgjør og fordele på virksomhetene/ rapporteringsområdene.
9. I 2018 rapporterer prosjektleder kvartalsvis til kommunestyret når det gjelder den regnskapsmessige og driftsmessige utviklingen i kommunen. Kvartalsrapport for første kvartal fremmes til behandling i komiteer/formannskap/kommunestyrets møte i april/mai. Kvartalsrapport 2 (halvårsrapport) legges frem til behandling i komiteer/formannskap/kommunestyrets første møter etter sommeren. Det fremmes ingen 3. kvartalsrapport.
10. Prosjektleder gis fullmakt til å budsjettregulere gjenstående endringer i bemanning og drift, som følge av sammenslåingen av Lardal og Larvik. Endringene rapporteres i 1. og 2. Kvartalsrapport med følgende endringer, som vil bli innarbeidet i vedtatt Strategidokument:

Strategidokument 2018-2021 – Kommunestyrets vedtak

Beløp i hele tusen

Post	Note		2018	2019	2020	2021
		Driftsbudsjettet:				
1		Netto driftsresultat Rådmannens forslag	-10 867	-15 734	-22 325	-24 103
2		Endringer:				
3		Interne funksjoner (inkl vedl-hold kirker i Lardal og tilskudd Poesipark)	4 780	5 353	7 078	9 861
4		Helse og omsorg	2 000	2 000	2 000	2 000
5		Kultur og oppvekst (eks vedl-hold kirker i Lardal og tilskudd Poesipark)	2 930	2 580	2 480	2 480
6		Eiendom	4 000	4 000	4 000	4 000
7		Areal og teknikk	970	1 750	1 750	1 750
8		Totale endringer	14 680	15 683	17 308	20 091
9		Inndekning:				
10	1	Ubrukte levekårsmidler	-2 500	0	0	0
11	1	Overføring av ubrukte levekårsmidler	0	-2 500	0	0
12	2	Omstillingsmidler (red 1 mill iht KSTNY 076/17 Digitaliseringprosjektet)	-9 000	0	0	0
13	3	Bruk av disposisjonsfondet basert på antatt økt skatteinngang	-10 000	0	0	0
14	4	Effektivisering av driften - 0,3 %	-5 000	-10 000	-10 000	-10 000
15		Sum inndekning	-26 500	-12 500	-10 000	-10 000
16		Nytt forslag til netto driftsresultat	-22 687	-12 551	-15 017	-14 012
17		Interne funksjoner				
18	5	Tilskudd The Thor Heyerdahl Institute	250	250	250	250
33		Poesiparken - tilskudd til installasjoner	300	200	200	200
30	11	Vedlikehold av kirker i Lardal, overføres til LKFR flyttet fra Kultur og oppvekst, hører til Interne funksjoner	300			
19	6	Videooverføring av pol. møter til hjemmesiden	50	50	50	50
20	7	Steds- og nærdemokratiutvikling - økte midler for tilrettelegging og gjennomføring	1 000	1 000	1 000	1 000
21	8	Kapitalkostnader fra nye investeringer	380	1 353	3 078	5 861
22	9	Barnetrygd trekkes ut av inntekt før sosialhjelpberegning	2 500	2 500	2 500	2 500
23		Sum interne funksjoner	4 780	5 353	7 078	9 861
24		Helse og omsorg				
25	10	Legetjenesten fra bakvakt til lønnete leger	2 000	4 000	4 000	4 000
26	10	Reduksjon av overliggerdøgn ved styrking av legetjenesten	-500	-2 000	-2 000	-2 000
27		Helse og omsorgsplan for hele kommunen	500	0	0	0
28		Sum Helse og omsorg	2 000	2 000	2 000	2 000
29		Kultur og oppvekst				
31		Tilskudd Kaupang-prosjektet	100	100	100	100
32		Tilskudd Larvik Barokk	150	0	0	0
34		Tilskudd Kammermusikkfestivalen	150	0	0	0
35	12	Indeksregulering av ramme til lag og foreninger	700	700	700	700

Strategidokument 2018-2021 – Kommunestyrets vedtak

			Beløp i hele tusen			
Post	Note		2018	2019	2020	2021
36	13	Gatelag - Frelsesarmeen	250	250	250	250
37	13	Gatelag - FRAM	250	250	250	250
38		Kystkultursenter, drift	500	500	400	400
39	14	Lardal, finansiering av kulturtilbud	150	150	150	150
40	14	Lardal, finansiering ungdomstilbud	200	200	200	200
41	15	Sikt 3 - Lardal	400	400	400	400
42	16	Stavern båtf. - 10 plasser i Sjektekanalen for de < 30 år	30	30	30	30
43	17	Stavern Vel - friområdet ved Vannbassenget i Varden	50	0	0	0
44		Sum Kultur og oppvekst	2 930	2 580	2 480	2 480
45		Eiendom				
46	18	Oppgradering av Østre Halsen	2 800	3 200		
47	19	Oppgradering av Jordet	800	600		
48	20	Oppgradering av andre skoler i Larvik	400	200	4 000	4 000
49		Sum Eiendom	4 000	4 000	4 000	4 000
50		Areal og teknikk				
51	21	Landbruk	400	800	800	800
52	22	Klima & miljøvern ny stilling i stab	400	800	800	800
53	23	Arealplan - Nytt årsverk	400	800	800	800
54	23	Arealplan - inntjening	-400	-800	-800	-800
55	24	KMT - forvaltning	150	150	150	150
56	25	Lys i Kjose	20	0	0	0
57		Sum Areal og teknikk	970	1 750	1 750	1 750
58		Sum endringer	14 680	15 683	17 308	20 091
59		Netto endring	-11 820	3 183	7 308	10 091
61		Netto driftsresultat	-22 687	-12 551	-15 017	-14 012
62		Investeringsbudsjettet:				
63		Kvelde kirkegård opparbeiding	0	3 000	3 000	0
64		Kystkultursenter, bygning	3 000	0	0	0
65		Stavern/Brunla ferdig 2021 (obs: netto budsjettet)	12 000	20 000	59 000	68 000
66	26	KMT forvaltning Gang & Sykkelvei	0	9 000	9 000	20 000
67	27	KMT Forvaltning Ladestasjoner	0	0	0	1 000
68	28	ENØK tiltak	0	0	0	15 000
69	18	Oppgradering av Østre Halsen	4 500	0	0	0
70	19	Oppgradering av Jordet	1 300	0	0	0
71	20	Oppgradering av andre skoler i Larvik	200	6 000	6 000	6 000
72		Alarmsignal på sykehjem, fremskynding	2 000	-500	-1 500	0
73	6	Videooverføring av poitiske møter til hjemmesiden	350	0	0	0
74		Mobilmaster, 4 stk	2 000	2 000	0	0
75		Sum endring investering	25 350	39 500	75 500	110 000

NOTER

1. I forrige budsjett ble det avsatt 5 mill kr som levekårsmidler, disse er ikke brukt og videreføres i 2018-2019.
2. Disse forslagene i listen over reformmidler blir lagt inn, til sammen 16 mill kr, de resterende, 9 mill kr fordeles i egen sak i sammenheng med årsavslutning:

Pkt		Beløp i hele kr
1	Prosjektleder	500 000
2	Kommunikasjonsrådgiver	500 000
3	Stedsutvikling	1 000 000
6	Profileringsmateriell	500 000
11	Opplæring nye systemer	200 000
12	Opplæring service	300 000
16	Digitalisering (delvis iht KST 07617)	1 000 000
18	Utenforskap	1 000 000
19	Omstillingskostnader	1 000 000
22	Tiltak Lardal Herav tas kostnader vedr. kultur- og ungdomstilbud ut, se note 14 der dette dekkes inn. I tillegg tas finansiering vedr ressurskrevende brukere (1,9 mill) og barnehage avdeling (0,65 mill) ut.	5 000 000
23	Tiltak Larvik	5 000 000
	Sum	16 000 000

3. Merinntektene fra skatteinngangen er pr oktober 25 mill kr, 10 av disse er lagt inn i budsjettet.
4. Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.
5. Midlene legges inn som et årlig tilskudd.
6. Sees i sammenheng med stedsutvikling og gir mulighet for å åpne politiske prosesser og samlinger for alle.
7. Økt innsats på stedsutvikling - utover det som ble lagt inn i reformmidlene.
8. Det er lagt inn 3 % kapitalkostnader for nye investeringer - som i hovedsak er en fremskrivning av Brunla skole.
9. Inntektsgrunnlaget for å beregne sosialhjelp inkluderer barnetrygd. Dette tas nå ut.
10. Omlegging av legetjenesten som vil gi blant annet fast tilsyn ved Øyeblikkelig hjelp plassene og lindrende enhet, på helg, natt og kveld. Viktig med ansettelse av erfarne leger m/spesialitet innenfor indremedisin/geriatri.
11. Dette gjelder tre kirker i Lardal, overføres til LKFR. (Dette er organisatorisk plassert på Interne funksjoner.)
12. Tilskudd til lag og foreninger har ligget fast på 2,3 mill kr siden 2007. Indeksregulert blir dette ca 3 mill kr.
13. Støtten til disse tiltakene bør samordnes og vurderes over tid.
14. Tiltakene får støtte også i 2019-2021.
15. Tilpassing av SW og systemer til Lardalskolen.

16. Støtte til båteiere under 30 år med gratis sjekteplasser i sjektekanalen - opp til ti plasser.
17. Tilskudd til dugnad av Stavern Vel til friområdet ved Vannbassenget i Varden.
18. Skolen oppgraderes (7,5 mill kr som drift og 4 mill kr som investering) ved uttak fra de avsatte 10 mill kr pr år. Det er i tillegg lagt inn 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene.
19. Skolen oppgraderes (2,7 mill kr ved uttak fra de avsatte 10 mill kr pr år). Det er i tillegg lagt inn 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene.
20. Skolene i Larvik oppgraderes for resterende midler etter at Ø. Halsen og Jordet har fått sitt. Det er lagt inn en økning på 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene.
21. Ny stilling i Landbruk, dekker resterende oppgaver fra Lardal, vilt- og vannforvaltning (overtatt fra sentraladm.) samt økt satsing på lokalmat/økologisk landbruk/"urbant jordbruk"/parsellhager.
22. Nytt årsverk for gjennomføring av Klima- og energiplan, med vekt på klimabudsjett og -regnskap (måloppnåelse og effekten av tiltakene i Handlingsplan, Mulighetsanalyse transport og Byvekstavtale).
23. Ny stilling i planavdeling øremerket behandling av private reguleringsplaner, slik at ventetiden fra saken er klar til behandling frem til den tas under behandling reduseres, fortrinnsvis til 0. Bedre service for næringsliv og innbyggere, bedre konkurranseevne ift de andre byene i regionen. Økt inntjeningskrav gebyrer private reguleringsplaner vil finansiere et årsverk.
24. Skjærgårdstjenesten, økt drift som følge av økte statlige bevilgninger.
25. Lys ved busstopp i Kjøse.
26. I 2018 intensiveres arbeidet med regulering, bygging forskyves til 2019-2020. Bevilgning 20 mill kr videreføres i 2021.
27. Ladestasjoner. Bevilgningen videreføres i 2021. Revidert plan vil foreligge tidlig i 2018.
28. ENØK-tiltak, bevilgningen videreføres i 2021.

Tiltak som vil bli vurdert i årsavslutningen

		Beløp i hele tusen			
		2018	2019	2020	2021
a	Læringsmiljøteam - tiltaket vurderes i sammenheng med årsavslutning og etter revidert statsbudsjett grunnet nytt forslag om norm for lærertetthet	2 600	6 200	6 200	6 200
b	Tilskudd til idrett og drift av idrettshaller	3 000	3 000	3 000	3 000
c	Ungdomsrabatter Kultur og idrett	250	250	250	250

Fremstilling av endringer i rammene på virksomhetene:

Endringer i virksomhetenes rammer fremkommer som:

Tiltak forrige år

Dette er tiltak som ble vedtatt i forrige strategidokument med kun beløp i 2017 eller med annet beløp (lavere eller høyere) inn i 2018 Budsjettekniske justeringer. Ved ingen eller lavere beløp i 2018 vil tiltaket fremkomme med et trekk i 2018. Ved en økning fra 2018 vil beløpet ha et positivt fortegn og viser da økningen av tiltaket fra 2017-nivå.

Tiltakene er ikke kommentert.

Budsjett-tekniske justeringer

Dette er lønnskompensasjoner og andre endringer i administrative saker som skjer og har konsekvenser internt stort sett fra og til kommunens fellesutgifter og til og fra virksomhetene.

Tiltakene er ikke kommentert.

Nye tiltak:

Dette er rådmannens forslag til endringer i strategidokumentet. Det er stort sett lagt inn kommentarer til vedtakene. En del av tiltakene er konsekvenser av statsbudsjettet.

Kommunestyrets vedtak:

Dette er endringer foretatt av kommunestyret ved behandling av Strategidokumentet. Kommunestyrets noter er lagt inn.

Verbalforslag

1. Handlingsregelen

Den foreslåtte handlingsregelen har som intensjon å sette begrensninger for fremtidige låneopptak. Slik at lånegjeld skal kunne begrenses. Kommunestyret ber om at en detaljert redegjør for prinsippet knyttet til den foreslåtte handlingsregelen i saken om finansstrategi som kommer i kommunens mars-møte.

2. Reformmidler

Det fremmes egen sak om fordeling av de resterende reformmidlene i forbindelse med årsevalueringen.

3. Opptapping av arbeidet med fremtidsrettet heltidskultur

Det er fremdeles for mange ansatte i kommunen, spesielt innenfor tjenesteområdene Helse og omsorg og Barnehage, som ønsker 100% stillinger, men som har pr dags dato deltidsstillinger. Hele stillinger har vært et uttrykt mål i mange år, men altfor lite har skjedd. Kommunestyret ber derfor om en konkret opptappingsplan på hvordan heltidsstillinger skal oppnås i disse sektorene. Planen skal vise til ulike turnusordninger, behov for krav til endringer blant annet i personalhåndboka, ønsket måloppnåelse, tiltak for å nå dette og tidsramme for planen. Målet er at kommunen tilbyr 100% stillinger, har færrest mulig variable stillinger, og minst mulig bruk vikarer for å dekke opp turnuser. Tre-partsutvalget skal utarbeide planen- i tett oppfølging av Administrasjonsutvalget. Saken om opptappingsplan for Fremtidsrettet heltidskultur, skal fremlegges for KST senest innen utgangen av oktober 2018.

4. Effektivisering

Det fremmes en egen sak om hvorledes Larvik kommune kan finansieres og effektiviseres på kort og lang sikt våren 2018.

5. Skyss til THVG fra Lågendalen

Mange elever på Thor Heyerdahl videregående skole er avhengig av å bruke buss fra sitt hjemsted til skolen. Det gjelder elever fra Lågendalen og utover i både Tjølling og Brunlanes. Disse bussreisene tar for mange svært lang tid, opp mot 1 time og 20 minutter hver vei for enkelte, noe som går utover skolearbeidet og trivselen med å bu der en gjør. Resultatet av lange bussreiser blir at elevene bruker privatbil til og fra skolen når de får mulighet for det. Dette gir redusert trafikksikkerhet og økt miljøbelastning. Rådmannen bes ta kontakt med Vestfold fylkeskommune og Vestviken kollektivtrafikk for å se på mulighetene for og opprette oftere bussruter. Samtidig bes det om at en ser på mulighetene for å opprette «direkteruter» til de stedene som ligger lengst unna skolen for å forkorte reisetida mest mulig.

6. Avtaler om støtte

Det fremmes sak om avtaler med avklaring om varighet, gjenytelse og rapport med regnskap for de flerårige støttene som Larvik kommune gir til lag og foreninger, herunder blant annet The Thor Heyerdahl Institute, Kaupangprosjektet, Poesiparken, Gatelag – Frelsesarmeen og Gatelag – FRAM.

7. Tidlig innsats

Tidlig innsats overfor barn, unge og familier som har ekstra behov for hjelp og støtte, er helt avgjørende for den videre utvikling og livskvalitet. Vi trenger ytterligere styrking av de tverrfaglige tjenestene for barn og unge i sårbare situasjoner. I 2018 i nye Larvik kommune skal nye strukturer på plass og vi vil ha et forsterket fokus på tverrfaglig innsats, ved prosesser og

utarbeidelse av planer innen dette tjenesteområdet. BTI - verktøyet (Bedre Tverrfaglig Innsats) er et nasjonalt verktøy som er godt utviklet og kan tilpasses lokale forutsetninger og strukturer. Tidlig og koordinert innsats er nøkkelen til bedre samfunnsøkonomi og vil gi et bedre liv til den det gjelder. Vi ønsker å ha et nytt fokus på modeller og samhandling i 2018 og ber rådmann ta dette med seg i sitt arbeid med innsatsområdene innen nevnte sektor og vi ber også kultur og oppvekstkomiteen sette dette på dagsorden i sitt første møte i 2018.

Arbeidets fremdrift rapporteres i tertialrapportene.

8. Leie av haller

Alle lokale lag/foreninger som er støtteberettiget over kultur-idrettsbudsjettet, får halv pris på leie av gymsaler/haller og svømme haller, når de arrangerer gratis aktiviteter for barn og ungdommer.

9. Helsetjenester

Som konsekvens av samhandlingsreformen og langt flere eldre, vil behovet for helsetjenester i kommunen øke ytterligere i fremtiden. For å møte behovet med gode tjenester, tilrettelegge for økt ansvar, mestring og deltakelse for brukere og innbyggere, er det igangsatt arbeid for etablering av

- Et nytt sykehjem
- Lokalmedisinsk senter
- Helsehjelpen/Responscenter

Rådmannen bes i forbindelse med behandlingen av Rammesaken for 2019, legge fram en prognose for tjenesteområdet Helse- og omsorg, som tar høyde for realiseringen av ovennevnte etableringer i perioden 2019-2022.

10. Klima- og energiplanen

Følgende tiltak vedtatt ifm revidert Klima- og energiplan fremmes som saker til politisk behandling i 2018:

- Lade- og fyllestasjoner for fossilfrie kjøretøyer (el, biogass og hydrogen) i løpet av første halvår.
- Orientering i første kvartal 2018 om bygging av vedtatt fyllestasjon for biogass (jfr. KST 008/17).
- Utskifting av kommunale kjøretøyer til 80 % fossilfrie i løpet av første halvår.
- Klimabudsjett og -regnskap, med et særlig fokus på områder som har størst klimagassutslipp jfr. kommunestyrets vedtak i sak 054/16 og 119/17 (pkt. 6) i løpet av tredje kvartal.
- Kommunedelplan for sykkel og gange – for hele kommunen

11. Larvik Havn

Larvik kommunes strategi for utvikling av havnen vedtas sammen med kommuneplanens samfunnsdel og arealplanen.

12. Kompetanse for skole- og barnehagesektoren

Vi ber rådmannen om å legge frem sak for kommunestyre innen 01.04.2018 om hvordan vi kan tilføre skole og barnehagesektoren en annen kompetanse, enn den som allerede finnes. Kostnader synliggjøres. Dette for å bedre ivareta utsatte barn og unge for å møte behovene som viser seg pga kompleksiteten i samfunnet. (Med utsatte menes f.eks.: mobbing/omsorgssvikt/misbruk/vold/utenforskap/psykisk uhelse.) Den foretrukne kompetansen bør være barnevernspedagoger, vernepleiere, sosionomer e.l.

Disse kan jobbe med veiledning av øvrige personell, observasjon av enkelte barn, klasser eller andre grupper, og som «Snakkepersoner». Dette har vi gode erfaringer med i Lardal. Dette bør være et tiltak som er tilgjengelig på daglig basis, og supplere helsesøstertjenesten.

13.Rekruttering for sykepleiere

Larvik kommune opplever i likhet med andre kommuner i landet, stor mangel på sykepleiere. Innbyggerne i Larvik kommune skal i størst mulig grad ivaretas i egen kommune, noe som setter store krav til faglighet i omsorgssektoren. I dag «mister» Larvik kommune sykepleiere til nabokommuner som tilbyr bedre lønn eller som viser annen fleksibilitet hva gjelder ansettelse. Det er utstrakt bruk av vikarer for å sørge for tilstrekkelig sykepleiedekning.

Best mulig omsorg for innbyggerne krever at Larvik kommune er offensiv hva gjelder rekruttering!

«Larvik kommune skal rekruttere sykepleiere ved å ta i bruk nye virkemidler. Det må jobbes tett med utdanningsinstitusjonene! Virkemidler som skal vurderes er: tidsbegrenset gratis barnehageplass, bolig, gratis videreutdanning (mot bindingstid) og ikke minst konkurransedyktig lønn.»

Verbalforslaget er i samsvar med hovedprioriteringene i kommuneplanens samfunnsdel, økt tilflytting og høyere utdanningsnivå.

14.Sosiale entreprenører som velferds-innovatører

Sosialt entreprenørskap kan være et viktig tilskudd i velferdssamfunnet. Velferdsstatens bærekraft er under press, og ikke alle utfordringer kan løses i kommunen alene. Gründere som kan bidra til velferdsinnovasjon bør derfor oppmuntres gjennom gjensidig nyttige samarbeidsavtaler med kommunen.

Avklaringer - Strategidokument 2018-2021, sak 018/18

Etter behandlingen av Strategidokumentet vurderte rådmannen at det var behov for noen avklaringer. En del av vedtakspunktene hadde behov for en presisering, andre der det var behov for å gi en foreløpig orientering eller fremdriftsplan og det var forhold knyttet til andre saker der det var nye og utdypende opplysninger.

Vedtak i saken:

Tiltak av prinsipiell karakter, eller som rådmannen må forstå har politisk interesse, skal tydelig kommuniseres i Strategidokumentet. Dette kan for eksempel kommuniseres under "Rådmannens innstilling", i et sammendrag eller på en annen tydelig og hensiktsmessig måte.

1. Innenfor enhetenes driftsrammer foreslås det reduksjoner med til sammen 20 mill. Det blir gjort vedtak fortløpende gjennom vårsesjonen i egne saker.
2. Oppdatert økonomisk kalkyle og oppstartsak for Brunla skole legges frem i første rapportering, dvs. i kommunestyrets juni-møte.
3. Konsekvensene av Stortingets endelige statsbudsjett er en netto økt ramme for Larvik kommune med kr 1 265 000. Endringene i budsjettet fordeles i tråd med Stortingets vedtak og er vist i detalj i egen tabell i saken.
4. Vedtatt kvartalsrapportering til kommunestyret endres i 2018 slik at det rapporteres første gang pr utgangen av april med behandling i kommunestyrets junimøte. Andre gangs rapportering skjer pr utgangen av juli med behandling i kommunestyrets september-møte.
5. Rapportering til kommunestyret på vedtatt Klima- og miljøplan samt rapportering ift Avviksrapportering (innmeldte og behandlede avvik) samordnes med ordinær rapportering på strategidokumentet (iht punkt 4).
6. Kommunestyrets vedtak i sak 082/17 Strategidokument 2018-2021 om å trekke barnetrygden ut av inntektsgrunnlaget når sosialhjelpen skal beregnes, oppheves. Rådmannen fremmer sak til kommunestyrets møte 2. mai, hvor bruk av de bevilgede 2,5 mill kr direkte mot barn i målgruppen foreslås.
7. Etter kommunestyrets endelige budsjettvedtak gjenstår det 9 mill kr av reformmidlene i 2018 som ikke er disponert. Tiltakene disse midlene skulle finansiere i rådmannens forslag igangsettes ikke før avklaring er politisk behandlet. Det fremmes egen sak om fordeling av disse midlene i forbindelse med årsevalueringen.
8. Søknad, utbetaling og rapportering knyttet til kommunale støttemidler, skjer i tråd med skissert opplegg i denne saken. Egen avtale skal utarbeides som også skal inneholde avtalt start- og sluttdato og gjenytelser.
9. I nye Larvik kommune benyttes maksimal neddiskonteringstid for premieavvik. Dette er for tiden 7 år.
10. Rammesak, inkludert detaljert timeplan for arbeidet med strategidokumentet 2019- 2022, legges frem i kommunestyrets møte 13. juni. Prinsipper for strategidokument 2019-2022 blir lagt i rammesaken. Strategidokumentet 2019-2022 presenteres 31. oktober.
11. Det fremmes en egen sak om hvorledes Larvik kommune kan finansieres og effektiviseres på kort og lang sikt til kommunestyrets møte i juni 2018.
12. Rådmannen kommer tilbake til kommunestyret i mai om hvilke økonomiske konsekvenser den vedtatte lærernormen og den varslede bemanningsnormen får for Larvik kommune.

Kommunale resultatbegrep

Bruken av ulike mål på kommunalt regnskapsresultat kan være egnet til å forvirre. I Kommunelovens § 48 om årsregnskap og årsberetning omtales regnskapsmessig mer- og mindreforbruk, mens det i den obligatoriske hovedoversikten over kommunens drift er innført begrepene brutto og netto driftsresultat. Nedenfor omtales disse og andre resultatbegreper.

Regnskapsmessig mer- eller mindreforbruk

Når en kommune har høyere utgifter eller lavere inntekter enn budsjettet blir det gjerne sagt at kommunen går med underskudd. Mer presist er det å si at kommunen har et regnskapsmessig merforbruk. Dette behøver imidlertid ikke bety at kommunens økonomi er svekket sammenlignet med fjoråret. Anta at det er budsjettet med en avsetning på 100 mill kr til å styrke egenkapitalen, men at beløpet må reduseres til 50 mill kr i regnskapet som følge av et merforbruk i tjenestene eller sviktende inntekter. Til tross for et negativt budsjettavvik vil driftsresultatet fortsatt være positivt.

Brutto driftsresultat

Brutto driftsresultat utgjør differansen mellom driftsinntekter og driftsutgifter, der driftsutgiftene også inkluderer avskrivninger. Dette er således et mål på om kommunens driftsinntekter over tid bærer driftsutgiftene. Et positivt brutto driftsresultat vil være nødvendig dersom finansutgiftene (renteutgifter og avdrag) er større enn finansinntektene (renteinntekter og utbytte). Begrepet blir relativt lite benyttet.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er det mest brukte resultatbegrepet i kommunesektoren. Dette resultatet framkommer som en differanse mellom driftsinntekter, driftsutgifter og netto finansutgifter.

Resultateffekten av avskrivningene er her eliminert. Om kommunen har holdt seg innenfor budsjettet er derimot ikke et tema for dette begrepet.

Et positivt netto driftsresultat er en forutsetning for å kunne egenfinansiere investeringer (reduere nye låneopptak) og bygge opp disposisjonsfond (etablere buffere). En svakhet ved netto driftsresultat er at det ikke gir et tilstrekkelig godt bilde av den mer langsiktige utviklingen i en kommunens økonomi. Et lavt vedlikeholds nivå vil for eksempel påvirke driftsresultatet positivt.

En annen innvending er at avdrag og ikke avskrivninger inngår i resultatbegrepet, slik at kapitalslitet ikke blir tatt tilstrekkelig hensyn til. Dette er et argument for at kommunene bør ha et netto driftsresultat som tilsvarer minst 1,7 prosent av driftsinntektene.

Et annet forhold er at avsetninger til bundne fond (øremerkete formål) vil bidra til positive netto driftsresultat i det året pengene settes av i regnskapet, men vil svekke resultatet tilsvarende når midlene skal brukes i driften et senere år.

Endringer i pensjonspremieavvik og dekning av tidligere års underskudd vil også påvirke driftsresultatet, uten at disse forholdene bidrar til å gi et bilde på den reelle økonomiske situasjonen i det aktuelle regnskapsåret.

Alternative resultatbegrep

Flere alternative resultatbegreper er lansert, både i enkeltkommuner og i mer sentrale fora. Hensikten er å få et bedre bilde på den mer langsiktige utviklingen i økonomien. Kommunal Rapport benytter begrepet korrigert netto driftsresultat som eliminerer oppbygging av nye premieavvik (kunstig inntekt) og bruk av/ avsetning til bundne fond (i all hovedsak selvkostfinansierte tjenester).

Økonomiske oversikter

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	2018	Økonomiplan		
				2019	2020	2021
Frie disponible inntekter						
Skatt på inntekt og formue	0	0	-1 197 938	-1 206 637	-1 219 274	-1 232 000
Ordinært rammetilskudd	0	0	-1 286 531	-1 304 845	-1 318 936	-1 332 694
Andre generelle statstilskudd	0	0	-12 778	-12 772	-12 865	-12 865
Sum frie disponible inntekter	0	0	-2 497 247	-2 524 254	-2 551 075	-2 577 559
Finansinntekter/-utgifter						
Renteinntekter og utbytte	0	0	-19 333	-22 329	-22 329	-22 329
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	0	0	74 784	90 418	100 358	112 561
Tap finansielle instrumenter	0	0	4 027	4 027	4 027	4 027
Avdrag på lån	0	0	108 805	118 562	125 986	134 226
Finansinntekter/-utgifter	0	0	168 284	190 678	208 042	228 485
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Til ubundne avsetninger	0	0	23 079	12 944	15 409	14 404
Til bundne avsetninger	0	0	7	7	7	7
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	-12 900	-2 900	-400	-400
Netto avsetninger	0	0	10 186	10 051	15 016	14 011
Overført til investering						
Overført til investering	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	0	0	-2 318 777	-2 323 525	-2 328 017	-2 335 063
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	0	0	2 318 778	2 323 525	2 328 017	2 335 063
Merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	2018	Økonomiplan		
				2019	2020	2021
Interne funksjoner	0	0	325 601	349 080	358 885	378 481
Helse og omsorg	0	0	887 106	882 577	882 427	882 427
Kultur og oppvekst	0	0	1 031 928	1 024 864	1 029 050	1 029 050
Areal og teknikk	0	0	27 439	22 459	15 109	2 559
Eiendom	0	0	46 703	44 545	42 545	42 545
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)	0	0	2 318 778	2 323 525	2 328 017	2 335 063

Kommentar til budsjettskjema 1B:

I netto driftsrammer pr tjenesteområde er sentrale utgifter og inntekter holdt utenom. De vil derfor ikke være sammenlignbare med rammene som ligger i tabell foran det enkelte tjenesteområdet.

Budsjettskjema 2A – Investering

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr. bud.	Økonomiplan				2018 -2021
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Finansieringsbehov							
Investeringer i anleggsmidler	0	0	525 200	438 061	458 778	454 627	1 876 666
Utlån og forskutteringer	0	0	90 000	90 000	90 000	90 000	360 000
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	9 710	10 010	10 416	10 786	40 922
Avdrag på lån	0	0	30 000	30 000	30 000	30 000	120 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	0	0	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	0	0	654 910	568 071	589 194	585 413	2 397 588
Ekstern finansiering							
Bruk av lånemidler	0	0	-505 675	-446 587	-504 614	-477 709	-1 934 584
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0	0	-9 710	-10 010	-10 416	-22 786	-52 922
Tilskudd til investeringer	0	0	-42 315	-38 333	-5 333	-15 333	-101 314
Kompensasjon for merverdiavgift	0	0	-67 210	-43 141	-38 831	-39 585	-188 768
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0	0	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-120 000
Andre inntekter	0	0	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	0	0	-654 910	-568 071	-589 194	-585 413	-2 397 588
Intern finansiering							
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	0	0	0	0	0	0	0
Sum intern finansiering	0	0	0	0	0	0	0
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0	0

Investeringsprosjekter på tjenesteområdene

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr. bud.	Økonomiplan				2018 -2021
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Investeringer i anleggsmidler							
Interne funksjoner	0	0	22 550	25 200	18 200	15 200	81 150
Helse og omsorg	0	0	11 800	8 450	6 000	6 000	32 250
Kultur og oppvekst	0	0	500	500	500	500	2 000
Areal og teknikk	0	0	144 050	188 750	239 380	226 750	798 930
Eiendom	0	0	346 300	215 161	194 698	206 177	962 336
Sum investeringer i anleggsmidler	0	0	525 200	438 061	458 778	454 627	1 876 666

Investeringsprosjektene er vist detaljert på tjenesteområdene.

Budsjettskjema 3 – Oversikt Drift

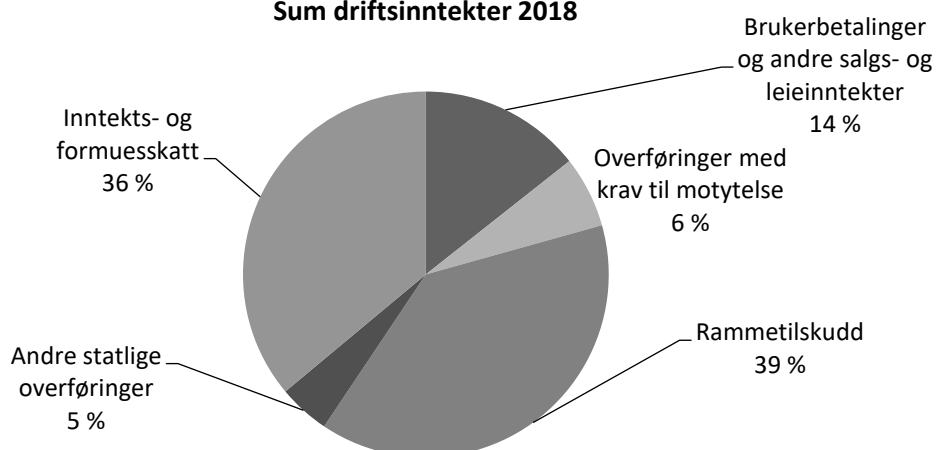
Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	2018	Økonomiplan 2019	2020	2021
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	0	0	-125 070	-125 070	-125 070	-125 070
Andre salgs- og leieinntekter	0	0	-352 262	-360 562	-367 962	-375 062
Overføringer med krav til motytelse	0	0	-209 309	-209 309	-209 309	-209 309
Rammetilskudd	0	0	-1 286 531	-1 304 845	-1 318 936	-1 332 694
Andre statlige overføringer	0	0	-151 365	-113 211	-101 013	-94 232
Andre overføringer	0	0	-2 355	-2 355	-2 355	-2 355
Inntekts- og formuesskatt	0	0	-1 197 938	-1 206 637	-1 219 274	-1 232 000
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	0	0	-3 324 831	-3 321 990	-3 343 920	-3 370 723
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	0	0	1 690 950	1 691 540	1 680 817	1 675 364
Sosiale utgifter	0	0	439 965	453 456	465 660	485 257
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	0	0	499 075	463 566	457 450	456 121
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	0	0	358 139	350 267	354 603	354 603
Overføringer	0	0	202 369	206 569	206 469	201 019
Avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	-43 917	-43 917	-43 917	-43 917
Sum driftsutgifter	0	0	3 146 581	3 121 481	3 121 081	3 128 446
Brutto driftsresultat	0	0	-178 250	-200 509	-222 839	-242 277
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	0	0	-19 333	-22 329	-22 329	-22 329
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	0	0	-410	-410	-410	-410
Sum finansinntekter	0	0	-19 743	-22 739	-22 739	-22 739
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	0	0	74 784	90 418	100 358	112 561
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	4 027	4 027	4 027	4 027
Avdrag på lån	0	0	108 805	118 562	125 986	134 226
Utlån	0	0	190	190	190	190
Sum finansutgifter	0	0	187 806	213 196	230 561	251 004
Resultat eksterne finanstransaksjoner	0	0	168 064	190 458	207 822	228 265
Motpost avskrivninger						
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Sum avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	0	0	-10 186	-10 051	-15 016	-14 011
Bruk av avsetninger						
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	-12 900	-2 900	-400	-400
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	0	0	-12 900	-2 900	-400	-400

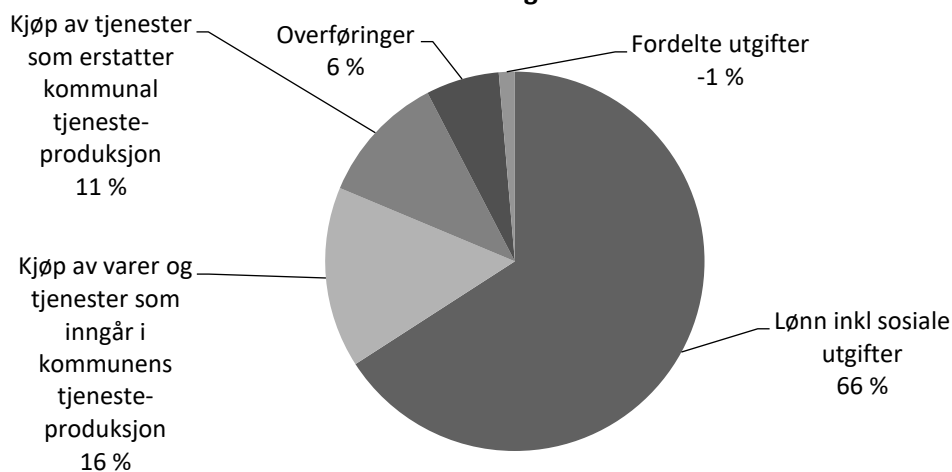
Strategidokument 2018-2021 – Kommunestyrets vedtak

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	2018	Økonomiplan 2019	2020	2021
Avsetninger						
Overført til investering	0	0	0	0	0	0
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	0	0	23 079	12 944	15 409	14 404
Avsatt til bundne driftsfond	0	0	7	7	7	7
Sum avsetninger	0	0	23 086	12 951	15 416	14 411
Regnskapsmessig merforbruk (+)/mindreforbruk (-)	0	0	0	0	0	0

Sum driftsinntekter 2018

Sum driftsutgifter 2018

Budsjettskjema 4 – Oversikt Investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Oppr. bud. 2017	2018	Økonomiplan		
				2019	2020	2021
Investeringsinntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	0	0	-9 710	-10 010	-10 416	-22 786
Andre salgsinntekter	0	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	0	0	-67 210	-43 141	-38 831	-39 585
Statlige overføringer	0	0	-29 315	-38 333	-5 333	-5 333
Andre overføringer	0	0	-13 000	0	0	-10 000
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	0	0	-119 235	-91 484	-54 580	-77 704
Investeringsutgifter						
Lønnsutgifter	0	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	0	0	514 200	424 061	449 778	448 627
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	0	0	0	0	0	0
Overføringer	0	0	11 000	14 000	9 000	6 000
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	0	0	525 200	438 061	458 778	454 627
Finansransaksjoner						
Avdrag på lån	0	0	30 000	30 000	30 000	30 000
Utlån	0	0	90 000	90 000	90 000	90 000
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	9 710	10 010	10 416	10 786
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Sum finansransaksjoner	0	0	129 710	130 010	130 416	130 786
Finansieringsbehov	0	0	535 675	476 587	534 614	507 709
Finansiering						
Bruk av lån	0	0	-505 675	-446 587	-504 614	-477 709
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	0	0	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	0	0	-535 675	-476 587	-534 614	-507 709
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Gebyrutvikling

Det har i Larvik kommune tidligere blitt fremmet egne kommunestyresaker med forslag til gebyrer og betalingssatser for ulike typer kommunale tjenester. Lardal kommune har hatt alle gebyrer og betalingssatser som et vedlegg i budsjettet/økonomiplanen og vedtatt disse sammen med budsjettet/økonomiplanen.

For nye Larvik er forslag til gebyrer og betalingssatser for 2018-2021 nå innarbeidet som en del av strategidokumentsaken. I vedlegget "Gebyrer og egenbetalinger" i dokumentet er alle forslag til gebyrer og betalingssatser tatt inn. I dette oppsettet er det også vist hva tilsvarende satser tidligere har vært i tidligere Lardal og Larvik kommune.

Gebyrer og egenbetalinger

Link til pdf på hjemmesiden til kommunen:

<https://www.larvik.kommune.no/administrasjon/priser-og-gebyrer/>

Hovedtallene i budsjettforslaget

Sentrale inntekter

Beløp i 1000	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021
Skatt på inntekt og formue	0	-1 197 938	-1 206 637	-1 219 274	-1 232 000
Ordinært rammetilskudd	0	-1 286 531	-1 304 845	-1 318 936	-1 332 694
Andre generelle statstilskudd	0	-12 778	-12 772	-12 865	-12 865
Sum sentrale inntekter	0	-2 497 247	-2 524 254	-2 551 075	-2 577 559

Skatt på inntekt og formue

Larviks nivå på skatteinntektene er i 2016 på 85,9 % av landsgjennomsnittet. Gjennomsnittet for Vestfold ligger på 89,2 %. Tallene er hentet fra Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner 2018 (Grønt hefte).

Gjennomsnittlig årlig befolkningsendring i perioden 2014-2017 har vært på 0,61 %. Gjennomsnitt for Vestfold er på 0,90 % pr år og gjennomsnitt for landet er på 0,96 % pr år i den samme perioden. Alle tall regnet fra 1. januar 2014 til 1. januar 2017. Statistikken for innbyggertall ved utgangen av første halvår 2017 viste at Larvik de første seks månedene av 2017 hadde en økning i innbyggerantallet på 141 personer, eller 0,3 %. Vestfold hadde en gjennomsnittlig økning den samme perioden på 0,5 % og landet totalt hadde en økning på 0,4 %. I forhold til beregningen av skatt og rammetilskudd er det lagt vekt på utviklingen i antallet innbyggere de siste seks månedene. Denne utviklingen er videreført i 2018.

Samlet sett betyr dette at Larvik kommune både reduserer nivået på skatteinntektene samtidig som innbyggertallet øker mindre enn i Vestfold og mindre enn i landet som helhet. Dette er utfordrende i forhold til fremtidig utvikling og fremtidig sikring av inntektsnivået. Lav befolkningsvekst gir dårlig uttelling i inntektssystemet. Samtidig er den skattbare inntekten pr skattyter lav i Larvik og det er lav andel yrkesaktive i prosent av befolkningen.

Med dette utgangspunktet vil kommunen fortsette å ligge svakt an i forhold til resten av landet. Kommunen vil fortsatt ha et relativt lavt og fallende inntektsnivå pr innbygger samtidig som veksten i antallet innbyggere fortsatt ligger under landsgjennomsnittet.

Ordinært rammetilskudd

Rammetilskuddet fra staten beregnes ut fra statistiske data knyttet til befolkning, levekår og geografi. Ut fra disse dataene ender Larvik kommune opp med en kostnadsindikator på 0,9983. Dette betyr at Larvik kommune i dette systemet ikke er en spesielt billig kommune, men heller ikke har et beregnet kostnadsnivå over det normale (1,0000). Siden skatteinngangen er forholdsvis lav, vil kommunen normalt motta en kompensasjon i form av skatteutjevning. Størrelsen på denne kompensasjonen avhenger av de forutsetningene som tas i statsbudsjettet om nivået på skatteinntektene og kommunens relative plassering i forhold til dette.

Andre generelle statstilskudd

Andre generelle statstilskudd er i hovedsak rentekompensasjonsinntekter knyttet til en del investeringer i sykehjem og omsorgsboliger, skolebygg og kirker. Volumet for disse inntektene har nå stabilisert seg på et relativt lavt nivå som følge av det lave rentenivået. Etter hvert vil også disse inntektene falle bort siden dette er ordninger som er tidsbegrenset til for eksempel 15 eller 20 år. Kommunen har de senere årene fått deler av skoleinvesteringene inn under denne ordningen.

Sentrale utgifter

<i>Beløp i 1000</i>	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021
Generelt effektiviseringskrav	0	0	0	0	0
Pensjon	0	132 327	129 090	175 037	159 015
Premieavvik	0	-60 164	-43 436	-77 179	-41 560
Lønnsreserve-avsetning	0	29 999	29 999	29 999	29 999
Sum sentrale utgifter	0	102 162	115 654	127 858	147 455

Pensjon:

Utviklingen i kommunens pensjonsutgifter er styrt av sentrale avtaler og bestemmelser om opptjeningstid og nivå på pensjonsutbetalingene. Dette påvirkes igjen av alder og antall år i arbeid for de som skal ha pensjon i fremtiden. Fremtidig rentenivå og endrede forutsetninger om levealder vil også påvirke hva kommunen må sette av for å dekke det beregnede behovet for pensjonsutbetalinger i fremtiden. Kommunen følger i stor grad de prognosene som kommer fra KLP, som er kommunens største pensjonskasse. Statens pensjonskasse dekker pensjon for lærere. Det er særlig reguleringspremien som hvert år varierer betydelig, særlig som følge av resultatet av lønnsoppgjørene. Reguleringspremien skal dekke fremtidige endringer i alle pensjonsforpliktelser som følger av endringer i lønn og øvrige betingelser. Det er inntekter knyttet til forvaltningen av kommunens pensjonsmidler i KLP. Disse inntektene er budsjettert i tråd med den observerte avkastningen de siste årene.

Premieavvik:

Beregnet premieavvik er differansen mellom beregnet pensjonskostnad og hva som faktisk er innbetalt til KLP/SPK. Premieavviket er negativt (føres som inntekt) de årene hvor beregnet pensjonskostnad er lavere enn hva kommunen faktisk betaler inn og positivt de årene kommunen har en beregnet pensjonskostnad som er større enn hva som faktisk er betalt til KLP/SPK. Premieavviket i KLP var ved inngangen til 2017 ca 170 mill kr. Dette amortiseres fra og med 2014 med 1/7-del hvert år.

Lønnsreserve:

Avsetningen til lønnsreserve skal dekke organisasjonens kostnader knyttet til lønnsoppgjøret i 2018. Konsekvensene av lønnsoppgjøret i 2017 for 2018 (overhenget) er lagt inn i enhetenes rammer for 2018. Gjenstående reserve skal dekke konsekvensene av 2018-oppgjøret i 2018 og fordeles til enhetene når oppgjøret er ferdig. Kommunen har en sentral avsetning for dette fordi profilen i et lønnsoppgjør kan gi betydelige forskjeller i konkrete utslag for den enkelte enhet, avhengig av hvilke grupper som får størst uttelling i lønnsoppgjøret. Kommunens avsetning er gjort ut fra de forutsetninger som er gjort fra regjeringen i statsbudsjettet for 2018. Samlet avsetning er ca 4 mill kr lavere enn hva en full kompensasjon ville medført.

Finansinntekter og -utgifter

	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Beløp i 1000</i>					
Renteinntekter og utbytte	0	-19 333	-22 329	-22 329	-22 329
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	0	74 784	90 418	100 358	112 561
Tap finansielle instrumenter	0	4 027	4 027	4 027	4 027
Avdrag på lån	0	108 805	118 562	125 986	134 226
Netto finansinntekter/finansutgifter	0	168 284	190 678	208 042	228 485
Finansutgifter i tjenestoområdene	0	-220	-220	-220	-220
Totale finansutgifter	0	168 064	190 458	207 822	228 265

Renteinntekter og -utgifter

Tallene for renteinntekter og -utgifter inneholder i tillegg til renteinntekter og -utgifter for kommunens bankinnskudd og lån også renteinntekter og utgifter for innlån og utlån av husbankmidler.

Det er ikke budsjettert avkastning for primæroppgavefondet.

Finansutgifter i tjenestoområdene dreier seg om sosiallån.

Rammer og handlingsregel for lånegjeld

Som et resultat av de store lånefinansierte investeringene de siste årene har den rentebærende gjelden i Larvik kommune blitt svært høy sammenlignet med driftsinntekter og egenkapital, både i forhold til tidligere år og sammenlignbare kommuner. Lånegjelden har også vokst ytterligere i 2017. Risikoen knyttet til økt gjeld, både for fremtidige driftsbudsjetter og investeringer, er derfor betydelig, spesielt med tanke på at vi ikke har noen garantier for at dagens rekordlave rentenivå vil fortsette i fremtiden.

Problematikken rundt dette har flere ganger vært tatt opp i ulike utredninger og saker som har vært oppe til politisk behandling. For å bedre det fremtidige økonomiske handlingsrommet anbefalte derfor prosjektleder i rammesak og ståstedsanalyse 2018 - 2021 til Fellesnemnda 20. juni 2017 at det innføres en handlingsregel for lånegjeld med snarlig virkning. Nødvendigheten av en slik handlingsregel som et ledd i å fremme en bærekraftig økonomisk utvikling for kommunen ble detaljert drøftet i vedlegget til rammesaken. Her ble det også redegjort for valget av et forslag til handlingsregel som bidrar til en gradvis forbedring av kommunens gjeldssituasjon over tid. Basert på dette vedtok Fellesnemnda (FEL-042/17) at det innarbeides en handlingsregel for gjeldsveksten som skal bygge på den gjennomgangen som ble gjort i vedlegget til rammesaken.

Konkret foreslår prosjektleder at prosentvis vekst i lånegjeld som ikke betjenes gjennom gebyrer, ikke har rentekompensasjonsordninger knyttet til seg eller er videreformidling av Husbanklån, (kommunens «kjernegjeld») begrenses til prosentvis vekst i driftsinntekter. Samtidig anbefales det å innføre et minimumskrav til egenkapitalandel på 15 % av fremtidige investeringer knyttet til denne kjernegjelden og at det jobbes for at gjeld skal avdras over en periode på 25 år. Dette er en avdragstid som er i tråd med den avdragstiden sammenlignbare kommuner (KOSTRA-gruppe 13) har.

Handlingsregelen er ytterligere konkretisert i saksfremlegget til strategidokumentet. Her er det også vist hvordan kommunens gjeld utvikler seg dersom det fremlagte forslaget til strategidokument vedtas.

Samtidig anbefaler prosjektleder at disposisjonsfondet bygges ytterligere opp slik at den frie andelen av fondet ligger på ca 5 % av de totale driftsinntektene. Dette målet kan bli oppnådd gjennom behandlingen av regnskap 2017 dersom dagens økonomiske situasjon (ved utgangen av oktober 2017) består ut året og dersom en slik avsetning prioriteres i tilstrekkelig grad. Dette er en type avsetning som da kan nedprioriteres fremover til fordel for eksempelvis avsetning til investeringer eller nedbetaling av gjeld.

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

	Budsjett		Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Beløp i 1000</i>					
Til ubundne avsetninger	0	23 079	12 944	15 409	14 404
Til bundne avsetninger	0	7	7	7	7
Bruk av ubundne avsetninger	0	-12 900	-2 900	-400	-400
Netto avsetninger	0	10 186	10 051	15 016	14 011
Netto avsetninger i tjenesteområdene	0	0	0	0	0
Totale avsetninger	0	10 186	10 051	15 016	14 011

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner gjøres i hovedsak for å disponere det budsjetterte netto driftsresultatet eller for å dekke inn et negativt resultat.

Til bundne fond avsettes øremerkede midler fra andre, for eksempel stat, fylke, private.

Til disposisjonsfond (ubundne fond) avsettes frie disponible driftsmidler.

Til ubundne avsetninger inneholder følgende elementer:

- Husleiesubsidier omsorgsboliger: avsettes årlig kr 1 375 000
- Bygningsskadefond: avsettes årlig kr 400 000
- Disposisjonsfond (udisponert): avsettes den frie disponible delen som blir igjen ved saldering av budsjettrammene.

"Til bundne avsetninger" gjelder Vannmiljøet i Numedalslågen.

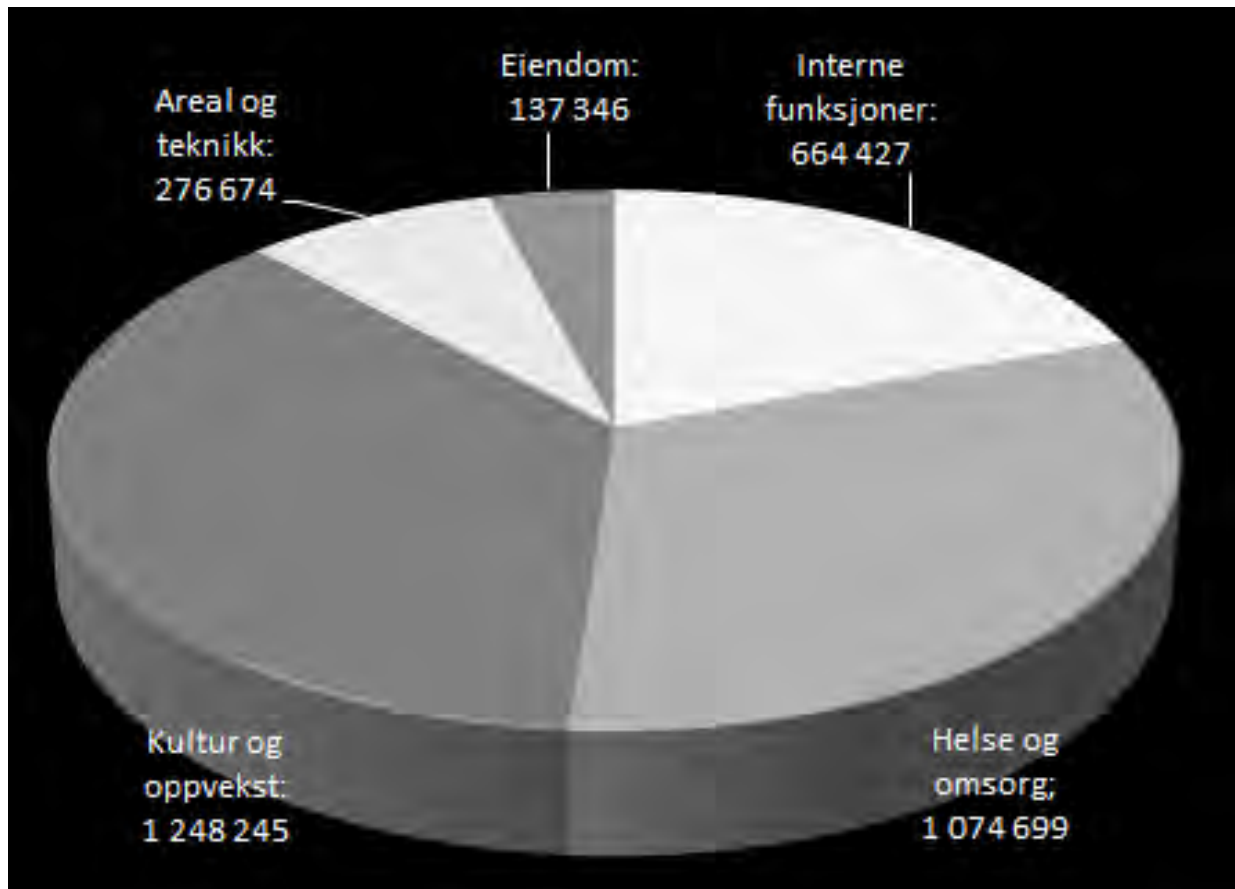
"Bruk av ubundne avsetninger" gjelder antatt forbruk av Husleiesubsidier i omsorgsboliger.

Til disposisjon for tjenesteområdene

	Budsjett		Økonomiplan		
	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Beløp i 1000</i>					
Oppsummering sentrale poster					
Frie disponible inntekter	0	-2 497 247	-2 524 254	-2 551 075	-2 577 559
Finansinntekter/-utgifter	0	168 284	190 678	208 042	228 485
Avsetninger og bruk av avsetninger	0	10 186	10 051	15 016	14 011
Overført til investering	0	0	0	0	0
Sum sentrale inntekter og utgifter - Til fordeling tjenesteområdene	0	-2 318 777	-2 323 525	-2 328 017	-2 335 063
Sum fordelt tjenesteområdene	0	-2 318 777	-2 323 525	-2 328 017	-2 335 063

Kommunens tjenesteområder

Brutto driftsutgifter:

	Tall i hele tusen			
	2018	2019	2020	2021
Interne funksjoner	664 427	665 013	682 357	714 610
Helse og omsorg	1 074 699	1 070 170	1 070 020	1 070 020
Kultur og oppvekst	1 248 245	1 241 181	1 245 367	1 245 367
Areal og teknikk	276 674	279 994	280 044	274 594
Eiendom	137 346	135 187	133 187	133 187
Sum brutto driftsutgifter	3 401 391	3 391 545	3 410 975	3 437 778

Rapporteringsområdet

Interne funksjoner

Foto: Jarle A. Melby

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	2018	Økonomiplan		
				2019	2020	2021
Driftsutgifter						
Lønn	0	0	254 436	264 918	266 548	280 692
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	0	0	82 936	58 185	54 069	52 740
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	0	9 151	9 151	9 151	9 151
Overføringsutgifter	0	0	107 011	106 611	106 611	106 611
Finansutgifter	0	0	210 893	226 148	245 977	265 415
Sum Driftsutgifter	0	0	664 427	665 013	682 357	714 610
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	0	0	-19 450	-19 450	-19 450	-19 450
Refusjoner	0	0	-8 903	-8 903	-8 903	-8 903
Overføringsinntekter	0	0	-2 596 609	-2 585 468	-2 599 998	-2 619 701
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	0	0	-32 643	-25 639	-23 139	-23 139
Sum Driftsinntekter	0	0	-2 657 604	-2 639 458	-2 651 488	-2 671 191
Sum	0	0	-1 993 176	-1 974 446	-1 969 132	-1 956 582

Netto ramme per virksomhet

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Beløp i 1000</i>						
Folkevalgte styringsorganer	0	0	9 047	10 927	9 027	9 027
Revisjon og kontrollutvalg	0	0	3 244	3 244	3 244	3 244
Sentral stab og støtte	0	0	81 435	81 246	81 246	81 246
Fellesutgifter	0	0	44 244	79 012	101 452	127 830
NAV	0	0	142 293	129 712	119 478	112 696
Hovedinntekter	0	0	-2 497 247	-2 524 254	-2 551 075	-2 577 559
Finansielle transaksjoner	0	0	172 070	194 329	216 659	236 097
Overføring til kirkelige fellesråd	0	0	30 086	29 786	29 786	29 786
Overføringer til andre etter vedtak/avtale	0	0	21 652	21 552	21 052	21 052
Sum	0	0	-1 993 176	-1 974 446	-1 969 132	-1 956 582

Beskrivelse av dagens virksomhet**Rapporteringsområdet består av**

- Folkevalgte styringsorganer
- Revisjon og kontrollutvalg
- Sentral stab og støtte
- Fellesutgifter
- NAV
- Hovedinntekter
- Finansielle transaksjoner
- Overføring til kirkelige fellesråd
- Overføringer til andre etter vedtak/avtale

Omtale av rapporteringsområdet

- Folkevalgte styringsorgan
Utgifter til ordfører, varaordfører, ledergodtgjørelser, møtegodtgjørelser, godtgjøring for tap av arbeidsinntekt, rådene, partistøtte osv.
- Revisjon og kontrollutvalg
Kostnader til revisjon fra Telemark distriktsrevisjon, og til VIKS (kontrollutvalgssekretariat).
- Sentral stab og støtte
Består av rådmannen og seks avdelinger; Kommuneadvokaten, Teknologi, HR, Finans, Digitalisering og Samfunnskontakt. Direkte til assisterende rådmannen ligger blant annet næringsrådgivere, kommunikasjonsrådgiver og kvalitetsleder.
- Fellesutgifter
Under dette rapporteringsområdet ligger blant annet; pensjonsutgifter, avsetninger til lønnsoppgjøret 2018, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud, vennskapskommunesamarbeidet, KS-kontingenten, kommunereformen og ulike felleskostnader som porto og lisenser. Disponering av reformmidler 2018 inngår også i dette rapporteringsområdet.
- NAV
NAV-Larvik drives i henhold til en partnerskapsavtale mellom Larvik kommune og NAV-Vestfold. De kommunale tjenestene som inngår er: økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsprogrammet og introduksjonsordningen.

- Hovedinntekter
Her føres skatteinntekter, rammetilskudd fra staten og rentekompensasjonsinntekter.
- Finansielle transaksjoner
Her føres rente- og avdragsutgifter, renter på inn- og utlån av midler fra Husbanken, renter på bankinnskudd, avsetning til disposisjonsfond og finansiering av investeringer.
- Overføring til Larvik kirkelig fellesråd
Dette er overføringer i henhold til kirkeloven. Larvik kirkelige fellesråd gir innspill til kommunens behandling av overføringen, og dette er vedlagt.
- Overføringer til andre etter vedtak/avtale
Her føres overføringer som følger opp eierskap, medlemskap og avtaler. I tillegg er det ført noen tilskudd til foreninger etter søknader, som ikke faller naturlig inn under tjenestekområdene.

Utfordringer og strategi

Styrende dokumenter for rapporteringsområdet

- Kommuneplanens samfunnsdel, Larvik og Lardal
- Næringsplan, Larvik kommune
- Boligplan, Larvik kommune
- Kommunikasjonsplattform for vekst og utvikling
- Temaplan for integrering av innvandrerbefolkningen, Larvik kommune
- Bosettings- og integreringspolitisk plan, Lardal kommune
- Alkoholpolitisk handlingsplan, Larvik kommune
- Ruspolitisk handlingsplan for Lardal kommune
- Logistikkplan
- Kaupang
- Heyerdahl-senter
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse med handlingsprogram, for Larvik og Lardal kommuner
- Kommunereformen
- Diverse overføringer

Oppfølging av styrende dokumenter

Kommuneplanens samfunnsdel:

Oppfølging av de to planene framgår av Strategidokumentet under «Hovedprofil og prioriteringer i perioden». Hovedtiltaket er at planstrategien tilsier oppstart i 2018 av utarbeiding av Kommuneplanens samfunnsdel for ny kommune. Fram til ny plan foreligger, etter planstrategien blir denne vedtatt etter at nytt kommunestyre har tiltrådt høsten 2019, vil en styre etter hovedmålene i de to planene som foreligger.

Næringsplan:

Strategiene med tilhørende tiltak blir fulgt opp innen de økonomiske rammer for næringsarbeidet som er stilt til rådighet. Midlene etter Link er besluttet brukt til etablering av et nytt veksttilbud i Larvik, samt til å forsterke omdømmearbeidet mot næringslivet. Colab er etablert høsten 2017, og konseptutvikling blir sentralt i 2018.

Kommunens tilskudd til Verdiskapingsinitiativet gikk inn i sitt siste år i 2017. Prosjektet er forankret i Vestfold fylkeskommune. Kommunen har et samarbeid med Verdiskapingsinitiativet på flere områder, blant annet ved å se på muligheten for etablering av datasentre. Fylkeskommunen har ønske om å videreføre prosjektet ytterligere ett år, noe som vil medføre en kostnad i 2018 på kr 400 000 for Larvik kommune.

Det er i 2017 fokusert på lokalisering av statlige arbeidsplasser, og dette arbeidet blir også viktig i perioden. Spesielt nevnes arbeidet med å få en ny Politihøgskole til kommunen. Dette arbeidet vil bli videreført i 2018.

Generelt blir det viktig å følge opp spesielt bedrifter med stort potensial for verdiskaping og for etablering av nye arbeidsplasser.

Boligplan:

I all hovedsak vil strategiene bli fulgt opp innen rammene av Strategidokumentet. Det er ikke lagt inn nye tiltak med økonomiske konsekvenser i forslaget til Strategidokument 2018-2021. De fleste tiltak er av karakter «adferd», og omhandler derved mer endring av prosedyrer enn hva en engasjerer seg i. Det er nå gode prosedyrer for anskaffelser og drift av boliger, hvor alle berørte tjenester har deltatt, og fokus er å holde denne kvaliteten på prosedyrer oppe videre. Kommunen har i større grad enn tidligere engasjert seg i utviklingen av større boligområder, da med henvisning til Martineåsen og Tenvik.

Kommunikasjonsplattform for vekst og utvikling:

Kommunikasjonsplattformen med tilhørende tiltaksplan følges opp så godt som mulig innen de økonomiske rammer som bevilges til formålet. Tiltaksplanen tilsier en årlig bevilgning på 1 mill kr, men det er ikke avsatt midler i 2016 og 2107. Dette betyr at tiltak har blitt iverksatt så langt som mulig ved omprioritering av ressursene som ligger til interne funksjoner. Det vil bli bygget videre på de tiltak som ble iverksatt i 2016 og 2017. Den største utfordringen blir videreføring av www.larvik.no som en hovedkanal for vekst og utvikling i Larvik. Denne ble lansert i 2016. Samarbeidet med Stavernfestivalen og Larvik håndballklubb blir vurdert videreført i perioden. Rådmannen legger opp til å styrke kommunikasjonsarbeidet noe i den nye kommunen, da også som oppfølging av vedtatt kommunikasjonsplattform.

Temaplan for integrering av innvandrerbefolkningen, Larvik kommune:

Bosettings- og integreringspolitisk plan, Lardal kommune:

Det er ikke lagt inn nye tiltak for oppfølging av planene. Migrasjonsrådgiver er nå knyttet til Larvik læringssenter, mens koordinering av hele integreringsarbeidet og oppfølging av planverk er knyttet til sentral stab/støtte. Kommunen har fortsatt et svært godt omdømme nasjonalt for sitt integreringsarbeid, og ble også oppnevnt som ett av fem integreringsmottak høsten 2016.

Rådmannens vurdering er at integreringsarbeidet er svært viktig for å opprettholde grunnleggende kvaliteter i samfunnet, og vil holde fokus på arbeidet tverrfaglig i perioden. En utfordring i perioden kan bli å tilpasse tjenestene med tilhørende kostnader til mottak av et mindre antall flyktninger.

Alkoholpolitisk handlingsplan, Larvik kommune:

Ruspolitisk handlingsplan, Lardal kommune:

I samsvar med plan for Larvik, og oppfølgende sak om styrking av veiledningen overfor bransjen, er bemanningen styrket med en 50 % stilling. Ellers forberedes samordning av vedtekter og retningslinjer for den nye kommunen, samt at kontrollvirksomheten også blir samordnet fra 2018.

Logistikkplan:

Kommunestyret har vedtatt at det skal utarbeides en plan for å gjøre Larvik til det viktigste logistikk-knutepunktet på Østlandet. Arbeidet er startet opp men er forsinket. Fokus i planarbeidet er å analysere hvordan en kan sikre størst mulig sysselsettingseffekt og verdiskaping innen Larvik kommune, og så vurdere hvilke tiltak som kan anbefales for å oppnå dette.

Kaupang:

Kommunestyret har i egen sak vedtatt rammene for formidling ved Kaupang. Det er vedtatt en investeringsramme som er samordnet med vedtak i Vestfold fylkeskommune. Formidlingskonseptet forutsetter også en driftsavtale med Vestfoldmuseene som tilsier et økt eierbidrag, dette er ikke innarbeidet i Strategidokumentet for perioden. Formidlingsprosjektet forutsetter godkjent reguleringsplan som samsvarer med konseptet, og dette må få sin avklaring før investeringen i formidlingskonseptet konkretiseres ytterligere og prosjektet startes opp. Reguleringsplanarbeidet forventes ferdig i løpet av 2017.

Heyerdahl-senter:

Kommunestyret har ved behandling av planprogrammet for Områdeplan for indre havn, og ved sak om kommunens videre satsning på Thor Heyerdahl, vedtatt at kommunen skal engasjere seg i utarbeiding av et forprosjekt for et Heyerdahl-senter. Det ble bevilget midler til kommunens engasjement, men satt som forutsetning at det ble etablert et partnerskap der også andre aktører bidrar økonomisk til utredningsarbeidet. Vestfold fylkeskommune og Thor Heyerdahl institutt har sluttet seg til et slikt partnerskap. Forprosjektet er under utarbeiding, og forventes ferdig i løpet av 2017. Kommunestyret vil få seg forelagt sak om veivalg videre i saken i 2018.

Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse og handlingsprogram:

Det er i 2017 utarbeidet og behandlet en ROS-analyse for de to kommunene, med tilhørende handlingsprogram. Det er ført opp tiltak inn mot følgende prioriterte områder:

- A. Kvikkleireområder
- B. Erosjon i Lågen
- C. Urbanflom
- D. Tiltak i skoler – tilsiktede hendelser
- E. Pandemi
- F. Brann på sykehjem
- G. Strømbortfall
- H. Bortfall av EKOM
- I. Samordning av beredskapen fra 01.01.2018

Det vil fokuseres på overgang til ny kommune, hvor oppdateringer av planverk og å sikre at kriseledelsen er kjent med sine oppgaver blir sentralt tidlig i 2018. Flere tiltak i handlingsplanen har kostnader, men det er ikke lagt inn konkrete tiltak som krever kommunal finansiering i forslaget til Strategidokument. Imidlertid ser rådmannen at en må komme tilbake til kommunestyret med dette på et senere tidspunkt.

Kommunereformen:

Sammenslåingsprosjektet vil ha aktivitet det meste av 2018, men en tar sikte på å avslutte selve prosjektet 1. juli. Flere av tiltakene som det er gitt en budsjetttramme for innen de midler som er mottatt, vil gå over i 2018. I tillegg kommer det nye utgifter i 2018 som rådmannen foreslår blir finansiert av de reformmidlene som kommunen mottar i 2018.

Rådmannen foreslår en disponering av engangsbevilgningen på 25 mill kr i 2018 under rapporteringsområdet Fellesutgifter, hvor «sammenslåingsprosjektet» føres i regnskapet.

Rådmannens forslag til disponering består av i hovedsak to bolker: a) Gjennomføring av prosjektet og b) Bygging av ny kommune. Dette anses rimelig også ut fra at det er reformmidler som dekker mye av punkt B i de kommuner som skal slås sammen fra 2020, for eksempel utarbeiding av Kommuneplan for den nye kommunen.

Diverse overføringer:

De aller fleste avtaler/eierbidrag etc som inngår, har bestemmelser om årlig regulering av bidraget fra Larvik kommune. Alle avtalene blir fulgt opp med overføringer i samsvar med avtaler/vedtak.

Utfordringer og strategi

Kapasitet til å initiere og drifte forpliktende og målrettede partnerskap som bidrar til å styrke befolknings- og næringsvekst, følge opp kommunens interesser i regionale og nasjonale prosesser, og til å utarbeide gode analyser som kan legges til grunn for strategiske beslutninger i rollen som samfunnsutvikler.

Kapasitet i saksbehandling som sikrer at rollen som myndighetsutøver ivaretas på en god måte, hvor ivaretagelsen av rettssikkerheten til de berørte er sentralt.

Bruk av ny teknologi i styrings- og rapporteringssystemene slik at disse er effektive, fleksible og sikrer god styringsinformasjon.

Ressurser til å følge opp risikovurderinger innen samfunnssikkerhet, for å redusere uakseptabel risiko og utarbeide gode planer for håndtering av uønskede hendelser i tjenester og samfunn. Klimautfordringer er ett av flere aktuelle tema.

God kommunikasjon og kvalitetssikret informasjon internt og eksternt, som sikrer kvalitet i samfunnsdialogen og legges til grunn for de beslutninger som tas.

Gode støtte- og stabsfunksjoner for kommunalsjefer og virksomhetsledere som bidrar til effektiv oppgaveløsning hvor fokus i tjenestene er rettet mot tjenestekvalitet i et brukerperspektiv.

Kvalifisering og aktivisering av arbeidsledige slik at flest mulig blir kvalifisert til deltakelse i samfunnet, og for slik å hindre utvikling av «utenforskap».

Kvalitet i integreringsarbeidet ved at flyktninger blir kvalifisert til deltakelse i samfunnet så fort som mulig, for slik å hindre utvikling av «utenforskap».

Mål for tjenesteområdet

- Ha hensiktsmessig teknologi og kapasitet som sikrer at Sentral stab og støtte kan levere den støtten virksomhetene etterspør innenfor sine tjenester og styringssystemer.
- Hensiktsmessig og kvalitetssikret informasjon og service til brukere og innbyggere.
- Innbyggerne skal ha rett ytelse til rett tid fra NAV.
- NAV skal kvalifisere brukere for arbeid og utdanning med det formål at flest mulig skal forsørge seg selv.
- Øke skatteinntekter slik at en kommer over 92 % av landsgjennomsnittet i løpet av perioden.
- Sikre tilstrekkelig økonomi til dekning av økte pensjons- og lønnskostnader slik at stabilitet i tjenestetilbudet sikres ved at en unngår innsparingsprosesser i løpet av driftsåret.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen

Investeringsprosjekter

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	Ferdig	Brutto	Ørem.	Netto	2018	2019	2020	2021	2018-21
	år	prosjekt	fin.	prosjekt					
		kostnad		kostnad					
Sentral stab og støtte									
Intern låneordning	LØPENDE	20 000	0	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Investeringer, Bølgen	LØPENDE	10 000	0	10 000	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000
Mobilmaster, 4 stk.	2020	4 000	0	4 000	2 000	2 000	0	0	4 000
Oppgradering Tele- og datanettet	LØPENDE	8 000	0	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Rammebevilgning, inventar og utstyr diverse bygg	LØPENDE	4 000	0	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sak-/arkivsystem, ny funksjonalitet og integrasjon	LØPENDE	800	0	800	200	200	200	200	800
Teknisk utstyr, videooverføring politiske møter	2019	350	0	350	350	0	0	0	350
Web utviklingsprosjekter	LØPENDE	4 000	0	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum Sentral stab og støtte		51 150	0	51 150	14 050	13 700	11 700	11 700	51 150
Overføring til kirkelige fellesråd									
Kvelde kirkegård, opparbeiding 2019-2020	2020	6 000	0	6 000	0	3 000	3 000	0	6 000
Rehabilitering kirkegårder	LØPENDE	14 000	0	14 000	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000
Vedlikehold middelalderkirker	2019	17 500	0	17 500	5 000	5 000	0	0	10 000
Sum Overføring til kirkelige fellesråd		37 500	0	37 500	8 500	11 500	6 500	3 500	30 000
Sum investeringsprosjekter		88 650	0	88 650	22 550	25 200	18 200	15 200	81 150

Intern låneordning

Iht KST 279/07 Strategidokument 2008-2011. Midler til lønnsomme investeringer/enkeltanskaffelser i størrelsesorden kr 100 000 til kr 500 000. Lånekostnadene dekkes innenfor enhetenes egne rammer. I KST 103/17 1. Kvartalsrapport 2017 er rammen økt til 5 mill kr og øvre grense for internlån økt til kr 800 000.

Investeringer, Bølgen

I økonomiplanen ligger det inne en investeringsramme på kr 200 000 hvert år i perioden.

De siste årene har rammen vært økt noe på grunn av spesielle forhold. Foretaket har nå utarbeidet en strategiplan for oppgraderinger og fornyelser som innebærer et vesentlig høyere nivå på investeringsrammen.

Kulturhuset nærmer seg 10 år og i 2019 er det en del garantitid som utløper og en del utstyr og inventar som er utdatert på grunn av den teknologiske utviklingen.

Mobilmaster, 4 stk.

KSTNY 082/17 Strategidokument 2018-2021, post 74.

Oppgradering Tele- og datanettet

Investeringsramme for å ivareta utbygging og infrastruktur i takt med økt forbruk og delvis skifte ut og oppgradere utstyr. Gode IKT-løsninger er en forutsetning for effektiv tjenesteyting.

Rammebevilgning, inventar og utstyr diverse bygg

Det er lagt inn investeringer i kommunale bygg i budsjettammen til tjenesteområdet Eiendom. Inventar, utstyr og opparbeidelse av uteanlegg for kommunale bygg budsjetteres i virksomhetenes budsjetter. Stab-støtte fordeler midler ved delegerte vedtak til prosjekter.

Sak-/arkivsystem, ny funksjonalitet og integrasjon

Kommunen tar i bruk nytt saks- og arkivsystem fra og med 2018. Den teknologiske utvikling og statens forventninger til en stadig mer digitalisert forvaltning krever at systemet kontinuerlig utbygges med ny funksjonalitet og nye integrasjoner. Dette må i stor grad utvikles og skreddersys i form av nye moduler slik at arkivverdig materiale blir håndtert i samsvar med gjeldende lov og regelverk. Det er derfor nødvendig å investere i nye integrasjoner og ny funksjonalitet som bidrar til at kommunens fagsystemer forøvrig kan levere til arkivkjernen i sak / arkivsystemet.

Teknisk utstyr, videooverføring politiske møter

KSTNY 082/17 Strategidokument 2018-2021, note 6. Teknisk utstyr til videooverføring til politiske møter til hjemmesiden på internet.

Sees i sammenheng med stedsutvikling og gir mulighet for å åpne politiske prosesser og samlinger for alle.

Web utviklingsprosjekter

Arbeidet med forbedringer av tjenester på nettsidene pågår kontinuerlig for å holde følge med statlige krav til digitalisering av forvaltningen og den tekniske utviklingen forøvrig. Dette gjelder flere elektroniske skjemaer med og uten integrasjon til fagsystemer, automatisk utlistering av ledige stillinger, forbedret CHAT-løsning, mobil tilpasset løsning for Varsle feil, søk og tjenesteverket. Ved en slik satsing arbeider kommunen målbevisst mot døgnåpen forvaltning, samtidig som en oppnår sikrere saksbehandling kombinert med kortere behandlingstid.

I webutviklingsprosjekter inngår også ny plattform for kommunens internettløsning samt en mulig plattform og portal for deling av data fra "Smartbyen Larvik"

Kvelde kirkegård, opparbeiding

KSTNY 082/17 Strategidokument 2018-2021, post 63:

Det er lagt inn 3 mill kr i 2019 og i 2020 til tiltaket.

Rehabilitering kirkegårder

Investeringsramme er vedtatt på 3,5 mill kr hvert år i økonomiplanperioden.

Vedlikehold middelalderkirker

Det er lagt inn ekstrabevilgning til vedlikehold av middelalderkirker i økonomiplanen 2016-2019 på 2,5 mill kr i 2016 og 5 mill kr i årene 2017-2019.

Folkevalgte styringsorganer

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Godtgjørelser og utgifter i forbindelse kommunestyre, formannskap, komitéer, råd og utvalg.
- Utgifter i forbindelse med valg
- Støtte til kommunestyregruppene
- Tilskudd til æresborgere

Omtale av rapporteringsområdet

Omfatter utgifter iht «Godtgjørelse til folkevalgte» med virkning fra 28.10.2015. Faste godtgjørelser, møtegodtgjørelser, ledergodtgjørelser, tapt arbeidsfortjeneste, utgifter omsorgsansvar, dekning av internett og nettbrett, aviser, telefongodtgjørelser og skyssutgifter. I tillegg kommer representasjonsutgifter for ordfører, mindre gaver fra ordfører ved jubileer osv.

- Ordfører
- Varaordfører
- Kommunestyret, 43 medlemmer
- Formannskapet, 13 medlemmer
- Komiteene, 41 medlemmer
- Kontrollutvalget, 7 medlemmer
- Planutvalget, 11 medlemmer
- Primæroppgavefondstyret, 3 medlemmer
- Gruppelederne, 9 partier
- Komitéer, 3 ledere
- Planutvalgsleder
- Administrasjonsutvalget, 13 medlemmer
- Kontrollutvalget for alkoholomsetning, 7 medlemmer
- Leder av fondsstyret
- Eldrerådet, 7 medlemmer
- Rådet for funksjonshemmede, 11 medlemmer
- Innvandrerrådet, 8 medlemmer
- Klagenemnda, 5 medlemmer
- Valgkomitéen, 9 medlemmer
- Viltnemda, 5 medlemmer

I 2016 ble Folkevalgte styringsorganer kompensert for politikernes økte godtgjøringssatser.

Kompenseringen i 2016 er videreført i økonomiplanperioden. Ordningen med årlig beregning og kompensering av økte satser fortsettes videre i økonomiplanperioden, på linje med kompensering til virksomhetene i forbindelse med lønnsoppgjørene. Kompensering belastes sentralt avsatt lønnsreserve.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	11 934	12 034	11 934	11 934
Tiltak forrige år				
Stortingsvalg 2017	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
KST 280/16 Tilskudd mat festival - lokal mat	-50	-50	-50	-50
KST 280/16 Tilskudd kaninhopp	-20	-20	-20	-20
Kommunevalg 2019	0	1 800	0	0
Sum Tiltak forrige år	-1 570	230	-1 570	-1 570
Budsjettekniske justeringer				
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-1 056	-1 056	-1 056	-1 056
Ny belastning eiendomskonti	234	234	234	234
Komp økte godtgjørelser 2017	209	209	209	209
Nulle eiendomskonti	-190	-190	-190	-190
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-83	-83	-83	-83
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	41	41	41	41
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	27	27	27	27
Flytting av innsparingstiltak, feil kontert	-450	-450	-450	-450
Sum Budsjettekniske justeringer	-1 268	-1 268	-1 268	-1 268
Konsekvensjusteringer	-2 838	-1 038	-2 838	-2 838
Konsekvensjustert ramme	9 096	10 996	9 096	9 096
Nye tiltak				
Vigselsmyndighet overføres kommunene fra 2018	27	27	27	27
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-57	-57	-57	-57
Sum Nye tiltak	-30	-30	-30	-30
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-19	-38	-38	-38
Sum Kommunestyrets vedtak	-19	-38	-38	-38
Nye tiltak og realendringer budsjett	-50	-69	-69	-69
Ramme 2018-2021	9 047	10 927	9 027	9 027

Nye tiltak**Vigselsmyndighet overføres kommunene fra 2018**

Statsbudsjettet 2018. Vigselsmyndighet, ansvar overføres til kommunene. Dette kompenseres for i rammetilskuddet.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen**Kommunestyrets vedtak****Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4:**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Revisjon og kontrollutvalg

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Godtgjørelser og utgifter til Vestfold Interkommunale Kontrollutvalgssekretariat (sekretariat for kontrollutvalget i Larvik kommune)
- Overføring til Telemark kommunerevisjon IKS

Kontrollutvalget behandlet forslag til budsjett 2018 for kontroll og tilsyn i Larvik kommune i møte 05.09.2017, sak 34/17. Forslaget til budsjett for 2018 er i tråd med kontrollutvalgets vedtak.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	4 029	4 029	4 029	4 029
Budsjettekniske justeringer				
Ny belastning eiendomskonti	72	72	72	72
Nulle eiendomskonti	-50	-50	-50	-50
Sum Budsjettekniske justeringer	23	23	23	23
Konsekvensjusteringer	23	23	23	23
Konsekvensjustert ramme	4 051	4 051	4 051	4 051
Nye tiltak				
Kontrollutvalg vedtak budsjett 2018	-807	-807	-807	-807
Sum Nye tiltak	-807	-807	-807	-807
Nye tiltak og realendringer budsjett	-807	-807	-807	-807
Ramme 2018-2021	3 244	3 244	3 244	3 244

Nye tiltak

Kontrollutvalg vedtak budsjett 2018

Kontrollutvalget i Larvik vedtok 05.09.17 i sak 34/17 anbefaling om nytt budsjett for 2018. Gjelder tilsyn og kontroll i nye Larvik kommune.

Sentral stab og støtte

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Rådmann
- Assisterende rådmann
- Kommuneadvokaten
- Finans
- HR
- Samfunnskontakt
- Teknologi
- Digitalisering
- NAV

Omtale av rapporteringsområdet

Til kommuneadvokaten ligger funksjoner som: alle saker som føres for retten, alle politianmeldelser, juridisk bistand i anskaffelsesprosesser, kvalitetssikring av kontrakter, eierskapsoppfølging, juridisk støtte til ledere i hele organisasjonen.

Til finans ligger i tillegg til ansvaret for styrings- og rapporteringsdokumentene, innkjøpsfunksjonen og sekretærfunksjonen for styret i Primæroppgavefondet. Videre inngår regnskapskontoret, lønningskontoret og skatteoppkreveren.

Til teknologi ligger drift og support av IT- og telefoniløsninger, samt deltagelse i prosjekter knyttet til informasjonsteknologi.

Til HR ligger alle elementer i «HR-kjeden» fra rekruttering til avvikling. HR forestår alle drøftinger og forhandlinger med fagorganisasjoner som har medlemmer blant kommunens ansatte. HR har også ansvar for bedriftshelsetjeneste for kommunen.

Til samfunnskontakt ligger tre avdelinger; tolketjenesten, servicetorg og dokumentsenter. I tillegg ligger også alkoholbevilling og kontroll, politisk sekretariat, beredskap, saksbehandling og frivilligsentral. Samfunnskontakt har personalansvar for leder av Frivilligsentralen, mens styret har ansvar for driften.

Til digitalisering ligger oppgaver knyttet til digitalisering av fellessystemer for organisasjonen, samt digitalisering innen demokrati og samfunn.

NAV har eget rapporteringsområde.

I tillegg ligger næringsarbeid, kommunikasjon og kvalitet, samt overordnet ansvar for digital transformasjon. Samfunnsutviklingsprosjekter ligger også til dette rapporteringsområde.

Utfordringer og strategi

Spesifikt for 2018 vil være fokus på digitalisering av interne arbeidsprosesser, samt å bidra med digital transformasjon inn i organisasjonen som helhet.

I 2018 trer ny personvern lov i kraft. Denne krever at Larvik kommune har en tydelig definert personvernrådsgiver, som må følge opp implementering og oppfølging opp mot datatilsynet.

Næring og kommunikasjon er et viktig område for å stimulere til økt næringsutvikling, tilflytting og økt kompetanse.

Ressurssituasjonen i sentraladministrasjonen samlet tilsier at det er vanskelig å levere opp til ønsket ambisjonsnivå hva gjelder framdrift i saksbehandling og utviklingsarbeid.

Innsatsområder for virksomheten

Måleområde	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
Innsatsområde 1: Digitalisering av tjenester	Digitalisering av tjenester skal gi innbyggerne tilgang til døgnåpen forvaltning, effektiv og korrekt saksbehandling.	
Innsatsområde 2: Kvalitet og kapasitet i forhold til ekstern informasjon	Døgnåpen forvaltning som bidrar til hensiktsmessig kommunikasjon og tilgjengelig informasjon og service til brukere og innbyggere.	Utvidet tilbud om og bruk av elektronisk kommunikasjon.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Digitalisering av tjenester	Minst en saksbehandlingsprosess skal robotiseres hvert annet år i planperioden.			1		1	
Innsatsområde 2: Kvalitet og kapasitet i forhold til ekstern informasjon	Målestokken er antall "følgere" på Facebook. Ved at kommunen er mer aktiv på nett vil innbyggerne bruke tjenesten mer. Målet er økt antall "følgere" på kommunens Facebook sider.	Internstatistikk	10 500	16 000	19 000	20 000	21 000
	Ved at hjemmesidene er oppdatert og kvaliteten på informasjonen god, vil flere bruke hjemmesidene for å innhente informasjon. Målet er økt antall visninger på kommunens hjemmesider.	Internstatistikk	552 096	560 000	565 000	570 000	600 000

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	83 153	83 153	83 153	83 153
Tiltak forrige år				
KST 170/14 Verdiskapningsinitiativet, 2015-2017	-300	-300	-300	-300
KST 280/16 Virkemidler for økning av arbeidsplasser, fagbrev for alle	-300	-300	-300	-300
KST 280/16 Anskaffelser, kompetanseutvikling livsløpsanalyser og miljøvurderinger	200	200	200	200
KST 280/16 Virkemidler for økt tilflytting	-100	-100	-100	-100
KST 280/16 Vekstprogram for gründerbedrifter for morgendagens næringsliv og innovasjon	-100	-100	-100	-100
KST 280/16 Smartby strategi	-100	-100	-100	-100
KST 252/16 IT. Kartlegging av mobil- og bredbåndsdekning i LK	-100	-100	-100	-100
Sum Tiltak forrige år	-800	-800	-800	-800
Budsjettekniske justeringer				
Tilskudd Bølgen flyttes fra ansvar 1008 til 9800	-6 302	-6 302	-6 302	-6 302
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	1 127	1 127	1 127	1 127
Flytting av migrasjonsrådgiverstilling til fellesutgifter	-750	-750	-750	-750
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	596	596	596	596
Komp lokale forh i 2017 kap 4	567	567	567	567
Komp Bølgen lønnsoppgjør 2017	544	544	544	544
Lardal- korrigering, rammer lagt feil	-534	-534	-534	-534
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	334	334	334	334
Flytting oppgaver mellom Samfunnskontakt og Tjenestekontor	-282	-282	-282	-282
Korrigering fra ansvar 1002 til 1881	-264	-264	-264	-264
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-257	-257	-257	-257
Gevinstrealisering	-254	-254	-254	-254
Korrigering lønnsbudsjett innplassering ny kommune	-152	-152	-152	-152
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-142	-142	-142	-142
Nulle eiendomsonti	-126	-126	-126	-126
Ny belastning eiendomsonti	113	113	113	113
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	101	101	101	101
Komp lønnsoppgjør 2017 ansvar 1400 og 1402	77	77	77	77
Økt lederlønn Bølgen	32	32	32	32
Lønnsoppgjør 2017 SPK	6	6	6	6
Rammeendring SA	2 000	2 000	2 000	2 000
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	1 494	1 494	1 494	1 494
Flytting av innsparingstiltak, feil kontert	450	450	450	450
Lederskolen fra 1889 til 1015	250	250	250	250
Sum Budsjettekniske justeringer	-1 375	-1 375	-1 375	-1 375
Konsekvensjusteringer	-2 175	-2 175	-2 175	-2 175
Konsekvensjustert ramme	80 978	80 978	80 978	80 978
Nye tiltak				
Statsbudsjettet 2018. Tilskudd med særskilt fordeling. Frivilligsentraler	172	172	172	172
Statsbudsjettet 2018. Frivilligsentraler	-9	-9	-9	-9
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-567	-567	-567	-567
Sum Nye tiltak	-404	-404	-404	-404
Kommunestyrets vedtak				
Steds- og nærdemokratiutvikling - økte midler for tilrettelegging og gjennomføring	1 000	1 000	1 000	1 000
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-189	-378	-378	-378
Videooverføring av pol. møter til hjemmesiden	50	50	50	50
Sum Kommunestyrets vedtak	861	672	672	672
Nye tiltak og realendringer budsjett	457	268	268	268
Ramme 2018-2021	81 435	81 246	81 246	81 246

Nye tiltak

Statsbudsjettet 2018. Tilskudd med særskilt fordeling. Frivilligsentraler

Statsbudsjettet 2018. Tilskudd med særskilt fordeling. Frivilligsentraler. Totalt tilskudd til Larvik kommune er kr 271 000. Frivilligsentralen i Svarstad er organisert som kommunal og ligger på virksomhet Kultur, idrett og fritid. Frivilligsentralen i Larvik er organisert under Sentral stab og støtte. Tilskuddet fordeles på disse to virksomhetene etter samme forhold som tilskuddet i statsbudsjettet 2017: kr 99 000 til Kultur, idrett og fritid og kr 172 000 til Sentral stab og støtte.

Statsbudsjettet 2018. Frivilligsentraler

Statsbudsjettet 2018. Frivilligsentraler, satsning 2017 reduseres.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

Steds- og nærdemokratiutvikling - økte midler for tilrettelegging og gjennomføring, note 7:

Økt innsats på stedsutvikling - utover det som ble lagt inn i reformmidlene.

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Videooverføring av pol. møter til hjemmesiden, note 6:

Sees i sammenheng med stedsutvikling og gir mulighet for å åpne politiske prosesser og samlinger for alle.

Fellesutgifter

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Pensjonsutgifter
- Avsetning til lønnsoppgjør
- Kommunestyrets tilleggsbevilgningskonto
- Andre fellesutgifter (hovedtillitsvalgte/verneombud, porto, KS-kontingenter, felles lisenser/annonser)

Økonomiske nøkkeltall

- Pensjon – løpende premie KLP - Fellesordningen: 9,38 %
- Pensjon – løpende premie KLP - Sykepleierordningen: 10,52 %
- Pensjon – løpende premie: SPK 10,71 %
- Forutsetning om lønnsvekst i statsbudsjettet 2018 er på 3,0 %
- Kommunal deflator for 2018 beregnes til 2,6 % (lønn teller ca 2/3-deler og prisstigning ca 1/3-del)

Utfordringer og strategi

Det er en viktig premiss, og dermed en betydelig utfordring, at partene i lønnsoppgjøret forhandler fram avtale om lønnsoppgjør som holder seg innenfor rammen på 3,0 %. Dette får også betydelig virkning for de direkte pensjonskostnadene, for reguleringspremien og for premieavviket allerede i 2018.

Videre er det en utfordring knyttet til at rentenivået ikke stiger utover de budsjetterte forutsetningene.

En utfordring er å fokusere på å bygge den nye kommunen fram til lokalvalget 2019. Reformmidler må benyttes inn mot «forbedringspunkter» som har vært i fokus fram til den faktiske sammenslåingen.

Disponering av reformmidler kommunesammenslåing 2018

En utfordring er å fokusere på å bygge den nye kommunen fram til lokalvalget 2019. Reformmidler må benyttes inn mot «forbedringspunkter» som har vært i fokus fram til den faktiske sammenslåingen.

Rådmannen foreslo følgende bruk av reformmidler som mottas i 2018, samlet 25 mill kr, se tabell på følgende sider.

Kommunestyret vedtok følgende tiltak: 1, 2, 3, 6, 11, 12, 13 (delvis, iht KST 076/17), 18, 19, 22 (delvis) og 23. Sum tiltak 16 mill kr.

De resterende 9 mill kr vil bli fordelt i egen sak i sammenheng med årsavslutningen.

Tiltak	Kommentar	Kr
1 Prosjektleder	100 % stilling fram til 1. juli. Følge opp hovedprosjektet og alle delprosjektene fram til ferdigstillelse. Følge opp uforutsette problemstillinger.	500 000
2 Kommunikasjonsrådgiver	100 % stilling i prosjektet fram til 1. juli. Informasjon til innbyggere/brukere/ansatte om konsekvenser/endringer som følge av sammenslåingen. Bidra med kompetanse og kapasitet ved forberedelser og gjennomføring av ulike samlinger og prosesser rettet mot bygging av ny kommune første halvår, jfr. andre tiltak.	500 000
3. Prosjektleder stedsutvikling / nærdemokratiutvikling	Prosjekt fram til sommeren 2019. Tiltaket er koblet til egen sak jfr. bestilling fra Fellesnemnda, om forsøk med utvalg for stedsutvikling/nærdemokratiutvikling. Midlene dekker en stilling fra rekruttering etter vedtatt budsjett medio desember til 1. juli 2019 (forsøksprosjekt). Fellesnemnda har oppfordret det nye kommunestyret til å konkludere om politisk og administrativ organisering før sommeren 2019. Prosjektet skal bidra med å skape et beslutningsgrunnlag for videre organisering. Midlene dekker lønnskostnader for perioden, samt andre driftsutgifter knyttet til stillingen/oppgaven.	1 000 000
4. Næringsvekst	En av den nye kommunens største utfordring er næringsvekst, både i form av lokal verdiskaping og arbeidsplasser lokalt. Det foreslås derfor å sette av midler til å forsterke næringsarbeidet etter at en også har gjennomført en prosess hvor dagens næringsplan evalueres. Planen ble også vedtatt før Link ble nedlagt, noe som i seg selv tilsier en rullering/justering. En tydelig næringspolitikk blir viktig for den nye kommunen for å kunne sikre forutsetningene for gode velferdstilbud.	500 000
5. Markering av ny kommune i tettsteder og nærmiljø	Etter inspirasjon fra deltakelsen i det nasjonale prosjektet om nærdemokratiutvikling, foreslår rådmannen at det avsettes et beløp fra reformmidlene til ulike tiltak i kommunens tettsteder/nærmiljøer etter innspill fra innbyggere. Hensikten er å engasjere innbyggerne i hele kommunen i hva de ønsker av tiltak i sitt boområde. Tiltakene må være av engangskarakter, og det må fastlegges regler for hvordan prioritere etc. Forslaget bygger på eksempel fra Island, og hensikten er å prøve ut nye tiltak som engasjerer befolkningen i utvikling av sitt eget boområde. Prosedyrer for dette må i tilfelle avklares i egen sak i kommunestyret.	2 500 000

Tiltak	Kommentar	Kr
6 Profileringsmateriell	Det er i budsjett for reformen så langt ikke avsatt midler til utskifting av profileringsmateriell som; flagg, merking av biler og bygg, arbeidstøy, skilting etc. De to største postene er «merking av biler» og «utbytting av eksisterende skilt». I tillegg kommer flagg/vimpler, rollups, frostet folie, pins, stempel, bordflagg, visittkort etc. Arbeidstøy skiftes løpende som ordinær driftsutgift.	500 000
7 Informasjonssendinger	Rådmannen ønsker å følge opp et av tiltakene fra prosessen med Headvisor som omhandler bedre informasjon til innbyggerne ved å starte sendinger på nett om «Nytt fra Larvik kommune». Rådmannen tenker seg at dette blir nyheter og informasjon både fra politisk og administrativ ledelse, som er av interesse både for innbyggere og ansatte.	200 000
8 Markedsføringsmateriell	Rådmannen foreslår at det avsettes et beløp til utarbeiding av markedsføringsmateriell, rettet mot vekst og utvikling, for den nye kommunen. Dette ut fra at vekst er en av de største utfordringene for den nye kommunen. Kommunen må være et synlig alternativ for vedtatt målgruppe både for bosetting, næringsetableringer og for lokalisering av arrangementer. Rådmannens vurdering er at dette inngår i det å bygge en ny kommune.	300 000
9 Samlinger for folkevalgte og ansatte	Ordfører og rådmann har avtalt en dagssamling for det nye kommunestyret, kommunalsjefer/virksomhetsledere/avdelingsleder og tillitsvalgte i ny kommune i slutten av januar. Målet med samlingen er å fastlegge hvilke verdier som skal gjelder for den nye kommunen, samt hva som er ønsket omdømme. Oppfølgingen blir for alle tre parter å beslutte hvilken adferd valgte verdier tilsier, samt hvordan en skal bidra til å oppnå ønsket omdømme.	1000
10 Samling for alle ansatte	Det er ønskelig med en samling for alle ansatte i ny kommune i mai 2018. Dette både for å informere om status og planer framover i den nye kommunen, presentere organisasjon og tjenester for hverandre, inspirere til engasjement for utvikling av tjenestene og innovasjon generelt i den nye kommunen. Planen er en samling enten i Kjærra eller i Boligmappa Arena mot slutten av mai måned.	200 000
11 Opplæring i nye systemer	Flere ansatte vil fra nyttår måtte skifte datasystem som benyttes i jobben, som en følge av samordning av systemer i ny kommune. Det må derfor tilbys opplæring i de nye systemene for de dette gjelder, og det må avsettes midler til dette.	200 000

Tiltak	Kommentar	Kr
12 Opplæring service	Rådmannen foreslår at det gjennomføres en spesiell opplæring i god service for de ansatte hvor dette er mest relevant. Dette da også som en markering av overgang til ny kommune, og forankring av hva kommunen skal stå for når det gjelder service.	300 000
13 Digitalisering	Ett års engasjement for får ansvaret for utarbeiding av strategi og samordning av den «digitale transformasjon» som vil møte både kommunene og andre i årene som kommer. Det blir svært viktig for den nye kommunen å «henge med» i dette arbeidet, ikke minst å sikre et strategisk perspektiv i arbeidet. Engangsutgift på kr 980 000 for deltagelse i nasjonal satsning på digitalisering, etter spleiselag mellom staten, KS og kommunene for å utvikle systemer.	1 950 000
14 Samfunnsplan	Etter planstrategien skal det i 2018 startes opp med utarbeiding av Kommuneplanens Samfunnsdel for ny kommune. Etter planstrategien skal denne planen sluttbehandles av det første ordinære kommunestyret i ny kommune, som tiltrer etter valget i 2019. For mange kommuner som slår seg sammen i 2020 inngår dette arbeidet i prosjektet som en del av forberedelsene, mens det for Larvik blir en sentral oppgave etter at kommunene er slutt sammen. Rådmannen foreslår at det avsettes midler fra reformmidlene til dette planarbeidet.	1 000 000
15 Arealplan	Etter planstrategien skal det i 2018 startes opp med utarbeiding av Kommuneplanens Arealdel ny kommune. Etter planstrategien skal denne planen sluttbehandles av det første ordinære kommunestyret i ny kommune, som tiltrer etter valget i 2019. Rådmannen foreslår at det avsettes midler fra reformmidlene til dette planarbeidet.	1 000 000
16 Fagkomiteer og planutvalget	Ny kommune bør benytte muligheten til å prøve ut nye arbeidsformer, samt i større grad å hente inspirasjon fra omverden i arbeidet med å arbeide seg fram til politiske løsninger i de «store spørsmål». Dette kan også omfatte forsøk med «oppgaveutvalg» i tema som egner seg for denne arbeidsformen. Det foreslås derfor at fagkomiteene og planutvalget får kr 250 000 til disposisjon til dette, da inklusiv utgifter til studieturer og lokale prosesser.	1 000 000
17 Formannskapet	Studietur rettet inn mot utfordringen «vekst og utvikling. Lokale prosesser rettet inn mot samhandling og tilrettelegging for vekst og utvikling.	250 000

Tiltak	Kommentar	Kr
18 Utenforskap	En av de største utfordringene for ny kommune er å fastlegge en strategi med tilhørende handlingsplan for å hindre utenforskap, eller i størst mulig grad sikre innenforskap. Rådmannen har i innplassering i ny kommunen opprettet en fast stilling for å koordinere dette arbeidet på tvers av tjenesteområdene. Som del av prosessen med å utarbeide strategien og handlingsplanen foreslås det noe utprøving av nye tiltak med en løpende resultatvurdering. Rådmannen tenker seg et samarbeid med NAV Vestfold og iFokus. Reformmidlene tenkes da brukt for å legge kraft inn i dette samarbeidet for å fastlegge både en retning og samtidig en evne til å prøve ut nye løsninger løpende på en av hovedutfordringene for den nye kommunen, og hvor det er behov for avklart politikk i samhandling med andre samfunnsaktører. Da dette er engangsmidler i 2018, skal ikke tiltakene ha karakter som gir faste nye driftsutgifter, før disse evt er fullfinansiert.	1 000 000
19 Omstillingskostnader-personell	Det bør avsettes et beløp til disposisjon for å sikre en god personalbehandling ved innplassering av alle ansatte i ny kommune. Ingen skal sies opp, og det kan oppstå overgangskostnader første driftsår før ny organisasjon faller mer på plass. Kostnadene kan også komme som konsekvens av samordning av ulike regelverk i de to kommunene.	1 000 000
20 Uforutsett - prosjekter	Det bør avsettes et beløp til uforutsette utgifter ved fullføring av delprosjektene, samt for utgifter ut over delprosjektene.	500 000
21 Plan for helse og omsorg	Rullere «Plan for helse og omsorg. Mestring i alle livets faser». Framtidig sykehjemstruktur må inngå i dette planarbeidet. En tydelig politikk på dette området for ny kommune er avgjørende for å sikre en bærekraftig økonomistyring opp mot de utfordringene som venter hva gjelder demografi.	500 000

Tiltak	Kommentar	Kr
22 Tiltak Lardal; 50 % av gjenstående midler	Kommunestyret i Lardal har spilt inn sine forslag om tiltak. Innspillene fra Lardal kommune er; ØKT FOLKETALL OG ØKT BOLIGBYGGING • Forprosjekt for utvikling av boligtomter på «grusbanen» i Svarstad sentrum • Forprosjekt nye næringsområder i nordre del av tidligere Lardal kommune GODE OPPVEKSTVILKÅR • Leke/aktivitetsplass i Svarstad sentrum • Opprette et fond som lag og foreninger i tidligere Lardal kommune kan søke på til ekstraordinære tiltak. RÅDMANNENS FORSLAG • Rådmannens forslag medfører en kombinasjon mellom å følge opp innspill og finansiere tiltak for 2018 som ikke er lagt inn i gjeldende økonomiplan, og som det derfor ikke foreligger finansiering for. Finansiering for disse driftstiltakene må løses i et lengre perspektiv ved behandling av økonomiplan 2019-2022 i: • Overgangsordning finansiering av kulturtilbud kr 150' • Overgangsordning finansiering av ressurskrevende brukere kr 1 900' • Overgangsordning finansiering av ungdomstilbud kr 200' • Overgangsordning finansiering av avd. i barnehage kr 650' • Forprosjekt og planlegging bolig kr 1 000' • Forprosjekt og planlegging næring kr 1 000' • Forskjønning sentrum Svarstad kr 100'	5 000 000
23 Tiltak Larvik; 50 % av gjenstående midler	Rådmannen foreslår at av gjenstående beløp for Larvik (50 % av gjenstående) disponeres dette til plankostnader for vekst og utvikling og til finansiering av engangsutgifter hvor noen av disse er vedtatt etter at rammesak er behandlet av Fellesnemnda: • Områdeplan Tenvik og Sentrumsplan, inklusiv Indre havn og jernbane og områdeplan kr 2 500' • Oppfølging responscenter kr 500' • Utredning sykehjem kr 500' • Avvikling barnehagebrakker Hovland kr 1 500'	5 000 000

Felles politisk plattform for etablering av sammenslått kommune Larvik – Lardal.
Vedtak i kommunestyrene i Larvik og Lardal 19.11.2015.

Plattformens punkt 9 omtaler bruk av reformmidlene:

9. Økonomi

Den nye kommunen vil motta økonomiske midler til engangskostnader og reformstøtte. Alle kostnader i forbindelse med endret kommunestruktur dekkes av disse midlene.

De resterende midlene skal settes av på et fond til finansiering av tiltak til utvikling av den nye kommunen for å sikre befolkningsvekst og nye arbeidsplasser, tiltak som bygger opp under lokal identitet og bidra til utvikling av den nye kommunens lokalsentre. Tidligere Lardal kommune skal tilgodesees med minst 50 % av midlene fra fondet. Lardal vil prioritere tiltak i henhold til kommuneplanens samfunnsdel for Lardal.

Rådmannens forslag innebærer at 10 mill kr fordeles slik det framgår av pkt. 9 i politisk plattform, med 50 % til hver av de tidligere kommunene. Det er viktig at også disse midlene gis retning opp mot de utfordringene den nye kommunen står overfor.

Driftsbudsjett med endringer

I oversikten er pensjon ikke i rammen. Netto ramme er således ikke den samme som i oversikten på tjenesteområdet. Pensjon er omtalt under Sentrale utgifter.

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	-41 760	-41 760	-41 760	-41 760
Tiltak forrige år				
KST 280/16 Tilskudd vennskapsbyer	-200	-200	-200	-200
Flytting av integreringstilskudd	79	741	2 797	2 797
Tiltak finansiert av integreringstilskudd	-79	-741	-2 797	-2 797
Sum Tiltak forrige år	-200	-200	-200	-200
Budsjettekniske justeringer				
Ansvar 1897, feil i nulling av konto, korrigeres	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Ny belastning eiendomskonti	1 725	1 725	1 725	1 725
Ansvar 1800, feil i nulling av konto, korrigeres	-1 453	-1 453	-1 453	-1 453
Nulle eiendomskonti	-1 247	-1 247	-1 247	-1 247
Overført budsjettmidler til Migrasjonsrådgiverstilling fra samfunnskontakt	750	750	750	750
Gevinstrealisering	419	419	419	419
Korrigerings fra ansvar 1002 til 1881	264	264	264	264
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	91	91	91	91
Nulle ansvar 1899	-3	-3	-3	-3
Overført kutt fra ansvar 1800	-834	-1 043	-1 043	-1 043
Lederskolen fra 1889 til 1015	-250	-250	-250	-250
Tillitsvalgt og verneombud	193	193	193	193
Sum Budsjettekniske justeringer	-6 345	-6 345	-6 345	-6 345
Konsekvensjusteringer	-6 545	-6 545	-6 545	-6 545
Konsekvensjustert ramme	-48 514	-48 514	-48 514	-48 514
Nye tiltak				
Gevinstrealisering kommunesammenslåing	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Ufordelt nedjustering av 2018-rammer	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Gevinstrealisering kommunesammenslåing	4 369	4 369	4 369	4 369
Reduksjon integreringstilskudd	242	12 728	22 963	29 744
Overført fra virksomhetene, 15 mill kutt (gevinstrealisering og ufordelt nedjustering av rammer)	15 000	15 000	15 000	15 000
Reformmidler kommunesammenslåing	0	0	0	0
Sum Nye tiltak	-389	12 097	22 332	29 113
Kommunestyrets vedtak				
Reformmidler kommunesammenslåing 2018	-9 000	0	0	0
Sum Kommunestyrets vedtak	5 359	14 150	14 151	14 151
Nye tiltak og realendringer budsjett	-10 030	11 247	21 483	28 264
Ramme 2018-2021	-57 694	-36 417	-26 181	-19 400

Nye tiltak

Gevinstrealisering kommunesammenslåing

Samlet effekt av kommunesammenslåing er beregnet til 10 mill kr. Deler av effekten er trukket inn fra virksomhetenes rammer. Beløp som gjenstår til fordeling ligger som tiltak på Fellesutgifter for å synliggjøres i økonomiplan.

Dette er i detaljbudsjetteringsprosessen fordelt på enhetene.

Ufordelt nedjustering av 2018-rammer

I forslaget til strategidokument er det foreslått et rammekutt på 10 mill kr. Kuttet skal spesifiseres og innarbeides i løpet av første halvår 2018.

Bakgrunnen for å foreslå dette kuttet er to-delt. I 2017 har virksomheten i kommunene vært preget av svært mye arbeid knyttet til kommunesammenslåingsprosessen mellom Lardal og Larvik. Det har derfor ikke vært mulig å prioritere nok tid til denne typen økonomiprosesser i 2017 og en del av

problematikken foreslås derfor utsatt til 2018. Dette året vil også rådmannens nye ledergruppe være på plass og det er naturlig å sette i gang en bredere prosess knyttet til nye måter å løse kommunens utfordringer på. Et kutt på 10 mill kr vil være en grei oppstart på dette arbeidet som vil måtte få betydelig plass i 2018. Resultatet av rådmannens og ledergruppas arbeid i 2018 vil bli kommunisert til politisk nivå i 1. og 2. kvartalsrapport. Dersom arbeidet underveis gir behov for politiske avklaringer knyttet til vesentlige endringer i form/innhold/struktur på de kommunale tjenestene, vil dette bli fremmet for politisk behandling så raskt som mulig.

Reduksjon integreringstilskudd

Flyktningkrisen i 2017 førte til at nivået på integreringstilskuddet ble oppjustert iht de opplysningene og forutsetningene som kommunen ble forelagt. Ved inngangen til 2018 har situasjonen endret seg betydelig og nye bosettingstall er vesentlig lavere nå. Integreringstilskuddet nedjusteres derfor i takt med det antallet kommunen estimerer å bosette i neste økonomiplan periode.

For budsjettåret 2018 er inntektene omtrent i tråd med det som ligger inne i gjeldene økonomiplan, for 2019 reduseres inntekten med 12,7 mill kr, i 2020 med ca 23 mill kr og i 2021 med ca 29,7 mill kr.

Kommunen bygde opp et tjenestetilbud for å håndtere den ekstraordinære situasjonen som oppstod i 2017. Deler av dette er håndterbart i 2018 da NAVs utgifter reduseres tilsvarende, men det vil kunne føre til store utfordringer på sikt, spesielt for årene 2020 og 2021. Rådmannen vil i den forbindelse sette ned en prosjektgruppe av personer fra NAV, Larvik Læringssenter, Barnevernstjenesten, HR og økonomiavdelingen for å kartlegge omfanget av hvordan tjenestetilbudet skal tilpasses nivået i 2020 og 2021. Rådmannen vil innarbeide de økonomiske effektene av dette ifm Strategidokumentet for 2019-2022.

Reformmidler kommunesammenslåing 2018

Kommunen mottar 25 mill kr i 2018 i reformmidler for kommunesammenslåing. Midlene vil bli disponert til ulike tiltak slik at nettoeffekten på tiltaket blir 0.

Kommunestyrets vedtak

Reformmidler kommunesammenslåing 2018

Iht note 2 i vedtaket. Bruk av reformmidlene reduseres med 9 mill kr.

NAV

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Opplysning, råd og veiledning
- Økonomisk sosialhjelp
- Kvalifiseringsprogram
- Introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger
- Gjeldsrådgiving
- Midlertidig botilbud

Omtale av virksomheten

NAV Larvik yter kommunale tjenester etter NAV loven, lov om sosiale tjenester i NAV, og introduksjonsloven. Enheten skal kvalifisere til arbeid og utdanning ved å bruke kommunale og statlige virkemidler, i samarbeid med tilleggende enheter. Formålet er å gjøre den enkelte selvforsørget og gi bedre levekår i befolkningen.

Enheten skal gi opplysning, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer til brukere som har behov for det, videre har kontoret tilbud om gjeldsrådgiving. De som ikke kan sørge for livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, kan ha krav på økonomisk sosialhjelp. Enheten skal også yte økonomisk hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.

NAV skal finne et midlertidig botilbud i akutte situasjoner til de som ikke klarer å finne bolig selv.

Kvalifiseringsprogrammet gjelder for personer i yrkesaktiv alder med vesentlig nedsatt arbeids- og inntektsevne, og ingen eller svært begrensede ytelser til livsopphold etter folketrygdloven eller arbeidsmarkedsloven. Programmet kan gis til brukere som er, eller står i fare for å bli, langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp. Programmet skal være arbeidsrettet og kvalifisere for arbeid eller utdanning. Programmet er ettårig, men kan forlenges med inntil ett år når særlige og hensiktsmessige grunner tilsier dette. Brukeren mottar kvalifiseringsstønad.

Introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger gis til brukere som bosettes i kommunen etter avtale med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), og som i henhold til introduksjonsloven vurderes til rett og plikt til deltagelse. Programmet er 2-årig, men kan forlenges med inntil 1 år. Bruker skal kvalifiseres for arbeid eller videre utdanning. Brukeren mottar introduksjonsstønad.

Utfordringer og strategi

Utfordring: Høyt merforbruk på økonomisk sosialhjelp

En av de største utfordringene til NAV Larvik er et høyt merforbruk på økonomisk sosialhjelp. Størrelsen på utbetalingene har økt jevnt de siste årene, men størrelsen på budsjettrammen har ikke fulgt samme utvikling. Det er en generell økning innenfor de fleste områdene, men økning i antall brukere, antall saker, utbetaling pr stønadsmåned og samlet stønadssum er de områdene som har økt mest. Samtidig så viser KOSTRA at Larvik ligger lavere på mange områder enn sammenlignbare kommuner, selv med en markant økning i utbetalingene.

Strategi: Budsjettrammen må økes for å stå i forhold til utbetalingene, slik at kontoret kan ha en reell ramme å styre etter. I tillegg jobbes det kontinuerlig med rutiner og strukturer i arbeidsflyten, men mengden av saker er utfordrende å løse innenfor dagens budsjettramme.

Utfordring: Introduksjonsordningen

De høye bosettingstallene i 2016 og i 2017 får nå konsekvenser for utbetalingen av introduksjonsstøtten. Høye bosettingstall fører til flere deltakere i introduksjonsprogram. Dette vil vedvare ut i 2020, dersom mange deltakere får forlenget sin programperiode til 3 år jf lovendring. I dag er det omlag 150 personer som har introduksjonsprogram, men de økonomiske forutsetningene er 130. Det økte antallet skyldes at det var flere familiegjengforeninger på slutten av 2016, og disse var det ikke tatt høyde for i budsjettet. Samtidig som det er økt deltakelse i program, kan det nå se ut til at flyktningsstrømmen har avtatt, og at Larvik ikke skal bosette like mange flyktninger de nærmeste årene. Anmodningsbrevet for 2018 kommer først i november 2017. Det er i dag utbetalingen av introduksjonsstøtten som er den største utfordringen. Med en lavere bosetting framover, vil heller ikke inntekten bli like store som de har vært fram til nå. I forbindelse med Strategidokument 2017 - 2020 ble det vedtatt å overføre inntekten for integreringstilskuddet fra NAV til rapporteringsområdet for fellesutgifter. I perioden frem til 2020 er det flere som kommunen vil motta integreringstilskudd for, enn det som var budsjettet med i gjeldene økonomiplan.

Strategi: Det økte antall deltagere i introduksjonsprogrammet utfordrer budsjettbalansen, men ses i sammenheng med økt inntekter på integreringstilskudd som føres på fellesutgifter. Flere av de som jobber opp mot denne gruppen ved NAV Larvik er ansatt i engasjement og ikke i fast stilling. Dette innebærer at når integreringstilskuddet reduseres som følge av færre flyktninger og færre deltagere i introduksjonsprogrammet, så vil NAV Larvik kunne redusere bemanningen sin tilsvarende denne inntektsreduksjonen.

Utfordring: Midlertidig botilbud

Det er en utfordring at det er høye kostnader knyttet til midlertidig botilbud i privat regi. Det er også mangelfull oppfølging av de som har midlertidig botilbud. NAV Larvik har tidligere lagt inn bestilling på et kommunalt midlertidig botilbud, men dette er ikke effektivt.

Strategi: NAV Larvik vil etablere et miljøteam som skal stå for oppfølgingen av vanskeligstilte grupper. NAV Larvik jobber for å komme med som deltaker i et nasjonalt prosjekt som omhandler brukere i midlertidig botilbud. Dette er et prosjekt i regi av Husbanken og Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Deltakere i kvalifiseringsprogram**
Sammen med næringslivet og ulike utdanningsaktører vil NAV videreføre og videreutvikle innsatsen mot deltagerne i kvalifiseringsprogrammet, for at den enkelte bruker skal få kompetanse som gir god tilknytning til arbeidslivet.
- **Innsatsområde 2: Innvandrere**
Sammen med næringslivet og ulike utdanningsaktører vil NAV videreføre og videreutvikle innsatsen mot innvandrere med bakgrunn fra land utenfor EØS, for at den enkelte bruker skal få kompetanse som gir god tilknytning til arbeidslivet.
- **Innsatsområde 3: Ungdom og aktivitetsplikt**
Sammen med næringslivet og ulike utdanningsaktører vil NAV videreføre og videreutvikle innsatsen mot ungdom for at den enkelte bruker skal få kompetanse som gir god tilknytning til arbeidslivet. Aktivitetsplikten ble innført fra 1. januar 2017. Alle unge under 30 år som har sosialhjelp blir vurdert for aktivitetsplikt. Dette er en individuell vurdering. Alle som har rett til en plan ut i fra lovverket, har vedtak om dette.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Deltagere i kvalifiseringsprogram	Styrke den enkeltes mulighet til å komme i arbeid og aktivitet.	Andel deltakere på KVP med overgang til arbeid eller utdanning etter avsluttet program. I snitt deltar 80 - 85 deltakere i programmet i hver måned.	56 %	57 %	59 %	60 %	60 %
Innsatsområde 2: Innvandrere	Styrke den enkeltes mulighet til å komme i arbeid og aktivitet.	Andel deltakere på introduksjonsprogram med overgang til arbeid eller utdanning etter avsluttet program.	58 %	59 %	59 %	60 %	60 %
Innsatsområde 3: Ungdom og aktivitetsplikt	Styrke den enkeltes muligheter for å komme i arbeid og bli selvforsørget. Spesielt viktig å hjelpe unge ut av en passiv tilværelse.	Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	4	4	4	4	4

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	130 526	130 526	130 526	130 526
Tiltak forrige år				
KST 280/16 Nye arbeidsplasser: NAV (Øk sosial hjelp)	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Tiltak forrige år	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Budsjettekniske justeringer				
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	606	606	606	606
Komp lokale forh i 2017 kap 4	255	255	255	255
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	95	95	95	95
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-81	-81	-81	-81
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	15	15	15	15
Sum Budsjettekniske justeringer	890	890	890	890
Konsekvensjusteringer	-110	-110	-110	-110
Konsekvensjustert ramme	130 416	130 416	130 416	130 416
Nye tiltak				
Økt ramme sosialhjelp og kvalifiseringsstønad	10 000	10 000	10 000	10 000
Reduksjon antall bosettinger	-234	-8 119	-9 579	-10 908
Reduserte bosettingsutgifter for nyankomne flyktninger	-8	-4 609	-13 383	-18 836
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-286	-286	-286	-286
Sum Nye tiltak	9 472	-3 014	-13 248	-20 030
Kommunestyrets vedtak				
Barnetrygd trekkes ut av inntekt før sosialhjelpberegning	2 500	2 500	2 500	2 500
Effektivisere driften, note 4, andel kutt 5 mill kr i 2018 og 10 mill kr i 2019-2021	-95	-191	-191	-191
Sum Kommunestyrets vedtak	2 405	2 309	2 309	2 309
Nye tiltak og realendringer budsjett	11 877	-705	-10 939	-17 721
Ramme 2018-2021	142 293	129 712	119 478	112 696

Nye tiltak

Økt ramme sosialhjelp og kvalifiseringsstønad

Det har i flere år vært et merforbruk på økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsstønad. Det har vært økning til både livsopphold og boutgifter. NAV har jobbet mye med å kartlegge årsaker, og jobbet med tiltak. Merforbruket er for stort til at det kan løses innenfor de rammene NAV har i dag. Estimert merforbruk for 2017 er ca 15 mill kr, men NAV har iverksatt tiltak og det er usikkerhet knyttet til effekten av disse. Rådmannen foreslår å styrke sosialhjelpsbudsjettet med 9 mill kr og kvalifiseringsstønnen med 1 mill kr for 2018-2021.

Reduksjon antall bosettinger

Antallet flyktninger som NAV forventer å bosette i neste økonomiplanperiode forventes å reduseres betraktelig sammenlignet med det nivået som ligger inne i gjeldene økonomiplan. I Strategidokumentet for 2017-2020 ble det tatt høyde for et bosettings antall basert på de forhold og opplysninger kommunen satt på ifm flyktningkrisen i 2017. Situasjonen i dag er i sterk kontrast til det antallet bosettinger som ligger til grunn for gjeldene økonomiplan. Utgiftene vil være omtrent på samme nivå i 2018 som i 2017, men utover i økonomiplanperioden vil de bli redusert med ca 8,1 mill bli i 2019, 9,6 mill kr i 2020 og 10,9 mill kr i 2021. Dette er ikke en tilstrekkelig reduksjon i utgiftene til å dekke inn inntektsreduksjonen på integreringstilskuddet. Rådmannen vil i den forbindelse sette ned en prosjektgruppe av personer fra NAV, Larvik Læringscenter, Barnevernstjenesten, HR og økonomiavdelingen for å kartlegge omfanget av hvordan tjenestetilbudet skal tilpasses nivået i 2020 og 2021. Rådmannen vil innarbeide de økonomiske effektene av dette arbeidet ifm Strategidokumentet for 2019-2022.

Reduserte bosettingsutgifter for nyankomne flyktninger

Nedgangene i antallet bosettinger av flyktninger som kommunen forventer å bosette i neste økonomiplanperiode forventes å reduseres betraktelig sammenlignet med det nivået som ligger inne i gjeldene økonomiplan. Dette medfører stor økonomiske konsekvenser da integreringstilskuddet forventes å bli redusert vesentlig mer enn det utgiftene reduseres med. For budsjettåret 2018 er inntektsreduksjonen på integreringstilskuddet og nedgangen i utgiftene omtrent på samme nivå. Fra 2019 må imidlertid budsjetttrammene reduseres med 4,6 mill kr, i 2020 med 13,4 mill kr og i 2021 utgjør budsjettreduksjonen 18,8 mill kr.

Rådmannen vil i den forbindelse sette ned en prosjektgruppe av personer fra NAV, Larvik Læringscenter, Barnevernstjenesten, HR og økonomiavdelingen for å kartlegge omfanget av hvordan tjenestetilbudet skal tilpasses nivået i 2020 og 2021. Rådmannen vil innarbeide de økonomiske effektene av dette arbeidet ifm Strategidokumentet for 2019-2022. I forslaget til strategidokument 2018-2021 foreslår rådmannen at differansen mellom redusert integreringstilskudd og reduserte utgifter for introduksjonsordningen hos NAV belastes som et ufordelt kutt for årene 2019-2021.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

Barnetrygd trekkes ut av inntekt før sosialhjelpberegning, note 9:

Inntektsgrunnlaget for å beregne sosialhjelp inkluderer barnetrygd. Dette tas nå ut.

Effektivisere driften, note 4, andel kutt 5 mill kr i 2018 og 10 mill kr i 2019-2021

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Hovedinntekter

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Skatt
- Rammetilskudd fra staten
- Rentekompensasjonsinntekter

Utfordringer og strategi

Larviks nivå på skatteinntekter var i 2016 på 85,9 % av landsgjennomsnittet. Dette er en reduksjon på over 2 prosentpoeng i forhold til 2015. Gjennomsnittet for Vestfold ligger i 2016 på 89,2 % som er en økning på over ett prosentpoeng siden 2015. Tallene er hentet fra Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner 2016 og 2017 (Grønt hefte).

Gjennomsnittlig årlig befolkningsendring i perioden 2014-2017 har vært på 0,61 %. Gjennomsnitt for Vestfold er på 0,90 % pr år og gjennomsnitt for landet er på 0,96 % pr år i den samme perioden. Alle tall regnet fra 1. januar 2014 til 1. januar 2017. Statistikken for innbyggertall ved utgangen av første halvår 2017 viste at Larvik de første seks månedene av 2017 hadde en økning i innbyggerantallet på 141 personer, eller 0,3 %. Vestfold hadde en gjennomsnittlig økning den samme perioden på 0,5 % og landet totalt hadde en økning på 0,4 %.

Samlet sett betyr dette at Larvik kommune både reduserer nivået på skatteinntektene samtidig som innbyggertallet øker mindre enn i Vestfold og mindre enn i landet som helhet. Dette er utfordrende i forhold til fremtidig utvikling og fremtidig sikring av inntektsnivået. Lav befolkningsvekst gir dårlig uttelling i inntektssystemet. Samtidig er den skattbare inntekten pr skattyter lav i Larvik og det er lav andel yrkesaktive i prosent av befolkningen.

Med dette utgangspunktet vil kommunen fortsette å ligge svakt an i forhold til resten av landet. Kommunen vil fortsatt ha et relativt lavt og fallende inntektsnivå pr innbygger samtidig som veksten i antallet innbyggere fortsatt ligger under landsgjennomsnittet.

Det er et vedtatt politisk mål for Larvik kommune at befolkningsveksten skal ligge på 1,5 % pr år. Dersom dette målet skal nås må arbeidet med å finne riktige virkemidler og tilrettelegging både utvides og intensiveres.

Tallene er presentert under *Hovedtallene i budsjettforslaget, Sentrale inntekter*, foran i dokumentet

Finansielle transaksjoner

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Rente- og avdragsutgifter på kommunens egne lån
- Rente på inn- og utlån av Husbankmidler (Startlån)
- Internlån, refunderte renter og avdrag fra enheter
- Renter på bankinnskudd
- Andre renteutgifter, forsinkelsesrenter mv
- Avkastning av Primæroppgavefondet
- Avsetninger til disposisjonsfond
- Finansiering av investeringer

Omtale av rapporteringsområdet

Rente- og avdragsutgifter på kommunens egne lån beregnes ut fra den mengde lån kommunen har og hvilke nye lån som foreslås i perioden frem til 2021. Utgangspunktet for renteforutsetningene er tatt fra Kommunalbankens «Budsjettrenter 2018-2021», som igjen er en vurdering av blant annet de estimatene Norges Bank, finansmarkedet og SSB legger til grunn. Budsjetterte renteutgifter er i nødvendig grad korrigert for de faktiske vilkårene som er knyttet til kommunens gjeldsportefølje. Avdrag beregnes ut fra tidligere vedtak om maksimal avdragstid.

Rente på inn- og utlån av Husbankmidler (Startlån) og andre renteberegninger baserer seg delvis på oppgaver og beregninger fra eksterne banker eller følger de forutsetninger som tas for den enkelte ordning. Dette er omtalt under de ordningene dette gjelder.

Avkastning av Primæroppgavefondet følger kommunestyrets tidligere vedtak og ble faset helt ut av budsjettet fra og med 2017. Strategien som ligger til grunn for forvaltningen av Primæroppgavefondets midler legger samlet sett opp til en lav risiko i fondet. Avkastningsmålet for fondet er i 2017 på 4,4 %. Det skal behandles ny strategi for Primæroppgavefondet tidlig i 2018, herunder forvaltning av midler som tidligere ble forvaltet av Lardal kommune.

Avsetninger til disposisjonsfond gjøres for å disponere reserver til frie disponible driftsmidler, blant annet i forhold til ikke-budsjetterte utgifter, nødvendige merutgifter osv. Avsetningene gjøres delvis i form av disponering av netto driftsresultat i forslaget til strategidokument, men også ved disponering av eventuelt overskudd i forrige års regnskap.

I investeringsbudsjettet finansieres alle investeringsprosjektene samlet på rapporteringsområdet. Det gjøres ved opptak av lån, kompensert merverdiavgift, avsetninger som tidligere er gjort på kapitalfond og overføring fra driftsbudsjettet. Ekstern finansiering og bundne fond føres på tjenestekområdenes enkeltprosjekter.

Det er en svært viktig forutsetning at rentenivået ikke stiger utover de budsjetterte nivåene. Dette vil raskt skape betydelige merutgifter i forhold til rammene i budsjettforslaget. Det er svært begrensede reserver i kommunens økonomi til å takle en slik situasjon. En renteøkning vil derfor raskt føre til behov for omprioriteringer og kutt i de vedtatte budsjettene knyttet til tjenesteproduksjonen. Det vises i denne sammenheng også til viktigheten av å få kontroll over gjeldsoppbyggingen og Fellesnemdas vedtak om å utforme en handlingsregel knyttet til dette. Dette er nærmere beskrevet i saksfremlegget til strategidokumentet.

Utfordringer og strategi

Utfordringsbildet for finansielle transaksjoner knytter seg hovedsakelig til høy lånegjeld samt usikkerheten rundt fremtidige rentenivåer og avkastningen på Primæroppgavefondet.

Store lånefinansierte investeringer over tid har ført til høy vekst i lånegjelden. Som et resultat ligger kommunens lånegjeld i forhold til inntekter nå langt over hva Riksrevisjonen og KS anser som høyt. Høyere lånegjeld har også ført til høyere avdrag på lån som må dekkes gjennom driftsbudsjettet. I tillegg vil fremtidige renteøkninger slå kraftig inn på kommunens allerede stramme driftsbudsjett. I den forbindelse presenterte rådmannen sommeren 2017 en mulig handlingsregel for å begrense lånegjelden til Fellesnemnda. Handlingsregelen er videre utdypet og spesifisert i forslaget til strategidokument for 2018-2021, jf saksfremlegget. Handlingsregelen setter begrensninger for fremtidige låneopptak slik at fremtidig lånegjeld skal kunne reduseres, målt som prosent av driftsinntektene. Dersom denne handlingsregelen følges, vil dette bidra til en gradvis forbedring av gjeldssituasjonen og dermed underbygge en bærekraftig utvikling i fremtidige låneopptak. Som følge av handlingsregelen for opptak av lån legges det også økt vekt på bruk av større egenkapitalfinansiering ved investeringer. Rådmannens mål er fortsatt å ha et investeringsvolum som gjør at Larvik kommune kan bygge ut og legge til rette for et tilpasset og oppdatert tjenestetilbud. Det er veksten i lånegjelden som etter rådmannens klare faglige vurdering må begrenses.

Det er også knyttet usikkerhet til fremtidig avkastning på Primæroppgavefondet. Fondet har i en årrekke levert gode resultater grunnet høy avkastning på spesielt aksjefond og høyrenteobligasjoner. Fremover kan man derimot ikke forvente tilsvarende avkastning fra disse investeringene hver år. Risikoen knyttet til avkastningen er også den viktigste bakgrunnen for at avkastningen fra 2017 ikke er budsjettert inn i driftsbudsjettet. Det må derfor tas høyde for at fondets bidrag til kommunens samlede regnskapsmessige resultat kan bli lavere i årene fremover.

Tallene er presentert under *Hovedtallene i budsjettforslaget, Finansinntekter og utgifter*, foran i dokumentet

Kommunestyrets vedtak har slik innvirkning på rapporteringsområdet:

Ubrukte levekårsmidler (note 1)

I forrige budsjett ble det avsatt 5 mill kr som levekårsmidler, disse er ikke brukt og videreføres i 2018-2019. Det budsjetteres bruk av disposisjonsfond 2,5 mill kr i 2018 og 2019.

Bruk av disp-fond, forventet økt skatteinntang (note 3)

Merinntektene fra skatteinntangen er pr oktober 25 mill kr, 10 av disse er lagt inn i budsjettet.

Kapitalkostnader fra nye investeringer (note 8)

Det er lagt inn 3 % kapitalkostnader for nye investeringer - som i hovedsak er en fremskrivning av Brunla skole.

Overføring til kirkelige fellesråd

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Overføring til kirkelige fellesråd

Omtale av rapporteringsområdet

Overføringene til kirkelige fellesråd skjer delvis som et resultat av de bestemmelsene i kirkeloven som definerer hva kommunen skal dekke av drift i fellesrådet.

Videre er bevilgningen styrt av de planer og vedtak det lokale fellesrådet gjør og den lokale politiske behandlingen og prioriteringen av disse.

Larvik kirkelige fellesråd har i sitt møte 19. oktober 2017 vedtatt «Handlingsplan 2018-2021». I dokumentet foreslår fellesrådet at overføringene fra Larvik kommune økes. Rådmannen har i forslaget til strategidokument for 2018-2021 gjort en totalvurdering av fellesrådets ønsker opp mot de samlede ønskene fra de øvrige delene av den kommunale virksomheten. Det er etter dette ikke funnet rom for noen økning i rammene for Larvik kirkelige fellesråd.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	28 223	28 223	28 223	28 223
Budsjettekniske justeringer				
Komp lønnsoppgjør LKFR 2017	1 480	1 480	1 480	1 480
Komp LKFR ledere	82	82	82	82
Sum Budsjettekniske justeringer	1 562	1 562	1 562	1 562
Konsekvensjusteringer	1 562	1 562	1 562	1 562
Konsekvensjustert ramme	29 786	29 786	29 786	29 786
Kommunestyrets vedtak				
Vedlikehold av kirker i Lardal, overføres til LKFR	300	0	0	0
Sum Kommunestyrets vedtak	300	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett	300	0	0	0
Ramme 2018-2021	30 086	29 786	29 786	29 786

Kommunestyrets vedtak

Vedlikehold av kirker i Lardal, overføres til LKFR, note 11

Dette gjelder tre kirker i Lardal, overføres til LKFR.

Overføringer til andre etter vedtak/avtale

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Tilskudd for å stimulere til økt nærings- og samfunnsutvikling
- Overføringer til interkommunale selskaper
 - o IKA-Kongsberg
 - o Vestfoldmuseene IKS
 - o Gea Norwegica Geopark IKS
- Kjøp av VTA-plasser
 - o iVekst
- Overføring av driftstilskudd som følge av statlige og interkommunale avtaler
 - o Krisesenteret i Vestfold
 - o Incestsenteret i Vestfold
 - o START-Vestfold
 - o Ungt Entreprenørskap
- Andre avtaler
 - o Colab iht KST-vedtak juni 2017.

Utfordringer og strategi

- Følge opp eierskap, medlemskap og avtaler
- Følge opp og påvirke at tilsiktet ambisjon ved selskap, medlemskap og avtaler innfris
- Avtalene justeres for pris- og lønnsstigning, mens for kommunens egne tjenester forventes det effektivisering/innovasjon – og det gis derfor ikke kompensasjon for prisstigning

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Eierskapsmelding 2016
Følge opp vedtak fra «Eierskapsmelding 2016»

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	15 992	15 992	15 992	15 992
Tiltak forrige år				
KST 280/16 Tilskudd Poesipark	-200	-200	-200	-200
KST 280/16 Tilskudd til dyrebeskyttelsen	-30	-30	-30	-30
Sum Tiltak forrige år	-230	-230	-230	-230
Budsjettekniske justeringer				
Tilskudd Bølgen flyttes fra ansvar 1008 til 9800	6 302	6 302	6 302	6 302
Lardal- korrigering, rammer lagt feil	289	289	289	289
Rammeendring SA	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Budsjettekniske justeringer	6 591	6 591	6 591	6 591
Konsekvensjusteringer	6 361	6 361	6 361	6 361
Konsekvensjustert ramme	20 352	20 352	20 352	20 352
Nye tiltak				
KST 097/17 Colab - etablering av nytt veksttilbud	500	500	0	0
Overføring til Vestfoldmuseene, tilskuddet er indeksert	250	250	250	250
Sum Nye tiltak	750	750	250	250
Kommunestyrets vedtak				
Poesiparken - tilskudd til installasjoner	300	200	200	200
Tilskudd The Thor Heyerdahl Institute	250	250	250	250
Sum Kommunestyrets vedtak	550	450	450	450
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 300	1 200	700	700
Ramme 2018-2021	21 652	21 552	21 052	21 052

Nye tiltak**KST 097/17 Colab - etablering av nytt veksttilbud**

I KST 097/17 er det vedtatt at Larvik slutter seg til etableringen av nytt veksttilbud i Larvik; Colab. Dette er etablert i 2017 med restmidler fra Link. Det bes videre om at driftsmidler på kr 500 000 per år innarbeides i Strategidokument i 2018 og 2019.

Overføring til Vestfoldmuseene, tilskuddet er indeksert

Vestfoldmusene har oversendt en henstilling om økning i overføringen fra 2017 til 2017. Beløpet er en indeksering av nivået på overføringen fra 2017. I og med at budsjettbeløpet ikke ble justert for 2017, er økningen på kr 250 000.

Det henstilles også om et tilskudd til innkjøp av nye møbler til salen i Herregården på kr 400 000. Dette er det ikke funnet rom for i økonomiplanen.

Kommunestyrets vedtak**Poesiparken - tilskudd til installasjoner, post 33****Tilskudd The Thor Heyerdahl Institute, note 5:**

Midlene legges inn som et årlig tilskudd.

Tjenesteområdet Helse og omsorg

Foto: Olav Nordheim

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Beløp i 1000</i>						
Driftsutgifter						
Lønn	0	0	841 642	844 042	843 892	843 892
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	0	0	136 328	130 900	130 900	130 900
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	0	79 693	78 193	78 193	78 193
Overføringsutgifter	0	0	17 036	17 036	17 036	17 036
Sum Driftsutgifter	0	0	1 074 699	1 070 170	1 070 020	1 070 020
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	0	0	-105 883	-105 883	-105 883	-105 883
Refusjoner	0	0	-79 145	-79 145	-79 145	-79 145
Overføringsinntekter	0	0	-2 565	-2 565	-2 565	-2 565
Sum Driftsinntekter	0	0	-187 593	-187 593	-187 593	-187 593
Sum	0	0	887 106	882 577	882 427	882 427

Netto ramme per virksomhet

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Larvik helsehus	0	0	88 346	90 346	90 346	90 346
Sykehjem	0	0	238 085	238 085	237 935	237 935
Arbeid og aktivitet	0	0	48 065	47 940	47 940	47 940
Virksomhet for funksjonshemmede	0	0	135 966	135 640	135 640	135 640
Fellesfunksjoner	0	0	117 631	114 287	114 287	114 287
Hjemmetjenester	0	0	196 412	193 812	193 812	193 812
Psykisk helse og avhengighet	0	0	62 601	62 467	62 467	62 467
Sum	0	0	887 106	882 577	882 427	882 427

Beskrivelse av dagens virksomhet**Tjenesteområdet består av**

- Virksomhet Funksjonshemmede
- Arbeid og aktivitet
- Sykehjem
- Psykisk helse og avhengighet
- Larvik helsehus
- Hjemmetjenester
- Fellesfunksjoner

Omtale av tjenesteområdet

Innenfor tjenesteområdene skjer det kontinuerlig tilpasninger for å oppnå best mulig kvalitet på tjenestene og effektiv ressursutnyttelse til verdi for innbyggerne. Det samarbeides på tvers av virksomhetene og søkes og mottas statlige tilskudd for utviklingsarbeid.

Det jakes på gode fremtidige løsninger blant annet gjennom partnerskapet i det innovasjonsbaserte forskningsprosjektet (ISF) C3- Fremtidens helsetjeneste, et 8-årig forskningsbasert innovasjonsprosjekt finansiert av Norsk forskningsråd.

Det er et overordnet mål for tjenesten å tilrettelegge for økt ansvar, mestring og deltakelse for brukere og innbyggere i alle livets faser og å gi helse- og omsorgstjenester av god kvalitet for de som trenger det, i tråd med en bærekraftig vekst- og velferdsutvikling.

Utfordringer og strategi**Styrende dokumenter for tjenesteområdet**

- KST 078/14 Plan for fremtidens helse- og omsorgstjenester
- Tidligere vedtatte planer for legetjenesten i Larvik
- Smittevernplan
- Helse og sosial beredskapsplan
- KST 038/15 Boligplan 2015 - 2020
- Vedtak knyttet til Nye lokaler for legevakt/lokalmedisinsk senter
- Vedtak om Helsehjelp/responscenter

- Vedtak i forhold til utredning av nye sykehjemsplasser

Oppfølging av styrende dokumenter

Helse og omsorgsplanen for tidligere Larvik kommune: "Mestring i alle livets faser" og Lardal kommunes strategidokument er godt i samsvar med utfordringsbildet og nasjonale føringer. Planen skal revideres i 2018.

Planen har følgende satsningsområder:

- Barn og unge med behov for helse- og omsorgstjenester
- Forsterket forebyggende innsats
- Frivillige, pårørende, familie og lokalmiljø som ressurs
- Legge til rette for mestring og deltakelse i ulike livsfaser
- Bærekraftige tjenester – omsorg og bolig
- Samhandlingsreformen

Satsningsområdene griper inn i alle virksomheter og det arbeides på tvers av virksomhetene for å nå målene i planen.

Helse- og omsorgstjenesteloven § 1-1 gir klare føringer for tjenesteutøvelse og oppgaver. Lovens formål er særlig å:

1. Forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne,
2. Fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer,
3. Sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre,
4. Sikre tjenestetilbudets kvalitet og et likeverdig tjenestetilbud,
5. Sikre samhandling og at tjenestetilbudet blir tilgjengelig for pasient og bruker, samt sikre at tilbudet er tilpasset den enkeltes behov,
6. Sikre at tjenestetilbudet tilrettelegges med respekt for den enkeltes integritet og verdighet
7. Bidra til at ressursene utnyttes best mulig.

Verdighetsgarantiforskriften tydeliggjør verdigrunnlag og innhold i tjenesten.

«Hva er viktig for deg?» er grunnleggende praksis og ideologi i et brukerperspektiv.

Dette forutsetter brukermedvirkning, involvering og økt kompetanse mot et målrettet helhetlig pasientforløp og vil i større grad sikre kontinuitet og helhetlig ivaretagelse av den enkelte pasient.

Utfordringer

- Larvik kommune har en eldre befolkning enn landsgjennomsnittet og antall eldre vil fordobles innen 2045, samtidig vil innbyggere i arbeidsfør alder ha liten vekst.
- Larvik kommune har en høyere andel uføretrygdete, sosialhjelpsmottakere og lavinntektsfamilier enn fylket og landet for øvrig. Helseutfordringer har direkte sammenheng med sosial ulikhet.
- Yngre tjenestemottakere med omfattende behov øker både på landsbasis og i Larvik kommune.
- Mennesker med rusavhengighet har vesentlig kortere levetid enn normalbefolkningen og vil trenge omfattende tjenester på et tidligere tidspunkt i sitt livsløp.
- Antall kommunale boliger for vanskeligstilte og eldre dekker ikke dagens behov. Mange trenger veiledning/opplæring i det å mestre egen bosituasjon.

- Det er 31 unge voksne som bor i foreldrehjemmet og er i behov av bemannede boliger.
- Antall personer med demens øker i årene fremover og bør fanges tidlig opp og møtes med et differensiert tilbud og alternative boformer.
- Legevaktens lokaler er ikke i tråd med dagens krav til standard og sikkerhet. Det utredes nå mulighet for nye lokaler i et lokalmedisinsk senter.
- Det er et mangelfullt tilbud om arbeid og aktivitet som behandling for mennesker med psykiske lidelser og rusavhengighet.
- Det er behov for økt bruk av digitale løsninger og velferdsteknologi i alle deler av helse og omsorgstjenesten for å møte fremtidens utfordringer.

Mål for tjenesteområdet

- **Bærekraftige tjenester – omsorg og bolig**
Boligbehov imøtekommes for de som ikke selv kan skaffe seg bolig. Boligene skal ha en minstestandard og god geografisk spredning. Personer som trenger økt kompetanse i dagliglivets oppgaver får opplæring og veiledning.
Det utredes en plan for fremtidig sykehjemsstruktur og bygging av nye sykehjemsplasser.
- **Barn og unges behov fanges opp og møtes med forebyggende arbeid og gode tjenester**
Barn og unge er et satsingsområde i helse og omsorgsplanen. God veiledning og avlastning til familier med omsorgsoppgaver er sentralt både for tjenestekontoret og virksomheten for funksjonshemmede. Ungdom med rusproblemer fanges opp tidlig og får tiltak og hjelp. Ruskontrakter er et viktig virkemiddel. Ungdom som faller ut av ordinær skolegang/arbeidsliv, gil tilbud om meningsfulle aktiviteter/arbeid. Barn og unge som er pårørende, fanges opp og sikres oppfølging og hjelp. Arbeidet utføres i tett dialog med oppvekst og kultur.
- **Forsterket forebyggende innsats**
Helse- og omsorgstjenesten bidrar til forebygging av sykdom, økt livsglede og mestring. Innbyggere opplever mest mulig mestring og livskvalitet og behovet for bistand i dagliglivet utsettes eller reduseres. Det arbeides for å redusere sosiale ulikheter i helse.
- **Frivillige, pårørende, familie og lokalmiljø som ressurs**
Larvik videreutvikler og samkjører pårørende-tilbudene i kommunen. Frivillige i tjenestene får nødvendig opplæring og det legges til rette for frivillighet i alle tjenester. Samarbeidet med frivilligsentralen videreutvikles.
- **Innbyggere opplever livsglede og mestring i alle livsfaser. Hverdagsmestring og fokus på «Hva er viktig for deg?» skal prege helse og omsorgstjenestens møte med alle brukere, pasienter og pårørende.**
Tilbudet om hverdagsmestring og hverdagsrehabilitering utvikles og styrkes. Ansattes kompetanse på dette området økes blant annet gjennom opplæring i motiverende samtale ved bruk av spillteknologi.
- **Samhandlingsreformen**
Kommunen fortsetter det gode samarbeidet med Sykehuset i Vestfold gjennom prosjektet "Samarbeid om økt kvalitet" (SØK) med et særlig fokus på overføring fra sykehus til kommunen, helseovervåkning i hjemmet og samhandlingsforløp innen psykisk helse og rus. I 2017 innføres krav om øyeblikkelig-hjelp-tilbud for mennesker med psykiske lidelser.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen

Investeringsprosjekter	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin. prosjekt kostnad	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Arbeid og aktivitet									
Buss	2018	800	0	800	800	0	0	0	800
Sum Arbeid og aktivitet		800	0	800	800	0	0	0	800
Sykehjem									
Sykesignalanlegg på sykehjem	2020	7 450	0	7 450	5 000	2 450	0	0	7 450
Utskifting inventar og utstyr sykehjemmene	2021	8 000	0	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sum Sykehjem		15 450	0	15 450	7 000	4 450	2 000	2 000	15 450
Fellesfunksjoner									
Ny omsorgsteknologi	LØPENDE	16 000	0	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Sum Fellesfunksjoner		16 000	0	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000	16 000
Sum investeringsprosjekter		32 250	0	32 250	11 800	8 450	6 000	6 000	32 250

Buss

De siste årene har antall brukere som har behov for transport til arbeidsplassen på grunn av sin funksjonsnedsettelse økt. Nåværende transportordning har ikke kapasitet til å håndtere dette. Dette medfører blant annet at kapasiteten på AoK ikke blir fullt utnyttet da brukere ofte kommer sent og noen må kjøres hjem tidlig, og brukerne får dermed et redusert tilbud. Transportordningen bør derfor utvides med en buss.

Sykesignalanlegg på sykehjem

Sykesignalanlegg i kommunens sykehjem er basert på en teknologi og telefoni som er utdatert. Det er vanskelig å skaffe tilveie reservedeler for utskifting av ødelagte deler og enheter. Over år er dette blitt en usikkerhet og slitasje på trygghet og tillit til at sykesignalanleggene fungerer som forventet. Dette er til stor belastning for pasienter, pårørende og ansatte. Det kan i verste fall handle om reell fare for liv og helse. Pasientgruppen i sykehjemmene er også i endring og behovet for overvåkning i form av fallalarm og dør- og vindusalarmer er helt avgjørende for å trygge ivaretagelsen av pasientene.

Det må til en rask utskifting av sykesignalanlegg de kommende år for å sikre en standard i tråd med dagens og fremtidens teknologi knyttet til sykesignalanlegg i sykehjem, og som med det gir trygge rammer for pasienter, pårørende og ansatte i institusjonene.

Vedtak i KSTNY 082/17, post 72: Forsering anskaffelse av alarmanlegg, 2 mill kr i 2018, istedenfor fordelt med 0,5 mill kr i 2019 og 1,5 mill kr i 2020.

Utskifting inventar og utstyr sykehjemmene

Alle sykehjem i Larvik kommune ble oppgradert eller bygd nye og tatt i bruk i perioden 2002 til 2006.

Det meste av inventar og utstyr var den gang nytt, men det er nå ca. 11 år siden. Det betyr at slitasjen nå melder seg med full tyngde.

Etter hvert blir det mest kritiske skiftet ut når det ikke lenger fungerer, men en ser nå at behovet øker.

Det er ikke mulig å gjøre dette innenfor eksisterende ramme, hvis ikke tjenesten skal tape handlingsrom i faglig tilbud for å holde rammen.

Ny omsorgsteknologi

Løpende investeringsramme til utforming og bruk av velferdsteknologi og oppgradering av allerede installert teknologi. Investeringer skjer i henhold til plan for velferdsteknologisatsningen i Larvik.

Virksomhet for funksjonshemmede

Beskrivelse av dagens virksomhet

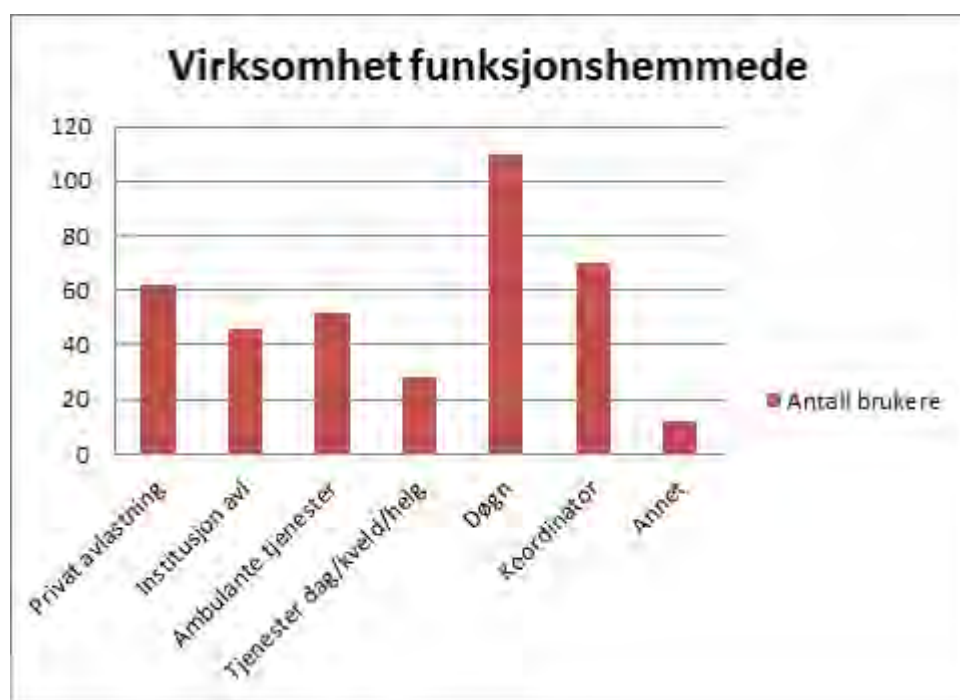
Virksomheten består av

- Praktisk bistand/opplæring (ambulant eller i samlokalisert bolig)
- Praktisk bistand
- Helsetjenester i hjemmet (ambulant eller i samlokalisert bolig)
- Avlastning (avlastningsbolig eller privat)
- Koordinering av hjelpetiltak
- Veiledning til pårørende og foreldre
- Lavterskeltiltak for barn og unge

Omtale av virksomheten

Virksomheten gir tjenester til 380 brukere med særskilte behov. De langt fleste har en utviklingshemming. Virksomheten har også en gruppe brukere med dobbeltdiagnoser som inkluderer somatikk og psykiske/fysiske utfordringer. Et fåtall av brukerne har utelukkende fysisk funksjonshemming. Virksomheten har 345 medarbeidere fordelt på 200 årsverk.

Skjematisk oversikt Nøkkeltall

Tjenester for barn og unge

Tjenesten omfatter avlastning i bolig, totalt 12 døgnavlastningsplasser som yter tjenester til 46 brukere, i tillegg administrerer tjenesten om lag 62 private avlastningstiltak. Det totale omfanget av tjenester til barn og unge er i sum 148 som også inkluderer koordinatordroppdrag.

Ambulante tjenester

Tjenesten utøves i brukeres eget hjem uavhengig av adresse. Denne tjenesten er i all hovedsak organisert omkring tre personalbaser. Det er om lag 80 voksne brukere som mottar ambulante

tjenester. I tillegg organiseres det koordinatoroppdrag til om lag 30 personer over 18 år, samt støttesamtaler til enkelte som klarer seg uten andre tjenester.

Tjenester i bolig med døgnbemanning

Virksomheten disponerer 11 samlokaliserte boliger med til sammen 110 boenheter som har heldøgns bemanning eller tilgang på dette. Avdelinger er ulikt organisert, med leiligheter i samlokalisert bolig, samt leiligheter i umiddelbar geografisk nærhet som kan nyttiggjøre seg muligheter for hjelp og tilsyn døgnet rundt. I tillegg kjøper virksomheten tjenester fra andre kommuner og private foretak i svært begrenset omfang.

Det totale omfanget av tjenester opp mot brukergruppen over 18 år er 232 brukere, hvorav 45 av disse er brukere som omfattes av statlig tilskuddsordning for ressurskrevende tjenester.

Annet

Larvik har flere i barnebolig, både kommunalt, men også i privat regi. I tillegg ytes i enkelte tilfeller avlastningstjenester til voksne brukere som fremdeles bor i foreldrehjemmet.

Utfordringer og strategi

Virksomheten har utfordringer med 31 brukere i aldersgruppen 20-35 år som bor i foreldrehjemmet. Dette er brukere som har søkt botiltak med og/eller uten døgnbemanning i perioden 2018-2021.

I tillegg har virksomheten store utfordringer knyttet opp mot den eldre brukergruppen, og det er gjennom 2017 arbeidet systematisk med nytt tiltak knyttet opp mot disse tjenestemottakere. Furuheim sykehjem har en avdeling klar for eldre funksjonshemmede som trenger sykehjemsplass. Innflyttingsprosessen beregnes gjennomført primo 2018. Dette vil frigjøre 5-6 nye botilbud i allerede eksisterende omsorgsleiligheter med døgntjenester. De frigjorte boligene vil være et kjærkomment tilbud til gruppen som bor i foreldrehjemmet.

Larvik kommune har gjort et boligkjøp i Hospitalgata 19, og virksomheten har fått tilbud om bruk av 4 leiligheter til etablering av nye tiltak. Avdelingen som yter tjenester til brukere i dette området har gjennom en årrekke hatt meget dårlige arbeidsbetingelser, lokalene er ikke i henhold til Arbeidsmiljøloven. Det vil på sikt være mulig å etablere flere boenheter for målgruppen funksjonshemmede i nær tilknytning til personalbasen.

Tiltakene som nevnt over kan generere 15 nye botiltak i løpet av de nærmeste to år, inklusiv nytt tilbygg til avdeling i Gunnar Reiss-Andersensgate 8.

Virksomheten for funksjonshemmede har i dag 2 boliger som administrerer avlastning til barn og unge i foreldrehjemmet, i tillegg til et omfattende nettverk av privat avlastning som også bidrar til at familier kan stå i de mange utfordrende situasjoner hverdagen byr på. Avlastning ytes primært opp mot aldersgruppen 0-18 år, men fordi endel unge fortsatt bor i foreldrehjemmet, gis det også avlastningstjenester for disse. I tillegg ser en at veiledning og bistand direkte inn i hjemmet kan være svært funksjonelt, og hjelpe foreldre til å håndtere hverdagen på en best mulig måte.

Virksomheten har fått tildelt prosjektmidler tilsvarende ett årsverk opp mot arbeidet med barn og unge med særskilte behov. Det er etablert et team bestående av to medarbeidere som primært skal jobbe forebyggende og direkte i samhandling med disse utfordringene. En ser at det virker dempende i forhold til behovet for avlastning, teamet jobber på tvers av virksomheten Psykisk helse og avhengighet og virksomhet for funksjonshemmede. Teamet skal fange opp risikobarn tidlig, intervenere og søke løsninger for at enkeltbarn ikke utvikler seg negativt. Det vil være av stor betydning om virksomhetene også etter at prosjektet er ferdig viderefører denne tjenesten. Viser forøvrig til tekst under virksomhet Psykisk helse og avhengighet.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Botiltak med bemanning**
Øke antall tilrettelagte boliger med bemanning for målgruppen.
- **Innsatsområde 2: Tidlig intervensjon**
Øke innsatsen i forhold til tjenester opp mot barn og unge. Videreføre og satse på tiltak i hjemmet av forebyggende karakter. Delta i samhandling på familiesentrene opp mot tidlig innsats til familier som har barn med spesielle behov.
- **Innsatsområde 3: Velferdsteknologi**
Ta i bruk velferdsteknologiske løsninger overfor alle brukere som kan nyttiggjøre seg dette. Brukere som kan nyttiggjøre seg Tjenesteshop som et verktøy, får større grad av brukervedvirkning.
- **Innsatsområde 4: Hverdagsmestring**
Kontinuerlig tjenesteutvikling i enheten med fokus på kvalitet og effektiv ressursutnyttelse, med særlig fokus på hverdagsmestring.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Botiltak med bemanning	Brukere som venter på botiltak med bemanning reduseres. Tallene hentes fra Profil.	Antall brukere		20	17	15	12
Innsatsområde 2: Tidlig intervensjon	Tidlig intervensjon i familier bidrar til økt mestring i familien og mindre behov for alternative tjenester inn mot barnet. Tallene hentes fra Profil.	Antall familier		30	35	40	40
Innsatsområde 3: Velferdsteknologi	Velferdsteknologi tas i bruk enten i samhandling med andre tjenester eller som supplement for økt mestring og selvstendighet. Tallene hentes fra Profil.	Antall brukere		15	20	25	30
Innsatsområde 4: Hverdagsmestring	Kontinuerlig tjenesteutvikling i enheten med fokus på kvalitet og effektiv ressursutnyttelse, med særlig fokus på hverdagsmestring. Tallene hentes fra Profil.	Antall brukere med praktisk bistand.		210	215	218	220

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	132 753	132 753	132 753	132 753
Tiltak forrige år				
Gyda - nye plasser for eldre funksjonshemmede	2 700	2 800	2 800	2 800
KST 280/16 Gyda - oppstart 2017	-1 300	-1 400	-1 400	-1 400
Sum Tiltak forrige år	1 400	1 400	1 400	1 400
Budsjettekniske justeringer				
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	1 740	1 740	1 740	1 740
Lardal- korrigering, rammer lagt feil	1 303	1 629	1 629	1 629
Fordeling rammekutt	-1 303	-1 629	-1 629	-1 629
Lardal - rammer lagt feil	-1 303	-1 629	-1 629	-1 629
Komp lokale forh i 2017 kap 4	347	347	347	347
Nulle eiendomskonti	-336	-336	-336	-336
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	299	299	299	299
Ny belastning eiendomskonti	265	265	265	265
HO andre lønnsoppgjørselementer 2017	214	214	214	214
Legetjenester Embla til Helsehus	-87	-87	-87	-87
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	59	59	59	59
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-117	-117	-117	-117
KLP- sykleierordning- Endring av sats	32	32	32	32
Sum Budsjettekniske justeringer	1 113	787	787	787
Konsekvensjusteringer	2 513	2 187	2 187	2 187
Konsekvensjustert ramme	135 266	134 940	134 940	134 940
Nye tiltak				
Statsbudsjettet 2018. Opptappingsplan rusfeltet	700	700	700	700
Sum Nye tiltak	700	700	700	700
Nye tiltak og realendringer budsjett	700	700	700	700
Ramme 2018-2021	135 966	135 640	135 640	135 640

Nye tiltak

Statsbudsjettet 2018. Opptappingsplan rusfeltet

I Statsbudsjettet 2018 er det bevilget kr 2 261 000 til Larvik kommune til opptappingsplan rusfeltet. Dette er fordelt på tre virksomheter i Helse og omsorg.

1. Virksomhet for funksjonshemmede foreslås styrket med kr 700 000 til ett årsverk til tidlig innsats for barn og unge. Larvik mottok øremerkede midler fra fylkesmannen til tiltaket i 2017. Tidlig intervensjon inn mot enkeltbarn, deres familier og/eller pårørende er god forebygging. Det foreslås å styrke denne tjenesten med 1 årsverk.
2. Psykisk helse og avhengighet forslås styrket med kr 201 000 til økte kostnader i forbindelse med økt antall sykehjemsplasser til psykisk syke, avdeling Løkka.
3. Arbeid og aktivitet foreslås styrket med kr 1 760 000 til tiltaket Broen.

Arbeid og aktivitet har fått innvilget midler til et prosjekt i forhold til unge med rusutfordringer/psykiske lidelser (Broen). På bakgrunn av rapporten *Funksjonshemmede elever i videregående skoler* utarbeidet av SINTEF er det satt ned en arbeidsgruppe på tvers av departementer som skal se på hvorfor disse ikke får fullført/tatt fagutdanning. Av rapporten fremkommer det at den største andelen som sliter med å komme ut i arbeid, er unge med psykiske lidelser/rus (53,3 %) og deretter mennesker med psykisk utviklingshemming (31,7 %).

Det foreslås derfor at det avsettes midler fra opptappingsplan for rus til å videreføre prosjektet som en fast ordning. Det budsjetteres med 2 årsverk.

Beskrivelse av tiltaket:

Broen er et integreringstiltak for personer mellom 18 og 30 år som fullfører tverrfaglig spesialisert behandling (TSB) for sin rusavhengighet. Prosjektet er en satsning for å styrke kommunens ettervern. Hovedmålet med tilbudet er å fremme deltagelse i ordinært samfunnsliv, og gi unge voksne mulighet til å komme i arbeid, samt bygge nettverk/fritid i et rusfritt miljø. Ansatte ved tiltaket innehar en kombinasjon av erfarings- og fagkompetanse, og prosjektet er opprettet i samarbeid med brukerorganisasjonen A-larm. I tillegg til en rusfri nettverksarena tilbys det blant annet metodespesifikke samtaler, råd/veiledning, NADA akupunktur, støtte i forhold til skole med mere. Broen viser også vei i strukturer, og bidrar til økt kunnskap om andre eksisterende tjenester.

Arbeid og aktivitet

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Arbeids-/aktivitetstilbud til personer med nedsatt funksjonsevne enten ervervet eller medfødt
- Aktivitetstilbud til mennesker med psykiske helseutfordringer og/ eller rusutfordringer
- Kompetanseheving til begge grupper
- Samarbeid med virksomhet for Funksjonshemmede, spesielt når det gjelder personer med farlig adferd
- Samarbeid med virksomhet Psykisk helse og avhengighet når det gjelder tilbud til mennesker med rusutfordringer og/eller psykiske helseutfordringer
- Sosial arena for eldre og andre (nærmiljøsentrene)
- Veiledning i forhold til aktivitet, kost og takling av livsutfordringer

Omtale av virksomheten

Virksomheten gir tjenester og vedtak til 152 brukere med ulik type funksjonshemming både medfødt og ervervet. Virksomheten gir i tillegg tilbud til ca 100 personer med psykiske helseutfordringer. Det er ca 1 900 besøk på nærmiljøsentrene hver uke.

Virksomheten har pt 82 medarbeidere fordelt på 64,52 årsverk.

Arbeid og Kvalifisering

Tjenesten tilbys personer med psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne. Tjenesten gis med vedtak i Helse og omsorgstjenesteloven §§ 3-1 og 3-2 personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring, og Pasient og brukerrettighetsloven § 2-1a (rett til nødvendig hjelp fra kommunens helse og omsorgstjeneste.)

Virksomheten skal sikre tjenester innenfor arbeid og produksjon som kan bidra til stimulering av egen læring, motivasjon, økt funksjons- og mestringsevne, likeverd og deltakelse. Det gis kurs og opplæring tilpasset den enkelte bruker. Tjenesten er arbeidsrettet for de aller fleste. For de med en multifunksjonshemming er tilbudet mer rettet mot trening, opprettholdelse av ferdigheter og ny innlæring i forhold til dagliglivets ferdigheter (ADL ferdigheter).

Arbeids- og aktivitetstilbudet gis innenfor følgende områder:

- Snekker- og utetjenester
- Interiør og design
- Ved og aktivitet
- Kantine/matlaging
- Hagevedlikehold
- Grafisk design og trykking
- Gressklipping
- Bilreparasjoner og bilpleie
- Matombringing

Huset

Huset er et sosialt møtested for mennesker med psykiske vansker, med fokus på trygghet, økt livskvalitet, empowerment, brukermedvirkning, recovery og motiverende samtaler.

Huset definerer seg selv som et lavterskeltilbud uten krav til, men med mulighet for, aktivitet, som for eksempel:

- Forebyggende aktiviteter som turgruppe og svømmegruppe
- Lysterapi- /avspenningsrom
- Data-kafe
- Musikk-rom med div. instrumenter
- Quiz

Det tilbys også individuelle samtaler ved behov. Målet er at brukeren skal oppleve mestring i dagliglivet og få en bedre hverdag.

Grønn Omsorg

Grønn Omsorg tilbyr aktivitet og arbeid på Langrønningen gård, for mennesker med psykiske problemer, og/ eller rusutfordringer som er tilpasset den enkeltes behov og ferdigheter. Tilbudet omfatter stell av dyr, produksjon av ulike grønnsaker/urter, matlaging samt produksjon av luer, votter, sokker og lignende. Til sammen er det 90 personer som benytter seg av disse tilbudene (Huset og Grønn omsorg)

Nærmiljøsentrene

Nærmiljøsentrene skal gi den enkelte opplevelse av sosialt felleskap, læring, utvikling og glede. Formålet er å gjøre den enkelte mest mulig selvhjulpen i dagliglivet. Nærmiljøsentrene er egnet til å gi også andre innbyggere mulighet for å delta i de aktiviteter som foregår. Nærmiljøsentrene er i stor grad bygget på frivillighet og lokal tilknytting. Dette utvikles videre og stimuleres aktivt. På tre av nærmiljøsentrene serveres det middag de aller fleste dagene, også i helgene. Nærmiljøsentrene er lokalisert følgende steder:

- Buktasenteret
- Nalumsenteret
- Bøkesenteret
- Tårngården senter
- Gloppesenteret
- Nansetsenteret

Administrering av lærlingordningen

Virksomheten administrerer lærlingene i Larvik kommune. I samarbeid med Opplæringskontoret for offentlig sektor velges lærlingene ut og fordeles til de respektive virksomhetene. Arbeid og aktivitet har oppfølging ved sykefravær og ulegitimert fravær og i de tilfellene hvor lærlingen ikke er egnet eller sliter faglig. Larvik kommune har vedtak om at det skal være 45 lærlingeplasser.

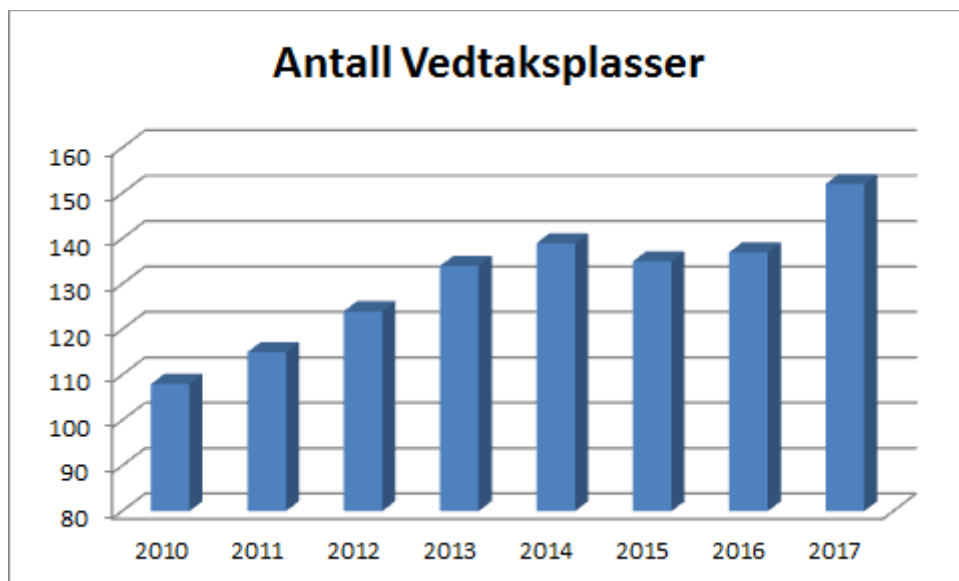
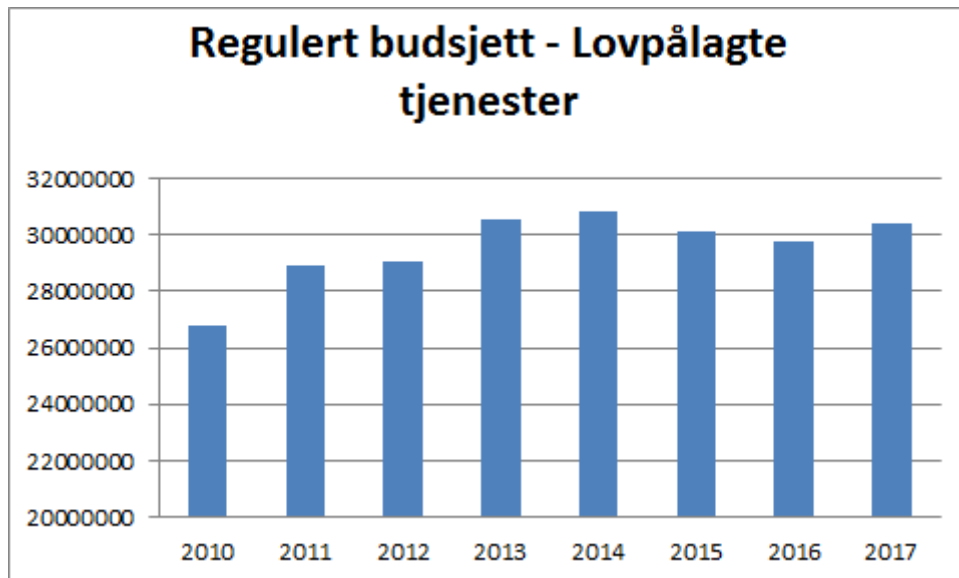
Utfordringer og strategi

Virksomheten gir tilbud til flere grupper, særlig innenfor rus- og psykiatrifeltet er det et økende behov. Opptrappingsplanen i forhold til dette kan gi nye friske midler til arbeids- og aktivitetstiltak. Arbeid/aktivitet som helsefremmende faktor innenfor psykisk helse er et fokusområde fra regjeringsskolehold.

Flere med ervervet hjerneskade/nedsatt funksjonsevne vil også ha rett til rehabiliteringstjenester. Mer sammensatte og komplekse diagnoser/tilstander vil også kreve en mer omfattende og bredere kompetanse blant de ansatte. Virksomheten har ansatt flere med treårig høyskoleutdanning samt mastergrad de siste årene.

Det legges også vekt på at det kommer flere med adferds og/eller psykiske helseutfordringer. Dette krever høy kompetanse, men også stor grad av sikkerhet ved utføring av tjenestene.

Tabellene under viser sammenhengen mellom antall vedtaks plasser og budsjett brukt på disse tjenestene. Som det framgår av budsjett-tabellen er denne stort sett stabil siden 2015 men antall vedtaks plasser har økt og da spesielt i 2017. Det er i tabellen ikke korrigert for lønnsøkning, den viser faktiske tall.

Tabellen viser at det fra 2010 til 2017 har vært en økning på 44 vedtaks plasser.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Etablere flere arbeids- og aktivitetsplasser**
Etablere flere arbeids- og aktivitetsplasser i samarbeid med private næringsdrivende og/eller offentlige aktører.
- **Innsatsområde 2: Etablere arbeids-/aktivitetsplasser til unge med rusutfordringer**
Etablere arbeids-/aktivitetsplasser til unge med rusutfordringer. Dette tilbudet er spesielt rettet mot ettervern av unge rusmisbrukere.
- **Innsatsområde 3: Utvikle nærmiljøsentre**
Utvikle nærmiljøsentre og gjøre disse mer attraktive for flere grupper av Larvik kommunes befolkning.
- **Innsatsområde 4: Kompetanseheving**
Utvide kompetansen blant tjenestens brukere slik at de i størst mulig grad kan arbeide/leve mest mulig selvstendig. Herunder ta i bruk innovativ velferdsteknologi.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Etablere flere arbeids- og aktivitetsplasser	Øke antall personer med arbeids- og aktivitetstilbud i privat næringsliv/offentlige aktører.	Telle antall personer. Internstatistikk.	7	8	9	10	12
Innsatsområde 2: Etablere arbeids-/aktivitetsplasser til unge med rusutfordringer	Gi tilbud om ettervern til unge som er ferdig behandlet for rusmisbruk.	Telle antall personer som benytter et slikt ettervernstilbud	0	28	29	30	35
Innsatsområde 3: Utvikle nærmiljøsentre	Ansette ungdom fra videregående skole som gir tjenester på eldresentre i helgene.	Telle antall unge ansatt på eldresentre. Personalstatistikk.	3	4	5	6	6
Innsatsområde 4: Kompetanseheving	Utvide kompetansen blant brukerne av tjenesten slik at de i størst mulig grad kan arbeide/leve mest mulig selvstendig. Måles i prosent av brukere som kan utføre enkeltoppdrag på egenhånd.	Spørsmål innarbeides i brukerundersøkelsen om selvmestring fra 2017. Lokal brukerundersøkelse utarbeidet i samarbeid med virksomhet for funksjonshemmede		5,0 %	10,0 %	14,0 %	15,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	45 025	45 025	45 025	45 025
Tiltak forrige år				
KST 139/16 Endring oppstart	250	250	250	250
Sum Tiltak forrige år	250	250	250	250
Budsjettekniske justeringer				
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	542	542	542	542
Ny belastning eiendomskonti	521	521	521	521
Lardal- korrigering, rammer lagt feil	498	623	623	623
Fordeling rammekutt	-498	-623	-623	-623
Lardal - rammer lagt feil	-498	-623	-623	-623
Nulle eiendomskonti	-447	-447	-447	-447
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	271	271	271	271
Komp lokale forh i 2017 kap 4	175	175	175	175
HØ andre lønnsoppgjørselementer 2017	52	52	52	52
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-42	-42	-42	-42
KLP- sykleierordning- Endring av sats	7	7	7	7
Sum Budsjettekniske justeringer	580	455	455	455
Konsekvensjusteringer	830	705	705	705
Konsekvensjustert ramme	45 855	45 730	45 730	45 730
Nye tiltak				
Statsbudsjettet 2018. Opptappingsplan rusfeltet	1 760	1 760	1 760	1 760
Læringer, øke antallet	450	450	450	450
Sum Nye tiltak	2 210	2 210	2 210	2 210
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 210	2 210	2 210	2 210
Ramme 2018-2021	48 065	47 940	47 940	47 940

Nye tiltak

Statsbudsjettet 2018. Opptappingsplan rusfeltet

I Statsbudsjettet 2018 er det bevilget kr 2 261 000 til Larvik kommune til opptappingsplan rusfeltet. Dette er fordelt på tre virksomheter i Helse og omsorg.

1. Virksomhet for funksjonshemmede foreslås styrket med kr 700 000 til ett årsverk til tidlig innsats for barn og unge. Larvik mottok øremerkede midler fra fylkesmannen til tiltaket i 2017. Tidlig intervensjon inn mot enkeltbarn, deres familier og/eller pårørende er god forebygging. Det foreslås å styrke denne tjenesten med 1 årsverk.
2. Psykisk helse og avhengighet foreslås styrket med kr 201 000 til økte kostnader i forbindelse med økt antall sykehjemsplasser til psykisk syke, avdeling Løkka.
3. Arbeid og aktivitet foreslås styrket med kr 1 760 000 til tiltaket Broen.

Arbeid og aktivitet har fått innvilget midler til et prosjekt i forhold til unge med rusutfordringer/psykiske lidelser (Broen). På bakgrunn av rapporten *Funksjonshemmede elever i videregående skoler* utarbeidet av SINTEF er det satt ned en arbeidsgruppe på tvers av departementer som skal se på hvorfor disse ikke får fullført/tatt fagutdanning. Av rapporten fremkommer det at den største andelen som sliter med å komme ut i arbeid, er unge med psykiske lidelser/rus (53,3 %) og deretter mennesker med psykisk utviklingshemming (31,7 %).

Det foreslås derfor at det avsettes midler fra opptappingsplan for rus til å videreføre prosjektet som en fast ordning. Det budsjetteres med 2 årsverk.

Beskrivelse av tiltaket:

Broen er et integreringstiltak for personer mellom 18 og 30 år som fullfører tverrfaglig spesialisert behandling (TSB) for sin rusavhengighet. Prosjektet er en satsning for å styrke kommunens ettervern. Hovedmålet med tilbudet er å fremme deltagelse i ordinært samfunnsliv, og gi unge voksne mulighet til å komme i arbeid, samt bygge nettverk/fritid i et rusfritt miljø. Ansatte ved tiltaket innehar en

kombinasjon av erfarings- og fagkompetanse, og prosjektet er opprettet i samarbeid med brukerorganisasjonen A-larm. I tillegg til en rusfri nettverksarena tilbys det blant annet metodespesifikke samtaler, råd/veiledning, NADA akupunktur, støtte i forhold til skole med mere. Broen viser også vei i strukturer, og bidrar til økt kunnskap om andre eksisterende tjenester.

Læringer, øke antallet

I tråd med befolkningsøkningen i Nye Larvik kommune bør antallet læringer økes med 4, hvorav 2 lærlingplasser for "Menn i helse".

Sykehjem

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Sykehjemmene Yttersølia, Rekkevik, Furuheim, Lardal, Kvelde, Tjølling, Stavern og Grevle.
- Faglig oppfølging av Det Nasjonale aldershjem for sjømenn (DNAS)
- Korttidsplasser i institusjon
- Avlastning i institusjon
- Langtidsplasser i institusjon
- Avdelinger for personer med demenssykdom
- Hjemmetjenester i Kvelde, knyttet til sykehjemsdrift
- Hjemmetjenester i Lardal, knyttet til sykehjemsdrift
- Dagsentra
- Dagsentra for personer med demens
- Dagaktivitetstilbud «Inn på tunet»
- Dagaktivitetstilbud «Villa kveldssol»
- Hukommelsesteam; utredningsteam demenssykdom
- Felles produksjonskjøkken (LKC)
- Driftsfunksjon alle kommunens sykehjemsavdelinger
- Felles vaskeri

Omtale av virksomheten

Virksomheten ivaretar 258 + 28 (Lardal) sykehjemsplasser, med differensierte funksjoner. Virksomheten har 315 årsverk, ivaretatt av ca. 600 ansatte.

Fremtidige utfordringer i tjenestebehov er avgjørende for virksomhetens innsatsområder. «Hva er viktig for deg?», er grunnleggende praksis og ideologi i brukerperspektiv til pasienter i spesialiserte institusjonsplasser, sykehjem og i demensomsorg. Dette innebærer en dreining mot behandling, rehabilitering og mestring, samt trygghet, pleie og omsorg for de mest sårbare. Dette krever brukarmedvirkning, involvering og økt kompetanse mot et målrettet helhetlig pasientforløp, i tråd med nasjonale føringer. Virksomheten har personale som i all hovedsak jobber institusjonsbasert. Dette sikrer kontinuitet og helhetlig ivaretagelse av oppfølgingsbehovet til den enkelte pasient.

Sykehjem korttid

Det arbeides videre med å samle korttidsplasser i enkelte avdelinger, for økt fokus på målrettet kartlegging, oppfølging og mestring. Korttidsplasser er også benyttet til avlastning for pårørende med ekstra stor omsorgstyngde.

Sykehjem langtid

Alle bofelleskap for personer med demens er omgjort til institusjonsplasser. Dette har vært nødvendig for å følge opp lovverk knyttet til tvangsvedtak, jf. Kpt. 4A i pasient og brukerrettighetsloven. Det er pr i dag en hovedandel av personer med demens eller en betydelig kognitiv svikt også i generelle sykehjemsavdelinger. Dette utfordrer kompleksiteten i oppfølgingsbehov, kompetansenivået og bemanningsressursen i alle sykehjemsavdelingene. Aldersutviklingen i årene som kommer tilsier at denne situasjonen vil forsterkes fremover. Økt satsning på valgmuligheter i type boform for personer med demens er nødvendig, slik at belastningen på og behovet for omsorg i eksisterende sykehjemsplasser kan avstemmes.

Dagaktivitetstilbud – til personer med demenssykdom

Det er på flere nivå etablert dagaktivitetstilbud for personer med demenssykdom, noe som beskrives og

videreføres i Handlingsplan for fremtidens helse- og omsorgstjenester 2014-2020. Fagplan demens 2016-2020 gir føringer og beskriver satsningen i tråd med Helse- og omsorgsdepartementets Demensplan 2020. Det blir en stor økning i antall personer med demenstilstander i denne tidsperioden, og et variert oppfølgings- og dagtilbud, med fleksibilitet i tiltak, åpningstider og avlastningsmulighet, er viktige tiltak. Tilbudene "Aktivitetsvenn" og opplæringsprogram knyttet til "Et mer demensvennlig samfunn" er igangsatt og videreføres, for å kunne møte personer med demenssykdom i hverdagssituasjoner i samfunnet generelt på en bedre måte.

Felles produksjonskjøkken LKC

Kjøkkenet har i sin helhet produksjon av all varmmat, innkjøp og distribusjon av tørrvarer til alle kommunens sykehjem. Leverer istandgjorte middagsporsjoner til hjemmeboende i hele kommunen. Kjøkkenet har også kapasitet til å bistå med cateringoppdrag for kommunens arrangementer i alle sektorer.

Utfordringer og strategi

Sykehjemmene må i årene som kommer i større grad innstilles på å dekke et sammensatt og kompetansekrevenende behov for sykehjemsplasser. Dette utfordrer et allerede eksisterende ressursnivå i sykehjem, og heving av ressursnivå vil være avhengig av økt økonomisk ramme for virksomheten.

Fokus fremover vil i tillegg være avdelingsledelse, holdningsarbeid og etisk refleksjon, kompetanseheving, rekruttering og kontinuitet som avgjørende for å utnytte sykehjemsplasser best mulig. Et viktig satsningsområde for å sikre dette, er gode og relevante kvalitetsmål for tjenesten, sammen med satsningen på Livsgledesertifisering av kommunens sykehjem.

Det er et overordnet mål at innbyggere opplever ivaretagelse, medvirkning og forutsigbarhet når sykdom rammer og dette er spesielt viktig når man er sykehjemspasient og i stor grad avhengig av andres hjelp. Fagplan Demens for Larvik kommune 2016 -2020, arbeidet med et mer demensvennlig samfunn og Livsgledesertifisering av våre sykehjem vil være retningsgivende og konkrete satsingsområder i 2018.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Demensomsorg**

Oppfølging av fagplan Demens 2016-2020 med spesielt fokus på å koordinere tidlig innsats og støttefunksjon til ny-diagnostiserte personer med demens og deres pårørende, brukermedvirkning og involvering.

Mål 1: Videreutvikle dagtilbud i tråd med endrede pasient og pårørendebehov.

Mål 2: Økt satsning og bruk av hukommelsesteamets kompetanse og bidrag i oppfølging av ny-diagnostiserte personer med demenssykdom og deres pårørende.

- **Innsatsområde 2: Økt fokus og konkret satsing på pårørendesamarbeid og Livsgledesertifisering.**

Mål 1: Pårørende opplever ivaretagelse, medvirkning og trygghet for sine nærmeste som bor i sykehjem gjennom avtalte pårørendesamtaler og pårørendemøter i avdeling.

Mål 2: Sykehjemstjenesten deltar i sertifiseringsordningen som Livsgledesykehjem.

- **Innsatsområde 3: Enhetlig pasientforløp, kvalitet i tjenesten**

Sikre nødvendig implementering og bruk av et enhetlig pasientforløp i virksomheten, gjennom bruk av TQM som styrings-, kvalitets- og avvikssystem. Pasientforløpet er planlagt, evaluert og dokumentert individuelt i Profil.

Mål 1: Styringssystemer som gjennom daglig bruk gir etterprøvbare tjenester, skaper rom for kontinuerlig evaluering, læring og forbedring.

Mål 2: Gjennom rekruttering, kompetansebygging, nærværarbeid og ledelse sikre en planmessig, etterprøvbar og ressurseffektiv tjeneste.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Demensomsorg	Øke antall plasser i differensierte dagtilbud for eldre og personer med demens. Lavterskeltilbud Villa Kveldsol iberegnet.	Antall differensierte plasser hentes fra Profil og avdelingsstatistikk. Tallene er samlet dagtilbud pr uke.	290	370	400	420	420
Innsatsområde 2: Økt fokus og konkret satsing på pårørendesamarbeid og Livsgledesertifisering.	Systematisk gjennomføring av brukerundersøkelser i sykehjem hvert annet år.	Gjennomføring av brukerundersøkelser i sykehjem hvert annet år. Rapporteres i tekstformat i standardisert analyse av resultat fra brukerundersøkelsen.	Ja	Ja	Ja	Ja	ja
Innsatsområde 3: Enhetlig pasientforløp, kvalitet i tjenesten	Kvalitet i tjenesten. Sikre en faglig god og etterprøvbar tjeneste gjennom etablering av konkrete kvalitetsmål for tjenesten.	Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	95	100	100	100	100
	Sikre en faglig god og etterprøvbar tjeneste til pasientene gjennom etablering av konkrete kvalitetsmål for tjenesten	Antall årsverk i pasientrettede tjenester med fag- og høyskoleutdanning, %-vis økning. Ny måling fra 2017.		20,0 %	30,0 %	40,0 %	40,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	240 227	240 227	240 227	240 227
Budsjettekniske justeringer				
Teknisk justering etter omorganisering okt 2016, fra Sykehjem til Hjemmetjenester	-7 607	-7 607	-7 607	-7 607
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	2 857	2 857	2 857	2 857
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-1 742	-1 742	-1 742	-1 742
Komp lokale forh i 2017 kap 4	1 014	1 014	1 014	1 014
Overføring fra eiendom, Lardal midler	828	828	828	828
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	517	517	517	517
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	449	449	449	449
Styrking HO, HOK 014/17, Livsglede for sykehjem	300	300	300	300
HO andre lønnsoppgjørselementer 2017	260	260	260	260
Teknisk justering etter flytting Gyda, lønnskompensasjon lønnsoppgjør	-58	-58	-58	-58
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	56	56	56	56
KLP- sykleierordning- Endring av sats	752	752	752	752
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-189	-189	-189	-189
Sum Budsjettekniske justeringer	-2 562	-2 562	-2 562	-2 562
Konsekvensjusteringer	-2 562	-2 562	-2 562	-2 562
Konsekvensjustert ramme	237 665	237 665	237 665	237 665
Nye tiltak				
Fullfinansiering av stilling Livsgledesertifisering sykehjem	420	420	270	270
Sum Nye tiltak	420	420	270	270
Nye tiltak og realendringer budsjett	420	420	270	270
Ramme 2018-2021	238 085	238 085	237 935	237 935

Nye tiltak**Fullfinansiering av stilling Livsgledesertifisering sykehjem**

Det er bestemt at Larvik kommune skal bli sertifisert innenfor "Livsglede for eldre". For å kunne gjennomføre prosjektet er det ansatt en person med høyskoleutdanning i en 80 % prosjektstilling i 2 år. Denne er ikke fullfinansiert. I tillegg påløper årlig kontingent for alle sykehjem så lenge kommunen deltar i sertifiseringsordningen, totalt kr 270 000 pr år.

Psykisk helse og avhengighet

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Tidlig intervensjon
 - Mestringskurs/-program
 - Korttids kognitiv terapi
- Ambulerende tjenester
 - Praktisk bistand og/eller opplæring
 - Helsetjenester i hjemmet
 - Støttekontakt
 - Motivasjonssamtaler og koordinering av hjelpetiltak
 - Lavterskel- og skadereduserende helsetjenester med feltpleie
- Botiltak med del-/heldøgns bemanning
 - Praktisk bistand og/eller opplæring
 - Helsetjenester i hjemmet
 - Motivasjonssamtaler og koordinering av hjelpetiltak
- Heldøgns omsorgsplasser korttid og langtid i institusjon
- Pårørendearbeid

Omtale av virksomheten

Virksomheten gir tjenester til ca 550 personer med psykiske utfordringer. Av disse har ca 150 et alvorlig rusmiddelproblem i tillegg. Virksomheten har 150 medarbeidere fordelt på ca 85 årsverk.

Tjenestene baseres på tre hovedforløp, i tråd med Helsedirektoratets veileder «*Sammen om mestring*»:

- Hovedforløp 1: Milde og kortvarige problemer
- Hovedforløp 2: Kortvarige, alvorlige problemer/lidelser og langvarige, mildere problemer/lidelser
- Hovedforløp 3: Alvorlige og langvarige problemer/lidelser

Tidlig intervensjon

Tjenestene baseres på hovedforløp 1. Eksempler kan være nyoppstått angst, mild til moderat depresjon, enkle traumelidelser, kritiske livshendelser eller bruk av rusmidler uten klar funksjonssvikt.

Virksomheten benytter ruskontrakt, hasj avvenningsprogram, korttids kognitiv terapi, KID-kurs (depresjonsmestring), KIB-kurs (leve med belastning) og KAM-kurs (angstmestring) for at målgruppene snarest mulig skal komme i posisjon til å mestre egen livssituasjon.

Ambulerende tjenester

Tjenestene tilbys personer med problemer/lidelser i alle tre hovedforløp, enten i deres egne hjem eller på avtalt møtested. Flere ansatte har kompetanse og ansvar spisset mot spesifikke målgrupper, og jobber i team som samarbeider særlig med pårørende, fastlege, spesialisthelsetjeneste og politi. Bolig, helse og aktivitet er sentrale målområder. Formålet er å bidra til mestring for et mest mulig selvstendig og meningsfullt liv. Ambulerende tjenester retter seg hovedsakelig mot personer over 18 år, men skal allikevel ha et fokus på barn, ungdom og unge voksne for å forebygge utvikling av problemer knyttet til rus og psykisk helse i kommende generasjoner.

Botiltak med del-/heldøgns bemanning

Virksomheten disponerer til sammen 30 boenheter i fire samlokaliserte boliger med heldøgns bemanning. Den har i tillegg to sentrumsnære boliger med til sammen 15 boenheter som har bemanning deler av døgnet. Tjenesten er primært rettet mot pasienter/brukere i hovedforløp 3.

Heldøgns omsorgsplasser i institusjon

Virksomheten drifter en avdeling for personer med psykiske lidelser og/eller ruslidelser på Byskogen. Tjenestene rettes primært mot pasienter/brukere i hovedforløp 2 og 3, og omfatter 12 langtidsplasser og 6 korttidsplasser. Korttidsplassene har som hensikt å forebygge unødvendige innleggelser i sykehus, samt for pasienter som skrives ut fra sykehus som fortsatt trenger tett medisinsk oppfølging og observasjon.

Pårørendearbeid

Tjenestene samarbeider med pårørende i alle pasientforløp. De tilbyr råd og veiledning, og tilstreber å involvere pårørende slik at de opplever å bli delaktig som en ressurs. Virksomheten driver Møteplass, et møte mellom pårørende og fagpersoner med formål å skape ny kunnskap og økt brukermedvirkning. Dette betraktes som en viktig læringsarena for virksomhetens ansatte.

Utfordringer og strategi

Opptappingsplanen for rusfeltet

Opptappingsplanen for rusfeltet (2016-2020) skal bidra til en forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats. Denne innsatsen gjelder personer som står i fare for, er i ferd med å utvikle, eller har lettere/moderate rusproblemer, og for personer med alvorlig rusavhengighet, samt deres pårørende. Med opptappingsplanen på rusfeltet forventes det en overføring av frie midler til nye tiltak for disse målgruppene i kommunen.

Virksomheten psykisk helse og avhengighet har sammen med Arbeid og aktivitet og brukerorganisasjon A-larm søkt og fått tilskudd til 2 årsverk for å etablere et nytt ettervern- og integreringstiltak for unge voksne med rusutfordringer. Hovedmålet med tiltaket er å fremme deltagelse i ordinært samfunnsliv, og gi unge voksne med rusutfordringer mulighet til å komme i arbeid, bygge nettverk/fritid i et rusfritt miljø etter behandling. Tiltaket skal være en bro til en rusfri tilværelse og har derfor fått navnet "Broen". Se tiltak under virksomhet Arbeid og aktivitet som drifter dette tiltaket.

Parallelt med dette arbeidet har virksomheten sammen med virksomhet funksjonshemmede søkt og fått tilskudd til ett årsverk for å bedre tilgangen og kvaliteten på helsetjenester for barn og unge med psykiske vansker og utfordringer knyttet til rus i helse og omsorg. Se tiltak under virksomhet for funksjonshemmede som drifter dette tiltaket.

Videre finansiering av "Broen" og oppfølgingsteam for barn og unge må sees i sammenheng med opptappingsplanen for rusfeltet (2016-2020).

Nye oppgaver til kommunen

I samhandlingsreformen legges det til grunn at kommunene skal ta et større ansvar for behandling og oppfølging av pasienter innen psykisk helse og rus. Dette ble tydeliggjort ved at regjeringen innførte kommunal plikt til øyeblikkelig hjelp døgntilbud for personer med psykisk helse- og rusproblematikk i 2017. Det er utarbeidet 8 pakkeforløp for psykisk helse og rus og de skal implementeres i 2018. Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling tilsvarende somatikken er ventet i 2019.

Regjeringen vil styrke tjenestetilbudet i kommunene ved å innføre krav om psykologkompetanse fra 2020. Virksomheten har til nå ansatt 2 psykologer som jobber både med tjenesteutvikling, fagutvikling og klinisk arbeid. Psykologstillingene er delfinansiert med prosjektmidler.

Kommunens ansvar innenfor psykisk helsearbeid og rusarbeid strekker seg fra forebygging og tidlig intervensjonstiltak til oppfølging av personer med alvorlige og langvarige problemer/lidelser. Det har vært en betydelig økning i sammensatte saker til kommunen etter samhandlingsreformen og det utfordrer tjenesten både faglig og økonomisk.

Behov for omstilling

For å møte disse oppgavene på best mulig måte med tanke på virksomhetens mål, målgruppens behov, samt samfunnsøkonomi, må virksomheten gjøre flere grep.

Med den nye boligen på Dolven (planlagt ferdigstilt 2018/2019), vil virksomheten få et differensiert tilbud av bemannede boliger. Dette utelukker ikke at virksomheten må bruke private aktører, men det vil gi virksomheten et større handlingsrom og mulighet for å gi tjenestetilbudet i egen kommune.

Virksomheten må også se på hvordan de bemannede boligene driftes i dag og hvilke muligheter som ligger i å samordne tjenestene i boligene opp mot ambulerende tjenester.

Psykologene leder blant annet Mestringsteamet der terapeuter i ambulerende tjenester benytter 20 prosent av sine stillinger til korttids kognitiv terapi. Erfaringer så langt viser at behovet for lavterskel helsetilbud til personer med behandlingsbehov ved kortvarige, milde til moderate lidelser er større enn virksomheten klarer å håndtere med de ressurser og tiltak som finnes i dag. Virksomheten ønsker derfor å ta i bruk e-mestring som er veiledet internettbehandling for depresjon og angst. Denne type behandling vil øke kapasiteten til terapeutene og tilgjengeligheten for kunnskapsbasert tjenester.

Videre vil virksomheten fortsette å arbeide med implementering av FIT - Feedback Informerte Tjenester - hvor tjenesten systematisk innhenter tilbakemeldinger fra brukerne. FIT setter brukerne og deres opplevelse av hva som er virksom hjelp i sentrum, som vil bidra til bedre behandling og tjenester.

Virksomheten ønsker også å ta i bruk simulering for å øve på ferdigheter ved håndtering av reelle situasjoner. Dette arbeidet vil kunne bedre kvaliteten og kompetansen hos de ansatte, samt redusere uønskede hendelser i tjenesten.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Hverdagsmestring**
Tilrettelegge for samordnet og helhetlige tjenesteforløp for personer med alvorlige og langvarige problemer/lidelser, slik at de kan mestre å bo lengst mulig i egen bolig.
- **Innsatsområde 2: Tidlig intervensjon psykisk helse**
Tidlig oppdagelse og behandling av kortvarige, milde til moderate lidelser hos voksne.
- **Innsatsområde 3: Tidlig intervensjon rus**
Forebygge utviklingen av rusmiddelproblemer hos ungdom og unge voksne.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Hverdagsmestring	Ambulerende tjenester jobber i turnus på kveld og helg i nært samarbeid med spesialisthelsetjenesten.	Antall personer med behov for heldøgns bemanning reduseres. Tallgrunnlaget hentes fra søkerlisten på bemannet bolig og Profil.	6	30 %	40 %	50 %	80 %
Innsatsområde 2: Tidlig intervensjon psykisk helse	Virksomheten gir tilbud om lavterskel helse-tilbud individuelt og i gruppe til personer med depresjoner, angst og lette traumelidelser.	Øke antall personer som får tilbud om korttids kognitiv terapi. Tallgrunnlaget hentes fra Profil.	56	70 %	80 %	90 %	100 %
Innsatsområde 3: Tidlig intervensjon rus	Forebygge utvikling av rusmiddelproblemer hos ungdom og unge voksne ved å tilby dem ruskontrakt i samarbeid med politiet.	90 % av alle ungdommene på ruskontrakt fullfører i henhold til kontrakten. Tallgrunnlaget hentes fra Profil.	80,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	60 609	60 609	60 609	60 609
Tiltak forrige år				
Dronningensgate, drift. Overføres fra fellesfunksjoner til Psykisk helse	1 600	1 600	1 600	1 600
Erfaringskonsulent: Sikre at erfaringskompetanse blir verdsatt og brukt i praksisfeltet.	630	630	630	630
Psykologstilling til psykisk helse- og rusomsorg i kommunen	150	150	150	150
Sum Tiltak forrige år	2 380	2 380	2 380	2 380
Budsjettekniske justeringer				
Korrigerer lønnsbudsjett innplassering ny kommune	-676	-676	-676	-676
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	663	663	663	663
Boveileder flyttes fra virksomhet 34 til boligkontoret	-548	-548	-548	-548
Lardal- korrigerer, rammer lagt feil	533	667	667	667
Fordeling rammekutt	-533	-667	-667	-667
Lardal - rammer lagt feil	-533	-667	-667	-667
Styrking HO, HOK 014/17, Psykolog for eldre	400	400	400	400
Komp lokale forh i 2017 kap 4	238	238	238	238
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	193	193	193	193
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-84	-84	-84	-84
HO andre lønnsoppgjørselementer 2017	64	64	64	64
Ny belastning eiendomskonti	44	44	44	44
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	12	12	12	12
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	6	6	6	6
KLP- sykepleierordning- Endring av sats	80	80	80	80
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-49	-49	-49	-49
Sum Budsjettekniske justeringer	-189	-323	-323	-323
Konsekvensjusteringer	2 191	2 057	2 057	2 057
Konsekvensjustert ramme	62 800	62 666	62 666	62 666
Nye tiltak				
Omdisponering psykologstilling	-400	-400	-400	-400
Statsbudsjettet 2018. Opptappingsplan rusfeltet	201	201	201	201
Sum Nye tiltak	-199	-199	-199	-199
Nye tiltak og realendringer budsjett	-199	-199	-199	-199
Ramme 2018-2021	62 601	62 467	62 467	62 467

Nye tiltak

Omdisponering psykologstilling

I KST- 280/16 Strategidokument 2017-2020 ble det bevilget kr 400 000 til psykologstilling på virksomhet Psykisk helse og avhengighet. Ut fra dagens situasjon foreslår rådmannen at midlene omdisponeres til helt nødvendig økning av bemanning på Øyeblikkelig hjelp/korttidsavdeling på Byskogen, Dette er nødvendig for å drive en faglig forsvarlig tjeneste, og viktig tiltak for å redusere unødvendige innleggelser på sykehus og dermed hindre overliggerdøgn, jf tiltak på Larvik Helsehus med styrking av en nattevaktstilling.

Statsbudsjettet 2018. Opptappingsplan rusfeltet

I Statsbudsjettet 2018 er det bevilget kr 2 261 000 til Larvik kommune til opptappingsplan rusfeltet.

Dette er fordelt på tre virksomheter i Helse og omsorg:

- **Virksomhet for funksjonshemmede** foreslås styrket med kr 700 000 til ett årsverk til tidlig innsats for barn og unge. Larvik mottok øremerkede midler fra fylkesmannen til tiltaket i 2017. Tidlig intervensjon inn mot enkeltbarn, deres familier og/eller pårørende er god forebygging. Det foreslås å styrke denne tjenesten med 1 årsverk.
- **Psykisk helse og avhengighet** foreslås styrket med kr 201 000 til økte kostnader i forbindelse med økt antall sykehjemsplasser til psykisk syke, avdeling Løkka.

- **Arbeid og aktivitet** foreslås styrket med kr 1 760 000 til tiltaket Broen.

Arbeid og aktivitet har fått innvilget midler til et prosjekt i forhold til unge med rusutfordringer/psykiske lidelser (Broen). På bakgrunn av rapporten *Funksjonshemmede elever i videregående skoler* utarbeidet av SINTEF er det satt ned en arbeidsgruppe på tvers av departementer som skal se på hvorfor disse ikke får fullført/tatt fagutdanning. Av rapporten fremkommer det at den største andelen som sliter med å komme ut i arbeid, er unge med psykiske lidelser/rus (53,3 %) og deretter mennesker med psykisk utviklingshemming (31,7 %).

Det foreslås derfor at det avsettes midler fra opptrappingsplan for rus til å videreføre prosjektet som en fast ordning. Det budsjetteres med 2 årsverk.

Beskrivelse av tiltaket:

Broen er et integreringstiltak for personer mellom 18 og 30 år som fullfører tverrfaglig spesialisert behandling (TSB) for sin rusavhengighet. Prosjektet er en satsning for å styrke kommunens ettervern. Hovedmålet med tilbudet er å fremme deltagelse i ordinært samfunnsliv, og gi unge voksne mulighet til å komme i arbeid, samt bygge nettverk/fritid i et rusfritt miljø. Ansatte ved tiltaket innehar en kombinasjon av erfarings- og fagkompetanse, og prosjektet er opprettet i samarbeid med brukerorganisasjonen A-larm. I tillegg til en rusfri nettverksarena tilbys det blant annet metodespesifikke samtaler, råd/veiledning, NADA akupunktur, støtte i forhold til skole med mere. Broen viser også vei i strukturer, og bidrar til økt kunnskap om andre eksisterende tjenester.

Larvik helsehus

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

Driftes sammen med Fellesfunksjoner - kommuneoverlege i 2018

- Legevakt
- Leger i institusjon
- Leger i helsestasjon
- Fængselshelsetjeneste
- Migrasjonshelse og vaksinasjonskontor
- Ambulant sykepleieteam

Driftes sammen med virksomhet Sykehjem i 2018

- Byskogen sykehjem: Øyeblikkelig hjelp døgntilbud ØHD (tidligere KAD)
- Byskogen sykehjem: Avklaringsavdeling
- Byskogen sykehjem: Lindrende avdeling
- Byskogen sykehjem: Korttidsavdeling

Driftes sammen med virksomhet Hjemmetjenester i 2018

- Presteløkka rehabiliteringssenter
- Presteløkka forebyggende helsearbeid og gruppeaktiviteter
- Presteløkka "Trygghet og trening"

Omtale av virksomheten

Larvik interkommunale legevakt

Larvik interkommunale legevakt har beredskap gjennom hele døgnet, med fast ansatte leger og sykepleiere. (Se fellesfunksjoner.)

Ambulant team bistår alle avdelinger i Helse og omsorg med observasjoner, vurdering og behandling, og er et ledd i å redusere innleggelser på sykehus.

Innenfor helse og omsorg har kommuneoverlegen ansvar for leger i sykehjem, helsestasjon, fængsel og legevakt. Gjelder også for migrasjonshelse og vaksinasjonskontor.

Larvik helsehus - spesialiserte sykehjemsplasser

Plassene er lokalisert til Byskogen sykehjem og rommer 6 øyeblikkelig hjelp døgnplasser (ØHD), 7 avklaringsplasser (for pasienter som skrives ut fra sykehus og fortsatt trenger tett medisinsk oppfølging, observasjon og behandling), 7 lindrende plasser samt 20 korttidsplasser.

Presteløkka rehabiliteringssenter

Avdeling Presteløkka yter tverrfaglig rehabilitering i henhold til vedtak, både i heldøgns plasser og gruppeaktiviteter. Avdelingen skal bidra til kompetanseheving i Helse- og omsorgssektoren. Lavterskeltilbudet "Trygghet og trening" er ikke vedtaksbasert.

Tjenesteomfang avdeling Presteløkka rehabiliteringssenter:

- Ca. 300 pasienter får tilbud om opphold.
- Gruppetilbud: 15 grupper med ca 291 deltagere.
- Trygghet og trening til 8 plasser.
- 23 rehabiliteringsplasser.

Utfordringer og strategi

Legevaktens lokaler er ikke i tråd med dagens krav til standard, hygiene og sikkerhet. Det er behov for omfattende oppgradering og ombygging for å få en funksjonell standard. Nye legevaktslokaler er tiltenkt som en del av et lokalmedisinsk senter; nytt LMS er for tiden under utredning.

Det er et stadig økende påtrykk av pasienter til legevakten, både i form av konsultasjoner ved legevakt, samt i form av hjemmebesøk på kveldstid og helg.

Bruken av avklaringsplasser og målrettet disponering av ØHD plasser må fortsatt kvalitetssikres for å ha kapasitet til å ta i mot pasienter fra sykehus og samtidig unngå innleggelse i spesialisthelsetjenesten for den pasientgruppen det gjelder. Det vil være avgjørende at sykepleiefaglige ressurser styrkes; kveld, helg og natt. Ved omlegging av bakvaktslege-funksjonen ved legevakten til tilstedevakt, vil legeressurser imøtekomme dette behovet. I tillegg vil dette være med på å imøtekomme økt ressursbehov for lege ved legevakten, øvrige institusjoner og i befolkningens hjem.

Fokus fremover vil i tillegg være avdelingsledelse, holdningsarbeid og etisk refleksjon, kompetanseheving, rekruttering og kontinuitet som avgjørende for å utnytte spesialiserte plasser i institusjon best mulig.

Presteløkka rehabiliteringssenter: Opprettholde full drift av døgnplasser, utvikle tilbudet på dagtid i henhold til behov.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Samhandlingsreformen

Videreutvikle kompetanse om riktig bruk av ØHD-plasser og avklaringsplasser.

Mål 1: Optimalisere brukertilbudet ØHD-plasser (Øyeblikkelig hjelp døgntilbud). Videreutvikle et tettere samarbeid om bruk av ØHD-plasser mellom fastleger, legevakt og hjemmetjenester.

Mål 2: Avklaringsplasser og korttidsplasser - økning av legeressurs ved legevakten, med funksjon inn mot spesialiserte plasser, samt økt tverrfaglig samarbeid for raskere tilbakeføring til hjemmet. Det er ikke funnet økonomisk handlingsrom for dette i 2018, men det arbeides videre på sikt med dette.

Mål 3: Økt turnover (kort liggetid) av pasienter på ØHD-plasser er viktig for å tilstrebe ledige plasser ved behov, og dermed unngå innleggelse på sykehus.

Mål 4: Utvikle en mer robust legetjeneste, ved fokus på flere kommunalt ansatte leger ved legevakten, for mer fleksibel og dynamisk bruk av legeressurser, og således også bedring av ressursutnyttelse. Det er ikke funnet økonomisk handlingsrom for dette i 2018, men det arbeides videre på sikt med dette.

Mål 5: Økning av fokus på behandling der pasienten er, for å unngå innleggelser ved sykehus eller institusjon.

- Innsatsområde 2: Presteløkka skal være et integrert ledd i kommunens rehabiliteringssatsing.

1. Utvikle lavterskeltilbudet "Trygghet og Aktivitet" i nye lokaler på Presteløkka - skal dekke innbyggernes behov.

2. Kvalitetssikre gruppetilbudene på Presteløkka.

3. Videreutvikle Presteløkka som kompetansesenter for rehabilitering. Bidra til utvikling på området i hele omsorgstjenesten.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Samhandlingsreformen	Økt bruk av ØHD (KAD-plasser) mot målgruppe som er hjemmeboende personer med behov for 3-5 døgns medisinsk observasjon og oppfølging i kommunal institusjon.	Antall belagte plasser	28,0 %	55,0 %	60,0 %	80,0 %	80,0 %
Innsatsområde 2: Presteløkka skal være et integrert ledd i kommunens rehabiliteringssatsing.	Kompetanseheving innen rehabilitering for ansatte i omsorgstjenesten	Antall gjennomførte internseminar	0	3	4	4	4
	Kvalitetssikre gruppetilbudene på Presteløkka i forhold til opplevd fallrisiko	Antall deltakere med opplevd redusert fallrisiko	0,0 %	10,0 %	15,0 %	20,0 %	20,0 %
	Lavterskeltilbudet "Trygghet og Aktivitet" utnyttes.	Utnyttelsesgrad i forhold til kapasitet. Siste måling er Gyda før flytting.	87,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Driftsbudsjett med endringer

		Økonomiplan				
Beløp i 1000		Innst.	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett			82 758	82 758	82 758	82 758
Tiltak forrige år						
Styrking av Helse og omsorg	RS		-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Sum Tiltak forrige år			-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Budsjettekniske justeringer						
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	RS		1 151	1 151	1 151	1 151
Leger i helsestasjon flyttet fra Helsehus til Fellesfunksjoner HO	RS		-868	-868	-868	-868
Styrking HO, HOK 014/17, Økt bemanning på kveld legevakta	RS		800	800	800	800
Styrking HO, HOK 014/17, Ergoterapeut	RS		550	550	550	550
Styrking HO, HOK 014/17, Økt bemanning Presteløkka	RS		500	500	500	500
Komp lokale forh i 2017 kap 4	RS		457	457	457	457
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	RS		277	277	277	277
Ungdommens helsestasjon flyttet fra Helsehus til Fellesfunksjoner HO	RS		-239	-239	-239	-239
Teknisk justering, 10,6% lege mellom virksomhet 35 og 37	RS		120	120	120	120
Psykososialt krisetram flyttet fra Helsehus til Fellesfunksjoner HO	RS		-100	-100	-100	-100
HO andre lønnsoppgjørselementer 2017	RS		91	91	91	91
Legetjenester Embla til Helsehus	RS		87	87	87	87
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	RS		-59	-59	-59	-59
Teknisk justering etter flytting Gyda, lønnskompensasjon lønnsoppgjør	RS		58	58	58	58
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	RS		18	18	18	18
KLP- sykleierordning- Endring av sats	RS		339	339	339	339
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	RS		-74	-74	-74	-74
Sum Budsjettekniske justeringer			3 108	3 108	3 108	3 108
Konsekvensjusteringer			-392	-392	-392	-392
Konsekvensjustert ramme			82 366	82 366	82 366	82 366

Nye tiltak					
Fullfinansiering Presteløkka	RF	3 200	3 200	3 200	3 200
Styrking med en nattevaktstilling Byskogen Sykehjem	RF	780	780	780	780
Sum Nye tiltak		3 980	3 980	3 980	3 980
Kommunestyrets vedtak					
Legetjenesten fra bakvakt til lønnete leger	KV	2 000	4 000	4 000	4 000
Sum Kommunestyrets vedtak		2 000	4 000	4 000	4 000
Nye tiltak og realendringer budsjett		5 980	7 980	7 980	7 980
Ramme 2018-2021		88 346	90 346	90 346	90 346

Nye tiltak**Fullfinansiering Presteløkka**

Det vises til KST- 017/16: Hvor det kommer frem at kostnadene ved økningen på Presteløkka koster 6,8 mill kr i årlige driftsutgifter. I den forbindelse ble det laget en finansieringsplan som er gjennomført der det er mulig. Økte brukerbehov i tjenestene har ført til at 3,5 mill kr ikke har vært mulig å spare. Regjeringens opptrappingsplan for rehabilitering får ingen økning fra 2018 jfr. forslag til Statsbudsjettet for 2018. Rådmannen foreslår å styrke budsjettet til Presteløkka med 3,2 mill kr, det resterende beløpet må finansieres via driften.

Styrking med en nattevaktstilling Byskogen Sykehjem

Avdeling øyeblikkelig hjelp døgn/korttid ved Byskogen sykehjem har én nattevakt på 20 pasienter. Dette er pasienter med korttidsvedtak og akutte problemstillinger som krever ekstra fagressurser gjennom hele døgnet. Med eksisterende grunnbemanning i avdelingen setter det begrensende rammer for avdelingsaktiviteter og handlingsrom i pasientoppfølging i perspektiv av faglig forsvarlig tjeneste. Spesielt er det stor sårbarhet på natt i avdelingen, med den konsekvens at pasienter med behov for korttidsopphold eller ØHD-plass ikke kan komme til avdelingen, selv om det er ledig sengekapasitet. Dette påvirker igjen handlingsrommet som er nødvendig for å begrense overliggerdøgn på sykehus. Stillingen finansieres delvis ved å omdisponere kr 400 000 av midler til psykologstilling fra virksomhet Psykisk helse og avhengighet.

Kommunestyrets vedtak**Legetjenesten fra bakvakt til lønnete leger, note 10:**

Omlegging av legetjenesten som vil gi blant annet fast tilsyn ved Øyeblikkelig hjelp plassene og lindrende enhet, på helg, natt og kveld. Viktig med ansettelse av erfarne leger m/spesialitet innenfor indremedisin/geriatri.

Hjemmetjenester

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Helsehjelp (Hjemmesykepleie), dag og kveld
 - Ring 1: avdelingene Byskogen, Gloppe, Torstrand og Vollen
 - Ring 2: avdelingene Hedrum, Midtbyen og Nanset.
 - Ring 3: avdelingene Brunlanes, Stavern, Sjøbakken og Tanum.
- Avdeling natt
- Avdeling Praktisk bistand rengjøring
- Avdeling ergo, fysio og hjelpemidler:
 - Hjelpemiddelsentral - inkludert syns- og hørselskontakt
 - Ergoterapitjenester - barn og voksne
 - Fysioterapeuter med fastlønnstilskudd - barn og voksne
 - Fysioterapeuter med driftstilskudd
 - Hverdagsrehabilitering
- Sykehjem ved avdeling Sjøbakken - 12 plasser
- Bøkeskogen omsorgsboliger med heldøgns bemanning
- Bøkeskogen Dagsenter
- Kreftkoordinator
- Avdeling Presteløkka Rehabiliteringssenter
 - Døgnrehabilitering 23 plasser
 - Lavterskeltilbud "Trygghet og Aktivitet" - 8 plasser
 - Forebyggende helsearbeid og gruppeaktiviteter

Omtale av virksomheten

"Hva er viktig for deg?"

Virksomhetenes avdelinger gir et individuelt tilpasset, planlagt og tverrfaglig tjenestetilbud til pasientene, gjennom fokus på mestring og deltakelse i ulike livsfaser, uavhengig av bosted.

Målet er at pasientene skal kunne bo hjemme så lenge det er faglig forsvarlig, med fokus på "Hva er viktig for deg?" og den enkeltes egne ressurser, i et forebyggende perspektiv.

- Helsehjelp i hjemmet (hjemmesykepleie) og praktisk bistand planlegges og ytes i henhold til vedtak, i samarbeid med den enkelte pasient, i henhold til virksomhetens plan for pasientforløp (TQM), og i samhandling med interne og eksterne samarbeidsparter.
- Avdeling natt har i tillegg virksomhetsovergripende tjenesteoppgaver.
- Avdeling ergo, fysio og hjelpemidler ivaretar ergoterapi- og fysioterapitjenester i hjemmet og i institusjon til barn og voksne. Fysioterapitjenester ytes også fra institutter. Det gjøres kartlegging, tilpasning og levering/henting av hjelpemidler. Avdelingen samhandler/ yter tjenester på flere områder og er sektorovergripende.
- Kreftkoordinator har en virksomhetsovergripende rolle.
- Velferdsteknologi og trygghetsalarmer driftes og betjenes hele døgnet.

Tjenesteomfang for hjemmetjenesteavdelingene og praktisk bistand:

- Døgnskuttinuerlige helsetjenester til ca 1100 pasienter i alle aldre med forskjellige diagnoser og behov.
- Praktisk bistand til ca 420 pasienter.
- Betjener ca 800 trygghetsalarmer

Tjenesteomfang Presteløkka: Se virksomhet helsehus

Tjenesteomfang avdeling ergo, fysio og hjelpemidler:

- Fysioterapi (antall henvisninger): 398
- Ergoterapi (antall henvisninger): 1 248
- Hverdagsrehabilitering (vedtak/gjennomførte forløp): 168
- Hjelpemiddellageret totalt inkl henvendelser, reparasjoner, inn- og utlevering: ca 10 000

Virksomhetens medarbeidere

Assisterer, ergoterapeuter, fagkonsulent, fysioterapeuter, helsefagarbeidere, hjelpepleiere, hjelpemiddelteknikere, hjemmehjelpere, kreftkoordinator, ledere, merkantilmedarbeidere, omsorgsfagarbeidere, syns- og hørsel kontakt, sykepleiere, vernepleiere.

Utfordringer og strategi

Virksomheten utfører sine oppgaver i henhold til styrende lovverk og føringer Larvik kommune. Tjenestene utformes på bakgrunn av vedtak, basert på individuelle behov, vurdert og fattet av kommunenes tjenstekontor. Tjenestens omfang justeres kontinuerlig inn mot den enkelte pasients endrede behov.

Herunder:

- Helse- og omsorgstjenesteloven § 1-1 gir klare føringer for virksomhetens tjenesteutøvelse og oppgaver.
- Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenestene stiller krav til en planlagt, faglig forsvarlig og systematisk styring av helse og omsorgstjenestene, til kvalitetsforbedring og til pasient og brukersikkerhet.
- Verdighetsgarantiforskriften tydeliggjør verdigrunnlag og innhold i tjenesten.
- Pasient- og brukerrettighetsloven

Samhandlingsreformen bidrar gjennom raskere utskrivning og økte behandlingsmåter, til en endring i den enkelte pasients tjenesteomfang og kompleksitet ved utskrivning. For tjenesten medfører dette et utvidet behov for kompetanse, økning i tidsbruk og antall besøk, samt øking i antall pasienter. Virksomheten utfordres på kompetanse og ressurser for å kunne yte faglig forsvarlig kvalitet og riktig omfang på tjenesten til den enkelte pasient.

Helsehjelp i hjemmet er en uforutsigbar tjeneste som ofte krever rask iverksetting, planlegging og oppfølging av meldte behov med riktig kompetanse der pasienten oppholder seg.

Virksomheten har fokus på "Hva er viktig for deg?"

Ved hjelp av pasientens egne ressurser, evne til mestring, motivasjon og ønsker for eget liv, bidrar virksomheten til rehabilitering, faglig gode tjenester og omsorg. Pasientforløpene styres og kvalitetssikres etter fastsatte prosedyrer i TQM.

Virksomheten gjennomførte i 2016 en omfattende prosess for å kvalitetssikre og etablere et godt gjennomarbeidet fundament for videre utvikling av tjenesten. Vedtatt plan har medført en organisatorisk justering (iverksatt 10.10.2016) som innbefattet en enhetlig plan for organisering, ressursstyring og samhandling. Ønsket/planlagt utvikling er i ferd med å falle på plass, og det skjer en fortløpende utvikling på alle områder i virksomheten.

Virksomheten har implementert hverdagsrehabilitering som en vedtaksbasert tjeneste. Modellen er evaluert og ytterligere tilpasset for å gi godt planlagte og gjennomførte tverrfaglige forløp. Effekten av dette sees gjennom økt livskvalitet hos den enkelte pasient, og ved gjenvinning av funksjoner som reduserer/utsetter behov for varige tjenester.

Forskning viser at tidlig kartlegging og iverksetting av tiltak som bidrar til mestring av eget liv, bidrar til at innbyggerne kan bo og føle seg trygge i egen bolig lengre. Det er ønskelig å øke innsatsen inn mot tidlig kartlegging, forebygging og oppfølging.

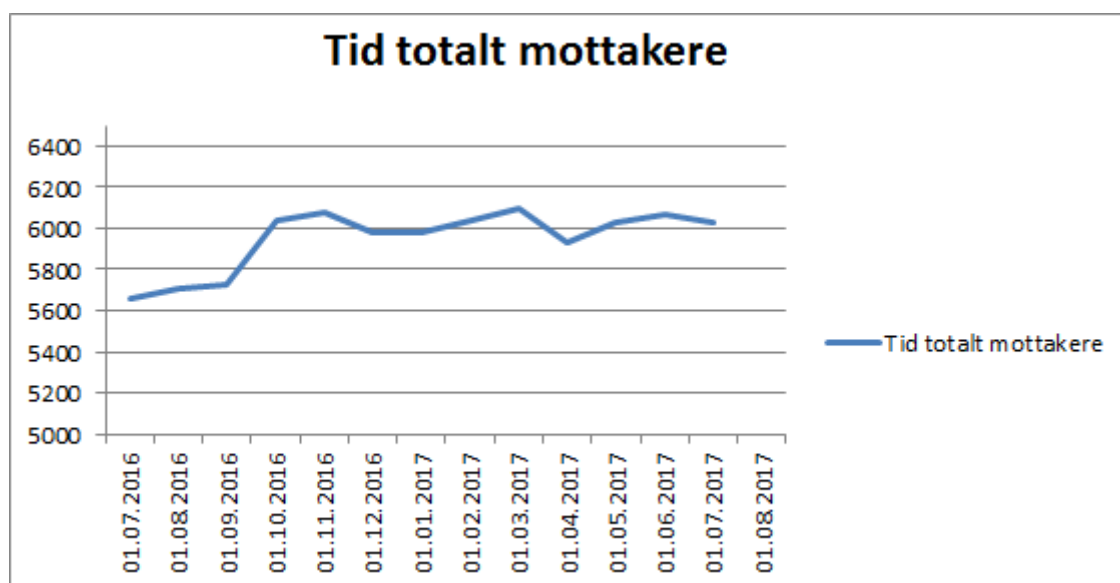
Riktig og god fagkompetanse i hjemmetjenesten er avgjørende for å forebygge og utsette behov for tyngre og kostnadskrevende tjenester i form av sykehjem og innleggelser/overliggerdøgn i sykehus. Økt bruk av velferdsteknologi gir muligheter. Dette utfordrer organisasjonen på å tenke nytt og stiller krav til ny kompetanse.

Kjøp av tjenester fra private:

Hjemmetjenestene har flere komplekse oppdrag, inkludert behov for døgnkontinuerlig sykepleiefaglig tjeneste. Disse må delvis løses ved hjelp av private leverandører, og kommer i tillegg til økningen i timer som kommer frem i tabell under.

Endringer i omfanget av tjenestene i hjemmesykepleieavdelingene:

Tabellen nedenfor viser **en økning i antall timer pr. uke** fra juli 2016 til august 2017 **på 395 timer**. Dette er timer direkte brukt i pasientens hjem, og utgjør ca. 55 % av de ukentlige arbeidsoppgavene hjemmesykepleieavdelingene utfører. Resterende ca. 45 % ivaretar nødvendige oppgaver som planlegging, kjøring, dokumentasjon, kommunikasjon, møter, kompetanseutvikling, mm.

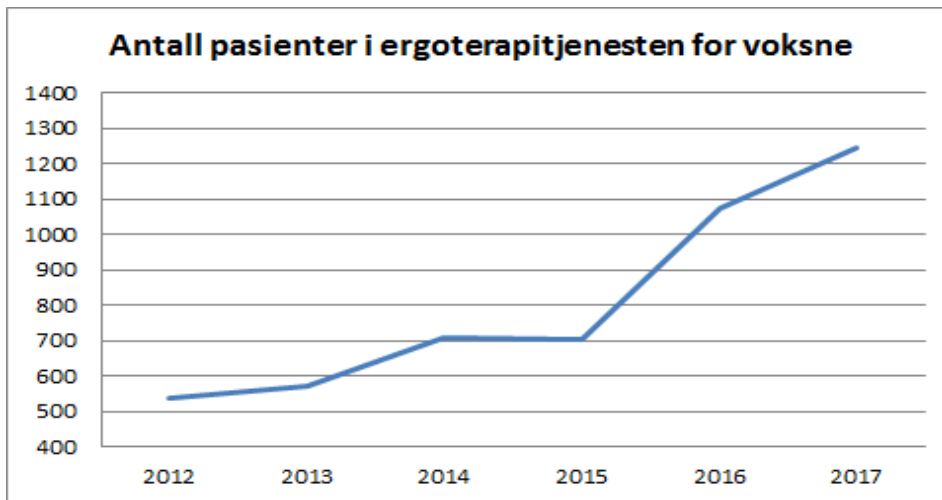

Avdeling Ergo, fysio og hjelpemidler dokumenterer store økninger i henvendelser og tjenester:

Avdelingen utfordres på tjenesteomfang, her vist gjennom noen statistikker.

Økning i antall pasienter ergoterapi.

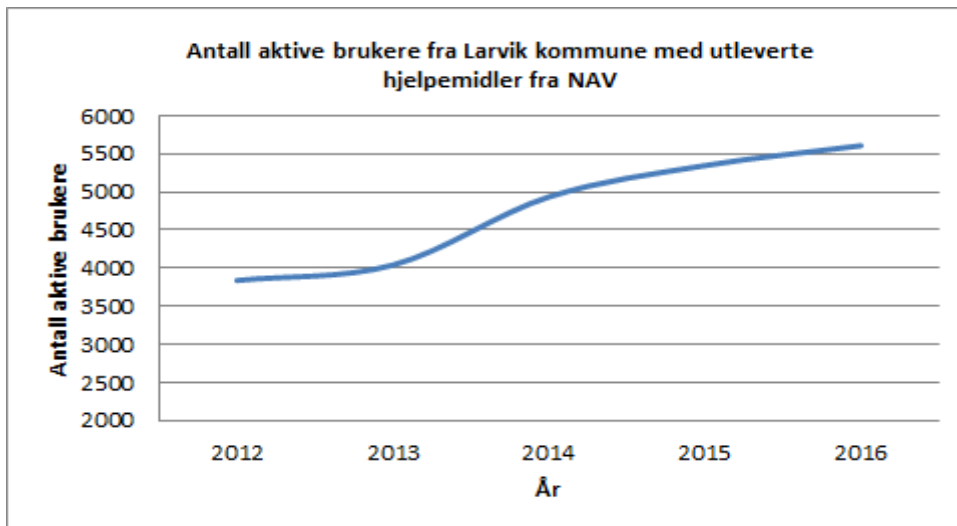
Tabellen viser en økning i antall pasienter på >500 de siste 2 år, og en økning på 171 siste år.

Økning inn mot håndtering av hjelpemidler:

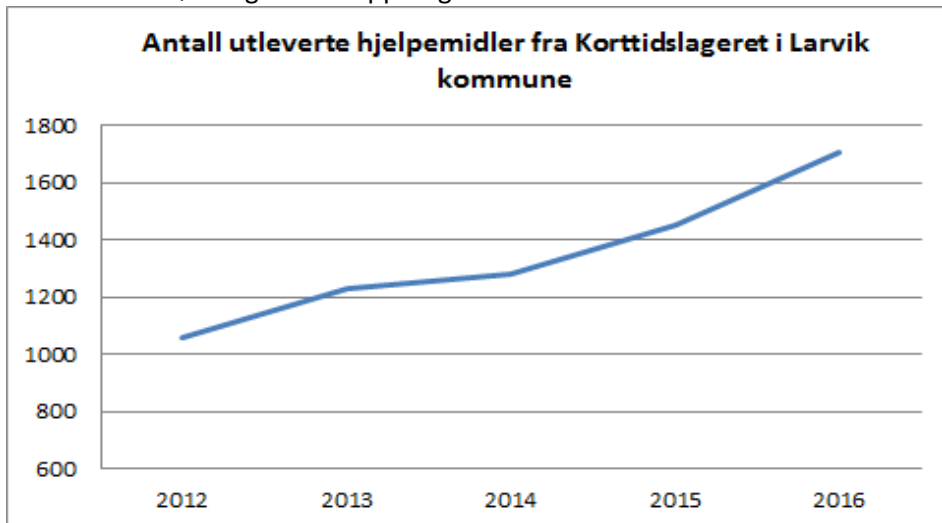
Hjelpemidler distribueres ut til innbyggerne i Larvik fra NAV til hjelpemiddellageret i Larvik. Her pakkes det ut, skrus sammen og kjøres ut til aktuell bruker.

Tabellen viser økning siste 5 år.

I tillegg kommer oppdrag som utgår fra eget korttidslager.

Tabellen viser økning i antall oppdrag siste år.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Videreutvikle en organisasjonsstruktur som ivaretar de tjenester innbyggerne har vedtak på, på en faglig godt planlagt, etterprøvbar og ressurseffektiv måte.
Mål 1: Innbyggere i Larvik opplever ivaretagelse, medvirkning og forutsigbarhet når sykdom rammer, gjennom medvirkning, individuell planlagt, dokumentert og fagbasert helsehjelp.
Mål 2: Bruke planlagt pasientforløp gjennom styringssystemet TQM, dette gir styringsdata for evaluering og kontinuerlig forbedring i den daglige individuelle tjenesten.
Mål 3: Utrede og etablere fagkompetanse og tiltak for å ivareta faglig komplekse tjenestetilbud.
- Innsatsområde 2: Beholde eller øke pasientens egenopplevde livskvalitet ved bruk av pasientens egne ressurser og økt egenmestringsevne.
Mål 1: Fokus på hverdagsmestring som begrep og fokus på pasientens ressurser. I møte med pasienten skal alle ansatte ha fokuset «Hva er viktig for deg?». Ta i bruk motiverende intervju som metode.
Mål 2: Antall pasienter som tilbys hverdagsrehabilitering som en tidsavgrenset vedtaksbasert tverrfaglig tjeneste økes.
Mål 3: Koordinere tidlig innsats og støttefunksjoner til nydiagnostiserte personer med demens og deres pårørende.
Mål 4: Ivareta/øke egenmestring ved kartlegging og anskaffelse av nødvendige/riktige hjelpemidler og bruk av velferdsteknologi.
- Innsatsområde 3: Fastsette standard, og kartlegge/planlegge for virksomhetens eksisterende og kommende kompetansebehov
Mål 1: Etablere gode rutiner for rekruttering, opplæring, samt oppfølging av nyansatte, slik at virksomheten har riktig kompetanse for å løse oppgaver.
Mål 2: Fokus på nærværarbeid med mål om redusert sykefravær.
Mål 3: Utvikle lederkompetanse.
Mål 4: Utvikle gode samhandlingsarenaer i avdelinger og virksomheter.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Videreutvikle en organisasjonsstruktur som ivaretar de tjenester innbyggerne har vedtak på, på en faglig godt planlagt, etterprøvbart og ressurseffektiv måte.	Mottak og avklaring av alle nye pasienter som har vedtak på helsehjelp skal kvalitetssikres gjennom bruk av sjekklister.	Dokumentasjon i Profil		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Tjenesten gjennomføres i tråd med vedtak om tjenestens omfang, tatt av tjenestekontoret, og kontinuerlig justert i henhold til pasientens reelle behov i henhold til evaluerte rutiner.	Differansen mellom vedtakstid (tjenestens direkte pasientrettede tidsbruk) og utført tid (oppdragets tidsbruk i arbeidslister) skal ikke være større enn 15 %. Rapport fra Profil. Ny måling fra 2017.	0,0 %	15,0 %			10,0 %
Innsatsområde 2: Beholde eller øke pasientens egenopplevde livskvalitet ved bruk av pasientens egne ressurser og økt egenmestringsevne.	Antall pasienter som tilbys hverdagsrehabilitering som en tidsavgrenset vedtaksbasert tverrfaglig tjeneste økes.	Iplos registrering og egen statistikk.	90	150			200
	Øke andel hjemme-tjenestemottakere med omfattende bistandsbehov 80 år og eldre. Dreie tjenestene mot rett nivå i omsorgstrappen, slik at flest mulig kan bo hjemme.	Andel hjemmetjenestemottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over	11	12			14
Innsatsområde 3: Fastsette standard, og kartlegge/planlegge for virksomhetens eksisterende og kommende kompetansebehov	Virksomheten skal ha riktig kompetanse inn mot oppgaver. Dette medfører en ønsket økning av ansatte med høyskole/universitetsutdanning.	Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra høyskole/universitet.	38,0 %	40,0 %			50,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	176 261	176 261	176 261	176 261
Tiltak forrige år				
Styrking hjemmetjenesten, hverdagsmestring og bemanning av fremtidige omsorgsboliger	400	800	800	800
Sum Tiltak forrige år	400	800	800	800
Budsjettekniske justeringer				
Teknisk justering etter omorganisering okt 2016, fra Sykehjem til Hjemmetjenester	7 607	7 607	7 607	7 607
Styrking HO, HOK 014/17, Fagdekning til hjemmetjenesten	6 150	6 150	6 150	6 150
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	2 028	2 028	2 028	2 028
Komp lokale forh i 2017 kap 4	1 052	1 052	1 052	1 052
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	549	549	549	549
HO andre lønnsoppgjørselementer 2017	243	243	243	243
Nulle eiendomskonti	-119	-119	-119	-119
Ny belastning eiendomskonti	2	2	2	2
HOK 014/17 effektivisering og digitalisering, redusert hjelpebehov	0	-3 000	-3 000	-3 000
KLP- sykleierordning- Endring av sats	758	758	758	758
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-175	-175	-175	-175
Sum Budsjettekniske justeringer	18 096	15 096	15 096	15 096
Konsekvensjusteringer	18 496	15 896	15 896	15 896
Konsekvensjustert ramme	194 756	192 156	192 156	192 156
Nye tiltak				
KST- 130/17 Fysioterapi med driftstilskudd	1 700	1 700	1 700	1 700
Statsbudsjettet 2018. Servicehunder	-44	-44	-44	-44
Sum Nye tiltak	1 656	1 656	1 656	1 656
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 656	1 656	1 656	1 656
Ramme 2018-2021	196 412	193 812	193 812	193 812

Nye tiltak**KST- 130/17 Fysioterapi med driftstilskudd**

I KST 130/17 er det vedtatt en økning i reduserte avtalehjemler til fysioterapeuter. Årlig økt kostnad utgjør ca 1,7 mill kr.

Statsbudsjettet 2018. Servicehunder

Prøveprosjekt for bistand til personer med nedsatt funksjonsevner.

Fellesfunksjoner

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Koordinerende enhet og tildeling (Tidligere tjenestekontoret)
- Miljørettet helsevern
- Koordinering av kommunens folkehelsearbeid
- Kommuneoverlege
- Fastleger - turnusleger
- Fellesfunksjoner drifter alle legetjenester, legevakt, psykososialt kriseteam og migrasjon/vaksinasjonskontor som ligger på virksomhet Helsehus i 2018
- Kvalitetsrådgiver
- Frisklivssentralen
- Pårørendesenter
- Lærings- og mestringssenter
- Det Nasjonale aldershjem for sjømenn, økonomi og oppfølging
- Forskning og utvikling
- Velferdsteknologi
- Biladministrasjon
- IKT og administrative støttefunksjoner
- Ressurssenter/vikarpool
- Utviklingsprosjekter

Rapporteringsområdet dekker fellesfunksjoner for hele tjenesteområdet Helse og omsorg, samt endel økonomiske tilskudd og overføringer.

Omtale av virksomheten

Koordinerende enhet og tildeling

Koordinerende enhet og tildeling tar i mot, utreder og beslutter ca 5 500 søknader og henvendelser om behov for kommunale helse- og omsorgstjenester. Avdelingen har som mål å legge til rette for individuelt tilpassede tjenestetilbud der fokus er å opprettholde funksjon og mestring fremfor kompensierende tiltak. Det tilstrebes at alle brukere og pasienter får tildelt fast kontaktperson ved Koordinerende enhet og tildeling som følger opp brukere og pårørende gjennom hele pasientforløpet. I tillegg til skriftlig saksbehandling omfatter arbeidsoppgavene vurdering av funksjonsnivå ved blant annet hjemmebesøk, kartleggingssamtaler med bruker og pårørende, samt samarbeid om tjenestetilbudet med fastleger og annet helsepersonell.

Antall pasientforløp mellom sykehus og kommune som koordineres og følges opp ved Koordinerende enhet og tildeling øker med ca 100 pasienter pr år, til sammen ca 1600 i 2016. Økningen av antall utskrivningsklare pasienter og innføringen av elektronisk meldingsutveksling har medført økt arbeidsmengde i avdelingen. Det tilstrebes at alle utskrivningsklare pasienter skal tas i mot den dagen de meldes klare til overføring. Dersom pasienten ikke kan tas i mot, må kommunen dekke kostnaden "overliggerdøgn" ved sykehuset. Hovedårsaken til overliggerdøgn er mangel på kapasitet til å ta i mot pasienter med behov for opphold i institusjon, og for lav kapasitet i hjemmetjenesten for å mestre mer kompliserte brukergrupper hjemme. I 2018 innføres det betaling for overliggerdøgn også innen psykisk helse og rus, og det er fortsatt behov for målrettet arbeid for å redusere antall overliggerdøgn.

Koordinerende enhet og tildeling ivaretar rollen som koordinerende enhet for rehabilitering og habilitering, som er en lovpålagt tjeneste. I tillegg drifter avdelingen tjenestene omsorgslønn,

støttekontakt og ordningen brukerstyrt personlig assistanse (BPA) med til sammen ca 370 oppdragstakere og 35 fast ansatte som yter tjenester direkte til brukere og pasienter.

Ved sammenslåing med Lardal kommune må personalressursene ved Koordinerende enhet og tildeling økes for å ivareta tilførte oppgaver knyttet til saksbehandling og drift av tjenestene. Lardal har ikke øremerkede ressurser til oppgavene.

Frisklivssentralen

Frisklivssentralen gir tilbud til gjennomsnittlig 135 deltakere pr uke og har 3,8 årsverk fordelt på 4 medarbeidere. Tjenesten er et vedtaksfritt lavterskeltilbud. Målgruppen er personer i alle aldre som har økt risiko for, eller allerede har utviklet sykdom og som har behov for hjelp til å endre levevaner og mestre helseutfordringer. Virksomheten gir strukturert og tilpasset oppfølging med gruppebaserte tilbud og individuell veiledning (med fokus på motiverende intervju, MI). Virksomheten gir tilbud knyttet til fysisk aktivitet, kosthold, søvn og psykiske belastninger med fokus på en helhetlig tilnærming ved å styrke fysiske, mentale og sosiale ressurser for helse, endring og mestring. Målet er at deltakerne skal bli i stand til å fortsette med egen aktivitet eller andre lokale tilbud etter oppfølgingsperioden. Videre har tjenesten et gratis kontinuerlig tilbud med fokus på bryte sosial isolasjon, opprettholde og forbedre fysisk styrke, balanse og kondisjon.

Pårørendesenter

Pårørendesenteret gir tilbud til alle pårørende uavhengig av diagnose for den man er pårørende til. Det er et lavterskeltilbud som gir veiledning og støtte til pårørende, sammen med eller uten pasienter/brukere. Pårørendekoordinator har oversikt over aktuelle tilbud og hjelpeinstanser internt og eksternt. Tjenesten er også forebyggende og skal fremme helsen til pårørende som over tid har store omsorgsoppgaver og/eller belastninger. Pårørende er en stor ressurs og har en unik kompetanse, i form av inngående kjennskap til pasient/bruker. De kan derimot være utsatt for både fysiske, psykiske og sosiale belastninger, og det er viktig at de får råd og støtte for å forebygge helsesvikt. Dette kan blant annet handle om veiledning, kurs i livsstyrketrening eller delta på pårørende-café/-kurs.

Lærings- og mestringssenter

Det er etablert et samarbeid med brukerorganisasjoner og frivillige, samt et interkommunalt samarbeid med Sandefjord kommune. Videre er det opprettet samarbeid med brukerorganisasjonene om ulike aktiviteter og tilbud. Det er månedlige samarbeidsmøter med et brukerpanel fra de ulike organisasjonene. I løpet av 2018 skal "Lyst på livet" være etablert, dette legger til rette for at brukere deler sine erfaringer og kunnskaper, slik at de blir styrket i sin mestring av hverdagen og slipper flest mulig sykehusinnleggelser.

Avdeling miljørettet helsevern og helsemessig beredskap

Innenfor miljørettet helsevernområdet er tilsyn, rådgiving, uttalelser og behandling av klagesaker sentrale oppgaver. I Larvik kommune er det ca 500 tilsynsobjekter som skal følges opp. Folkehelseloven kapittel 3 angir kommunens ansvarsområder og krav til oppgavehåndtering innenfor området. Miljørettet helsevern omfatter de faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Disse omfatter biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer. Avdelingen koordinerer videre Helse og omsorgs beredskapsplaner og beredskapsarbeid regulert gjennom Lov om helsemessig og sosial beredskap med forskrifter. Oppdatering av helseberedskapsplaner, risiko- og sårbarhetsanalyser, planlegging og gjennomføring av beredskapsøvelser, kompetanseutvikling i virksomhetene samt deltagelse i kommunens sentrale beredskapsnettverk er sentrale oppgaver.

Koordinering av kommunens folkehelsearbeid

Folkehelsekoordinatorkfunksjonen for kommunen er tillagt Helse og omsorg og er innplassert i kommunalsjefens fellesfunksjon.

Stillingens hovedoppgaver er knyttet til å koordinere kommunens arbeid med utarbeidelse og oppdatering av folkehelseoversikter, bidra til tverrsektoriell kompetansebygging, informasjon internt og eksternt samt oppfølging av partnerskapsavtalen om folkehelse med Vestfold Fylkeskommune.

Kommuneoverlege og fastleger

Kommuneoverlege er fast ansatt i 100 % stilling og er overordnet medisinskfaglig rådgiver for kommunen.

Innenfor helse og omsorg har kommunelegen ansvar for fastleger og legetjenester tilknyttet virksomhetsområdet institusjon, psykisk helse, barne- og ungdomstjenester, fengsel og legevakt. I tillegg kommer ansvar for miljørettet helsevern, smittevern og legemiddelhåndtering, samt ansvar for migrasjonshelse, vaksinasjonskontor og psykososialt kriseteam.

Kommune har 37 fastlegehjemler, fordelt på 14 legekontorer.

Larvik interkommunale legevakt er knyttet til virksomheten Larvik Helsehus, men avdelingen er underlagt kommuneoverlegen.

Legevakten har beredskap hele døgnet med leger og sykepleiere og har et ambulant team knyttet direkte til avdelingen. Migrasjonshelsetjenesten og vaksinasjonskontoret er også knyttet til avdelingen.

Utviklingsprosjekter, velferdsteknologi og kompetanseoppbygging

For å styrke kvaliteten på tjenestetilbudet er satsing på kompetanseutvikling samordnet innen helse og omsorg. Virkemiddel er å bidra til økt læring på arbeidsplassen, e-læring for ledere og ansatte, kurs og undervisning i virksomhetene. Det er fokus på samhandling og støtte til utdanning for å møte innbyggernes behov for fremtidens helse- og omsorgstjenester. Satsing på ny kompetanse/medarbeiderdrevet innovasjon og teknologi som støtter opp under formålet for hverdagsmestring, hverdagsrehabilitering, demens, kvalitet i legemiddelhåndtering, bruk av velferdsteknologi og brukermedvirkning. Det gis tilpasset språkopplæring og tilpassing av minoritetsspråklig arbeidskraft via MIKS. Det er egen fagutdanning av ufaglærte i tjenestene som vil bli helsefagarbeidere via TOPP. Dette er en viktig årsak til at Larvik kommune har en god fagdekning.

Bruk av velferdsteknologi har et særlig fokus på økt trygghet og selvstendighet for hele befolkningen, samt innovasjon av tjenestetilbudet og gevinstrealisering som følge av dette. Dette er en vesentlig satsing for å ha en bærekraftig tjeneste i framtiden.

Trygghetsalarmer, GPS, elektronisk medisindosetter samt utvikling og bruk av elektronisk oppfølging av medisinske data er viktige elementer. Etablering av responscenter og Helsehjelpen er nødvendige tiltak i 2018, dette for å kunne håndtere alle typer varslinger samt for omstilling av tjenestene.

Fellesfunksjoner for tjenesteområde helse og omsorg

Fellesfunksjoner er samlet for å gi helhetlige og rasjonelle støttefunksjoner til alle virksomheter i tjenesteområdet Helse og omsorg. De har ansvaret for:

- Fagsystemene Profil, Infodoc og helsenett
- Statistikk og rapportering
- Elektronisk personellplanlegging (GAT)
- Iverksetting og oppfølging av ressurscenter/vikarpool
- Støttefunksjoner i forhold til personal og lønn, innkjøp, bil-administrasjon og økonomi
- Oppfølging av innovasjonsprosjektet framtidens helsetjeneste, C3.
- Kvalitetsrådgiver

Utfordringer og strategi

- Samordne og styrke innsats for å redusere helseforskjeller i befolkningen og styrke innsatsen for at befolkningens psykiske helse blir sunnere.
- Behov for økt bruk av digitale løsninger og velferdsteknologi i hele befolkningen og alle deler av Helse og omsorgstjenesten
- Mange trenger veiledning/opplæring i det å mestre egen bosituasjon.
- Behov for bedre samhandling mellom ulike nivåer og samarbeidspartnere i helsetjenesten
- Sikre en bærekraftig Helse og Omsorgstjeneste i framtiden.

- Samordning mellom Larvik og Lardal innenfor tjenesteområdet Helse og omsorg.
- Larvik har det siste året hatt mange overliggerdøgn på sykehuset.

Pårørendeprosjektet går ut i 2017, og mangler videre finansiering. Prosjekt er initiert og fullfinansiert av Helsedirektoratet ut 2017. Samtidig er det en lovendring i helse- og omsorgstjenesteloven, fra 1. oktober 2017, som går på å styrke pårørendestøtten § 3-6. kommunens ansvar for pårørende.

Frisk Larvik har vært et delprosjekt i Sammen for Økt Kvalitet (SØK). SØK var et samarbeidsprosjekt mellom Sykehuset i Vestfold og Larvik og Lardal kommuner. Frisk Larvik retter tilbud til personer som er sykmeldt grunnet muskel- og skjelettplager og lettere psykiske plager. Hensikten er via et tett samarbeid med Sykehuset i Vestfold, Nav sykemelding, Nav arbeidslivssenter, iFokus og Larvik kommune ved Friskliv og Mestring og finne det rette tiltaket for at deltakeren så raskt som mulig kan vende tilbake til arbeid. Frisk Larvik er et samarbeidsprosjekt uten ekstern finansiering, men hvor hver enhet selv bidrar med ressurser til gjennomføring av samarbeidet. Prosjektet ledes av Leder ved Friskliv og Mestring.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Bidra til økt hverdagsmestring, og bruk av velferdsteknologi i befolkningen
Mål 1: Ta i bruk E læring for økt mestring i befolkningen
Mål 2: Bruk av velferdsteknologi i vedtatt plan. Antall innbyggere som har tatt i bruk velferdsteknologiske hjelpemidler øker.
Mål 3: Utvikle helsehjelpen og responscenter for alle henvendelser fra innbyggerne, med fokus på hjelp til selvhjelp og rask tilbakemelding.
Mål 4: Utvikle ordning for bedre teknisk oppfølging av fagsystemer og teknologi.
Mål 5: Samordne og styrke innsatsen for å redusere sosiale helseforskjeller i befolkningen.
Mål 6: Videreutvikle frisklivsentral, pårørendesenter og Lærings- og mestringssenter i nært samarbeid med frivillige organisasjoner og brukerorganisasjoner.
Mål 7: Økt samhandling med andre aktører i helse- og omsorgstjenesten for optimalisering av ressursutnyttelse og helhet i tjenestetilbudet.
- Innsatsområde 2: Sikre helhetlige og trygge pasientforløp og helhetlig dokumentasjonssystem som er knyttet opp mot pasientens kjernejournal.
Mål 1: Det er etablert god struktur for fagsystemer i helse og omsorg og kommunen får en godkjent elektronisk pasientjournal (EPJ).
Mål 2: Overliggerdøgn er halvert.
- Innsatsområde 3: Bidra til en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste ved satsing på tidlig intervensjon og tilrettelegging for et trygt og verdig liv i egen bolig.
Mål 1: Boligbehov imøtekommes for de som ikke selv kan skaffe bolig. Boligene skal ha en minstestandard og god geografisk spredning. Personer som trenger økt kompetanse på dagliglivets oppgaver får veiledning og økt mestring og kompetanse.
Mål 2: Bidra til å sikre kvalitet, pasientsikkerhet og effektivitet gjennom styrking av helse- og omsorgs innovasjons- og utviklingsarbeid.
- Innsatsområde 4: Utvikle en helhetlig helse- og omsorgstjeneste for nye Larvik kommune
Mål 1: Gjennom god samhandling etableres likeverdige tjenester.
Mål 2: Det utarbeides helhetlige og like systemer for hele helse- og omsorgstjenesten i nye Larvik kommune.
Mål 3: Videreutvikle fagsystemer i helse og omsorg for bedre kvalitet og samhandling mellom tjenesteutøvere og befolkningen.
- Innsatsområde 5: Bidra til å styrke helsefremmende og forebyggende kvaliteter i nærmiljø og kommune.

Mål 1: Samordne og styrke innsatsen for å redusere sosiale helseforskjeller i befolkningen.

Mål 2: Styrke arbeidet med påvirkningsfaktorer som bidrar til bedre psykisk og fysisk helse, sosial deltagelse og inkludering.

Mål 3: Videreutvikle frisklivsentral, pårørendesenter og Lærings- og mestringssenter i nært samarbeid med frivillige organisasjoner og brukerorganisasjoner.

Mål 4: Gjennom systematisk og tverrsektorielt fallforebyggende arbeid, bidra til å redusere hoftebensbrudd i befolkningen.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Bidra til økt hverdagsmestring, og bruk av velferdsteknologi i befolkningen	Antall velferdsteknologiske hjelpemidler øker med 40 %	Ta ut statistikk fra Profil som viser antall digitale trygghetsalarmer, GPS/lokaliseringsteknologi, elektroniske medisindispensere, andre velferdsteknologiske hjelpemidler.	235	600	700	700	700
Innsatsområde 2: Sikre helhetlige og trygge pasientforløp og helhetlig dokumentasjonssystem som er knyttet opp mot pasientens kjernejournal.	Antallet overliggerdøgn på sykehuset halveres med utgangspunkt i prognose overliggerdøgn 2016	Antall overliggerdøgn. Hentes fra sykehus statistikk.	1 208	maks 600	maks 300	0	0
Innsatsområde 3: Bidra til en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste ved satsing på tidlig intervensjon og tilrettelegging for et trygt og verdig liv i egen bolig.	Bostedsløse skal ikke vente mer enn 3 måneder på tildeling av fast bolig	Antall bostedsløse som har ventet mer enn 3 mnd på tildeling av fast bolig. Hentes fra internstatistikk.	10	0	0	0	
Innsatsområde 5: Bidra til å styrke helsefremmende og forebyggende kvaliteter i nærmiljø og kommune.	Antall muskel-/skjelettplager pr 1000 innbyggere reduseres årlig med 5 % med utgangspunkt i år 2016, da antallet var 293 pr 1000 innbyggere.	Antall muskel-/skjelettplager pr. 1 000 innbygger. Hentet fra Folkehelseprofilen	293	271	258	245	232

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	119 278	119 278	119 278	119 278
Tiltak forrige år				
Styrking av helse og omsorg	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Styrking av Helse og omsorg	3 500	3 500	3 500	3 500
Husebyjordet, drift fra 2017	3 300	3 300	3 300	3 300
KST 280/16 Økt ramme	2 250	2 250	2 250	2 250
Dronningensgate, drift fra 2017	1 600	1 600	1 600	1 600
Dronningensgate, drift. Overføres fra fellesfunksjoner til Psykisk helse	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
KST 280/16 Tilskudd Kultur og omsorg	-100	-100	-100	-100
KST 280/16 Tilskudd trivselstiltak for eldre	-100	-100	-100	-100
KST 280/16 Besparelser pga økt ramme	0	-3 000	-3 000	-3 000
Sum Tiltak forrige år	5 350	2 350	2 350	2 350
Budsjettekniske justeringer				
Styrking HO, HOK 014/17 fordeling i hht vedtak	-9 000	-6 000	-6 000	-6 000
Lardal- korrigering, rammer lagt feil	-2 334	-2 919	-2 919	-2 919
Fordeling rammekutt	2 334	2 919	2 919	2 919
Lardal - rammer lagt feil	2 334	2 919	2 919	2 919
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-985	-985	-985	-985
Leger i helsestasjon flyttet fra Helsehus til Fellesfunksjoner HO	868	868	868	868
Komp DNAS lønnsoppgjør 2017	838	838	838	838
HO andre lønnsoppgjørselementer 2017	721	721	721	721
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	699	699	699	699
Komp lokale forh i 2017 kap 4	392	392	392	392
Flytting oppgaver mellom Samfunnskontakt og Tjenestekontor	282	282	282	282
Styrking HO, HOK 014/17, Lyst på livet- Forebyggende tiltak	250	250	250	250
Ungdommens helsestasjon flyttet fra Helsehus til Fellesfunksjoner HO	239	239	239	239
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	201	201	201	201
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-120	-120	-120	-120
Teknisk justering, 10,6 % lege mellom virksomhet 35 og 37	-120	-120	-120	-120
Psykososialt krisetram flyttet fra Helsehus til Fellesfunksjoner HO	100	100	100	100
Ny belastning eiendomskonti	88	88	88	88
Overføring fra eiendom, Lardal midler	73	73	73	73
Lardal- korrigering, rammer lagt feil	70	70	70	70
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	55	55	55	55
Styrking HO, HOK 014/17, Innbyggerinfo og pasientsikkerhetskanpanjetiltak	50	50	50	50
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	23	23	23	23
KLP- sykepleierordning- Endring av sats	120	120	120	120
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-101	-101	-101	-101
Sum Budsjettekniske justeringer	-2 924	661	661	661
Konsekvensjusteringer	2 426	3 011	3 011	3 011
Konsekvensjustert ramme	121 704	122 289	122 289	122 289
Nye tiltak				
Økning tilskudd Det Nasjonale Aldershjem for Sjømenn i Stavern	1 000	1 000	1 000	1 000
Drift / oppbygging teknisk alarmmottak og responscenter for ulike typer alarmer	1 000	1 000	1 000	1 000
Teknisk personell, trygghetsalarmer og velferdsteknologi	725	725	725	725
Pårørendekoordinator	725	725	725	725
Ressursteam, oppfølging av komplekse pasienter	400	400	400	400
Statsbudsjettet 2018. Innlemming Helsenet, ny finansieringsmodell (KMD/HOD)	-210	-210	-210	-210
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-5 785	-5 785	-5 785	-5 785
Sum Nye tiltak	-2 145	-2 145	-2 145	-2 145
Kommunestyrets vedtak				
Helse og omsorgsplan for hele kommunen	500	0	0	0
Reduksjon av overliggerdøgn ved styrking av legetjenesten	-500	-2 000	-2 000	-2 000
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-1 928	-3 856	-3 856	-3 856
Sum Kommunestyrets vedtak	-1 928	-5 856	-5 856	-5 856
Nye tiltak og realendringer budsjett	-4 073	-8 001	-8 001	-8 001
Ramme 2018-2021	117 631	114 287	114 287	114 287

Nye tiltak

Økning tilskudd Det Nasjonale Aldershjem for Sjømenn i Stavern

I 1. kvartalsrapport 2017 ble det tilleggsbevilget 1,1 mill kr i tråd med vedtatt driftsavtale med Det Nasjonale Aldershjemmet for Sjømenn. Dette på bakgrunn av økte tjenester etter vedtak, utført av Dnas. Dette tiltaket viderefører økningen i økonomiplanperioden.

Drift / oppbygging teknisk alarmmottak og responscenter for ulike typer alarmer

Saken om teknisk alarmmottak/responscenter er enda ikke ferdigforhandlet og politisk behandlet. Stipulerte utgifter er lagt inn ut fra erfaringer i andre kommuner.

Teknisk personell, trygghetsalarmer og velferdsteknologi

Teknisk personell til installasjon og vedlikehold av trygghetsalarmer, dørlås/nøkkelpakker og annen velferdsteknologi. Kommunen har over flere år investert i velferdsteknologiske løsninger og er langt framme i bruken av dette. For en mer rasjonell drift og avlastning av hjemmetjenester vil dette frigjøre tid for personell i hjemmetjenesten. Dette fører til økt trygghet for bruker og raskere behandling/installasjoner.

Pårørendekoordinator

Videreføring av pårørendesenter som hittil har vært prosjektfinansiert fra Helsedirektoratet. Prosjektet utgår i 2017, og kommunen får deretter ikke eksterne midler. Fra 2017 er det en lovendring i helse og omsorgstjenesteloven som går på å styrke pårørendestøtten og kommunens ansvar for dette.

Ressursteam, oppfølging av komplekse pasienter

Pasienter som utskrives og ivaretas hjemme har flere medisinske utfordringer og komplekse tilstander. Det er ønskelig å etablere et virksomhetsovergrepene ressursteam som kan følge den komplekse pasienten og veilede personell i de ulike avdelingene. Dette tilbudet kan trappes opp i perioden.

Statsbudsjettet 2018. Innlemming Helsenett, ny finansieringsmodell (fra KMD til HOD)

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

Helse og omsorgsplan for hele kommunen (post 27)

Reduksjon av overliggedøgn ved styrking av legetjenesten, note 10:

Omlegging av legetjenesten som vil gi blant annet fast tilsyn ved Øyeblikkelig hjelp plassene og lindrende enhet, på helg, natt og kveld. Viktig med ansettelse av erfarne leger m/spesialitet innenfor indremedisin/geriatri.

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Tjenesteområdet

Kultur og oppvekst

Foto: Olav Nordheim

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
Beløp i 1000	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Driftsutgifter						
Lønn	0	0	822 332	822 332	822 332	822 332
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	0	0	157 852	156 590	156 590	156 590
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	0	216 787	211 835	216 121	216 121
Overføringsutgifter	0	0	51 274	50 424	50 324	50 324
Sum Driftsutgifter	0	0	1 248 245	1 241 181	1 245 367	1 245 367
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	0	0	-83 739	-83 739	-83 739	-83 739
Refusjoner	0	0	-99 312	-99 312	-99 312	-99 312
Overføringsinntekter	0	0	-33 266	-33 266	-33 266	-33 266
Sum Driftsinntekter	0	0	-216 317	-216 317	-216 317	-216 317
Sum	0	0	1 031 928	1 024 864	1 029 050	1 029 050

Netto ramme per virksomhet

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kultur, idrett og fritid	0	0	73 876	73 414	73 314	73 314
Stab Kultur og oppvekst	0	0	5 552	5 541	5 541	5 541
Barne- og ungdomstjenester	0	0	117 756	117 429	117 429	117 429
Larvik læringscenter	0	0	18 569	18 466	18 466	18 466
Barnehage	0	0	305 046	299 781	304 067	304 067
Skole	0	0	511 128	510 233	510 233	510 233
Sum	0	0	1 031 928	1 024 864	1 029 050	1 029 050

Beskrivelse av dagens virksomhet**Tjenesteområdet består av**

- Skole
- Barnehage
- Kultur, idrett og fritid
- Barne- og ungdomstjenester
- Larvik læringscenter
- Stab kultur og oppvekst

Omtale av tjenesteområdet

Tjenesteområdet Kultur og oppvekst (KO) skal sikre trygge og gode oppvekst- og levekår for barn og unge. Dette arbeidet samordnes gjennom plan for helhetlig oppvekst som er overbyggende og skal sikre helhetlige og samkjøre strategier og tiltak på tvers av virksomhetene. Plan for helhetlig oppvekst er forankret i kommuneplanens samfunnsdel og legger vekt på følgende satsningsområder:

- Flere over 16 år skal ha høyere utdanning og faglig kompetanses
- Mobbing og opplevd ensomhet reduseres
- Andelen barn og unge med psykiske lidelser og symptomer reduseres

Utfordringer og strategi**Styrende dokumenter for tjenesteområdet**

- Plan for helhetlig oppvekst 2016-2020
- Kvalitet i Larvikskolen 2017-2019 (KST-246/16)
- Kvalitet i barnehagen 2016-2018 (KST-057/17)
- Lov om barneverntjenester og tilhørende forskrifter
- Nasjonale faglig retningslinjer for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom
- Nasjonale faglig retningslinjer for barselomsorgen. Nytt liv og trygg barseltid for familien.
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring (introduksjonsloven)
- Lov om grunnskolen og videregående opplæring (opplæringsloven)
- Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017-2027
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv.
- Kulturskolens rammeplan «Mangfold og fordypning»
- Lov om barnehage (barnehageloven)

Oppfølging av styrende dokumenter

Plan for helhetlig oppvekst er det overbyggende plandokumentet for tjenesteområdet og skal sikre helhetlige og samordnede strategier og tiltak på tvers av virksomhetene.

Kvalitet i Larvikskolen 2017-2019 er en overordnet plan for kvalitetsutvikling i Larvikskolen. Planen vektlegger det som har størst påvirkning på elevenes læring og trivsel. Skoleledelse og undervisningspraksis løftes fram. Planen er langsiktig, forutsigbar og i takt med tiden: «Kontinuitet og fornyelse». Planen inneholder fornyelse av strategier for å øke elevenes ferdigheter i lesing og regning, spesielt for de minste. Kvalitet i SFO er en del av kvalitet i Larviksskolen.

Kvalitet i barnehagen er en overordnet plan for kvalitetsutvikling i barnehagene. Planen ble utarbeidet i 2016 og planens intensjon er å skape kvalitativt gode barnehager som fremmer barns helse, trivsel, læring og utvikling. Planen vil sikre gode overganger mellom barnehage og skole og et helhetlig læringssyn. Rammeplanens føringer ligger til grunn for planen.

Barnehageloven regulerer rettigheter og plikter knyttet til barnehagetilbudet.

Lov om barneverntjenester har som formål å sikre at mindreårige som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Nasjonale faglig retningslinjer for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom gir helsestasjon- og skolehelsetjenesten retningslinjer som skal sikre fysisk helse, gode sosiale og miljømessige forhold, og forebygge sykdommer og skader. Tjenestene skal så tidlig som mulig fange opp barn og unge, gi dem et tilbud og henvise videre ved behov. Tilbudet skal være universelt, og tilnærmingen er både individuell og befolkningsrettet.

Nasjonale faglig retningslinjer for barselomsorgen - Nytt liv og trygg barseltid for familien. Målet med denne retningslinjen er: Faglig forsvarlig barselomsorg, helhetlige pasientforløp, riktig prioritering og tilstrekkelig kvalitet på barselomsorgen. Anbefalingene gjelder uavhengig av om barselomsorgen er et tilbud i spesialisthelsetjenesten eller den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Retningslinjen skal bidra til et helhetlig barselforløp og ensartet nasjonal praksis.

Introduksjonsloven regulerer hva slags rettigheter og plikter man har etter denne loven. Rammene for introduksjonsordningen og opplæring i norsk og samfunnskunnskap og skal følges av alle kommuner.

Opplæringslova regulerer rettigheter og plikter for grunnskoleopplæring, videregående skole og for voksne.

Kommunesektoren ved KS og staten ved Helse- og omsorgsdepartementet har gått sammen om å etablere "*Program for folkehelsearbeid i kommunene*". Programmet skal bidra til å integrere psykisk helse som en likeverdig del av folkehelsearbeidet. Formålet med programmet er å bidra til en langsiktig styrking av kommunens arbeid med å fremme befolkningens helse og trivsel.

Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv omhandler kommunens idretts- og friluftsansjoner sine behov for rehabilitering av eksisterende og tilrettelegging av nye anlegg, samt økonomiske rammebetingelser for lag og foreninger. Aktivitetsfokuset herunder fysisk aktivitet, er tilknyttet disse anleggene på et generelt grunnlag.

Kulturskolens rammeplanen «Mangfold og fordypning» bygger på Norsk kulturskoleråds «Strategi 2020» og på rammeplanen fra 2003 – «På vei til mangfold». Planen legger også til grunn Kunnskapsløftet fra 2006, kulturløftene fra 2005 og 2009, «Kulturskolen - utviklingen av de kommunale kulturskolene som gode lokale ressursentre» (2010), «Kulturutredningen 2014» og Meld. St. 20 (2012–2013), «På rett vei - Kvalitet og mangfold i fellesskolen».

Planer, lover og forskrifter følges videre opp gjennom virksomhetsplaner, rapporteringer samt i interne retningslinjer (TQM).

Utfordringer og strategi

Ungdata undersøkelsen 2017 viser at Larvik har utfordringer knyttet til ungdoms psykiske helse og at andelen unge som oppgir symptomer på depressivt stemningsleie er høyere enn landsgjennomsnitt og har økt siden siste måling (2013). Det er flere ungdommer som oppgir at de blir mobbet i Larvik enn resten av landet. Mobbing er et alvorlig samfunnsproblem og det er kjent at ofre for mobbing er særlig utsatt for psykiske og fysiske problemer senere i livet. Kravet til skolars arbeid med å forebygge, stoppe og følge opp mobbing er forsterket gjennom ny «mobbeparagraf» §9A innført 01.08.17 og i barnehager gjennom ny rammeplan (2017).

Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt er høyere enn i landet som helhet. Kommunen har et relativt høyt antall barn med minoritetsbakgrunn. Det er derfor viktig at kommunen har et inkluderings- og mangfolds perspektiv hos alle ansatte, og at tjenestene er gode på integrering av disse barna på alle arenaer. Barn meldt til barnevernstjenesten har økt de seneste årene. Ståstedsanalysen i KO gjennomført i samarbeid med KoRus (2016) viser at det også er en vei å gå når det gjelder å arbeide helhetlig og samordnet på tvers av fagområder til det beste for barn og unge.

Oppvekstområdet har fire overordnede strategier for å oppnå målene og ambisjonene i Plan for helhetlig oppvekst. Den første strategien er organisasjonsutvikling. Dette inkluderer ledelse med fokus på å skape en sammenheng mellom mål, strategi og den daglige driften samt sammenhengen mellom behov og tjenestene som tilbys. Strategien fremhever også en organisasjonskultur der brukeren settes i fokus og hvor samarbeid er en selvfølge for å nå målene. Strategien vektlegger også holdninger og viktigheten av å møte barn, unge og deres foresatte på en anerkjennende måte. Den andre strategien vektlegger empowerment hvor barn og unge blir i stand til å definere sine problemer og finne sine egne løsninger i fellesskap med andre. Dette forutsetter deltakelse, medvirkning og dialog. Systematisk satsning på kompetanse er den tredje overordnede strategien. Livslang læring og et fokus på riktig kompetanse er kjerneelementer i denne strategien. Relasjons- og sosial kompetanse er nødvendige forutsetninger for samhandling med andre, læring og livsmestring. Dette vektlegges i arbeidet med barn og unge. Det siste elementet i kompetanse som strategi er implementeringskvalitet og bruk av teorien om implementering inn i virksomhetene. Den fjerde og siste strategien er helhetlige tjenester hvor samordning og samarbeid er nøkkelen for å lykkes og hvor det satses systematisk på tverrfaglig samarbeid både når det gjelder kompetanse, system og struktur.

Mål for tjenesteområdet

- Flere over 16 år skal ha høyere utdanning og faglig kompetanse
Ved et tverrfaglig og kontinuerlig arbeid med kvalitet i oppvekstmiljøet gir Larvik landets beste læringsmiljø.
- I 2020 skal andelen barn og unge med psykiske lidelser og symptomer reduseres
Alle barn og unge skal få tjenester som fremmer medvirkning og mestring. Tiltak for barn og unge med psykiske lidelser skal styrkes og utvikles i samarbeid med Helse og omsorg og spesialisthelsetjenesten (Mestring i alle livets faser). KO skal styrke samarbeidet mellom NAV, Kultur og oppvekst og Helse og omsorgstjenestene om tiltak for ungdom i fare for utvikling av psykiske helseproblemer og/eller rusproblemer. KO skal lage samarbeidsstrukturer som sikrer at barn og unge deltar i fysisk aktivitet over tid. KO skal spre kunnskap om sunt kosthold og legge til rette for sunne valg på de arenaene der barn og unge oppholder seg. KO skal bidra til å skape gode settinger for samhandling og etablering av støttende sosiale nettverk rundt barn og unge. KO skal legge til rette for deltakelse og medvirkning gjennom å samarbeide med barn og unges familie og nettverk.
- Mobbing og opplevd ensomhet blant barn og unge reduseres innen 2020
Det skal videreutvikles tiltak som sikrer et inkluderende oppvekstmiljø uten mobbing og trakassering. KO skal etablere et systematisk samarbeid med lag og organisasjoner for å sikre deltakelse og inkludering. Tjenesteområdet skal tilby foreldrestøttene tiltak og barn og unge skal oppleve at deres følelsesmessige identitet blir støttet. Det gjelder bl.a. krysskulturell identitet, religiøs identitet og kjønnsidentitet.

- Sikre trygge og gode oppvekst- og levekår for barn og unge
Ved å videreutvikle helhet, koordinering, samarbeid og likeverdige tjenester på tvers innenfor tjenesteområdet vil barn og unge oppleve kvalitet i et likeverdig barnehage-, skole-, helse-, omsorgs- og kulturtilbud.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	Ferdig	Brutto	Ørem.	Netto	2018	2019	2020	2021	2018-21
	år	prosjekt	fin.	prosjekt					
		kostnad		kostnad					
Skole									
Grunnskole - opprettholde IKT standard	LØPENDE	2 000	0	2 000	500	500	500	500	2 000
Sum Skole		2 000	0	2 000	500	500	500	500	2 000
Sum investeringsprosjekter		2 000	0	2 000	500	500	500	500	2 000

Grunnskole - opprettholde IKT standard

Midlene er forutsatt å ivareta utbygging av infrastruktur i takt med økt forbruk og delvis skifte ut og oppgradere utstyr.

Skole

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- 10 barneskoler
- 4 barne- og ungdomsskoler
- 4 ungdomsskoler
- [Verdensmesteren](#) VM (introduksjonsskole for minoritetsspråklige barn i grunnskolealder)
- 14 skolefritidsordninger (SFO) knyttet til skoler med barnetrinn
- [Pedagogisk Psykologisk tjeneste](#) (PPT)
- [Farris naturskole](#)
- [Newtonrom Larvik](#)
- [Ressursteam](#)
- [Fellesfunksjon skole](#)

Omtale av virksomheten

Det er 5 067 elever i grunnskolen i Larvik og 460,7 årsverk til undervisning

Larvikskolen har som ambisjon å fremstå som en profesjonell aktør og begrunne sine valg i kunnskapsbasert praksis, i tråd med lovkrav og Larvik kommunes føringer.

Virksomhet Skole drives basert på «Kvalitet i Larvikskolen 2017-2019», jf. KST-246/16. «Kvalitet i Larvikskolen» er en overordnet plan for kvalitetsutvikling i Larvikskolen og skal bidra til tydeliggjøring av hovedretninger. Hovedstrategien for progresjon i læringsutbytte og trivsel er «Tettere og tidligere på elevens læring og trivsel». Larvikskolen må sikre at alle barn kan lese og skrive, for språket er inngangen til læring i alle fag sosial mestring og nøkkelen til videre utdanning og senere deltakelse i samfunns- og arbeidsliv.

Samfunnet er i endring og endringstakten øker med teknologiske nyvinninger og nye kommunikasjonsformer. Skolen må være i takt med dette. Fremtiden blir i økende grad digital og fremtidens kompetanse krever i større grad kreativitet, evne til samarbeid og lagspill. Innsatsområdet «Økt læring med digitale verktøy» fortsetter videre i hele planperioden.

Planens strategier er rettet både mot lærere og skoleledelse. Skoleleders ferdigheter i å lede lærernes læring og utvikling er avgjørende for å påvirke elevenes læringsutbytte. Alle lærere i Larvikskolen skal oppleve å være en del av et sterkt profesjonsfelleskap med gode relasjoner til elevene. Samtidig stilles høye forventninger til skoleledelsen i å fortsatt utvikle skolen til gode læringsfellesskap hvor alle elever skal oppleve å høre til. Alle elever i Larvikskolen har rett til et godt skolemiljø.

Kvalitetsvurdering

Larvikskolens system for kvalitetsvurdering og utvikling er gradvis bygget opp til å omfatte 9 områder. Det arbeides kontinuerlig med å vinne erfaringer med systemet i alle ledd, slik at systemet kan sies å fremme kvalitet i skoletilbudet til elevene.

«Tilstandsrapport med kvalitetsmelding for Larvikskolen», inngår i grunnlaget for skoleeiers oppfølgingsansvar i tråd med Opplæringsloven § 13-10.

Tilstandsrapporten er skoleeiers verktøy og grunnlag for:

- Analyse og kvalitetsvurdering
- Dialog om kvalitetsutvikling med skoleledelsen
- Prioriteringer knyttet til *Kvalitet i Larvikskolen 2017-2019*

Føringer i «Kvalitet i Larvikskolen 2017-2019» er sentral for skoleeiers oppfølging av «Tilstandsrapport med kvalitetsmelding for Larvikskolen.»

Den skolebaserte vurderingen er skolens arbeidsmåte i kvalitetsvurderingen. Den er grunnlaget for enkeltskolers videre kvalitetsutvikling. Kravet til vurderingen følger forskrift til opplæringsloven § 2-1. Arbeidsmåten er kunnskapsbaserte metoder i utviklings- og forbedringsarbeid som er bestemt for Larvikskolen. Disse er innøvd i alle skolene gjennom innsatsområdene «Vurdering for læring», «Ungdomstrinn i utvikling» og «Ledelse i skolen».

Skoleeier og skolene følger elevenes læringsresultater tett. Det foregår både gjennom den enkelte skoles vurdering og oppfølging av resultatene og gjennom skoleeiers fortløpende analyser og årlige skolebesøk. Skoleeier følger opp skoleledelsen for å sikre at den skolebaserte vurderingen blir gjennomført på alle skoler, hvor skolens ledergruppe legger fram sine ambisjoner knyttet til resultatutviklingen. Lærerne kan gjennom det nye fagsystemet Conex Engage følge enkeltelevers læringsprofil og klassens læringsutbytte på en mer effektiv og tidsbesparende måte enn før. Hensikten er at skolen får bekreftelse og støtte på «god praksis» i utviklingsarbeidet, samt at eksisterende praksis blir utfordret. Fokus er elevenes læringsutbytte og trivsel.

SFO - skolefritidsordning

Kvalitetsutvikling av SFO er en del av innsatsområdet «Tettere og tidligere på elevens læring og trivsel». 76 % av høstenes 1. klassinger går på SFO. Arbeid med «Kvalitet i SFO» tar opp i seg erkjennelsen av at SFO-ansatte som profesjonelle aktører har en sentral rolle i barns oppvekst og kan ha et betydelig bidrag til et godt læringsmiljø for elevene. Strategiske valg for fornyelse og kvalitetssikring av innholdet i SFO tilbudet og felles utvikling av SFO til barnas beste er innarbeidet i «Kvalitet i Larvikskolen 2017-2019».

Etter utprøving av en rekke konsepter og grundig evaluering slik at en står igjen med: *Gode relasjoner, Bra mat og Aktivitet* som vil bli standarden for Kvalitet SFO i Larvikskolen. Målet er at innen 2019 skal alle være innenfor dette nivået.

Strategier for videre kvalitetsutvikling innenfor fokusområdene er ledelse, sammenheng mellom SFO og skolen, profesjonalitet og foreldresamarbeid.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

PP-tjenesten arbeider for å bidra til å øke kvaliteten på tilpasset opplæring, både på individ- og systemnivå. Ordinær tilpasset opplæring med gode pedagogiske strategier rommer de fleste elever med faglige, sosiale og/eller emosjonelle utfordringer. For skolen og PP-tjenesten er det et felles mål at flest mulig barn og unge skal få det tilbudet de har behov for innenfor den ordinære opplæringen.

Tidlig innsats er viktig. PPT ønsker å komme inn så tidlige som mulig, slik at en kan bidra til å jobbe forebyggende. PPT har jevnlig treffpunkt med skolene og har utarbeidet rutiner for samhandling om organisasjons- og kompetanseutvikling, tiltaksdrøftinger, sakkyndig arbeid og oppfølging av sakkyndig vurderinger.

Utfordringer og strategi

Virksomhet Skole arbeider med bakgrunn i kommuneplanens samfunnsdel 2012 – 2020, hvor et av hovedmålene er:

- Langt flere av innbyggerne over 16 år skal ha høyere utdanning og faglig kompetanse

Jf. samfunns mål 3:

- Utdanningsnivået i Larvik stiger. Det er flere som har fagkompetanse fra videregående opplæring og høgskoleutdanning.
- Barnehagene og skolene i Larvik har et godt læringsmiljø som vektlegger relasjoner, sosial kompetanse og gode læringsresultater.

Larvik kommune har lav befolkningsvekst. Gode skoler øker Larvik kommunes attraktivitet for tilflytning. Skolen skal sammen med hjemmet legge grunnlaget for at elever fullfører og består videregående skole. Å gjennomføre videregående skole gir et godt grunnlag for deltakelse i yrkesliv og samfunn.

Et godt skolemiljø er grunnleggende for elevens læring og trivsel. Det er nulltoleranse for mobbing og krenkelser. Dette arbeides kontinuerlig for å inkludere og å forebygge utenforskap. Elevers fravær følges tett opp. Stort fravær er en kritisk faktor for videre utdanning og yrkesliv. Rutinen «Fravær til handling» brukes.

Strategi

Virksomhetens strategi for å imøtekomme utfordringsbildet er å videreføre «Kvalitet i Skolen» - med kontinuitet og fornyelse. Hovedelementene er:

- Økt læring med digitale verktøy
- Ledelse i skolen
- Tidligere og tettere på elevenes læring
- Larvik realfagskommune

Helhet i oppvekst og opplæringsløpet

Barnet og foresatte skal oppleve kontinuitet i barnets oppvekst og læringsløp, jf. Plan for helhetlig oppvekst 2016-2020 (Larvik) og God oppvekst 2014-2018 (Lardal). Virksomhetsområde Skole arbeider tett med andre tjenester for å gi tidlig innsats når det trengs og skape gode sammenhenger mellom barnehage - barneskole - ungdomsskole - videregående skole. Med bakgrunn i Ungdata undersøkelsen 2016 er helse et tema som vektlegges framover. Det er en bekymringsfull økning av unge som melder om psykiske vansker.

Det er sammenheng mellom helse og læring og derfor kreves videreutvikling av kompetanse i skolene om helse og livsmestring. Skolen skal legge til rette for læring innenfor de tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring. *(Kilde: Overordnet del – verdier og prinsipper. Regjeringen aug. 2017)*

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Økt læring med digitale verktøy (SIKT 3)
Planen Sikt 3 (KST-086/15) og prosjektet Økt læring med digitale verktøy, ble iverksatt fra 2016. Fra skolestart august 2017 har prosjektet fått full skalering. Opplæring av lærere har gått etter planen, men vil være en kontinuerlig prosess videre.
Skoleledelsen leder utviklingsarbeidet og sikrer progresjon gjennom oppfølging av "Implementeringsplan for skolens digitale hamskifte". Beskrivelser og skolens nivåplassering i kvalitetssystemet gjør at skoleeier kan følge implementeringen over tid. Oppfølgingen er en del av de årlige skolebesøkene.
Foredling og utvidelse av digitalisering i Larvikskolen er viktig.
- Innsatsområde 2: Ledelse i skolen
Nyansatte teamledere og lærere som kan rekrutteres til teamledere deltar på «Ledelse i skolen». Nyansatte rektorer uten videreutdanning i skoleledelse, deltar på «Lederskap og omstilling». Skoleeier viderefører skoleutviklingstiltak som kontinuerlig øker kvaliteten på lærernes læring og utvikling på den enkelte skole, gjennom oppfølging av skolelederne.
- Innsatsområde 3: Tettere og tidligere på elevens læring og trivsel
Larvikskolen vil gi alle barn en god start med grunnleggende ferdigheter i å lese, skrive, regne, uttrykke seg muntlig og ha digitale ferdigheter. Skolene skal ha kompetanse og systematikk i arbeidet med tidlig å finne ut hvilke elever som henger etter og/eller ikke opplever et godt skolemiljø. Det skal iverksettes målrettede og intensive tiltak for å snu utviklingen umiddelbart innenfor ordinær undervisning.
Larvikskolen vil styrke tidlig og tilpasset opplæring 1.-4. trinn i lesing, skriving og regning. Tilpasset opplæring skal også omfatte elever med stort læringspotensial og elever med behov for

spesialundervisning. Prinsippet tilpasset opplæring innebærer at alle elever inkluderes i den ordinære undervisningen (St. meld 21 2016-2017).

Videreutvikling av to-lærer funksjonen fortsetter. Lese- og regneopplæringen skal baseres på forskning om pedagogiske arbeidsmåter, god undervisningspraksis og effektive pedagogiske digitale verktøy.

Alle skolene arbeider med tiltakene i «Handlingsplan for et godt skolemiljø» og det legges vekt på gode relasjoner.

- Innsatsområde 4: Larvik Realfagskommune

Larvikskolen jobber helhetlig og strategisk for å forbedre ferdigheter og kunnskaper i realfag. Satsningen skal gå fra barnehage til fullført grunnskole. Det prioriteres at arbeidet skal være kunnskapsbasert. Fagnettverk og undervisningsformer som skaper økt motivasjon og læring i matematikk og naturfag videreutvikles.

Det er etablert et matematikknnettverk med deltagere fra barnehager, barneskoler, ungdomsskoler og Thor Heyerdal. Dette fagsamarbeidet vil videreutvikles i tråd med Regional plan for et helhetlig opplæringsløp (RPHO).

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Økt læring med digitale verktøy (SIKT 3)	Elever i Larvikskolen skal tilegne seg og behandle informasjon, produsere og bearbeide, kommunisere og vise digital dømmekraft.	Udirs kartleggingsprøve i digitale ferdigheter 4. trinn		72,8 %	72,8 %	72,9 %	72,9 %
	Elever i Larvikskolen trives på skolen og opplever trygghet og sosial tilhørighet.	Indikator for trivsel i Conexus Insight	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn
Innsatsområde 3: Tettere og tidligere på elevens læring og trivsel	Lesing er innfallsporten til all læring. Elevene skal beherske lesing som grunnleggende ferdighet.	Nasjonale prøver 5. trinn: Lesing	48	49	49	50	50
		Nasjonale prøver 8. trinn: Lesing	0	51	51	52	52
		Nasjonale prøver 9. trinn: Lesing	0	54	54	55	55
	Nulltoleranse for mobbing og krenkelser i Larvikskolen.	Elevunders. 10. trinn - Mobbet av andre elever på skolen	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2
		Elevunders. 7. trinn - Mobbet av andre elever på skolen	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	499 317	499 317	499 317	499 317
Tiltak forrige år				
KST 280/16 Skole. Økt antall lærere ungdomstrinn (helårseffekt)	5 633	5 633	5 633	5 633
KST 280/16 Skole. SIKT 3 drift (kommunestyrets tillegg)	1 500	2 200	2 200	2 200
KST 139/16 Skole Fysisk aktivitet i skolen - trekk i øk.plan gjaldt bare 2017, derfor nå tilbake i øk.plan (var feilkorrigert).	1 000	1 000	1 000	1 000
KST 280/16 Skole. SIKT 3 drift (rådmannens forslag)	500	500	500	500
Sum Tiltak forrige år	8 633	9 333	9 333	9 333
Budsjettekniske justeringer				
Ny belastning eiendomskonti	20 120	20 120	20 120	20 120
Nulle eiendomskonti	-19 375	-19 375	-19 375	-19 375
Lønnsoppgjør 2017 SPK	6 778	6 778	6 778	6 778
Overføring av vaktmestere fra skole og barnehage	-5 981	-5 981	-5 981	-5 981
Komp lokale forh i 2017 kap 4	2 425	2 425	2 425	2 425
Overføring fra eiendom, Lardal midler	766	766	766	766
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	725	725	725	725
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	651	651	651	651
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	630	630	630	630
Bedre tjenestetilbud PPT mot barnehage	367	367	367	367
Overføring fra eiendom, Lardal midler	282	282	282	282
Flytte FDV Frostvedt og Nanset til Fagerli	281	281	281	281
Nedtrekk variabel SPK Lardal legges sentralt	-260	-260	-260	-260
Flytte FDV Nanset til Fagerli	-162	-162	-162	-162
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-130	-130	-130	-130
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-130	-130	-130	-130
Flytte FDV Frostvedt til Fagerli	-119	-119	-119	-119
Felles driftsmidler Kultur og oppvekst	-100	-100	-100	-100
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	44	44	44	44
Sum Budsjettekniske justeringer	6 813	6 813	6 813	6 813
Konsekvensjusteringer	15 446	16 146	16 146	16 146
Konsekvensjustert ramme	514 763	515 463	515 463	515 463
Nye tiltak				
Statsbudsjettet 2018. Økt elevtall statlige/private skoler	-1 152	-1 152	-1 152	-1 152
Statsbudsjettet 2018. Økt satsning tidlig innsats i grunnskole	836	836	836	836
Tilskudd Mattepark - flytte fra investering til drift	500	0	0	0
Statsbudsjettet 2018. Tidlig innsats, overgang barnehage - skole	160	160	160	160
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-3 284	-3 284	-3 284	-3 284
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-1 095	-2 190	-2 190	-2 190
Sum Nye tiltak	-2 940	-3 440	-3 440	-3 440
Kommunestyrets vedtak				
Sikt 3 - Lardal	400	400	400	400
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-1 095	-2 190	-2 190	-2 190
Sum Kommunestyrets vedtak	-695	-1 790	-1 790	-1 790
Nye tiltak og realendringer budsjett	-3 635	-5 230	-5 230	-5 230
Ramme 2018-2021	511 128	510 233	510 233	510 233

Nye tiltak

Statsbudsjettet 2018. Økt elevtall statlige/private skoler

Statsbudsjettet 2018. Økt satsning tidlig innsats i grunnskole

Statsbudsjettet 2018. Tidlig innsats, overgang barnehage - skole

Tilskudd Mattepark - flytte fra investering til drift

Fra Strategidokument 2017 - 2020 er det bevilget 1 mill kr i 2017 og 0,5 mill kr i 2018 i investering til Mattepark. Dette legges i drift i og med at det er et tilskudd til en stiftelse.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

Sikt 3 – Lardal, note 15:

Tilpassing av SW og systemer til Lardalskolen.

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Barnehage

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- 15 kommunale barnehager
- Tilskudd til 21 private barnehager
- Tilskudd til 2 private familiebarnehager

Omtale av virksomheten

De kommunale barnehagene i Larvik skal fremstå som gode, trygge og omsorgsfulle arenaer for barns lek, læring og utvikling. Larvik kommune som barnehageeier har det overordnede ansvaret for at barnehagene drives i samsvar med gjeldende lover og regler, jf. barnehageloven § 7 første ledd, og dermed det juridiske ansvaret for kvaliteten på barnehagetilbudet, både for barna, men også for foreldrene som overlater sine barn til andres omsorg hver dag.

I kommuneplanens samfunnsdel, samfunnsmål 3; Et like verdig liv for alle, står det i kulepunkt 5; *Barnehagene og skolene i Larvik har et godt læringsmiljø som vektlegger relasjoner, sosial kompetanse og gode læringsresultat.*

Det finnes solid forskningsdokumentasjon på at barn som trives og lærer i tidlige år har økt sjanse for å tilpasse seg og lykkes senere i livet også. Gode barnehager er første steg i et barns læringsløp, og ambisjonene for fremtidens barnehager i Larvik er å:

- Styrke barns trivsel, utvikling og læring
- Gi alle barn like muligheter og fremheve deres sterke sider
- Medvirke til å utjevne sosiale forskjeller, og legge til rette for gode og likeverdige oppvekstvilkår

Dette arbeidet betinger kvalifiserte, profesjonelle og motiverte ansatte som skaper et godt læringsmiljø for alle barn.

Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen. Derfor er det viktig at personalet gjennom holdningsskapende arbeid og konkret handling skaper et trygt, inkluderende og stimulerende barnehagemiljø som forebygger mobbing og utvikler sosial kompetanse. Barns trivsel er de voksnes ansvar og Rammeplanen for barnehagen uttrykker at barnehagen har en samfunnsoppgave i "tidlig forebygging av diskriminering og mobbing" (Kvalitet i barnehagen, 2016).

Planen *Kvalitet i barnehage* ble utarbeidet i 2016 og planenes intensjon er å skape kvalitativt gode barnehager som fremmer barns helse, trivsel, læring og utvikling. Planen vil sikre gode overganger mellom barnehage og skole og et helhetlig læringssyn. Rammeplanens føringer ligger til grunn for planen.

De syv fagområdene er:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

Barnehagemyndighet

Kommunen er lokal barnehagemyndighet og skal påse at barnehagene, både kommunale og private, drives i samsvar med regelverket. Barnehagemyndigheten har tre virkemidler til disposisjon i dette arbeidet, og det er veiledning, tilsyn og godkjenning for totalt 39 barnehager.

Andre oppgaver, for eksempel tildeling av midler til barn med nedsatt funksjonsevne, tilskudd til minoritetsspråklige barn, redusert foreldrebetaling, samordnet opptak, kompetanseheving og tilskudd til private barnehager er også en del av Larvik kommunes myndighetsoppgaver, men er organisert under virksomhetsleder for Barnehage.

Utfordringer og strategi

Utfordringer i barnehagestruktur og barnetallsutvikling

Alle barn som er født før 1. desember har rett til barnehageplass det året de fyller et år. Det betyr at kommunen til enhver tid må ha tilstrekkelig med barnehageplasser. I Larvik har man de siste årene hatt en negativ barnetallsutvikling. Det har ført til overskudd av barnehageplasser og nedleggelse av avdelinger og hele barnehager. Det er lite kostnadseffektivt for en kommune å ha plasser stående tomme. Det er også en faglig utfordring at enkelt barnehager blir så små at det pedagogiske miljøet reduseres. Etter de siste vedtatte strukturendringer kan det se ut til at nivået på barnehageplasser er i samsvar med behovet. Endringer i barnetallet eller færre plasser i private barnehager kan imidlertid medføre endringer i behov framover. Kommunen må til enhver tid besørge barnehageplass til barn med rett til plass.

Tilskudd til private barnehager

I Larvik går ca 55 % av barna i barnehagen i private barnehager. Private barnehager har etter loven krav på tilskudd fra kommunen i tillegg til foreldrebetalingen. Tilskuddet er basert på regnskapstall fra de kommunale barnehagene to år tidligere og det faktiske barnetallet pr. 15.12. Utfordringen er knyttet til at kommunen på det tidspunktet Strategidokumentet behandles fremdeles ikke vet hvor mange barn som kommer til å gå i de private barnehagene pr. 15.12 kommende barnehageår. Derfor må tilskuddet estimeres med siste kjente barnetall.

De yngste i barnehagen

De siste årene har flere små barn startet i barnehagene, og Larvik har en betydelig andel 0 - åringene i barnehagene sine. Dette krever ny kunnskap hos de ansatte. Det er viktig med innsikt og kunnskap om nyere hjerneforskning, tilknytningsteori, små barns grunnleggende behov i barnehagen, og nyere barnehageforskning som sier noe om effekter av tidlig start i barnehage.

Digital kompetanse og utstyr

De kommunale barnehagene i Larvik ligger svært langt etter skole når det gjelder digital kompetanse og utstyr. Det er behov for en oppgradering på utstyrssiden (Ipader og smartboard), og det trengs en styrking av de ansattes kompetanse.

Høsten 2017 startet et samarbeid med skolene, for å fokusere på sammenhengene mellom barnehage og skole på det digitale området. En forutsetning for dette samarbeidet er nevnte oppgradering av utstyr, tid og ressurser til kompetanseheving.

I *Kvalitet i barnehagen* heter det at du i barnehagen møter ansatte som:

- Tar i bruk nye teknologiske verktøy
- Møter barns interesse for realfag med undersøkende læring og utforsking
- Understøtter og videreutvikler barns realfaglige kompetanse
- Er i nettverk med lærere på småskoletrinnet i skolene

Bemanning

For at barna skal ha en god utvikling, er det viktig at barnehagen har god kvalitet. I *Kvalitet i barnehagen* peker man på at gode barnehager kjennetegnes av at de voksne kommuniserer og resonnerer med barna, stiller aktive spørsmål og stimulerer barna til å reflektere, tenke og bruke språket (Nordahl og Qvortrup 2012). Dette krever at det er tilstrekkelig bemanning i barnehagen (Zachrisson mfl. 2012).

Videre er det viktig med både kvinnelige og mannlige ansatte, ansatte med ulik etnisk bakgrunn og et stabilt personale med lite utskiftning. Internasjonal forskning viser også at utdanningsnivået til de ansatte er viktig for kvaliteten i barnehagen (Dalli mfl. 2011).

Strategi

Virksomhetens strategi for å imøtekomme det totale utfordringsbildet er å:

- Implementere og gjennomføre ny *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*
- Implementere og gjennomføre *Kvalitet i barnehagen*
- Samarbeide tett med skole for å skape kontinuitet i barnets oppvekst og læringsløp
- Samarbeide med skole om det digitale løpet fra barnehage til skole
- Øke andel pedagoger i barnehagene
- Samarbeide tett med foreldrene om barnets beste

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Helse og livsmestring

God helse er viktig for barns utvikling og evne til mestring. Barnehagene er en viktig arena for god helseutvikling. Tjenestene skal bidra til å bygge en god fysisk og psykisk helse og sikre lærings- og lekemiljøer som fremmer helse, trivsel og sosial utvikling. Videre skal det skapes trygghet for barna.

I dette arbeidet vil det være fokus på:

- Voksenrollen
- Foreldre / familiesamarbeid
- Vennskap og inkludering
- Fysisk aktivitet
- Kosthold

- **Innsatsområde 2: Digital kompetanse**

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna.

Pedagogene må få opplæring i metodisk og pedagogisk bruk av iPad, smartboard og andre digitale verktøy, jmf. «det digitale hamskiftet» i skolen. Alle ansatte må få nødvendig opplæring for å utvikle det digitale læringsmiljøet. Det må skapes en sammenheng mellom barnehage og skole på dette området.

- **Innsatsområde 3: Tett på realfag**

«Tett på realfag» er regjeringens strategi for økt kompetanse i realfag i skole og barnehage. Som en del av arbeidet med å følge opp strategiens føringer har Larvik kommune vært deltager i Utdanningsdirektoratets prosjekt «Realfagskommune» siden 2015. Det er søkt fortsatt deltagelse i prosjektet ut 2019. Parallelt jobbes det med implementering av «Regional plan for helhetlig opplæringsløp», hvor realfag ses i sammenheng fra barnehage til videregående skole.

Virksomhetsområde barnehage har også et tett samarbeid med iFokus og @Pi- parken i arbeidet med å nå målene i den nasjonale realfagsstrategien. Det dreier seg om en ukes opphold i @Pi- parken for alle skolestarterne, samt kompetansehevende tiltak for ansatte i kommunale barnehager, også i @Pi- parken.

- **Innsatsområde 4: De yngste i barnehagen**

De senere årene har et økende antall yngre barn startet i barnehagene. Samtidig har det kommet mere kunnskap om denne gruppen, bla. om hjernens utvikling. Dette er viten de ansatte i barnehagen må ta hensyn til for å ivareta de yngste barna på en god og riktig måte. Felles kompetanseheving for ansatte i kommunale og private barnehager er nødvendig for å sikre økt kunnskap om denne aldersgruppen.

Målet er å øke kompetansen om nyere hjerneforskning og forståelse av barns utvikling, som grunnleggende behov, tilknytning, behov for følelsesmessig støtte, og hvordan barnehagene skal legge til rette for å imøtekomme disse behovene.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Helse og livsmestring	Økt fysisk aktivitet	Alle skolestartere deltar i svømmeopplæring/ vanntilvenning	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 2: Digital kompetanse	Økt pedagogisk bruk av iPad	Alle pedagoger har gjennomført en kompetanseheving i pedagogisk bruk av iPad	0,0 %	80,0 %	90,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 3: Tett på realfag	Økt kompetanse i realfag	Alle skolestartere deltar i opplegg i @Pi-parken		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	298 783	298 658	298 658	298 658
Tiltak forrige år				
KST 225/15 Barnehage Regulering tilskudd private barnehager Str-dok. 2016-2019	4 055	8 219	8 219	8 219
KST 280/16 Barnehage Str-dok. 2017-2020 - redusert barnetall (rådmannens forslag)	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
KST 280/16 Barnehage Str-dok. 2017-2020 - strukturelle endringer (kommunestyrets tillegg)	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
KST 139/16 Barnehage Omstilling Tanum bhg - gjaldt bare 2017, derfor nå tilbake i øk.plan.	200	200	200	200
KST 280/16 Barnehage Regulering tilskudd private barnehager Str-dok. 2017-2020	9	18	4 304	4 304
Sum Tiltak forrige år	-2 736	1 437	5 723	5 723
Budsjettekniske justeringer				
Ny belastning eiendomskonti	3 983	3 983	3 983	3 983
Nulle eiendomskonti	-3 980	-3 980	-3 980	-3 980
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	2 140	2 140	2 140	2 140
Overføring av vaktmestere fra skole og barnehage	-1 110	-1 110	-1 110	-1 110
Komp lokale forh i 2017 kap 4	1 054	1 054	1 054	1 054
Overføring fra eiendom, Lardal midler	1 048	1 048	1 048	1 048
Overføring fra eiendom, Lardal midler	-766	-766	-766	-766
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-743	-743	-743	-743
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	383	383	383	383
Bedre tjenestetilbud PPT mot barnehage	-367	-367	-367	-367
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	262	262	262	262
Flytte FDV Tanum bh til Eie	-121	-121	-121	-121
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	69	69	69	69
Felles driftsmidler Kultur og oppvekst	-27	-27	-27	-27
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-149	-149	-149	-149
Sum Budsjettekniske justeringer	1 677	1 677	1 677	1 677
Konsekvensjusteringer	-1 059	3 114	7 400	7 400
Konsekvensjustert ramme	297 724	301 772	306 058	306 058
Nye tiltak				
Regulering tilskudd private barnehager nye Larvik kommune	9 000	0	0	0
Statsbudsjettet 2018. Økt makspris i barnehage (110 kr/mnd)	-2 296	-2 296	-2 296	-2 296
Statsbudsjettet 2018. Tilskudd til flere barnehagelærere (innl. 2017 RNB, helårsv. 2018)	1 882	1 882	1 882	1 882
Statsbudsjettet 2018. Reduserte kommunale barnehageutgifter som følge av økt kontantstøtte, helårseffekt	-974	-974	-974	-974
Statsbudsjettet 2018. Økt satsning tidlig innsats i barnehagesektoren	761	761	761	761
Statsbudsjettet 2018. Økte kommunale barnehageutgifter som følge av botidskrav for kontantstøtte, helårseffekt	141	141	141	141
Statsbudsjettet 2018. Økt inntekstsgrense gratis kjernetid, barnehage (RNB-avtale) 6/12	60	60	60	60
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-939	-939	-939	-939
Sum Nye tiltak	7 635	-1 365	-1 365	-1 365
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-313	-626	-626	-626
Sum kommunestyrets vedtak	-313	-626	-626	-626
Nye tiltak og realendringer budsjett	7 322	-1 991	-1 991	-1 991
Ramme 2018-2021	305 046	299 781	304 067	304 067

Nye tiltak

Regulering tilskudd private barnehager nye Larvik kommune

Tilskudd til private barnehager beregnes på bakgrunn av sist avlagte regnskap i de kommunale barnehagene som er 2016. Regnskapstallene for 2016 var på et høyere nivå enn dagens situasjon og bidrar derfor til at tilskuddet for 2018 øker. Foreløpig anslag for 2018 tilsier en økning i tilskudd til private barnehager på 9 mill kr.

For 2017 ble tilskuddet økt med 6 mill kr i 1. kvartalsrapport, men ikke videreført for resten av økonomiplanperioden. Tilskuddet for årene 2019 til 2021 vil rådmannen komme tilbake i Strategidokumentet for 2019-2022.

Økning i tilskudd til private barnehager 2018 er i all hovedsak basert på:

- Økning i tilskuddssats Lardal
- Økning i tilskuddssats Larvik
- Økning etter statsbudsjett for tilskudd til økt andel barnehagelærere.

Antall barn er ikke kjent før 15.12.2017, og i januar 2018 fattes vedtak på tilskudd. Rådmannen vil komme tilbake til eventuelle endringer i 1. kvartalsrapport.

Statsbudsjettet 2018. Økt makspris i barnehage (110 kr/mnd)

Statsbudsjettet 2018. Tilskudd til flere barnehagelærere (innl. 2017 RNB, helårsv. 2018)

Statsbudsjettet 2018. Reduserte kommunale barnehageutgifter som følge av økt kontantstøtte, helårseffekt

Statsbudsjettet 2018. Økt satsning tidlig innsats i barnehagesektoren

Statsbudsjettet 2018. Økte kommunale barnehageutgifter som følge av botidskrav for kontantstøtte, helårseffekt

Statsbudsjettet 2018. Økt inntektsgrense gratis kjernetid, barnehage (RNB-avtale) 6/12

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Barne- og ungdomstjenester

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Jordmortjeneste
- Helsestasjonstjeneste, 0 – 5 år
- Skolehelsetjeneste i barneskoler, ungdomsskoler og videregående skole
- Helsestasjon for ungdom, 13 – 23 år
- Åpen barnehage
- Smittevern
- Home-Start familiekontakten Larvik
- Familierådskoordinator
- Psykologtjenester i familiesentrene, 0-16 år og elever i videregående skole, støtte, veiledning og kompetanseheving til samarbeidspartnere
- Trygg start – støtte og veiledning til gravide og småbarnsforeldre 0-3 år, individuelt og gruppe
- LOS, elever 13 – 16 år som står utenfor, eller står i fare for å havne utenfor, skole
- Barneverntjeneste – tjenester til barn og unge i hjemmet, 0 – 18 år
- Barneverntjeneste – tjenester til barn og unge utenfor hjemmet, 0 – 18 år
- Barneverntjeneste – tjenester til ungdom i ettervern, 18 - 23 år
- Gyda ressurscenter med Lille Gyda
- Boliger og andre omsorgstjenester til enslige mindreårige flyktninger, 15 - 18 år

Omtale av virksomheten

Barne- og ungdomstjenester skal bidra til at barn og unge får en trygg oppvekst med god omsorg i et helsefremmende miljø som grunnlag for sosial kompetanse, god helse, læring og mestring.

Virksomheten har fire prioriterte innsatsområder:

1. Tidlig innsats mot de yngste barna
2. Fremme barn og unges psykiske helse
3. Samarbeid med utvidede nettverk
4. Arbeid med å identifisere tidstyver (Lean)

Tidlig innsats: Nyere forskning viser at trygg tilknytning til stabile, omsorgsfulle foreldre og det tidlige samspill mellom barnet og foreldre er avgjørende for barnets helse og utvikling. Den tidlige innsatsen, fra graviditeten av, er derfor et viktig innsatsområde. Tidlig forebygging gir også store samfunnsmessige gevinster. En helhetlig satsing i tilbudet til utsatte sped- og småbarn i alderen 0 - 3 år vil både kunne forebygge at disse barna utvikler alvorlige vansker senere i livet, og at behovet for å sette inn omfattende, kostnadskrevenende barneverntiltak blir redusert.

Hjemmebesøk, ved jordmor og helsesøster, til alle nyfødte er prioritert. Kvaliteten på kartlegging av barnets utvikling og omsorgssituasjon i helsestasjonen er bedret ved implementering av kunnskapsbaserte metoder. Trygg start jobber etter modell for tidlig, tverrfaglig, tett oppfølging av familier som har flere risikofaktorer knyttet til barnets utvikling og/eller omsorg. Barnets utvikling og behov i nært samspill og avhengighet til sine nærmeste omsorgspersoner står sentralt både i individuell og gruppe tilbudet til Trygg start. Trygg start gruppene gir tilbud til gravide og spedbarnsforeldre som har behov for et miljøterapeutisk tilbud i trygge omgivelser. De åpne barnehagen er en arena for støttende sosiale nettverk, erfaringsutveksling og lek for foreldre med de minste barna.

Home-Start familiekontakten koordinerer frivillig hjelp i familier med førskolebarn som opplever utfordringer og en belastende hverdag.

Kvello-Modellen: Kvaliteten på undersøkelsen i barneverntjenesten sikres ved å kartlegge risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer som påvirker barns omsorgssituasjon som grunnlag for rett tiltak. Ansatte i familiesentrene skal bruke Kvello-metoden for å kunne sette inn rett tiltak tidlig i alder og problemutvikling.

Foreldreveiledning er satt i system og er et tilbud til alle foreldre i et samarbeid mellom familiesentrene, barneverntjenesten og Larvik læringssenter. Foreldrene gir tilbakemelding på at foreldreveiledningskursene bidrar til at foreldrene opplever seg mer kompetente, har større forståelse for barnets behov og mer trygghet i foreldrerollen.

Bedre tverrfaglig innsats har vært et satsningsområde i tidligere Lardal kommune og det er utarbeidet en modell kalt BTI som inngår i programmet «God oppvekst». Dette skal sikre godt tverrfaglig samarbeid og tidlig innsats rundt arbeidet rettet mot barn og unge. Modellen vil bli vurdert implementert i hele Larvik kommune i løpet av 2018.

Barn og unges psykisk helse: Barn, unge og deres foreldre skal få hjelp til å mestre egne utfordringer og leve gode liv. Barn og unge skal bli sett og hørt, der de er og slik de er. Psykologtjenestene er et lavterskel psykologtilbud som gir korttidsbehandling ved psykiske vansker og veiledning til foreldre og ansatte i helsetjenester, barnehage og skole. Psykolog er tilgjengelig for elever i grunnskolen og på videregående skole. Skolehelsetjenesten følger fastsatt program som sikrer oppfølging av elevene på alle klassetrinn. Programmet inneholder tiltak for å fremme barn og unges psykiske helse, eks psykologisk førstehjelp og hjelp til enkeltelever.

Det jobbes med forebyggende tiltak rettet mot vold og seksuelle overgrep og kompetanse til å oppdage utsatte barn og unge slik at de får tidlig og riktig hjelp. Lett tilgjengelig fagpersoner i familiesentrene inkludert skolehelsetjenesten bidrar til dette. Tidlig seksuell erfaring kan ha sammenheng med psykiske vansker og atferdsproblemer. Barn og unge får kunnskap om seksuell helse for å forebygge skadelig seksuell praksis. Elevene får undervisning i klasser i et samarbeid mellom skolehelsetjenesten, skole og Incestsenter.

LOS-prosjektet i Larvik er et tilbud til ungdom 13 – 16 år med høyt skolefravær som har sammenheng med manglende støtte fra foreldre, manglende sosialt nettverk og/eller helseproblemer. NAV 18-24 er et tverrfaglig samarbeid hvor målet er god helse, utdanning, jobb eller annen sysselsetting for ungdom i NAV.

"Sammen i dag, på egne ben i morgen". Enslige mindreårige flyktninger får en fasebasert oppfølging etter en trefase modell. Ungdommen blir rustet til å stå på egne ben og delta aktivt i samfunnet med sosiale og praktiske ferdigheter, forståelse av normer og verdier og god utdanning og jobberfaring. Arbeidet er basert på nyere hjerneforskning og traumeforståelse.

Samarbeid med barn og unge og deres nettverk: Resultat av samarbeid med ungdom i prosjektet «Mitt liv» er blant annet økt innsats på familierådsarbeid i virksomhetsområdet. Virksomheten satser på egne familieråds koordinatorene i arbeidet med styrking og mobilisering av familiens slekt og utvidete nettverk. Familien skal med støtte fra nettverket komme fram til en plan som kan bedre familiens, og da spesielt barnets situasjon.

Gyda ressurscenter gir et tilbud til ungdom som ikke kan bo hjemme i kortere eller lengre perioder. Dette reduserer antall akutt plasseringer, institusjonsplasseringer i andre kommuner og gir ungdommen et tilbud i sitt nærmiljø slik at de kan opprettholde sin skolegang og sitt sosiale nettverk.

«Våre barn» prosjektet har som mål å rekruttere fosterhjem i barn og unges familie og utvidede nettverk. Kontinuitet ved å unngå flyttinger og kvalitet i barnets omsorgssituasjon skal sikres.

Organisasjonsutvikling: LEAN brukes som metode for kontinuerlig forbedring og bedre internkontroll i saksbehandlingen i barneverntjenesten. Det skal tas i bruk i resten av virksomheten. Hovedområdene for virksomheten er implementering av familieråd, migrasjonshelse, traumebevisst omsorg, spedbarnsforskning, samtaleteknikker.

Utfordringer og strategi

Levekår og sosiale ulikheter har betydning for barnets oppvekst. De sosiale forskjellene i helse danner en gradient; jo høyere sosioøkonomisk status, jo bedre helse og mestring. Barn i familier med lav utdanning, dårlig økonomi og liten tilknytning til arbeidslivet har dårligere utgangspunkt for egen helse, læring og mestring. Det er en utfordring å gi alle barn og unge like muligheter.

Ungdata fra 2017 viser at andelen elever som opplever ensomhet, stress og psykiske vansker er økende i hele landet. Andelen i Larvik ligger høyere enn i Vestfold og landet som helhet. Levekårsundersøkelsen viser at den voksne befolkningen i Larvik strever mer enn landsgjennomsnittet med helseplager og rusproblematikk. Dette fører igjen til belastninger for deres barn som kan føre til sykdom og frafall fra skole og arbeidsliv. Barn som pårørende er et satsningsområde i kommunen. Barn og unge i gråsonen mellom ulike tjenestetilbud som har sammensatte, omfattende problemer kan få for dårlig tilbud og bli kasteballer i systemet. Dette fordi ansvaret kan være uklart og tiltakene er kostnadskreven.

Barneverntjenesten har ingen buffer mot særlig kostnadskreven tiltak.

Virksomheten har bygd ut sitt tilbud for å kunne ta imot 20 enslige, mindreårige flyktninger i 2016 og 40 i 2017. Dette bildet har imidlertid endret seg betydelig og det anslås at Larvik vil bosette ca 7 enslige mindreårige flyktninger i årene fremover. Dette er imidlertid et usikkert estimat. Tilskuddene knyttet til enslige mindreårige flyktninger bestemmes av bosettingsår og alder noe som gjør at inntektene kan variere stort fra år til år. I tillegg til dette så er det knyttet stor usikkerhet til antall nye bosettinger per år som igjen påvirker tilskuddet. Når det gjelder kostnadssiden så vil denne variere med sammensetningen av bosettingstiltak. Lettere tiltak som egne boliger og hybler knyttet til vertsfamilier er langt billigere enn døgnbemannede bofellesskap og institusjoner. I tillegg så vil øvrige kostnader i en viss grad endre seg når antall bosettinger endres med tanke på behov for bemanning blant annet.

Med disse økonomiske rammebetingelsene så er en god økonomistyring avgjørende for å sikre en forutsigbar drift av arbeidet med EM. Det er viktig å ha et bredt omsorgstilbud som er tilpasset den enkeltes behov i de ulike fasene ungdommene går igjennom, men samtidig så vil virksomheten ha et fokus på å ikke opprettholde dyre plasseringer som bofellesskap lengre enn nødvendig.

Beregninger hvor en tar utgangspunkt i 7 nye bosettinger per år frem til 2020 og hvor kostnadsnivået fra 2016 ligger til grunn viser at Larvik kommune vil ha 17 og 3 mill kr overskudd i henholdsvis 2018 og 2019. I 2020 vil derimot tjenesten gå med 5,7 mill kr i underskudd og dette vil øke i årene etter 2020. Det er viktig å understreke i disse beregningene ikke tar høyde for at det døgnbemannede tilbudet justeres. Tjenesteområdet vil følge utviklingen nøye fremover og iverksette nødvendige tiltak.

På grunn av de høye bosettingstallene i 2015 og 2016 og alder sammensetningen av disse så vil det bli en markant nedgang i inntekt i 2019/2020 og tilbudet må omstruktureres i 2018/2019 under disse forutsetningene. For å redusere sårbarheten i denne omstillingen så har virksomheten fremmet et ønske om at noe av overskuddet i de kommende årene øremerkes omstilling i 2019.

For å møte utfordringene i Larvik kommune fokuserer virksomheten på følgende områder:

- Faglig gode tjenester, levert på en menneskelig sett god måte i et system som fremmer helhet
- Lett tilgjengelige tjenester - for alle
- Tidlig innsats (i alder og problematikk) - tett oppfølging ved behov
- Medvirkning i et empowermentperspektiv - utnytte kompetansen i barn og unges sosiale nettverk gjennom familieråd
- Samarbeid, samordning og koordinering av kommunens tjenestetilbud
- Fleksibilitet i tiltak
- Sikre tilhørighet til barnehage, skole og fritid
- Samarbeid med frivillige

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Tidlig innsats mot de yngste barna**
Tidlig innsats med kraftfulle, virksomme tiltak målrettet mot de yngste barna; fra graviditet og de første leveårene
- **Innsatsområde 2: Fremme barn og unges psykiske helse**
Fremme barn og unges psykiske helse.
- **Innsatsområde 3: Samarbeid med utvidede nettverk**
Samarbeid med barn og unge, deres familie, slekt og utvidede nettverk for å sikre medvirkning, innflytelse og utnyttelse av deres ressurser og kompetanse.
- **Innsatsområde 4: Identifisere tidstyver (Lean)**
Identifisere tidstyver og jobbe smartere for å frigjøre tid til primæroppgavene og tilgjengelighet for barn og unge.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Tidlig innsats mot de yngste barna	Hjemmebesøk til alle nyfødte som grunnlag for lett tilgjengelige tjenester, tidlig i alder.	Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	94	95	96	97	97
	Reduksjon i andel barn med barneverntiltak.	Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	5	5	5	5	5
Innsatsområde 2: Fremme barn og unges psykiske helse	Reduksjon i andel unge med depressivt stemningsleie.	Andel unge med depressivt stemningsleie (Ungdata)	14,0 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %	12,0 %
	Reduksjon i andel unge som rapporterer på ensomhet.	Andel unge som rapporterer på ensomhet (Ungdata)	21,0 %	19,0 %	18,0 %	17,0 %	17,0 %
Innsatsområde 3: Samarbeid med utvidede nettverk	Familieråd benyttes som metode for å sikre medvirkning og samarbeid med barn og unges familie og sosiale nettverk.	Antall familieråd i Barne- og ungdomstjenester.	9	18	20	25	30
	Familieråd i familiesentrene (FIF) med reflekterende team som metode benyttes ved sammensatt problematikk hvor mål og tiltak er uklart.	Antall familieråd (FIF) pr år	0	80	100	120	120
	Startmøter benyttes som metode for å sikre medvirkning og effektivitet i undersøkelsessaker i barneverntjenesten.	Antall startmøter i barneverntjenesten pr. år.	90	100	110	120	120
Innsatsområde 4: Identifisere tidstyver (Lean)	Barneverntjenesten løses sine oppgaver innen lovpålagt frist.	Antall fristbrudd i barneverntjenesten (BLD)	9	4	3	2	0
	Helseundersøkelser i helsestasjonen er et tilbud til alle barn.	Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 2-3 års alder	93	95	96	97	97

Driftsbudsjett med endringer

	Økonomiplan			
Beløp i 1000	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	113 882	113 882	113 882	113 882
Tiltak forrige år				
KST 139/16 Vakant helsesøsterstilling	600	600	600	600
Sum Tiltak forrige år	600	600	600	600
Budsjettekniske justeringer				
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	1 207	1 207	1 207	1 207
Ny belastning eiendomskonti	955	955	955	955
Komp lokale forh i 2017 kap 4	765	765	765	765
Nulle eiendomskonti	-719	-719	-719	-719
Korrigerer lønnsbudsjett innplassering ny kommune	676	676	676	676
Fattigdomsmidler	-500	-500	-500	-500
Fattigdomsmidler	-500	-500	-500	-500
Komp økte KS-satser 2017	462	462	462	462
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	259	259	259	259
Komp økte Bufetat-satser 2017	255	255	255	255
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-56	-56	-56	-56
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	28	28	28	28
Felles driftsmidler Kultur og oppvekst	-25	-25	-25	-25
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-187	-187	-187	-187
Sum Budsjettekniske justeringer	2 620	2 620	2 620	2 620
Konsekvensjusteringer	3 220	3 220	3 220	3 220
Konsekvensjustert ramme	117 102	117 102	117 102	117 102
Nye tiltak				
Statsbudsjettet 2018. Økt satsning på forebyggende tiltak for barn, unge og familier	1 767	1 767	1 767	1 767
Statsbudsjettet 2018. Tilskudd med særskilt fordeling. Helsestasjon- og skolehelsetjeneste	358	358	358	358
Statsbudsjettet 2018. Innlemming Helsenett, ny finansieringsmodell (fra KMD til HOD)	-114	-114	-114	-114
Statsbudsjettet 2018. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten	-46	-46	-46	-46
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-983	-983	-983	-983
Sum Nye tiltak	982	982	982	982
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-328	-655	-655	-655
Sum Kommunestyrets vedtak	-328	-655	-655	-655
Nye tiltak og realendringer budsjett	654	327	327	327
Ramme 2018-2021	117 756	117 429	117 429	117 429

Nye tiltak

Statsbudsjettet 2018. Økt satsning på forebyggende tiltak for barn, unge og familier.

Statsbudsjettet 2018. Tilskudd med særskilt fordeling. Helsestasjon- og skolehelsetjeneste.

Statsbudsjettet 2018. Innlemming Helsenett, ny finansieringsmodell (fra KMD til HOD).

Statsbudsjettet 2018. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak**Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Larvik Læringssenter

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Norskskolen
- Voksenopplæringa med Kombinasjonsklassen
- Verket

Omtale av virksomheten

Larvik læringssenter(LLS) består av Voksenopplæringa/Kombinasjonsklassen, Norskskolen og VERKET. LLS gir opplæring i samsvar med lover og forskrifter til nyankomne voksne flyktninger og innvandrere og til voksne som har behov for en fornyet grunnskoleopplæring eller opplæring etter sykdom og skade. I tillegg gis det et lavterskel aktivitetstilbud til personer som ikke fanges opp av det ordinære tiltaksapparatet. Virksomheten har også ansvar for de forebyggende programmene, Flexid, ICDP - foreldreveiledningskurs og Fargespill i samarbeid med Kultur, idrett og fritid. Fra 2017 er også migrasjonsrådgiverstillingen, en prosjektstilling, lagt organisatorisk til Larvik læringssenter.

Norskskolen

Norskskolen gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap til voksne innvandrere og flyktninger etter Introduksjonsloven. Norskopplæring gis til personer som har rett og plikt til slik opplæring, bare rett, bare plikt eller ingen av delene. Norskskolen plasserer årlig ut elever i språktrening i ulike kommunale enheter og private virksomheter. Deltakerne avlegger digitale norskprøver på ulike nivåer, og resultatet av denne viser hvilket språknivå deltakeren befinner seg på ut fra en skala fra A1, A2, B1 og B2. Disse prøvene avlegges elektronisk og gjennom en muntlig prøve i tillegg. Norskskolen har et utviklingsprosjekt i samarbeid med Kompetanse Norge (Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk) der målet er å effektivisere norskopplæringen via digitale læringsarenaer.

Voksenopplæringa med Kombinasjonsklassen

Voksenopplæringa gir opplæring til voksne som etter Opplæringslova har rett til fornyet grunnskoleopplæring. Voksne med slik rett har også rett til rådgivning for å kartlegge sitt opplæringsbehov, og rett til en opplæring som er tilpasset sin kompetanse og behov for progresjon. Voksenopplæringa gir også spesialundervisning til de som ikke har, eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne. Dette inkluderer også de som har rett til logopeditjenester etter Opplæringslov. Voksenopplæringa gir også opplæring i grunnleggende ferdigheter til deltakere i TOPP i Helse- og omsorgstjenestene og i Larvik kommunale renhold sitt utdanningsprogram. Dette er prosjektmidler fra den nasjonale satsningen "Kompetansepluss".

Kombinasjonsklassen

Larvik kommune v/Larvik læringssenter og Vestfold fylkeskommune v/ Thor Heyerdahl videregående skole (THVS) har siden 2007 hatt et samarbeid om Kombinasjonsklassen, og siden 2011 har dette vært et forsøk godkjent etter Opplæringslova § 1-4. Kombinasjonsklassen får sin opplæring ved THVS. Tilbudet gis til minoritetsspråklige ungdommer mellom 16 og 19 år som ikke har faglig og/eller norskspråklig kompetanse til å følge et ordinært studieprogram i den videregående skole. Dette er ofte elever som har kommet til Norge i sen ungdomsskolealder. I Kombinasjonsklassen får elevene opplæring i fem fag samt kroppsøving, og elevene avlegger grunnskoleeksamen for voksne når de er klare for det. Det er kontinuerlig inntak hele året. Kombinasjonsklassens resultater og erfaringer har bidratt til at innføringstilbudet ble hjemlet i opplæringsloven fra august 2016.

Verket

VERKET er et tilbud for personer og grupper som av ulike grunner faller utenfor arbeidslivet. VERKET tilbyr et bredt og variert aktivitetstilbud innenfor data, malerkurs, design, musikk. Det er også en åpen kafe på VERKET og en egen butikk for salg av produkter fra VERKET. VERKET samarbeider med flere instanser for aktivisering og oppfølging av enkelte med spesielle behov og som trenger mer eller mindre individuell oppfølging. Samarbeidspartnere er Virksomhet for psykisk helse og avhengighet, skoler, Oppfølgingstjenesten på videregående og NAV. Flere har blitt kanalisert videre i tiltak, utdanning eller arbeid. Verket har 400 medlemmer hvor 220 av disse er knyttet til en aktivitet. Grunnet fulle grupper er det ca 60 personer på venteliste. Det er eget aktivitetstilbud for asylsøkere i mottak finansiert av Larvik mottak.

Andre tjenester fra Larvik læringssenter

- ICDP – et foreldreveiledningsprogram der målet er å forebygge psykososiale problemer blant barn og unge gjennom å støtte og styrke foreldre og andre omsorgspersoner i deres omsorgsrolle (samspillet), og å bygge bro mellom omsorgsgivers omsorgsverdier og de verdier de møter i det norske samfunnet. Det er nå veiledere på til sammen ni språk. Programmet tilbys i samarbeid med Barne- og ungdomstjenester. I 2017 er det videreført et samarbeid med Barne- og ungdomsdirektoratet der ICDP brukes i veiledning av foreldre som har barn i faresonen for å bli radikaliseret. Dette er et oppdrag fra Justisdepartementet i forbindelse med regjeringens handlingsplan mot radikalisering og ekstremisme.
- FLEXID -et bevisstgjøringskurs som retter seg mot barn og unge med flerkulturell oppvekst i Norge. Det har et sterkt ressursperspektiv og har til hensikt å oppmuntre ungdommene til å se mulighetene snarere enn begrensningene i deres situasjon, med fokus på identitet, ferdigheter, ressurser og utfordringer.
- FARGESPILL - Larvik i samarbeid med Kultur, idrett og fritid - flerkulturelt kunstnerisk prosjekt der 200 barn og unge fra over 28 forskjellige land, inkludert Norge, medvirker. De representerer flere religiøse retninger, og har svært ulik alder og bakgrunn. Det settes opp en forestilling med høyt kunstnerisk nivå årlig i Kulturhuset Bølgen.
- MIKS i samarbeid med Helse og omsorg - et opplæringsløp for minoritetsspråklige med undervisning kombinert språk- og arbeidspraksis i helse- og omsorgstjenesten.

Utfordringer og strategi

Utfordringer

Utdanningsnivået i Larvik er lavere enn sammenliknbare kommuner. Arbeidslivet i dag stiller stadig større krav til formell kompetanse, og voksne har behov for fleksible og effektive utdanningsløp. Det er et generelt problem at voksne med lite utdanning og svake grunnleggende ferdigheter i mindre grad enn andre deltar i organisert opplæring og i andre læringsaktiviteter. Det er derfor viktig at tjenestene til Larvik læringssenter når målgruppene med sine utdanningsprogram. Det er store sosiale ulikheter i psykisk helse i befolkningen og utenforskapet er økende, og der de med lavt utdanningsnivå har de største utfordringene.

Det er utfordringer knyttet til at virksomheten er lokalisert på 5 ulike steder og at ikke alle bygg er hensiktsmessige. Dette gjør noe med kvaliteten og effektiviteten på tilbudet som gis. Det må hele tiden arbeides for effektive og kvalitative gode tjenester for målgruppen.

Strategier

- Få til en samlokalisering som legger til rette for mer effektiv drift og bedre utnyttelse av ressursene
- Utvikle tilbud og tjenester i tråd med behov og etterspørsel
- Bedre informasjonsarbeidet om rettigheter til opplæring for voksne

- Ta i bruk og videreutvikle fleksible, nettbaserte opplæringsprogrammer
- Opprettholde et godt faglig arbeid og sikre gode samarbeidsstrukturer internt og med eksterne partnere
- Ha fokus på god ledelse og kompetanseutvikling

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Digital hver dag. En satsing på grunnleggende digitale ferdigheter i LLS
Alle områder i samfunnet krever digitale ferdigheter: Arbeidsliv, samfunnsliv, privatliv og skole og barnehage. Målet er å sikre økt digital deltakelse og kompetanse. Det tas i bruk samme læringsplattform som Larviksskolen har, Google Apps for education. NAV Larvik har dette som felles innsatsområde med Larvik Læringssenter.
- Innsatsområde 2: Styrke innsatsen for voksne som ikke er i arbeid eller utdanning
Tilby kurs i grunnleggende ferdigheter for voksne med rett til dette.
Tilby effektive kvalifiseringsløp i tråd med Stortingsmelding 16 "Fra utenforskap til ny sjanse" - Samordnet innsats for voksnes læring.
- Innsatsområde 3: Øke innsatsen rettet mot foreldreveiledning
Tilby ICDP - kurs (international child development program) på flere språk og utvide tilbudet med flere kurs etter behov.
- Innsatsområde 4: Utvikle aktivitetstilbud og opplæringstilbud i tråd med brukernes behov
Det skal gjennomføres årlige medlemsundersøkelser for å kartlegge behov for tilbud.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Digital hver dag. En satsing på grunnleggende digitale ferdigheter i LLS	Norskskolens deltakere ligger over landsgjennomsnitt på norsksprøver	% over landsgjennomsnitt		2,0 %	3,0 %	3,0 %	4,0 %
	30 elever avlegger grunnskoleeksamen på Voksenopplæringa.	Antall elever med eksamen		30,0	30,0	30,0	30,0
	Elever fra Kombinasjonsklassen fullfører og består videregående opplæring.	Antall i % "drop-outs" fra Kombinasjonsklassen i videregående opplæring		2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Innsatsområde 2: Styrke innsatsen for voksne som ikke er i arbeid eller utdanning	Det etableres flere kurs i grunnleggende ferdigheter.	Antall kursdeltakere		30,0	40,0	50,0	50,0
Innsatsområde 3: Øke innsatsen rettet mot foreldreveiledning	Foreldre opplever god veiledning som foreldre i nytt land.	Evaluering etter hvert kurs (% fornøyde)		90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
Innsatsområde 4: Utvikle aktivitetstilbud og opplæringstilbud i tråd med brukernes behov	Medlemmene på Verket opplever at deltakelse i tilbudet gir livskvalitet	Brukertilfredshet		95,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	18 078	18 078	18 078	18 078
Budsjettekniske justeringer				
Ny belastning eiendomskonti	1 717	1 717	1 717	1 717
Nulle eiendomskonti	-1 519	-1 519	-1 519	-1 519
Lønnsoppgjør 2017 SPK	547	547	547	547
Komp lokale forh i 2017 kap 4	158	158	158	158
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	142	142	142	142
Utvidet renhold Pakkhuset	89	89	89	89
Utvidet renhold Pakkhuset, dekkes av enheten	-89	-89	-89	-89
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	43	43	43	43
Felles driftsmidler Kultur og oppvekst	-33	-33	-33	-33
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-150	-150	-150	-150
Sum Budsjettekniske justeringer	905	905	905	905
Konsekvensjusteringer	905	905	905	905
Konsekvensjustert ramme	18 983	18 983	18 983	18 983
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-310	-310	-310	-310
Sum Nye tiltak	-310	-310	-310	-310
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-103	-207	-207	-207
Sum Kommunestyrets vedtak	-103	-207	-207	-207
Nye tiltak og realendringer budsjett	-413	-516	-516	-516
Ramme 2018-2021	18 569	18 466	18 466	18 466

Nye tiltak**Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen****Kommunestyrets vedtak****Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Kultur, idrett og fritid

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Bibliotek
- Kulturskole
- Idrett
- Fritid
- Kulturavdeling

Omtale av virksomheten

Bibliotekets virksomhet er regulert av Lov om folkebibliotek med endringer av 1. januar 2014, Bibliotekplan for Vestfoldbibliotekene og virksomhetens egen virksomhetsplan. Biblioteket skal i sine tilbud til barn, unge og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Virksomheten skal være utadrettet, tilbudene skal gjøres kjent og være tilgjengelig for alle. Brukerundersøkelser gir Larvik bibliotek meget høy score på servicenivå og kompetanse hos de ansatte. Arrangementene og bibliotekets tilgjengelighet er høyt verdsatt av bibliotekets brukere. Larvik bibliotek med avdelinger, er et Litteraturhus bibliotek med stor vekt på rollen som uavhengig møteplass, arena for offentlig samtale og debatt. Biblioteket er kommunens sted for litteraturformidling. Arbeidet med å rekruttere nye brukere er et viktig mål slik at flest mulig kan benytte seg av denne arenaen og møteplassen.

Larvik Kulturskole bygger på grunnskoleloven, hvor kommunene i 1997 ble pålagt å ha et offentlig musikk- og kulturskoletilbud i kommunen. Kulturskolen fikk ny rammeplan høsten 2014 med den overordnede hensikt å konsolidere kulturskolen som skoleslag. Undervisningen på Larvik kulturskole er fordelt på musikk, visuelle kunstarter, musikal, småbarnsgrupper, samt gruppebasert undervisning i barnehager, på enkelte skoler og innenfor pleie og omsorg. Det gis tilbud til elever med spesielle behov. Larvik kulturskole ønsker å legge vekt på et mangfoldig tilbud som treffer godt i barne- og ungdomskulturen. Kulturskolen vil gi et kunstfaglig opplæringstilbud som så mange barn og unge i Larvik som mulig vil benytte seg av. Kulturskolen ønsker å ta vare på de tradisjonelle kunstfagene samtidig som skolen er innovativ og nyskapende i forhold til andre tilbud. Dette i forhold til uttrykk, sjangre, kunstformer og digitale kunstfaglige verktøy. Samtidig skal Larvik kulturskole som sosial møteplass videreutvikles. Etterspørselen fra barn og unge i Larvik kommune som ønsker å benytte seg av tilbudene til Larvik kulturskole er stor og økende. Det ses derfor fortløpende på alternative organiseringsformer for å gi så mange som mulig en plass ved skolen. Det er imidlertid en utfordring å gi alle et faglig og pedagogisk forsvarlig tilbud, noe som medfører venteliste på enkelte av aktivitetene ved skolen.

Fargespill, i samarbeid med Larvik Læringscenter, er et flerkulturelt kunstnerisk prosjekt der 160 barn og unge fra over 28 forskjellige land, inkludert Norge, medvirker. De representerer flere religiøse retninger, og har svært ulik alder og bakgrunn. Det settes opp en forestilling med høyt kunstnerisk nivå årlig i Kulturhuset Bølgen.

Innenfor avdeling idrett og friluftsliv er Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2013-2020, retningsgivende og sentral. Handlingsplanen i denne inneholder visjon, mål og tiltak samt handlingsprogram for de kommende år. I handlingsplanen forsøkes det å balansere behovet for forutsigbare gode rammebetingelser for idretts- og friluftslivsforeningene med utviklingstiltak innenfor frivillighet, anlegg, arrangement, talentutvikling, kompetanse, samhandling, folkehelse samt barn og unge sin fysiske aktivitet. I tråd med dette er et overordnet mål å tilrettelegge for at det blir flere fysisk aktive under 20 år. Det viser seg at omtrent 52 % av befolkningen under 20 år er medlemmer i idretts-

og friluftslivsorganisasjoner og dette tallet ønsker man å forbedre ytterligere. Totalt er ca 40 % av befolkningen tilsluttet idretts- og friluftslivsorganisasjonene i Larvik.

Kulturavdelingen har et vidt spenn av arbeidsoppgaver innen kulturfeltet. Avdelingen organiserer og programmerer innhold til Den kulturelle skolesekken/Kulturskrinet i Larvik som er en nasjonal satsing som skal bidra til at alle skoleelever i Norge får møte profesjonell kunst og kultur av alle slag. Den kulturelle spaserstokken administreres av kulturavdelingen i samarbeid med omsorgstjeneste. Målet er at de eldre skal få oppleve kunst og kultur av høy kvalitet tilpasset de arenaer de eldre befinner seg på. Tilskuddsfordeling til lag og foreninger er en kjerneoppgave for kulturavdelingen. Tilskudd til kulturformål fordeles på bakgrunn av kommunens vedtatte retningslinjer for tildeling. Avdelingen fordeler tilskudd til de lokale 17. mai-komiteene, forvalter budsjettet for sentrumskomiteen og stiller med sekretærfunksjon.

Kulturavdelingen ivaretar utsmykningsordningen for nye kommunale bygg og anlegg gjennom vedtatte retningslinjer samt drifter komiteen for kunst i offentlig rom. Kommunens fire honnørpriser administreres av Kulturavdelingen. Avdelingen samarbeider med KulturBiz om et mentoringprogram hvor målet er å utvikle arbeidsplasser i kulturnæringene gjennom et aktivt og helsefremmende mentoringprogram.

Drift og utleie av øvingsrom, møterom og arrangementssaler i Sliperiet ligger også til Kulturavdelingen, i tillegg til utleie av paviljongen i Bøkeskogen. Avdelingen arrangerer og deltar i en rekke arrangementer: Utflytterdagen, Larvik Kulturnatt, Ung kultur møtes, Folkehelseuka, Marked for Musikk, Feiring av St.Hans på Tollerodden, Nærmiljøkonserter og korpskonserter i Bøkeskogen.

Avdeling Fritid består også av områdene tilrettelagt fritid og ungdomshuset Fabrikken. Tilrettelagt fritid består av 6 ulike fritidsgrupper for barn og voksne, her tilbys det fysisk aktivitet, musikk, kunst og sosiale møteplasser. Gruppene er åpne med assistenter som veileder, og noen av gruppene er i samarbeid med Kulturskolen og NFU. Fabrikken er et åpent og gratis tilbud for ungdom mellom 10-25 år. Ungdomshuset har tre åpningskvelder i uken hvorav en kveld er dedikert målgruppen 10-12 år. Tilknyttet Fabrikken er også Musikkhuset som består av øvingsrom for band hvor man må være medlem. På Fabrikken tilbys det ulike kulturaktiviteter, åpen cafe, utflukter og Opplevelsesuka som er en sommercamp for ungdom når skoleferien starter. Ungdommens medvirkning og evne til å påvirke det som tilbys på ungdomshuset er viktig og helt avgjørende for driften.

Utfordringer og strategi

Flere barn og unge faller utenfor organiserte fritidsaktiviteter. Dette gjelder både innen idretten og kulturaktiviteter. Barne- og ungdomskulturen blir stadig mer preget av en prestasjonskultur og Ungdomsundersøkelsen viser at andelen ungdomsskoleelever med psykiske vansker er høyere enn i landet som helhet. Larvik har en økende andel barn og unge som lever i familier med svært begrensede midler.

En fysisk aktiv befolkning og fysisk aktive innbyggere gir god folkehelse, mestring og trivsel. Dette forutsetter gode tilrettelagte og utbygde friluftsområder/idrettsanlegg og offentlige rom, i tillegg et høyt antall klubber, lag og foreninger. Larvik kommunes prioriteringer til å realisere planlagte idrettsanlegg herunder nybygg og rehabilitering er meget viktig i denne sammenheng. Tilskuddsordningen for lag og foreninger øker ikke i takt med behovet disse har og dermed er det utfordrende å gi frivilligheten den forutsigbarheten de har behov for å opprettholde aktiviteten/tilbudet, og ikke minst til utvidelse og videreutvikling.

Ungdomshuset Fabrikken har behov for et tettere samarbeid med ungdomsskolene i kommunen.

For Larvik bibliotek setter lokalene begrensning for videre utvikling av tjenestene og tilbudet til Larviks befolkning. Et gammelt og umoderne bygg krever store investeringer for å møte de behov en moderne bibliotekdrift krever. Lardal sin bibliotek avdeling opplever økende bruk og har stort behov for å øke bibliotekarressursen.

Satsingen på Larvik som poesihovedstad krever utstrakt samhandling med interne og eksterne aktører. Denne satsingen må forankres og synliggjøres i hele Larvik kommune i årene fremover.

De praktiske estetiske fagene bør styrkes i skolen. Forskning tilsier at en kvalitativ satsing på disse ikke bare øker den estetiske kompetansen, men også den sosiale kompetansen, egenutvikling, kreative sans og innovasjon.

For å møte utfordringene i Larvik kommune fokuserer virksomheten på følgende områder:

- Faglige gode tjenester som treffer godt i målgruppen.
- Tett samhandling med virksomhet skole og barnehage.
- Undersøkende holdning til en dynamisk barne- og ungdomskultur.
- Fleksible tiltak.
- Innovativ tjenesteproduksjon.
- Tett samarbeid med lag og foreninger.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Utvikling og implementering av tjenester
Utvikle kvalitativt gode tjenester innenfor virksomhetsområde Kultur, idrett og fritid, og implementere disse tjenestene i andre relevante virksomheter.
- Innsatsområde 2: Videreutvikle Kulturskolens tilbud
Etablere og videreutvikle et tilbud i Larvik kulturskole som legger til rette for at barn og ungdom som ønsker det får kvalitativ god kunsthaglig opplæring.
- Innsatsområde 3: Tilpassing av aktivitet og anlegg
Sikre at aktivitet og anlegg er tilpasset de ulike gruppers behov og ønsker, særlig de som i dag driver lite idrett og friluftsliv.
- Innsatsområde 4: Økt aktivitet blant barn og unge
Øke aktiviteten blant barn og unge som selv ikke finner fram til de organiserte og uorganiserte tilbudene.
- Innsatsområde 5: Styrke lag og foreninger
Styrke frivillige lag og foreninger, utvikle organisasjonsform og øke aktivitet og deltagelse.
- Innsatsområde 6: Videreutvikle biblioteket som møteplass
Larvik bibliotek skal etablere seg som byens viktigste møteplass og øke besøkstallet til 4,6 besøk pr. innbygger pr. år. Tilbudene skal videreutvikles innenfor litteraturformidling, kulturformidling og kunnskapsformidling. Biblioteket skal bidra i etableringen av Larvik som Poesihovedstad.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 2: Videreutvikle Kulturskolens tilbud	Etablere og videreutvikle et tilbud i Larvik kulturskole som legger til rette for at barn og ungdom som ønsker det får kvalitativ god kunstfaglig opplæring.	Tall hentet fra blant annet GSI	1 500	1 600	1 650	1 700	1 750
Innsatsområde 3: Tilpassing av aktivitet og anlegg	Sikre at aktivitet og anlegg er tilpasset de ulike grupperes behov og ønsker, særlig de som i dag driver lite idrett og friluftsliv.	Aktiv Larvik: Deltakere i ulike aktiviteter og alder. Utleie/bruk av kommunale idrettsanlegg i forhold til total kapasitet	100 83,0 %	200 87,0 %	250 88,0 %	300 90,0 %	350 92,0 %
Innsatsområde 5: Styrke lag og foreninger	Styrke frivillige lag og foreninger, utvikle organisasjonsform og øke aktivitet og deltagelse.	Økning i % av tilskuddsrammen til lag og foreninger. Utgangspunkt er 9,6 mill kr.	0,0 %	2,0 %	3,0 %	4,0 %	4,0 %
Innsatsområde 6: Videreutvikle biblioteket som møteplass	Larvik bibliotek skal etablere seg som byens viktigste møteplass og øke besøkstallet til 4,7 besøk pr innbygger pr år i 2021. Tilbudene skal videreutvikles innenfor litteraturformidling, kulturformidling og kunnskapsformidling.	Antall besøk pr innbygger	4,4	4,5	4,6	4,6	4,7

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	70 191	70 191	70 191	70 191
Tiltak forrige år				
Driftsmidler for Fagerli idrettshall	-500	-500	-500	-500
KST 280/16 Tilskudd Larvik Barokk	-285	-285	-285	-285
Indeksregulering av husleie Sliperiet	105	114	114	114
KST 280/16 Tilskudd Kaupang-prosjektet	-100	-100	-100	-100
KST 280/16 Tilskudd Tiki festival	-80	-80	-80	-80
Sum Tiltak forrige år	-860	-851	-851	-851
Budsjettekniske justeringer				
Ny belastning eiendomskonti	3 964	3 964	3 964	3 964
Nulle eiendomskonti	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	530	530	530	530
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	220	220	220	220
Komp lokale forh i 2017 kap 4	205	205	205	205
Lardal- korrigering, rammer lagt feil	160	160	160	160
Overføring fra eiendom, Lardal midler	153	153	153	153
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-84	-84	-84	-84
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	41	41	41	41
Felles driftsmidler Kultur og oppvekst	-15	-15	-15	-15
KIF, bundet dr fond, flytte til fin trans, pr 07337	-7	-7	-7	-7
Nedtrekk variabel SPK Lardal legges sentralt	-3	-3	-3	-3
KIF, utligne diff bundet dr fond, flytte til fin trans, pr 07337	0	0	0	0
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-112	-112	-112	-112
Sum Budsjettekniske justeringer	2 301	2 301	2 301	2 301
Konsekvensjusteringer	1 441	1 441	1 441	1 441
Konsekvensjustert ramme	71 631	71 631	71 631	71 631
Nye tiltak				
FSK 037/17 Økning tilskudd 17. mai komité	100	100	100	100
Statsbudsjettet 2018. Tilskudd med særskilt fordeling. Frivilligsentraler	99	99	99	99
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-363	-363	-363	-363
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-121	-242	-242	-242
Sum Nye tiltak	-164	-164	-164	-146
Kommunestyrets vedtak				
Indeksregulering av ramme til lag og foreninger	700	700	700	700
Kystkultursenter, drift	500	500	400	400
Gatelag - FRAM	250	250	250	250
Gatelag - Frelsesarmeen	250	250	250	250
Lardal, finansiering ungdomstilbud	200	200	200	200
Lardal, finansiering av kulturtilbud	150	150	150	150
Tilskudd Kammermusikkfestivalen	150	0	0	0
Tilskudd Larvik Barokk	150	0	0	0
Tilskudd Kaupang-prosjektet	100	100	100	100
Stavern Vel - friområdet ved Vannbassenget i Varden	50	0	0	0
Stavern båtf. - 10 plasser i Sjøtekanalen for de < 30 år	30	30	30	30
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-121	-242	-242	-242
Sum Kommunestyrets vedtak	2 409	1 937	1 837	1 837
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 245	1 773	1 673	1 673
Ramme 2018-2021	73 876	73 414	73 314	73 314

Nye tiltak

FSK 037/17 Økning tilskudd 17. mai komité

Fra FSK 037/17 bes det om at rammen øker med kr 100 000 fra kr 330 000 til kr 430 000.

Statsbudsjettet 2018. Tilskudd med særskilt fordeling. Frivilligsentraler

Statsbudsjettet 2018. Tilskudd med særskilt fordeling. Frivilligsentraler. Totalt tilskudd til Larvik kommune er kr 271 000. Frivilligsentralen i Svarstad er organisert som kommunal og ligger på virksomhet Kultur, idrett og fritid. Frivilligsentralen i Larvik er organisert under Sentral stab og støtte. Tilskuddet fordeles på disse to virksomhetene etter samme forhold som tilskuddet i statsbudsjettet 2017: kr 99 000 til Kultur, idrett og fritid og kr 172 000 til Sentral stab og støtte.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

Indeksregulering av ramme til lag og foreninger, note 12:

Tilskudd til lag og foreninger har ligget fast på 2,3 mill kr siden 2007. Indeksregulert blir dette ca 3 mill kr.

Kystkultursenter, drift (post 38)

Gatelag – FRAM og Gatelag – Frelsesarmeen (post 36 og 37) , note 13:

Støtten til disse tiltakene bør samordnes og vurderes over tid.

Lardal, finansiering ungdomstilbud og finansiering kulturtilbud, note 14:

Tiltakene får støtte også i 2019-2021.

Tilskudd Kammermusikkfestivalen(post 34)

Tilskudd Larvik Barokk (post 32)

Tilskudd Kaupang-prosjektet (post 31)

Stavern Vel - friområdet ved Vannbassenget i Varden, note 17:

Tilskudd til dugnad av Stavern Vel til friområdet ved Vannbassenget i Varden.

Stavern båtforening - 10 plasser i Sjektekanalen for de < 30 år, note 16:

Støtte til båteiere under 30 år med gratis sjekteplasser i sjektekanalen - opp til ti plasser.

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Stab Kultur og oppvekst

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Barnehagemyndighet
- Funksjon for kvalitetssikring
- Felles økonomifunksjon i KO
- SLT-koordinator (Samordning av Lokale kriminalforebyggende tiltak)
- Rådgiver/Oppvekstkoordinator
- Barnetalsperson

Omtale av rapporteringsområdet

Stab og støtte skal bidra til å understøtte gode resultater innenfor virksomhetsområdene knyttet til Kultur og oppvekst. Dette inkluderer et fokus på at virksomhetene løser sine oppgaver i samsvar med overordnede føringer og systemer og har en god økonomistyring. Stab og støtte funksjonen skal også bidra med koordinering av og fasilitere samhandling på tvers av virksomhetene for å sikre en helhetlig innsats på oppvekstområdet. Funksjonene som inngår i virksomheten stab og støtte er:

Barnehagemyndigheten følger opp kommunens ansvar som myndighetsutøvelse regulert av Barnehageloven med forskrifter. Utøvende barnehagemyndighet er organisert under virksomhetsområdet Barnehage, men barnehagemyndigheten rapporterer direkte til kommunalsjef.

Økonomifunksjonen rådgir kommunalsjefen og følger opp og støtter virksomhetene i økonomistyring og rapportering. Denne funksjonen følger også opp kontrollrutiner og systemer for å sikre en god forvaltning innen tjeneste området.

Kvalitetsfunksjonen skal følge opp at virksomhetene og tjenesteproduksjonen foregår i tråd med de overliggende strategier og systemer. Dette inkluderer kvalitetssikring, systematisk kvalitetsarbeid, virksomhetsstyring (i samarbeid med virksomhetsleder) identifisere forbedringsområder, sette i verk nødvendig tiltak samt sikre at tiltak har en effekt.

SLT-koordinator rapporterer til kommunalsjef for å sikre god kommunikasjon og oppfølging innenfor alle virksomhetsområdene samt for å kunne bidra strategisk. SLT-koordinator følger også opp den vedtatte planen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme med tiltaksdel.

Rådgiver/Oppvekstkoordinatoren skal bidra til gjennomføring av Plan for helhetlig oppvekst i hele tjenesteområdet, økt koordinering av tjenestene innenfor Kultur og oppvekst inn mot barn og unge, implementering av digitalt samhandlingsverktøy (IT-system for tett oppfølging av barn og unge) og gjennomføring av felles prosjekter innenfor tjenesteområdet. Rådgiveren er også leder for Beredskapsteamet mot mobbing.

Utfordringer og strategi

Stab og støtte sitt arbeid med å samordne og koordinere tar utgangspunkt i Plan for helhetlig oppvekst. Dette er det overbyggende plandokumentet for tjenesteområdet og skal sikre helhetlige og samordnede strategier og tiltak på tvers av virksomhetene. Denne beskrives nærmere i innledning til kultur og oppvekst i dette strategidokumentet. Plan for helhetlig oppvekst er forankret i kommuneplanens samfunnsdel. Stab støtte vil fortsatt arbeide med å operasjonalisere Plan for helhetlig oppvekst på tvers av virksomhetene i 2018. Det vil også være et fokus på implementeringskvalitet og bruk av teorien om implementering inn i virksomhetene for å sikre at målsettingene nås.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Identifisere, avklare, planlegge og gjennomføre tiltak
Identifisere, avklare, planlegge og gjennomføre tiltak slik at dette gir ønsket effekt innen hovedfokusområdene.
- Innsatsområde 2: Iverksetting og utvikling av tiltak
Iverksette og utvikle tiltakene på en slik måte at virksomhetene og tjenesteproduksjonen foregår i tråd med de overliggende strategier og systemer og at de bidrar positivt i arbeidet med å profilere virksomhetene på en profesjonell og god måte.
- Innsatsområde 3: Nettverk «Kvalitet»
Bidra i nettverket «Kvalitet» og sikre implementering i tjenesteområdet.
- Innsatsområde 4: Myndighetsutøvelse innenfor barnehageområdet
God myndighetsutøvelse innenfor barnehageområdet i tråd med lovmessige krav.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 4: Myndighetsutøvelse innenfor barnehageområdet	Tilsyn med barnehagene i Larvik gjennomføres i tråd med oppsatt plan.	Rapporter fra gjennomførte tilsyn i barnehagene i Larvik.	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Driftsbudsjett med endringer

<i>Beløp i 1000</i>	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	5 009	5 009	5 009	5 009
Budsjettekniske justeringer				
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-547	-547	-547	-547
Fattigdomsmidler	500	500	500	500
Fattigdomsmidler	500	500	500	500
Felles driftsmidler Kultur og oppvekst	200	200	200	200
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	73	73	73	73
Ny belastning eiendomskonti	66	66	66	66
Nulle eiendomskonti	-65	-65	-65	-65
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-22	-22	-22	-22
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	22	22	22	22
Komp lokale forh i 2017 kap 4	11	11	11	11
HR- overføring av 2 stillinger fra helse og omsorg og kultur og oppvekst	-149	-149	-149	-149
Sum Budsjettekniske justeringer	588	588	588	588
Konsekvensjusteringer	588	588	588	588
Konsekvensjustert ramme	5 597	5 597	5 597	5 597
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-34	-34	-34	-34
Sum Nye tiltak	-34	-34	-34	-34
Kommunestyres vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-11	-22	-22	-22
Sum Kommunestyrets vedtak	-11	-22	-22	-22
Nye tiltak og realendringer budsjett	-45	-56	-56	-56
Ramme 2018-2021	5 552	5 541	5 541	5 541

Nye tiltak**Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen****Kommunestyrets vedtak****Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Tjenesteområdet

Areal og teknikk

Foto: Jarle A. Melby

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Beløp i 1000</i>						
Driftsutgifter						
Lønn	0	0	123 103	124 303	124 303	124 303
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	0	0	93 389	91 478	91 478	91 478
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	0	0	52 508	51 088	51 138	51 138
Overføringsutgifter	0	0	7 675	13 125	13 125	7 675
Sum Driftsutgifter	0	0	276 674	279 994	280 044	274 594
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	0	0	-240 244	-248 544	-255 944	-263 044
Refusjoner	0	0	-8 341	-8 341	-8 341	-8 341
Overføringsinntekter	0	0	-650	-650	-650	-650
Sum Driftsinntekter	0	0	-249 235	-257 535	-264 935	-272 035
Sum	0	0	27 439	22 459	15 109	2 559

Netto ramme per virksomhet

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Byggesak	0	0	567	544	544	544
Stab areal og teknikk	0	0	7 414	7 801	7 801	7 801
Arealplan	0	0	8 277	7 756	7 756	7 756
KMT Øya	0	0	35 649	35 565	35 565	35 565
KMT-Forvaltning	0	0	-65 280	-68 945	-76 295	-88 845
Brann og redning	0	0	31 470	30 022	30 022	30 022
Geodata	0	0	4 679	4 661	4 661	4 661
Landbruk	0	0	4 663	5 056	5 056	5 056
Sum	0	0	27 439	22 459	15 109	2 559

Beskrivelse av dagens virksomhet**Tjenesteområdet består av**

- Brann og redning
- Landbruk
- Arealplan
- KMT-Forvaltning
- KMT-Øya
- Byggesak
- Geodata
- Stab areal og teknikk

Omtale av tjenesteområdet

Areal og teknikk sine prioriteringer gjenspeiler hovedutfordringene for Larvik kommune, for lav befolkningsvekst og behovet for høyere utdanning og faglig kompetanse i befolkningen. Det er derfor naturlig at tjenesteområdet har en tydelig profil og prioriteringer mot:

- Kunnskap om drivkrefter for befolkningsvekst
- Utvikle attraktive byer og tettsteder
- Boligplanlegging- og boligbygging
- God infrastruktur
- Nye arbeidsplasser
- Kommunikasjonsplattformen for vekst og utvikling
- Videreutvikling og tilrettelegging for kompetansekreverende næring

I tillegg vil vi rette fokus mot områdene ekstremvær og digitalisering. *Klimaendringer* gir oss utfordringer som må løses. *Digitalisering* både som en (kompetanse og forståelses) utfordring, men også som en mulighet.

Gjennom åpne prosesser, dialog og ansvarlighet skal vi utvikle vår attraktivitet ovenfor innbyggerne, næringsliv og egne medarbeidere. Vi skal gjøre det ved å ta målene i kommuneplanens samfunnsdel inn i hverdagen, gjennom bruker- og kundefokus og gjennom å utvikle en trygg, modig og effektiv organisasjon.

Arenabygging som trekker inn frivillig sektor og næringslivet kan bidra til samfunnsutvikling. Et samarbeid mellom Areal og teknikk som tilrettelegger, næringsliv og frivillig sektor kan skape nye og

spennende muligheter for utviklingen av lokalsamfunnet. Rollen som planmyndighet er viktig i denne sammenhengen.

Areal og teknikk er myndighetsutøver i en rekke sammenhenger og har på mange områder myndighet til å fastsette påbud og forbud eller gi tillatelser, tilskudd og bevillinger. Dette er disposisjoner som kan være bestemmende for enkeltindividers, bedrifters eller organisasjoners rettigheter og plikter. Dette stiller krav til juridisk og faglig kompetanse i organisasjonen.

Alle medarbeidere i Areal og teknikk skal være seg bevisst sin rolle som omdømmebygger og samfunnsutvikler gjennom å ha kunnskap og fokus på helheten og kvaliteten i oppdraget til tjenesteområdet.

Utfordringer og strategi

Styrende dokumenter for tjenesteområdet

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommunal planstrategi
- Overordnede arealplaner
- Kommunalteknisk plan
- Klima- og energiplan
- Statlige forventninger til kommunene i Vestfold i 2018.

Oppfølging av styrende dokumenter

De styrende dokumentene danner grunnlag for de mål og prioriteringer Areal og teknikk gjør på både strategisk og operativt nivå. De angir retning for samarbeid og koordinering mot interne og eksterne samarbeidspartnere. I tillegg utgjør de et viktig grunnlag for den årlige budsjett- og strategidokumentprosessen.

Utfordringer og strategi

Areal og teknikk sitt utfordringsbilde spenner fra å bidra til samfunnsutvikling, utnytte teknologiske løsninger på en bedre og bredere måte, å ha en differensiert og profesjonell kundebehandling, en stadig synkende veikapital, bidra til å redusere trafikkulykker til sikker og tilfredsstillende leveranse av vann og avløp, levere beredskap og forebyggende tiltak.

Uavhengig av små og store utfordringer innen de enkelte virksomhetene vil hovedutfordringen til Areal og teknikk være summen av de forventninger som stilles til oss og vår evne til å levere.

Å ivareta befolkningens trygghetsfølelse og å sikre kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner omfattes av begrepet samfunnssikkerhet. Samfunnssikkerhet er for det første å kunne identifisere risiko. Deretter å forebygge og håndtere så vel ekstraordinære hendelser som dagligdagse hendelser. Samfunnssikkerhet innebærer også å forhindre at mindre hendelser blir så mange at det går ut over samfunnet. Areal og teknikk vil ha et fokus på gode løsninger for å møte utfordringene som vil komme med klimaendringene og spesielt økt ekstremvær.

Brukerne av Areal og teknikk sine tjenester er kompetente, forventningsfulle og vil bruke teknologiske løsninger i større og større grad i fremtiden.

Helhetlig informasjon utbidrar til åpne prosesser og dialog. Helhetlig informasjon krever kunnskap og kompetanse.

Mål for tjenesteområdet

- Arealplan - Fullføre «Planer under arbeid»
Fullføre «Planer under arbeid», ref. vedtatt kommunal planstrategi.
- Byggesak - Kvalitet saksbehandling
Kommunens planer skal gjennomføres gjennom behandling av enkeltsaker hvor helhetsbildet ivaretas. Gjennom saksbehandlingen skal det legges til rette for en utvikling til beste for samfunnet og den enkelte.
- Geodata - Oppmålingssaker
Fortsette utviklingen av effektive og forutsigbare prosesser for oppmålingssaker, krav om sammenslåing av eiendommer og seksjoneringssaker.
- KMT F - Rehabilitering vann- og avløpsledninger
Gjennomføre rehabilitering av vann- og avløpsledninger for å ha en tilfredsstillende leveringssikkerhet og kvalitet i ledningsnettet og for å tilpasse oss vedtatte /realiserte utbygginger både når det gjelder bolig- og næringsområder.
- KMT Øya - Forebygge oversvømmelser
Kartlegge fareområder og flaskehalser i forhold til mulige oversvømmelser og iverksette forebyggende tiltak.
- Landbruk - Frister saksbehandling
Overholde statens frister for kommunens saksbehandling for søknader om produksjonstilskudd.
- Larvik Brannvesen - Samarbeid brannvesen
Videreutvikle brannvesen-samarbeid i regionen generelt, og se spesielt på samarbeid med Sandefjord.
- Stab-støtte - Klima- og energiplan
Være pådriver og bidra til gjennomføringen av handlingsprogrammet i klima- og energiplanen i planperioden.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
KMT-Forvaltning									
Bjønnesbrygga rehabilitering	2019	3 500	0	3 500	3 500	0	0	0	3 500
Brygger i friområder	2021	1 000	0	1 000	0	0	500	500	1 000
Etablering gang/sykkelvei 2016 - 2019	2021	80 000	0	80 000	2 000	29 000	29 000	20 000	80 000
Henteordning for glass og metallemballasje	2019	5 500	0	5 500	0	5 500	0	0	5 500
Informasjonstavler parker og friområder	2021	1 000	0	1 000	250	250	250	250	1 000
Krabbedammen, rehabilitering	2019	1 000	0	1 000	1 000	0	0	0	1 000
Kvartalslekeplasser	2021	6 000	0	6 000	500	2 500	1 500	1 500	6 000
Kyststi Tjølling	2021	6 000	0	6 000	3 000	1 000	1 000	1 000	6 000
Kyststi ved Minnehallen	2020	830	0	830	0	0	830	0	830
Ladestasjoner elbil	2021	4 000	0	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Nedgravde containere for hytterrenovasjon	2021	2 400	0	2 400	500	400	1 100	400	2 400
Ny spylebil	2018	3 000	0	3 000	3 000	0	0	0	3 000
Ny veihold	2021	4 000	0	4 000	0	0	4 000	0	4 000
Nye LED-lys	2021	15 000	0	15 000	5 000	5 000	5 000	0	15 000
Rehabilitering avløp	2021	335 500	0	335 500	54 400	68 900	100 200	112 000	335 500
Rehabilitering vann	2021	233 400	0	233 400	40 600	50 900	73 400	68 500	233 400
Sogn gjenvinningsstasjon - oppgradering	2019	2 000	0	2 000	0	2 000	0	0	2 000
Steingjerde Bøkeskogen	2019	700	0	700	0	700	0	0	700
Sykkeltiltak	2021	4 000	0	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Toaletter bytte ut/rehabiliterer to pr år	2021	2 400	0	2 400	0	800	800	800	2 400
Trafikksikkerhetstiltak	2021	12 000	0	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Trapper Mesterfjellet - begge sider	2018	2 000	0	2 000	2 000	0	0	0	2 000
Utplassering av brannsikkert renovasjonsutstyr	2021	1 200	0	1 200	300	300	300	300	1 200
Vei og fortau i forbindelse med vann- og avløpsanlegg	2021	12 000	0	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Veiformål	2021	48 500	0	48 500	17 000	10 500	10 500	10 500	48 500
Veilys i forbindelse med vann- og avløpsanlegg	2021	12 000	0	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Sum KMT-Forvaltning		798 930	0	798 930	144 050	188 750	239 380	226 750	798 930
Sum investeringsprosjekter		798 930	0	798 930	144 050	188 750	239 380	226 750	798 930

Bjønnesbrygga rehabilitering

Nytt betongdekke på brygge + front, nye trapper, håndløpere i trapper, stupebrett og fortøyningspullerter. Staten har gitt tilsagn om tilskudd på inntil 50 % av tiltaket.

Tiltaket er blitt mer omfattende og dyrere enn antatt før detaljprosjektering. Den kommunale bevilgningen på 2 mill kr som ble gitt i 2016 var ikke tilstrekkelig og tiltaket ble derfor utsatt for å skaffe økt finansiering. Det er søkt om og innvilget økt tilskudd fra staten i 2017.

Brygger i friområder

Brygger og båtplasser for allmennheten (eksempelvis på Malmøya og Kråkholmen) planlegges utført i siste del av planperioden.

Etablering gang/sykkelvei 2016 - 2019

Fra vedtak i Strategidokument 2016-2019, endring i forhold til rådmannens innstilling, note 8:

"Etablering av gang- og sykkelveier. Også gjennom forskuttering og/eller ved å bygge opp fond. (Kan ikke benytte midler finansiert ved lån til å bygge opp fond!)"

Det ble lagt inn 20 mill kr hvert år i perioden 2016-2019. Det er foreløpig ikke planlagt noe for bruk av midlene.

For 2018 foreslås å legge inn 2 mill kr til planlegging og prosjektering.

Vedtak i KSTNY 082/17, note 26: I 2018 intensiveres arbeidet med regulering, bygging forskyves til 2019-2020. Bevilgning 20 mill kr videreføres i 2021.

Henteordning for glass og metallemballasje

Ved å innføre en henteordning av glass- og metallemballasje vil Larvik kommune oppnå økt utsortering. Det er realistisk at utsorteringsgraden blir på samme nivå som for de øvrige kommunene i Vestfold.

Disse har allerede en henteordning for glass- og metallemballasje.

Kundeundersøkelsen som Sandefjord utførte i 2015 viser at 68 % av abonnentene ønsker et slikt tilbud.

60 % av boligmassen i Larvik kommune er eneboliger/tomannsboliger med mulighet for plassering av beholdere på egen eiendom. Borettslag og sameier har i dag utplassert felles beholdere. Flere av borettslagene har utfordringer med å stille med nok areal. Ytterligere en beholderstype kan by på utfordringer. Erfaringer viser at det i fellesløsninger oftere forekommer feilsortering.

En innføring av henteordning for glass- og metallemballasje vil gi en investeringskostnad på 5,5 mill kr til innkjøp og utplassering av beholdere.

Informasjonstavler parker og friområder

Skilting i områder som mangler skilt i dag. I henhold til kommunalteknisk plan 2018-2021.

Krabbedammen, rehabilitering

Rehabilitering av Krabbedammen på grunn av dårlig tilstand i samarbeid med Stiftelsen Tolleroddens Venner (ref avisoppslag tidligere i år og heftet "Fra lagune til badebasseng" laget av Stiftelsen Tolleroddens Venner). Rehabiliteringen vil føre til noen utseendemessige forandringer (tilbakeføring til dokumenterbar tilstand), men vil ikke endre dagens bruk. Stiftelsen Tolleroddens Venner har fått støtte fra Sparebankstiftelsen til tiltaket.

Kvartalslekeplasser

Normal drift og vedlikehold kan utføres innenfor dagens ramme, men det er behov for tilførsel av investeringsmidler for å kunne totalrenovere/ oppgradere plassene. I henhold til KTP 2018-2021.

Kyststi Tjølling

Investeringer til utvidelse/nyetablering av parkeringsplasser med tilførselsveier, toaletter mv. I henhold til KST-sak 096/17 Kyststi Tjølling.

Kyststi ved Minnehallen

Det er planlagt universell tilrettelegging av kyststi ved Minnehallen.

Ladestasjoner elbil

Kommunen har satt av 1 mill kr årlig i perioden 2018-2020 til opparbeidelse av nye ladestasjoner for elbiler. I 2021 er det ikke satt av midler. Det vil bli utarbeidet en plan over hvor ladestasjonene bør etableres. Drift og vedlikehold av disse kommunale ladestasjonene beløper seg til ca kr 120 000 pr år og er økende. Vi ønsker derfor å sette dette ut til private aktører. Avgift for opplading av elbiler vil da dekke drift og vedlikehold av kommunens ladestasjoner. Rådmannen vil i løpet av planperioden komme tilbake

til egen melding/sak om dette.

Vedtak i KSTNY 082/17, note 27: Bevilgningen videreføres i 2021. Revidert plan vil foreligge tidlig i 2018.

Nedgravde containere for hytterrenovasjon

Omfatter dypoppsamling av avfall fra hytter på steder hvor allmennheten ferdes. Det er flere kommuner som tar i bruk nedgravde løsninger for innsamling av avfall fra hytter/fritidseiendommer.

Erfaringer fra andre kommuner er at det ikke hensettes avfall ved siden av de helt nedgravde løsningene. Innkastet på de helt nedgravde beholderne har universell utforming og er brannsikre. Innsamlingsløsninger for hytterrenovasjon på områder der allmennheten ferdes, er godt synlige og kan være et bidrag til et godt omdømme for Larvik kommune. Samleplasser som kan være aktuelle for en annen type innsamlingsløsning enn dagens plastbeholdere.

Ny spylebil

Spylebil er en viktig maskin. Denne brukes til å renske opp avløpsledninger innvendig slik at det ikke blir liggende sand, grus og slam som hindrer avløpsvannet å renne i ledningene. Det legges opp til at biler og maskiner i gjennomsnitt skal benyttes i 10 år før de skiftes ut. Bruk av biler og maskiner i mer enn 10 år vil medføre store og hyppige reparasjoner. Dette vil igjen medføre at utstyret ikke er i bruk i lengre perioder og dermed ikke kan bidra til at vann- og avløpstjenestene blir utført tilfredsstillende.

Ny veihøvel

Eksisterende veihøvel blir 21 år gammel i 2020. Behovet for veihøvel er spesielt stort når det er vinter og mye snø. I tillegg brukes den jevnlig til vedlikehold av grusveier. Det er vanskelig å leie inn slikt utstyr fordi alle, som vedlikeholder veier, har samme behov for maskinene samtidig til vintervedlikehold. Kommunen vil ikke klare oppdraget med å holde veiene fremkommelige dersom veiskrape ikke er tilgjengelig. Det foreslås å bevilge 4 mill kr til ny veihøvel i 2020.

Nye LED-lys

Mye av veilysanleggene i kommunen er dårlig, ikke bare selve armaturene, men også stolpene. Det er derfor behov for utskiftinger av veilys i årene fremover. Vi er i gang med å utarbeide dokumentasjon av hva vi har av veilys, hvilken tilstand de er i for å kunne gjøre faglige prioriteringer. I tillegg er det kommet økte krav fra myndighetene (blant annet krav til måling av strømforbruk og ikke bare basert på beregnet forbruk) som vil gi økte investeringskostnader. Totalt investeringsbehov er ca 20 mill kr. I Strategidokumentet for 2018-2021 er det lagt inn 5 mill kr årlig de tre første årene med tilsammen 15 mill kr. Det vil være behov for å videreføre disse bevilgningene, 1-2 år for å få oppgradert alt.

Rehabilitering avløp

Tiltaket er differansen mellom vedtatt økonomiplan 2017-2020 og kommunalteknisk plan 2018-2021 vedtatt av kommunestyret juni 2017.

Rehabilitering vann

Tiltaket er differansen mellom vedtatt økonomiplan 2017-2020 og kommunalteknisk plan 2018-2021 vedtatt av kommunestyret juni 2017.

Sogn gjenvinningsstasjon - oppgradering

Lardal kommune eier og drifter kildesorteringsstasjonen på Sogn. Fellesnemda for kommunesammenslåing Larvik/Lardal har gjort vedtak om at tilbudet på Sogn kildesorteringsstasjon skal opprettholdes. Kildesorteringsstasjon er mye brukt og er et godt tilbud til innbyggerne. Stasjonen har behov for oppgradering/vedlikehold.

Steingjerde Bøkeskogen

Innspill fra Bøkeskogen og Kilens Venner (forprosjekt). Steingjerdene er kommunens ansvar i henhold til gammel avtale. I henhold til KTP 2018-2021.

Sykkeltiltak

Larvik kommune har inngått sykkelbyavtale med fylkeskommunen og Statens vegvesen for å bli en Sykkelby. Ved å inngå sykkelbyavtale ønsker man å øke fokuset på sykkelbruk og å øke bruken av sykkel som fremkomstmiddel både til jobb og skole.

Tiltak som kan fremme dette er:

- bedre vedlikehold på gang- og sykkelveier
- etablering av sykkelfelt
- bygging av innendørs sykkelparkering

Kommunen vil også få muligheter til å søke på fylkeskommunale og statlige tilskudd. Det foreslås at kommunen fremover bevilger 1 mill kr pr år til sykkeltiltak.

Toaletter bytte ut/rehabiliterer to pr år

Normal drift og vedlikehold kan utføres innenfor dagens ramme, men det er behov for tilførsel av investeringsmidler for å rehabiliterer gamle og/eller sette opp nye toaletter (f eks Nalumstranda). I henhold til KTP 2018-2021.

Trafikksikkerhetstiltak

Kommunen ønsker å gjennomføre ett til to trafikksikkerhetstiltak i hvert år. Areal og teknikk ønsker å lage en enkel plan over hvilke prosjekter som skal prioriteres i årene fremover. Det skal da utarbeides forprosjekter før det søkes fylkeskommunen om tilskudd til aktuelle prosjekter. Man vil da ha et bedre grunnlag for å anslå kostnadene, for derigjennom kunne unngå store kostnadsoverskridelser.

Trapper Mesterfjellet - begge sider

Trappene på begge sider av Mesterfjellet er i dårlig forfatning og bør skiftes ut. Utbedringen av trappene har en total kostnad på 2 mill. kr. Tiltaket foreslås utført i 2018.

Utplassering av brannsikket renovasjonsutstyr

For å unngå at avfallsbeholderne er en kilde til brann og brannspredning bør Larvik kommune tilby brannsikre renovasjonsbeholderne/løsninger. Utplassering av slikt utstyr bør gjøres med bakgrunn i en ROS-analyse og en tiltaksplan. Brannsikker renovasjonsordning implementeres i ny forskrift. Generelt er det huseier som selv har ansvaret for å sikre seg mot brannfare. I noen tilfeller bør kommunen bidra økonomisk for å få til hensiktsmessige løsninger. Dette gjelder f.eks. der det er vanskelig å plassere beholdere i tilstrekkelig avstand fra bygning.

Vei og fortau i forbindelse med vann- og avløpsanlegg

Når vann- og avløpsanlegg skal skiftes ut vil som regel også kommunale veier, fortau og g/s-veier berøres. Dette innebærer at vei og fortau må oppgraderes til dagens standard og krav til oppbygging og utforming. Dette gjelder både oppbygging av selve veikroppen, bruk av kantstein, veilys, skilt, oppmerking, universell utforming av gangfelt og bussholdeplasser osv. Trafikksikkerhetstiltak som fartshumper, opphøyde gangfelt med intensiv belysning kan også være aktuelle tiltak.

Veiformål

Investeringene til veiformål er foreslått med 17 mill kr i 2018 og deretter 10,5 mill kr hvert år i perioden. Midlene brukes til forskjellige typer oppgradering av veiene slik som masseutskifting, autovern, bruer, oppgradering av fortau og gatelys. Håndtering av overvann på vei og utskifting av maskiner.

Veilys i forbindelse med vann- og avløpsanlegg

Når vann- og avløpsanlegg skal skiftes ut vil som regel også kommunale veier berøres. Dersom det er veilys på strekningen bør lysanlegget oppgraderes til dagens standard. Dette medfører ofte full ombygging der strømledninger graves ned i bakken og det etableres nytt gatelys med stålstooper.

Brann og redning

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Brann og ulykkesberedskap
- Forebyggende brannvern og tilsyn
- Feiing av fyringsanlegg

Omtale av virksomheten

Det er viktig å gi kommunens innbyggere en høy grad av sikkerhet når det gjelder brann og ulykkevern. Organisering av det forebyggende arbeid og beredskapsarbeid skal bidra til at alle som bor og oppholder seg i kommunen skal oppleve trygghet. Beredskapens innsatsstyrke er døgnkasernert med 6 mannskaper. Det er i tillegg etablert et regionalt avtalebasert samarbeid som sikrer en robust, slagkraftig og kompetent beredskap for små og store hendelser. Brannforebyggende arbeid skal gjennom tilsyn, informasjon og deltakelse bidra til fokus på sikkerhet og miljø.

Brannvesenets primæroppgaver:

- Gjennomføre informasjons- og motivasjonstiltak i kommunen om fare for brann, farer ved brann, brannverntiltak og opptreden i tilfelle av brann og andre akutte ulykker.
- Gjennomføre brannforebyggende tilsyn.
- Gjennomføre ulykkesforebyggende oppgaver i forbindelse med håndtering av farlig stoff og ved transport av farlig gods på veg og jernbane.
- Utføre nærmere bestemte forebyggende og beredskapsmessige oppgaver i krigs- og krisesituasjoner.
- Være innsatsstyrke ved brann.
- Være innsatsstyrke ved andre akutte ulykker der det er bestemt med grunnlag i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyse.
- Etter anmodning å yte innsats ved brann- og ulykker i sjøområder innenfor eller utenfor den norske territorialgrensen.
- Sørge for feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Beredskapen er utstyrt for:

- Brannslukning
- Redning
- Utslipp
- RITS (rednings innsats til sjøs) – spesialutstyr for innsats ved brann om bord på skip
- Hjertestartere plassert i mannskapsbiler

Utfordringer og strategi

Utfordringsbildet i langtidsperioden er tilpassing i beredskapsorganisasjonen som følge av endret statlig infrastruktur. Lange vei- og jernbanetunneler er nye utfordringer i vår region. Videre utfordrer ekstremvær den lokale beredskapskapasiteten. Arbeid med trygge lokalsamfunn og omfattende behov for sikkerhetstenking på mange områder er krevende mht. disponering av ressurser.

Krav både til det forebyggende arbeid og beredskap underbygger behov for samarbeid mellom brannvesen. Dette er også signaler fra utredninger i statlig regi. Nye samarbeidsformer mellom brannvesen i vår region kan være aktuelt å vurdere i langtidsperioden.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Samarbeid brannvesen
Videreutvikle brannvesen-samarbeid i regionen generelt, og se spesielt på samarbeid med Sandefjord.
- Innsatsområde 2: Forebyggende brannvern
Gjennomføre forebyggende arbeid etter risiko/sårbarhetsvurdering og behovsfeiling i tilstrekkelig omfang slik at fyringsanlegg fungerer som forutsatt.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Samarbeid brannvesen	Ferdigstille og implementere felles ROS for Larvik og Sandefjord ila 2017. Kommunesammenslåinger forsinker ferdigstillingen av dette arbeidet noe. Grovanalyse av hendelser og felles innsatsrutiner er etablert.		0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 2: Forebyggende brannvern	Etablere eget kompetansemiljø for feiling og boligtilsyn innen 2018.		50,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	30 147	30 227	30 227	30 227
Tiltak forrige år				
KST 259/16 Brannvesenet. Dykkerberedskap	-1 460	-1 460	-1 460	-1 460
Sum Tiltak forrige år	-1 460	-1 460	-1 460	-1 460
Budsjettekniske justeringer				
Ny belastning eiendomskonti	442	442	442	442
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	348	348	348	348
Nulle eiendomskonti	-248	-248	-248	-248
Komp lokale forh i 2017 kap 4	200	200	200	200
Komp særavtaler Brann 2017	143	143	143	143
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	98	98	98	98
Sum Budsjettekniske justeringer	984	984	984	984
Konsekvensjusteringer	-476	-476	-476	-476
Konsekvensjustert ramme	29 670	29 750	29 750	29 750
Nye tiltak				
KST 259/16 Dykkerberedskap driftskonsekvenser	2 070	610	610	610
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-203	-203	-203	-203
Sum Nye tiltak	1 868	407	407	407
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-68	-135	-135	-135
Sum Kommunestyrets vedtak	-68	-135	-135	-135
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 800	272	272	272
Ramme 2018-2021	31 470	30 022	30 022	30 022

Nye tiltak**KST 259/16 Dykkerberedskap driftskonsekvenser**

Sak behandlet i samme møte som Strategidokument 2017-2020. Vedtaket gjaldt både drifts- og investeringstiltak. Det er gjort investeringer i 2017 med kjøp av båt og annet nødvendig utstyr. Fra KST 259/16 bes det om at driftskonsekvenser til dykkerberedskap innarbeides i Strategidokument 2018 - 2021; 2 mill kr i 2018 og kr 610 000 pr år videre utover i perioden.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen**Kommunestyrets vedtak****Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Landbruk

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Lovforvaltning
- Tilskuddsforvaltning
- Tjenesteyting
- Viltforvaltning

Omtale av virksomheten

Virksomhetsområde Landbruk har utstrakt kontakt med brukere og driver veiledning innenfor en rekke saksområder i landbruket – både jordbruk og skogbruk. Det gjelder i hovedsak innenfor lovgivningen og tilskuddsordningene, men også innenfor gjødsling og overdragelse av landbrukseiendommer.

Godkjenning av utbetalinger fra gårdenes skogfond er en sentral arbeidsoppgave.

Lovforvaltning gjelder hovedsakelig behandling av delingssøknader etter jordloven og behandling av konsesjonssøknader, dels med priskontroll, etter konsesjonsloven. Saker om boplikt, både på landbrukseiendommer og for boliger etter kommunal forskrift til konsesjonsloven, er også lagt til virksomhetsområdet. Søknader om bygningstiltak på landbrukseiendommer og nydyrking behandles også.

Innenfor tjenesteområdet har Landbruk et omfattende samarbeid med Arealplan, Byggesak, Geodata og KMT Forvaltning. I arbeidet med kommuneplanen og ved utarbeidelse av reguleringsplaner som berører LNF- og grøntområder, deltar Landbruk i prosessene og gir landbruksfaglige uttalelser til planene.

Gjennom vedtak innenfor en rekke tilskuddsordninger bidrar virksomheten til at gjeldende landbrukspolitikk gjennomføres i praksis. Den viktigste tilskuddsordningen som er delegert kommunen, er produksjonstilskudd i jordbruket. Andre tilskuddsordninger er: spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL), nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) og regionalt miljøprogram (RMP) med 25 forskjellige ordninger. Tilskudd til drenering av dyrka jord ble gjeninnført som ny tilskuddsordning i 2013. Når det søkes om bygdeutviklingsmidler, går de fleste søknader til Innovasjon Norge, men det er virksomhet Landbruk som veileder søker og avgir uttalelse til søknadene.

I forbindelse med utbetalinger av tilskudd fra de forskjellige tilskuddsordningene og utbetaling fra den enkelte skogeiers skogfond er Landbruk pålagt å utføre en omfattende kontroll av tiltak opp mot regelverket for de forskjellige ordningene. Landbruk kontrollerer også prosjekter godkjent av Innovasjon Norge og anviser utbetaling av tilskudd, lån og rentestøtte til disse.

Innenfor vannforvaltningen er Larvik omfattet av 4 vannområder. Det er laget tiltaksplaner for hvert enkelt vannområde. Landbruk har som sektormyndighet, jf. vannforskriften, ansvar for å bidra til gjennomføring av tiltak som gjelder landbruket i kommunen.

Viltforvaltningen er lagt til virksomhet Landbruk. Landbruk svarer på/behandler daglige henvendelser og er sekretariat for den politisk valgte viltneemnda.

Utfordringer og strategi

En sentral oppgave for Landbruk er å behandle søknader innenfor forskjellige statlige tilskuddsordninger. Behandlingen innebærer også kontroll med at opplysningene som gis i forbindelse med søknadene, er riktige. Behandlingen, som resulterer i utbetaling av et tilskudd, er vedtak som kan påklages.

For Landbruk er arbeidet med behandlingen av søknadene en statlig pålagt oppgave. Staten setter frister overfor kommunen for når søknadene og eventuelt kontrollene innenfor ordningene skal være ferdig behandlet.

Det er flere statlige tilskuddsordninger som gjelder tiltak for å forbedre miljøet i landbruksområdene, blant annet tiltak som faller inn under vannforskriftens bestemmelser. Det gjelder spesielt regionalt miljøprogram (RMP) og spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL). Landbruk ønsker å utnytte ressursene som er til rådighet innenfor disse ordningene, på en bedre måte for å forbedre miljøet.

Arbeidet på landbrukskontoret innebærer omfattende kontakt med næringsutøverne og grunneierne i landbruket både på telefon og ved besøk inne og ute selv om de fleste søknader sendes elektronisk. Det er en utfordring å få gitt god informasjon til brukerne innenfor vårt arbeidsfelt.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Frister saksbehandling
Overholde statens frister for kommunens saksbehandling for søknader om produksjonstilskudd.
- Innsatsområde 2: Økt bruk av SMIL-ordningen
Øke bruken av tilskudd til landbruket innenfor tilskuddsordningen SMIL.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: *Frister saksbehandling	Alle søknader om produksjonstilskudd er behandlet innen statens fastsatte frister.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 2: Økt bruk av SMIL-ordningen	Øke innvilgningen av SMIL-tilskudd med ca 10 % per år.	Tilskudd etter søknad.	500 000	600 000	650 000	700 000	750 000

Driftsbudsjett med endringer

<i>Beløp i 1000</i>	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	4 363	4 363	4 363	4 363
Budsjettekniske justeringer				
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-150	-150	-150	-150
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	86	86	86	86
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-46	-46	-46	-46
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	39	39	39	39
Sum Budsjettekniske justeringer	-71	-71	-71	-71
Konsekvensjusteringer	-71	-71	-71	-71
Konsekvensjustert ramme	4 292	4 292	4 292	4 292
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-22	-22	-22	-22
Sum Nye tiltak	-22	-22	-22	-22
Kommunestyrets vedtak				
Landbruk	400	800	800	800
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-7	-14	-14	-14
Sum Kommunestyrets vedtak	393	786	786	786
Nye tiltak og realendringer budsjett	371	764	764	764
Ramme 2018-2021	4 663	5 056	5 056	5 056

Nye tiltak**Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen****Kommunestyrets vedtak****Landbruk, note 21:**

Ny stilling i Landbruk, dekker resterende oppgaver fra Lardal, vilt- og vannforvaltning (overtatt fra sentral stab og støtte) samt økt satsing på lokalmat/økologisk landbruk/"urbant jordbruk"/parsellhager.

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Arealplan

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Utarbeidelse av kommunens arealplaner med tilhørende utredninger
- Behandling av private planforslag
- Utarbeidelse og behandling av områdeplaner og detaljerte reguleringsplaner

Omtale av virksomheten

Larvik er på vei inn i store planoppgaver som vil ha betydelige konsekvenser for utformingen av byen. Arealplan må fortsette å bygge en profesjonell prosjektorganisasjon som kan arbeide målrettet med utviklingen av Larvik by og nye, store boligområder rundt byen, Indre havn, framtidig, ny jernbane gjennom byen, vei- og havneproblematikk etc.

Arealplan møter fremtidens utfordringer med en arealstrategi som har følgende bærende prinsipper:

- Bærekraftig utbyggingsmønster
- Tydelig senterstruktur
- Miljøvennlig transportsystem

En helhetlig overordnet arealplanlegging skal ivareta og styrke innbyggernes helse i et langsiktig perspektiv.

Utfordringer og strategi

Det er vedtatt gjennomføring av store utredningsoppgaver i planperioden 2015 – 2027. Ressursene, både personellmessig og bevilgede driftsmidler, står ikke i forhold til oppgaveporteføljen. Det koster å løfte Larvik i tråd med vedtatte mål og strategier. En stø kurs er ressursbesparende og vil gi utvikling over tid.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Fullføre "Planer under arbeid"
Fullføre «Planer under arbeid», ref. vedtatt kommunal planstrategi.
- Innsatsområde 2: Iverksette nye utredninger og planoppgaver
Iverksette nye utredninger og planoppgaver i tråd med vedtatt kommunal planstrategi.
- Innsatsområde 3: Planressurser
Ha tilstrekkelige ressurser til behandling av private planforslag.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Fullføre "Planer under arbeid"	Rapportere kvartalsvis på den enkelte plans fremdrift og måloppnåelse.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 2: Iverksette nye utredninger og planoppgaver	Rapportere kvartalsvis på den enkelte oppgaves fremdrift og måloppnåelse.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 3: Planressurser	Rapportere på den enkelte plans fremdrift og hvilket vekstpotensial som ligger i planen.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	9 244	9 244	9 244	9 244
Tiltak forrige år				
Martineåsen og Tenvik områdeplan.	-800	-800	-800	-800
Indre Havn områdeplan	-300	-800	-800	-800
Sum Tiltak forrige år	-1 100	-1 600	-1 600	-1 600
Budsjettekniske justeringer				
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	203	203	203	203
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	8	8	8	8
Komp lokale forh i 2017 kap 4	7	7	7	7
Sum Budsjettekniske justeringer	219	219	219	219
Konsekvensjusteringer	-881	-1 381	-1 381	-1 381
Konsekvensjustert ramme	8 363	7 863	7 863	7 863
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-65	-65	-65	-65
Sum Nye tiltak	-65	-65	-65	-65
Kommunestyrets vedtak				
Arealplan - inntjening	-400	-800	-800	-800
Arealplan - Nytt årsverk	400	800	800	800
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-22	-43	-43	-43
Sum Kommunestyrets vedtak	-22	-43	-43	-43
Nye tiltak og realendringer budsjett	-86	-108	-108	-108
Ramme 2018-2021	8 277	7 756	7 756	7 756

Nye tiltak

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

Arealplan - Nytt årsverk og økt inntjening, note 23:

Ny stilling i planavdeling øremerket behandling av private reguleringsplaner, slik at ventetiden fra saken er klar til behandling frem til den tas under behandling reduseres, fortrinnsvis til 0. Bedre service for næringsliv og innbyggere, bedre konkurranseevne ift de andre byene i regionen. Økt inntjeningskrav gebyrer private reguleringsplaner vil finansiere et årsverk.

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

KMT-Forvaltning

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Vann, avløp og renovasjon (VAR)
- Vei, trafikk
- Park og friområder
- Prosjekt

Omtale av virksomheten:

Virksomhetsområdet er Larvik kommunes plan- og forvaltningsenhet innen kommunaltekniske tjenester.

Kommunen har ca 1 100 km med ledninger, hvorav ca 500 km vannledning, 200 km overvannsledning og 400 km avløpsledninger. Kommunen har vel 100 kloakkpumpestasjoner, 3 renseanlegg for avløp og ett hovedvannverk. Vi skal sikre at innbyggerne får rent og nok vann, at avløpsvannet føres til godkjent renseanlegg slik at belastningen på resipienten holdes innenfor gjeldende miljøkrav og at avfallet blir hentet fra forbruker og videreleveres til godkjent sluttbruker slik at en oppnår mest mulig gjenvinning.

Larvik kommune har fortsatt stor andel med asbestsement ledninger (hovedsakelig på vann). Utskifting av disse har vært og er et prioritert område. Hittil er over halvparten av ledningene skiftet ut, hovedsakelig i grisgrendte strøk. Framover vil det bli skiftet ut færre m pr. år, fordi en kommer mer inn i bolig- og sentrumsstrøk der kostnaden pr. meter er høyere. De neste 2 årene skal en stor asbestsement vannledning skiftes ut på strekningen Dolven - Foldvik - Hauanåsen. I tillegg kan det bli aktuelt å øke utskifting av støpejernsrør.

Kommunen har ansvaret for å drifte og vedlikeholde 270 km med kommunale veier, 32 km med gang- og sykkelveier og 9200 gatelys. I tillegg gjennomføres trafikksikkerhetsprosjekter i henhold til vedtatte planer hvert år. Effekten av vår organisasjon er å sikre framkommelighet på de kommunale veiene, legge til rette for trygg ferdsel – bidra til en visjon om at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller livsvarig skadde i trafikken. Tilstanden på alle trestolper er kartlagt i 2017. Utskifting av de stolpene som er dårlige vil bli prioritert i 2018. Gamle lysarmaturer på gatelys vil bli skiftet ut til LED-lys. Det er også økte krav til strømforbruket skal måles. Dette vil kreve oppsetting av mange nye skap og målere.

Kommunen har ansvar for å vedlikeholde og drifte 9 800 dekar friområder, 300 dekar parker og ca 50 lekeplasser.

Utfordringer og strategi

Ved utvelgelse av hvilke vann- og avløpsledninger som skal skiftes ut sees det på tilstand, alder og antall lekkasjer. I tillegg tilpasser KMT sine planer i forhold til vedtatte/realiserte utbygginger både når det gjelder bolig- og næringsområder.

I forbindelse med utarbeidelsen av kommunalteknisk plan er det bl.a utredet følgende:

- Bedre sikkerhet for vannforsyning
- Bedre samordning av avløpsløsninger i Lågendalen (Lardal og Larvik)
- Bedre kapasitet på eksisterende avløpstreng fra Bommestad til Hølen

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Rehabilitering vann- og avløpsledninger**
Gjennomføre rehabilitering av vann- og avløpsledninger for å ha en tilfredsstillende leveringssikkerhet og kvalitet i ledningsnett og for å tilpasse oss vedtatte /realiserte utbygginger både når det gjelder bolig- og næringsområder.
- **Innsatsområde 2: Trafikksikkerhet**
God fremkommelighet på veinettet og trafikksikkerhetsarbeid mot en nullvisjon. Det er bevilget ekstra midler slik at framkommeligheten på g/s-veier og fortau skal være minst like god som på veinettet.
- **Innsatsområde 3: Ivaretagelse av lekeplasser**
Lekeplasser i Larvik kommunes parker og friområder skal være sikre og av god kvalitet.
- **Innsatsområde 4: Gjenvinningsgrad avfall**
Senest i løpet av 2021 skal mindre enn 30 % av restavfallet fra henteordningen være typer avfall som kan materialgjenvinnes.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Rehabilitering vann- og avløpsledninger	Alle prøver av drikkevannet skal oppfylle krav til vannkvalitet. Utbygging og drift av avløpsvann skal ligge godt innenfor myndighetenes krav til fjerning av fosfor med minimum 90 %.		95,5 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
Innsatsområde 2: Trafikksikkerhet	Søke om tilskudd til og gjennomføre minimum 2 trafikk-sikkerhetstiltak pr. år. Brøyting av gang- og sykkelveier skal skje ved 1 cm snø. Rydding og strøing skal intensiveres slik at det er trygg framkommelighet på prioriterte gang- og sykkelveier og fortau hele vinteren.		1	1	1	1	1
Innsatsområde 3: Ivaretagelse av lekeplasser	Kontrollere minimum 50 lekeplasser pr år og oppgradere minimum 10 pr. år til godkjent standard. Dokumentasjon på standard og utført kontroll skal være samlet og søkbar i en egen database.		0	50	50	50	50
Innsatsområde 4: Gjenvinningsgrad avfall	Gjenvinningsgrad skal være større enn 60,4 %, som var 2015-nivå.		0,0 %	60,5 %	60,5 %	60,5 %	60,5 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	-65 656	-65 656	-65 656	-65 656
Tiltak forrige år				
KST 190/14: Gang- og sykkelvei Helgeroa-Stavern	10 000	0	0	0
KMT-VAR: Fjerne del av budsjettet bruk av fond i 2017	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Endring i inntekter, renholdsgebyr 2017-2020	1 613	913	213	213
Vann-gebyrer: Endring i avsetning til, bruk av fond og gebyr inntekter, endret ramme	-909	-909	-909	-909
Avløpsgebyrer: Endring i avsetning til, bruk av fond, gebyrinntekter, endret ramme	-878	-878	-878	-878
Endring i inntekter, avløpsgebyr 2017-2020	367	-933	-2 233	-2 233
Endring i inntekter, vanngebyr 2017-2020	-116	-1 416	-2 716	-2 716
Renovasjonsgebyrer: Endring i avsetning til, bruk av fond, gebyrinntekter, endring ramme	61	61	61	61
KST 280/16 KMT. Regulering gang- og sykkelveier	0	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Tiltak forrige år	7 638	-6 662	-9 962	-9 962
Budsjettekniske justeringer				
Avfallsgebyr, regulering 2018	3 291	1 491	1 491	691
Avløpsgebyr, regulering 2018	-2 623	-4 323	-6 623	-10 223
Vanngebyr, regulering 2018	-1 698	-2 798	-4 598	-7 298
Park og blomster sommersesong	-800	-800	-800	-800
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-594	-594	-594	-594
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	583	583	583	583
Ny belastning eiendomskonti	437	437	437	437
Nulle eiendomskonti	-427	-427	-427	-427
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	349	349	349	349
Avfallsgebyr hytter, regulering 2018	-200	-200	-200	-200
Slamgebyr, regulering 2018	-200	-200	-200	-200
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-153	-153	-153	-153
Komp lokale forh i 2017 kap 4	126	126	126	126
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	79	79	79	79
Lardal- korrigering, rammer lagt feil	-19	-19	-19	-19
Sum Budsjettekniske justeringer	-1 849	-6 449	-10 549	-17 649
Konsekvensjusteringer	5 789	-13 111	-20 511	-27 611
Konsekvensjustert ramme	-59 867	-78 767	-86 167	-93 267
Nye tiltak				
KST 106/17 Gang- og sykkelvei Stavern - Helgeroa	-10 000	5 450	5 450	0
Asfaltering kommunale veier	5 000	5 000	5 000	5 000
KST 096/17 Kyststi Tjølling, økte driftsutgifter	200	200	250	250
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-587	-587	-587	-587
Sum Nye tiltak	-5 387	10 063	10 113	4 663
Kommunestyrets vedtak				
KMT - forvaltning	150	150	150	150
Lys i Kjøse	20	0	0	0
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-196	-392	-392	-392
Sum Kommunestyrets vedtak	-26	-242	-242	-242
Nye tiltak og realendringer budsjett	-5 413	9 821	9 871	4 421
Ramme 2018-2021	-65 280	-68 945	-76 295	-88 845

Nye tiltak

KST 106/17 Gang- og sykkelvei Stavern - Helgeroa

Det er inngått avtale med fylkeskommunen om finansiering og bygging av gang- og sykkelveien langs fylkesvei 301 på strekningene Grevle-Skårabakken og Berg-Søndersrød.

Det er allerede bevilget med 10 mill kr i 2018 i Strategidokument 2015-2018 og 0,9 mill kr i KST 106/17. Avtalen innebærer overføring av midlene i 2019 og 2020 med 5,45 mill kr i hvert år. Parsellen Grevle-Skårabakken skal være ferdig i 2020 og Berg-Søndersrød i 2021.

Asfaltering kommunale veier

Det har de siste årene vært asfaltert for ca 9,5 mill kr årlig. I 2017 ble 4 mill kr flyttet fra investeringsbudsjettet til driftsbudsjettet. Det er ønskelig at all asfaltering føres i driftsbudsjettet fra 2018 og 5 mill kr er derfor overført til driftsbudsjettet.

KST 096/17 Kyststi Tjølling, økte driftsutgifter

Utgifter til leie av grunn til parkering, bidrag til veivedlikehold og vedlikehold av stien iht KST-sak 096/17.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

KMT – forvaltning, note 24

Skjærgårdstjenesten, økt drift som følge av økte statlige bevilgninger

Lys i Kjose, note 25:

Lys ved buss-stopp i Kjose.

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

KMT Øya

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Vei
- Vann og avløp
- Parker, friområder og lekeplasser
- Skjærgårdstjeneste

Omtale av virksomheten

Virksomheten er Larvik kommunes operative enhet innen kommunaltekniske tjenester. Tjenestene spenner over et vidt område og gjennomføres i samarbeid med andre kommunale virksomheter, organisasjoner, næringsliv og innbyggerne i Larvik kommune.

Området Vei utfører drift og vedlikehold av asfaltveier, grusveier og G/S veier. Oppgavene er kantslått og klipping av vegetasjon langs veier, feiing, reparasjon av skader, grøfting, skilting, sluktømming, brøyting og bortkjøring av snø i sentrum samt strøing og salting.

Området Vann og avløp utfører vedlikehold på alt ledningsnett som Larvik kommune eier. Vi sørger for å reparere vannlekkasjer i løpet av kort tid, drifter og reparere brannhydranter samt vedlikeholder og reparerer kummer og ventiler. På avløpssiden drifter og reparerer vi avløpsledningsnettet med kummer og overløp slik at det ikke renner avløpsvann ukontrollert ut i naturen. I tillegg blir drift og vedlikehold av overvannsledninger og systemer stadig viktigere på grunn av klimaendringene.

Parkavdelingen drifter og vedlikeholder kommunens parker, friområder og lekeplasser. Dette arbeidet består av plenklipping, innkjøp, planting og vanning av blomster, beskjæring av trær, busker og hekker, kontroll og reparasjon av lekeutstyr, benker og bord. I tillegg legges det store ressurser inn på å bekjempe ugress og svartlistede planter.

Skjærgårdstjenesten sørger for utsetting av badebøyer, badetrapper, badeflåter, vedlikeholder brygger på friområder samt tømmer og frakter søppel til land fra strender, holmer og skjær.

Virksomheten skal gjennom målrettet arbeid innenfor sine ansvarsområder sørge for kostnadseffektive og gode nok løsninger slik at de som bor i og besøker kommunen opplever at Larvik kommune har tilfredsstillende kontroll innenfor de nevnte ansvarsområdene.

Utfordringer og strategi

Klimaendringene gjør at kapasiteten i dagens avløp- og overvannssystemer ikke vil være tilstrekkelige med fremtidens nedbør. Dette gjelder særlig i byer og tettsteder der harde flater gjør at minimalt av overflatevann blir absorbert. Dette stiller strenge krav til etablering, drift og vedlikehold av ledningsnettet og øvrig infrastruktur.

Kommunen ønsker økt bruk av kollektivtransport og flere myke trafikanter for å redusere utslipp og fremme folkehelsen. Dette stiller større krav til etablering, drift og vedlikehold av gang- og sykkelveier.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Forebygge oversvømmelser
Kartlegge fareområder og flaskehalser i forhold til mulige oversvømmelser og iverksette forebyggende tiltak.
Sørge for at stikkrenner, kulverter og grøfter opprettholder tilstrekkelig kvalitet og kapasitet.
- Innsatsområde 2: Vintervedlikehold gang- og sykkelveier
Økt vintervedlikehold av gang- og sykkelveier for å gi publikum mulighet til å gå og sykle året rundt.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Forebygge oversvømmelser	Alle kommunens om lag 6.000 veisluk skal tømmes og vedlikeholdes i løpet av perioden. Alle grusveier skal ha oppdaterte grøfter, stikkrenner og kulverter i løpet av 2018.		100	5 000	5 000	5 000	5 000
Innsatsområde 2: Vintervedlikehold gang- og sykkelveier	Alle brøytebiler og maskiner skal ha montert GPS-trackingsprogram for å dokumentere at brøytingen gjennomføres på rett sted til rett tid primo vinteren 2018.		0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Driftsbudsjett med endringer

<i>Beløp i 1000</i>	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	34 440	34 440	34 440	34 440
Budsjettekniske justeringer				
Park og blomster sommersessong	800	800	800	800
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	347	347	347	347
Ny belastning eiendomskonti	265	265	265	265
Komp lokale forh i 2017 kap 4	161	161	161	161
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-92	-92	-92	-92
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	78	78	78	78
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-14	-14	-14	-14
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	1	1	1	1
Sum Budsjettekniske justeringer	1 547	1 547	1 547	1 547
Konsekvensjusteringer	1 547	1 547	1 547	1 547
Konsekvensjustert ramme	35 987	35 987	35 987	35 987
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-253	-253	-253	-253
Sum Nye tiltak	-253	-253	-253	-253
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-84	-169	-169	-169
Sum Kommunestyrets vedtak	-84	-169	-169	-169
Nye tiltak og realendringer budsjett	-338	-422	-422	-422
Ramme 2018-2021	35 649	35 565	35 565	35 565

Nye tiltak**Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen****Kommunestyrets vedtak****Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Byggesak

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Saksbehandling etter Plan- og bygningsloven
- Saksbehandling etter Friluftsløven
- Saksbehandling etter Forurensningsloven

Omtale av virksomheten

Rammene for virksomheten følger av lovgivningen og av overordnede planer som er vedtatt av kommunestyret, i første rekke de ulike arealplanene samt samfunnsdelen av kommuneplanen. Byggesak bidrar gjennom byggesaksbehandling og veiledning til at utbygging skjer i tråd med vedtatte planer og innenfor rammene av lovverket. Byggesaksbehandlingen skal være effektiv, uten at det går på bekostning av kvalitet.

Byggesak ivaretar helheten og miljøhensynet i utslippssakene.

Allmennhetens rett til ferdsel og opphold i utmarksområdene og herunder stillingtagen til konflikter knyttet til definisjonen av blant annet innmark/utmarksbegrepet omfattes også av byggesak sitt ansvarsområde.

Byggesak omfatter dessuten veiledning til brukerne – som gis i forhåndskonferanser og av servicesenteret.

Tilbakemeldinger gjennom god dialog med aktørene i bransjen gir større gjensidig forståelse til beste for samfunnet og verdifulle innspill til forbedring.

Utfordringer og strategi

Byggesak behandler svært mange saker i løpet av et år. Det er derfor viktig å ha gode rutiner som sikrer saksflyt, likebehandling og at alle saker ses i sammenheng med kommunens overordnede mål om befolkningsvekst og kompetanseøkning.

Stadige endringer i lovverket, samt økte kunnskaper om klimaendringer, innebærer et behov for kompetanseheving dersom byggesak skal ha den nødvendige faglige kompetansen også i fremtiden.

God kvalitet i byggesaksbehandlingen kan bidra til god utvikling til beste for den enkelte og samfunnet. Den endringen man da senere år har fått i lovverket, hvor ansvaret for byggetiltak flyttes fra kommunen til utbygger, medfører behov for økt fokus på tilsyn for å sikre god kvalitet på byggverk.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Kvalitet saksbehandling**
Kommunens planer skal gjennomføres gjennom behandling av enkeltsaker hvor helhetsbildet ivaretas. Gjennom saksbehandlingen skal det legges til rette for en utvikling til beste for samfunnet og den enkelte.
- **Innsatsområde 2: Saksbehandlingstid**
Redusere antall ubehandlede saker/lagerbeholdningen for å sikre raskere og mer effektiv saksbehandling.
- **Innsatsområde 3: Tilsyn byggesaker**
Økt fokus på tilsyn i byggesaker.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Kvalitet saksbehandling	Antall dispensasjoner skal i perioden reduseres til samme nivå som sammenlignbare kommuner.	Hente tall fra Kostra.	200	100	90	80	70
Innsatsområde 2: Saksbehandlingstid	12-ukerssaker skal behandles innen 8 uker.	KOSTRA. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist. Kalenderdager	6	8	8	8	8
	3-ukers saker skal behandles innen 3 uker.	KOSTRA. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager	2,9	3	3	3	3
Innsatsområde 3: Tilsyn byggesaker	Det skal gjennomføres: 8 foretakstilsyn - kvalifikasjon/KS-system. 2 områdetilsyn 3 tilsyn på større prosjekter/tiltak med samfunnsmessig betydning før ferdigattest.	Opptelling.		13	13	13	13

Driftsbudsjett med endringer

<i>Beløp i 1000</i>	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	1 093	1 093	1 093	1 093
Budsjettekniske justeringer				
Korrigerings lønnsbudsjett innplassering ny kommune	-380	-380	-380	-380
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-375	-375	-375	-375
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	217	217	217	217
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	75	75	75	75
Gevinstrealisering	-54	-54	-54	-54
Lardal- korrigerings rammer lagt feil	45	45	45	45
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	40	40	40	40
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-40	-40	-40	-40
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	25	25	25	25
Komp lokale forh i 2017 kap 4	10	10	10	10
Sum Budsjettekniske justeringer	-435	-435	-435	-435
Konsekvensjusteringer	-435	-435	-435	-435
Konsekvensjustert ramme	658	658	658	658
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-68	-68	-68	-68
Sum Nye tiltak	-68	-68	-68	-68
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-23	-46	-46	-46
Sum Kommunestyrets vedtak	-23	-46	-46	-46
Nye tiltak og realendringer budsjett	-91	-114	-114	-114
Ramme 2018-2021	567	544	544	544

Nye tiltak**Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen****Kommunestyrets vedtak****Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Geodata

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Landmålingstjenester - herunder kundeveiledning
- Lokal matrikkelmyndighet
- Eierseksjonering
- Behandling av egenerklæringer og konsesjonsfrihet
- Sammenslåing
- Adressering
- Distribuering av eiendomsinformasjon og kart
- Geografiske informasjonssystemer

Omtale av virksomheten

- Landmålingstjenester og kundeveiledning - utfører saksbehandling etter plan- og bygningsloven, lov om eiendomsregistrering (matrikkelloven) og eierseksjonsloven.
- Det avholdes oppmålingsforretninger og utarbeides matrikelbrev.
- I tillegg til ren saksbehandling er det en høy grad av service til kunder og brukere i form av råd og veiledning, herunder en del rettslige spørsmål vedrørende eiendom og tinglysing.
- Lokal matrikkelmyndighet - fører Matrikkelen, med oppdaterte opplysninger om eiendommer, adresser og bygninger.
- Eierseksjonering - ansvar for eierseksjonering.
- Konsesjonsfrihet - behandling av egenerklæring om konsesjonsfrihet ved eiendomssalg og fradelinger.
- Sammenslåing – ansvarlig for kontroll og tinglysning av krav om sammenslåing av eiendommer i kommunen.
- Adressering – sørger for tildeling av veinavn, husnummer og stedsnavn.
- Distribuering av eiendomsinformasjon og kart – ansvarlig for utlevering av eiendomsinformasjon fra matrikel og avgiftsregister samt elektroniske kart til meglere, advokater og konsulenter gjennom Infoland-portalen.
- Geografiske informasjonssystemer - innsamling, forvaltning og distribusjon av geografiske data. Dette gir administrasjonen, kommunens innbyggere og næringsliv informasjon til støtte for en bærekraftig utvikling og en effektiv tjenesteproduksjon.
- Har ansvaret for kommunens kartverk, og administrerer kart på nett. Bidragsyter til kommunens beredskapsarbeid.

Utfordringer og strategi

Geodatas utfordringsbilde er å ha rett bemanning og kompetanse i forhold til de lovpålagte arbeidsoppgavene som omtales i virksomhetsomtalen. Videre å etablere, forvalte og distribuere ajourførte egenskapsdata til intern og ekstern planlegging og saksbehandling, herunder også bl.a. risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsdata. Konsekvenser av en eventuell lovendring i Matrikkelloven kan føre til endringer i kommunens oppgaver på fagområdet over tid.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Oppmålingssaker**
Fortsette utviklingen av effektive og forutsigbare prosesser for oppmålingssaker, krav om sammenslåing av eiendommer og seksjoneringssaker.
- **Innsatsområde 2: Oppdatert kartgrunnlag**
Etablere prosjekter i samarbeid med Kartverket for ajourføring av kartdata, flybilder og høydegrunnlag samt etablere løsninger for synkronisering av oppdaterte kartdata mellom kommunen og Kartverket.
- **Innsatsområde 3: Kvalitet på matrikkelføringen**
Høyne kompetansen for kvalitetssikring av matrikkelføringen, og ha tilstrekkelig overlapp av mannskaper til å overholde lovpålagte tidsfrister.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Oppmålingssaker	Overholde 16 ukers fristen for oppmålingssaker.	Internstatistikk	16	16	16	16	16
	Overholde 6 ukers fristen for krav om sammenslåing og seksjoneringssaker.	Internstatistikk	6	6	6	6	6
Innsatsområde 2: Oppdatert kartgrunnlag	Effekten av innsatsområdet kommer først til syne når og ved at sluttbrukerne hele tiden har et oppdatert kartgrunnlag.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 3: Kvalitet på matrikkelføringen	Overholde tidsfristene for føring i matrikkelen. For føring av bygg gjelder 5 virkedager, forøvrig er tidsfristene i innsatsområde 1 også omfattet av matrikkelføringen.	Internstatistikk	5	5	5	5	5

Driftsbudsjett med endringer

<i>Beløp i 1000</i>	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	4 593	4 593	4 593	4 593
Budsjettekniske justeringer				
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	140	140	140	140
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-35	-35	-35	-35
Komp lokale forh i 2017 kap 4	24	24	24	24
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	21	21	21	21
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	9	9	9	9
Sum Budsjettekniske justeringer	160	160	160	160
Konsekvensjusteringer	160	160	160	160
Konsekvensjustert ramme	4 752	4 752	4 752	4 752
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-55	-55	-55	-55
Sum Nye tiltak	-55	-55	-55	-55
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-18	-37	-37	-37
Sum Kommunestyrets vedtak	-18	-37	-37	-37
Nye tiltak og realendringer budsjett	-74	-92	-92	-92
Ramme 2018-2021	4 679	4 661	4 661	4 661

Nye tiltak**Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen****Kommunestyrets vedtak****Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Stab areal og teknikk

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Stab-støtte funksjoner
- Forvaltning og saksbehandling etter særlovverket
- Bindeledd og ressurs for strategisk satsning innenfor miljøarbeidet i Larvik kommune
- Miljøforvaltning

Omtale av rapporteringsområdet

Kommunen har en langsiktig strategi for klima- og energiarbeidet gjennom klima- og energiplanen. Denne er et verktøy for å styre utviklingen i en retning som forebygger klimaendringer og tilpasning til kommende klimaendringer. Miljøarbeidet i kommunen må være en del av alle virksomhetsområder og det må arbeides i et langsiktig perspektiv. Klima- og energiplanen er rullert i 2016 og vedtatt i 2017. Et hovedfokus er å bidra i de ulike virksomhetene til gjennomføring av tiltakene for å nå målene i denne. Miljø har ansvar for forvaltning og saksbehandling etter særlovverket der dette ikke er delegert til andre tjenesteområder.

Stabsfunksjonen skal følge opp at virksomhetene og tjenesteproduksjonen foregår i tråd med de overliggende strategier og systemer. Hovedfokus for funksjonen er å være bindeledd og ressurs for tjenesteområdet, bidra til at virksomhetene løser sine oppgaver i tråd med overordnede føringer (kvalitetssikring), systematisk kvalitetsarbeid, identifisere forbedringsområder via Situasjonssenteret og foreslå tiltak til korrigeringer for virksomhetsleder.

Utfordringer og strategi

Effektmål innenfor oppfølging av handlingsprogrammet Klima- og energiplanen avhenger av andre tjenesteområder, økonomi og ressurser som ikke Stab-støtte kontrollerer eller har instruksjonsmyndighet over.

Stab-støtte har stor sårbarhet i forhold til gjennomføring av oppgaver.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Klima- og energiplan
Være pådriver og bidra til gjennomføringen av handlingsprogrammet i klima- og energiplanen i planperioden.
- Innsatsområde 2: Sentral statistikk i det strategiske lederarbeidet
Være pådriver innen tjenesteområdet slik at ledergruppen er kjent med sentral statistikk og muligheten for å bruke denne i beslutninger og det strategiske lederarbeidet.
- Innsatsområde 3: Delta i interne stab-støtte nettverk for hele kommunen
Delta og videreføre kunnskapen til tjenesteområdet for bruk i beslutningsprosesser.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Klima- og energiplan	Bevisstgjøre tjenesteområdene gjennom kunnskapsbyggende og holdningsskapende arbeid innenfor temaplan Klima og energi. Måles i antall igangsatte tiltak i handlingsprogrammet. Innen utgangen av 2017 skal 15 tiltak være igangsatt.	Opptelling.	0	15	15	15	15
Innsatsområde 2: Sentral statistikk i det strategiske lederarbeidet	Alle virksomhetslederne kjenner statistikkmulighetene som foreligger. Questback til hele tjenesteområdet benyttes der ledergruppen finner det hensiktsmessig.	Questback.	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 3: Delta i interne stabstøtte nettverk for hele kommunen	Være tilstede på arenaer der beslutninger fattes som for eksempel Areal og teknikk sitt ledermøte, virksomhetsmøter og AMU.	Opptelling.	0	12	12	12	12

Driftsbudsjett med endringer

<i>Beløp i 1000</i>	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	6 860	6 860	6 860	6 860
Budsjettekniske justeringer				
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	92	92	92	92
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	11	11	11	11
Komp lokale forh i 2017 kap 4	2	2	2	2
Sum Budsjettekniske justeringer	106	106	106	106
Konsekvensjusteringer	106	106	106	106
Konsekvensjustert ramme	6 965	6 965	6 965	6 965
Nye tiltak				
KST 033/17 Refusjonsordning frivillige lag og organisasjoner – innsamling av avfall	100	100	100	100
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-39	-39	-39	-39
Sum Nye tiltak	61	61	61	61
Kommunestyrets vedtak				
Klima & miljøvern ny stilling i stab	400	800	800	800
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-13	-26	-26	-26
Sum Kommunestyrets vedtak	387	774	774	774
Nye tiltak og realendringer budsjett	449	836	836	836
Ramme 2018-2021	7 414	7 801	7 801	7 801

Nye tiltak**KST 033/17 Refusjonsordning frivillige lag og organisasjoner - innsamling av avfall**

Interpellasjon i KST 033/17 om å etablere en refusjonsordning for lag og foreninger som samler inn avfall i naturen. Tiltaket legges til miljøvern sjefen som utarbeider kriterier for ordningen.

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen**Kommunestyrets vedtak****Klima & miljøvern ny stilling i stab, note 22:**

Nytt årsverk for gjennomføring av Klima- og energiplan, med vekt på klimabudsjett og –regnskap (måloppnåelse og effekten av tiltakene i Handlingsplan, Mulighetsanalyse transport og Byvekstavgift).

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Tjenesteområdet Eiendom

Foto: Jarle A. Melby

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Beløp i 1000</i>						
Driftsutgifter						
Lønn	0	0	74 861	74 861	74 861	74 861
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	0	0	43 110	40 952	38 952	38 952
Overføringsutgifter	0	0	19 374	19 374	19 374	19 374
Sum Driftsutgifter	0	0	137 346	135 187	133 187	133 187
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	0	0	-71 933	-71 933	-71 933	-71 933
Refusjoner	0	0	-13 609	-13 609	-13 609	-13 609
Overføringsinntekter	0	0	-5 100	-5 100	-5 100	-5 100
Sum Driftsinntekter	0	0	-90 642	-90 642	-90 642	-90 642
Sum	0	0	46 703	44 545	42 545	42 545

Netto ramme per virksomhet

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Prosjekt, drift og vedlikehold	0	0	26 058	25 966	23 966	23 966
Utvikling og forvaltning	0	0	9 249	9 211	9 211	9 211
Renhold	0	0	251	238	238	238
Stab eiendom	0	0	6 741	4 725	4 725	4 725
Boligforvaltning	0	0	4 405	4 405	4 405	4 405
Sum	0	0	46 703	44 545	42 545	42 545

Beskrivelse av dagens virksomhet**Tjenesteområdet består av**

- Boligkontoret
- Renhold
- Forvaltning, drift og vedlikehold
- Utvikling og forvaltning
- Stab eiendom

Omtale av tjenesteområdet

Eiendomsvirksomheten i Larvik Kommune utgjør en vesentlig del av den totale virksomheten. Totalt er det ca 238 000 m2 under forvaltning, herav ca 223 000 m2 eide bygg og ca 15 000 m2 leide bygg. Bygningsmassen spenner fra gamle kulturbygg, skoler med forskjellige byggetrinn til topp moderne skoler og barnehager. Eiendomsvirksomheten har også vedlikeholdsansvaret for ca 800 boliger, hvorav ca 400 er egneide.

Den samlede forsikringsverdien av eiendomsmassen utgjør ca 4,5 milliarder kroner. Årlig brukes anslagsvis 135 millioner kroner til forvaltning, drift og vedlikehold inklusiv energikostnader.

Årlige investeringsbudsjetter knyttet til utvikling, nybygg og eiendommer utgjør 2-300 millioner kroner. Bygg og lokaler er en sentral innsatsfaktor for å sikre gode og effektive tjenester som kommunen yter til sine innbyggere.

Utfordringer og strategi**Styrende dokumenter for tjenesteområdet**

- Boligplanen
- Næringsplanen
- Skolebruksplan
- Barnehagebruksplanen
- Klima og energiplan
- Vedlikeholdsetterslepprapport
- Utviklingsplan for eiendommer

Oppfølging av styrende dokumenter

Eiendom følger opp disse planer med tiltak og rapportering i virksomhetsplaner til den enkelte virksomhet. Eiendom deltar i NKF/KS sitt pilotnettverk for boligforvaltning, hensikten med dette er å få

en bedre styring av boligforvaltningen ved å bruke tjenesteanalysen som et verktøy for oppfølging av dette viktige arbeidet.

Utfordring og strategi

Eiendomsvirksomheten i Larvik Kommune står overfor utfordringer knyttet til både vedlikehold, effektiviseringsbehov og løpende tilpasning av bygningsmassen i forhold til nye og endrede behov innen de øvrige tjenesteområdene. En vellykket håndtering av disse utfordringene krever gode styringsverktøy, rutiner og strategier. Etterslepet av vedlikeholdet må reduseres for å bevare og øke verdien i eiendomsmassen.

En aktiv, profesjonell og effektiv forvaltning skal sikre optimalisering av den eiendomsmassen som kommunen til enhver tid er eier og leier av. Larvik kommune kan få en utfordring fremover med å opprettholde det årlige nivået på investeringer. Utgifter til å betjene lån har økt kraftig de siste årene og det vil derfor være nødvendig å bremse denne utviklingen.

Det ble i 2016 utarbeidet en ny rapport over vedlikeholdsetterslepet. Denne rapporten viser en økning i etterslepet på vedlikeholdet. Dette kommer som en konsekvens av for lite midler avsatt til vedlikehold av kommunens bygninger. Vedlikeholdsetterslepet over tid har bygget seg opp til et nivå som gjør planlagt vedlikehold meget utfordrende med de midler som i dag er avsatt til dette formålet. Midlene til vedlikehold går i stor grad med til akutte tiltak og da dessverre mindre til planlagt vedlikehold som en god eiendomsforvalter burde gjøre.

Eiendom vil få flere nye medarbeidere etter kommunessammenslåingen med Lardal. I forbindelse med den nye organiseringen i nye Larvik kommune gjøres det endringer både i virksomheter og overfor ansatte. Det blir en viktig oppgave å sørge for en god integrering av nye medarbeidere, samt legge til rette for god samhandling med øvrige enheter i kommunen.

Mål for tjenesteområdet

- Eiendom skal utvikle, forvalte og drifte attraktive og fremtidsrettede bygg og eiendommer.

Investeringsbudsjett

Beløp i tusen

Beløp i tusen	Samlede prosjektbeløp				Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Prosjekt, drift og vedlikehold									
Borgejordet barnehage - Nytt ventilasjonsanlegg	2018	1 800	0	1 800	1 200	0	0	0	1 200
Brannsikring Dr. Holmsvei	2018	4 000	0	4 000	2 000	0	0	0	2 000
Byskogen - ny barnehage	2018	48 160	0	48 160	8 000	0	0	0	8 000
Byskogen sykehjem - ny heis	2018	1 500	0	1 500	1 450	0	0	0	1 450
De fem kulturhus - Herregården	2018	528	0	528	528	0	0	0	528
Etablere fyllestasjon for biogasskjøretøy	2018	4 500	-1 950	2 550	3 900	0	0	0	3 900
Fagerli barnehage (Torstvedt)	2018	52 500	0	52 500	2 000	0	0	0	2 000
Fagerli skole (Torstvedt)	2018	414 000	0	414 000	6 000	0	0	0	6 000
Festiviteten - investeringer 2014 - 2016	2019	39 874	0	39 874	27 700	9 874	0	0	37 574
Formidlingssenter Kaupang	2019	14 300	0	14 300	14 000	0	0	0	14 000
Frøy skole - nytt ventilasjonsanlegg, nye vinduer og dører etc	2018	7 700	0	7 700	7 650	0	0	0	7 650
Frøytunet - utvidelse med nye boenheter	2019	41 000	- 11 000	30 000	5 950	35 000	0	0	40 950
Furuheim - utbygging for EMBLA	2018	1 300	0	1 300	500	0	0	0	500
Gjærdal 12 - Nye garderober hos IT	2018	638	0	638	600	0	0	0	600
Guriskogen Vest - kjøp og regulering av tomter	2018	18 227	0	18 227	15 650	0	0	0	15 650
Herregården - nytt sprinkleranlegg	2018	1 832	0	1 832	1 000	0	0	0	1 000
Husebyjordet - nye omsorgsboliger	2018	77 200	- 22 032	55 168	23 900	0	0	0	23 900
Investeringer ifm EPC-kontrakter	2019	35 000	0	35 000	34 300	0	0	0	34 300
Legevakt - prosjektering 2017	2018	500	0	500	200	0	0	0	200
Leilighet Furuheim sykehjem omgjøres til fellesareal	2021	250	0	250	0	0	250	0	250
Martineåsen - Nye tomtearealer	2021	22 500	0	22 500	22 500	0	0	0	22 500
Ny Barnehage i Byskogen, inventar	2019	2 440	0	2 440	1 100	0	0	0	1 100
Ny Tun barnehage	2021	40 000	0	40 000	0	1 000	20 000	19 000	40 000
Ombygging av leilighet til fellesareal ved Stavern sykehjem	2019	250	0	250	250	0	0	0	250
Omsorgsboliger Kvelde	2020	80 000	- 22 000	58 000	30 000	50 000	0	0	80 000
Oppgradering av Jordet skole	2019	1 300	0	1 300	1 300	0	0	0	1 300
Oppgradering av Østre Halsen	2019	4 500	0	4 500	4 500	0	0	0	4 500
Rammebevilgning - ENØK-investeringer kommunale bygg	2021	50 000	0	50 000	0	15 000	15 000	15 000	45 000

Strategidokument 2018-2021 – Kommunestyrets vedtak

Beløp i tusen		Samlede prosjektbeløp			Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	Ferdig år	Brutto prosjekt kostnad	Ørem. fin.	Netto prosjekt kostnad	2018	2019	2020	2021	2018-21
Rammebevilgning - investeringer Eiendom	LØPENDE	80 000	0	80 000	20 000	20 000	20 000	20 000	80 000
Rammebevilgning - oppgradering skolebygg	LØPENDE	58 200	0	58 200	10 200	16 000	16 000	16 000	58 200
Samlokalisering Stavern og Brunla skoler	2021	224 884	0	224 884	16 972	28 287	83 448	96 177	224 884
Solstad Vest - regulering og salg av tomter	2018	2 571	0	2 571	850	0	0	0	850
Stavern idrettspark Kaken	2018	60 000	- 13 000	47 000	16 000	0	0	0	16 000
Stavern sykehjem - branntiltak, nye dører i omsorgsleiligheter	2018	200	0	200	100	0	0	0	100
Stavernhallen - etterisolering gammelt tak og nytt brannalarmanlegg	2018	11 700	0	11 700	700	0	0	0	700
Tjodalyng barneskole - nytt dusjanlegg lærere	2018	150	0	150	100	0	0	0	100
Sum Prosjekt, drift og vedlikehold		1 403 504	-69 982	1 333 522	281 100	175 161	154 698	166 177	777 136
Utvikling og forvaltning									
Dolvenhøyda 2 - nye boenheter	2018	650	0	650	100	0	0	0	100
Dronningensgt 17	2018	21 940	0	21 940	9 500	0	0	0	9 500
Gunnar Reiss-Anderssens gate 8, 4 nye leiligheter	2018	800	0	800	400	0	0	0	400
Hoffsgate 35 - nye utleieboliger	2018	469	0	469	300	0	0	0	300
Jerpeveien - 2 småhus	2018	11 750	0	11 750	5 500	0	0	0	5 500
Kystkultursenter Stavern - Kjøp av bygning	2019	3 000	0	3 000	3 000	0	0	0	3 000
Nanset allé 7 - nye familieboliger	2018	800	0	800	500	0	0	0	500
Rabben - 2 småhus	2018	6 500	0	6 500	5 900	0	0	0	5 900
Rammebevilgning - kjøp av kommunale utleieboliger	LØPENDE	160 000	- 21 332	138 668	40 000	40 000	40 000	40 000	160 000
Sum Utvikling og forvaltning		205 909	-21 332	184 577	65 200	40 000	40 000	40 000	185 200
Sum investeringsprosjekter		1 609 413	-91 314	1 518 099	346 300	215 161	194 698	206 177	962 336

Borgejordet barnehage - Nytt ventilasjonsanlegg

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilges fra 2017. Prosjektet er planlagt fra 2016. Midlene kommer fra rammebevilgningen "Investeringer Eiendom". Prosjekteringen er igangsatt. Det har vært forsinkelser fordi ventilasjonsanlegget må flyttes opp på loft. Prosjektering og anskaffelser pågår, planlagt ferdigstillelse tidlig i 2018.

Brannsikring Dr. Holmsvei

Fra Strategidokument 2017-2020, 2 mill kr i 2017 og 2018. Boligene i Dr. Holmsvei er oppført i tre med konstruksjoner av treverk. Byggeår ca 1950. Det er ikke gjennomført brannsikringstiltak på disse boligene etter byggeår. Boligene har derfor stor spredningsfare ved en eventuell brann. Det er 3 bygg med 8 leiligheter i hvert bygg. Boligene er tenkt sikret med sprinkling, alarmsentral samt komfyrvakter. Prosjekter pågår, men gjennomføringen vil ta litt lengre tid enn først forutsatt.

Byskogen - ny barnehage

Vedtatt investering fra Strategidokument 2015-2018. Vedtak i barnehagebruksplan i september 2015: Byskogen skole bygges om til barnehage med 8 avdelinger. Totalramme 2017: 48,16 mill kr. Arbeidene går som planlagt og kontraktfestet ferdigstillelse er 05.02.2018. Vedtak i 2. kvartalsrapport 2017: Gjenbevilge 7 mill kr fra 2017 til 2018. Strategidokument 2018-2021: Ytterligere 1 mill kr skyves fra 2017 til 2018.

Byskogen sykehjem - ny heis

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilget fra 2017. Midlene kommer fra rammebevilgningen "Investeringer Eiendom". Prosjektering er startet. Fullføres i 2018.

De fem kulturhus - Herregården

Gjenbevilget fra 2017.

Etablere fyllestasjon for biogasskjøretøy

KST 008/17. Konkurranseskrutning for prekvalifisering av leverandører er lagt ut på Doffin med innleveringsfrist 16.10.2017. Vedtak i 2. kvartalsrapport 2017 (KST 119/17): 1,5 mill kr flyttes fra 2017 til 2018. Strategidokument 2018-2021: Statstilskudd på 1,95 mill kr og ytterligere 2,4 mill kr skyves til 2018.

Fagerli barnehage (Torstvedt)

Prøvedriften er nå avsluttet. Det er fremsatt flere reklamasjoner til leverandøren både på utvendige og innvendige deler av leveransen. Avklaringer pågår. Vedtak i 2. kvartalsrapport om å skyve 2 mill kr fra 2017 til 2018.

Fagerli skole (Torstvedt)

KST 119/17, 2. kvartalsrapport: Gjenbevilget 6 mill kr fra 2017 til 2018. Oppstart av prøvedrift skjedde 11.01.2017 og pågår frem til 11.01.2018. Prøvedriften er i dag som forventet, men følges tett av eget driftspersonell og eksterne BH ledere.

Festiviteten - investeringer 2014 - 2016

Anskaffelse av totalentreprenør vil skje i løpet av høsten 2017. Det planlegges et innledende samspill og oppstart av gjennomføringen rundt nyttår 2018. Overtakelse planlegges til april 2019. Vedtak i 2. kvartalsrapport 2017: 20 mill kr skyves fra 2017 til 2018. Strategidokument 2018-2021: Ytterligere 2,7 mill kr skyves fra 2017 til 2018.

Formidlingssenter Kaupang

Et samarbeidsprosjekt med Vestfold Fylkeskommune. Foreløpig estimert til ca 30 mill kr. Det planlegges nytt administrasjonsbygg på ca 400 m². Reguleringsarbeider pågår, men tar noe lengre tid enn planlagt. Vedtak i 2. kvartalsrapport: 7,5 mill kr gjenbevilges til 2018.

Strategidokument 2018-2021: Ytterligere kr 350 000 skyves til 2018.

Frøy skole - nytt ventilasjonsanlegg, nye vinduer og dører etc

Midlene kommer fra rammebevilgning "Oppgradering skolebygg". Prosjektet startet opp høsten 2017.

Vedtak i 2. kvartalsrapport 2017: 6 mill kr gjenbevilges til 2018.

Strategidokument 2018-2021: Ytterligere 1,65 mill kr skyves fra 2017 til 2018.

Frøytunet - utvidelse med nye boenheter

Vedtak i Strategidokument 2017-2020.

Tiltaket ble budsjettet i 2017 og 2018 med totalramme på 29 mill kr. Husbanken gir tilskudd til denne type ombygging/påbygg kr 11 mill kr, brutto ramme var 40 mill kr.

Virksomheten spiller inn at det gjøres en forskyving i investeringene fra 2018 til 2019 med 34 mill kr, i tillegg er det lagt inn en prisjustering på 1 mill kr.

Frøytunet er et vel etablert omsorgsboligkompleks bestående av 2 blokker. Boligene ligger i et område med størst andel innbyggere over 67 år, og det vil i framtida bli stort behov for boliger med heldøgns omsorg. De to blokkene er velegnet for å bygges sammen. Tilbygget består av 8 nye boliger, samt fellesareal og personalbase. Oppstart med sammensetning av brukergruppe skjedde i september.

Vedtak i 2. kvartalsrapport 2017: 5,5 mill kr skyves fra 2017 til 2018.

Strategidokument 2018-2021: Ytterligere kr 450 000 skyves fra 2017 til 2018, statstilskuddet flyttes til 2019.

Furuheim - utbygging for EMBLA

Finansiert fra rammebevilgningen "Investeringer Eiendom". Prosjektet ferdigstilles i 2018.

Strategidokument 2018-2021: Det gjenbevilges kr 500 000 fra 2017.

Gjærdal 12 - Nye garderober hos IT

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilges kr 600 000 fra 2017. Midlene kommer fra rammebevilgning "Investeringer Eiendom". Prosjektet er satt på vent i påvente av avklaringer vedrørende arealbruken internt i kommunen.

Guriskogen Vest - kjøp og regulering av tomter

Vedtak i KST 119/17 2. Kvartalsrapport, skyve 15 mill kr fra 2017 til 2018.

Strategidokument 2018-2021: Ytterligere kr 650 000 skyves fra 2017 til 2018.

KMT tar prosjektledelse for opparbeidelse av infrastruktur. Anskaffelse av grunnentreprenør antas å være klart i løpet av 2017. Prosjektet er noe forsinket i fremdrift fordi det ble nødvendig med forbelastning av området.

Herregården - nytt sprinkleranlegg

Midlene kommer fra rammebevilgningen "Investeringer Eiendom". Prosjektering av sprinkling pågår og en ser på alternative løsninger på slukkemetoder og alarmer.

Forventet tilskudd på 2,8 mill kr er bortfalt og prosjektet foreløpig redusert til brutto kr 1 832 000.

Husebyjordet - nye omsorgsboliger

Fra tidligere Strategidokument. Brutto prosjektkostnad 75,3 mill kr. Ferdigstillelse er planlagt til juni 2018.

Det etableres 16 omsorgsboliger på Husebyjordet i tilknytning til Tjølling sykehjem. Prosjektet er godkjent av Husbanken i forhold til retningslinjer for investeringstilskudd. Leilighetene er på ett plan og består av ett eller to soverom, bad, bod, entre, stue/kjøkken. I tillegg bygges et pårørende-rom (soverom og bad), store fellesarealer og base for personell. Velferdsteknologi implementeres i prosjektet.

Vedtak i 2. kvartalsrapport 2017: Skyve 22 mill kr fra 2017 til 2018, samtidig som Husbanktilskuddet også vil komme når leilighetene er ferdige.

Investeringer ifm EPC-kontrakter

Fra Strategidokument 2016-2019. Bevilget 35 mill kr: 5 mill kr i 2016 og 15 mill kr i 2017 og 2018.

Investeringer i forbindelse med eventuelle inngåelser av EPC kontrakter for byggene. Det forutsettes at tiltakene har en fornuftig tilbakebetalingstid og at de over tiltakenes levetid gir kommunen og miljøet en besparelse. Totalrammen blir først klar i løpet av 2017. Dette etter at alle bygg er analysert og kontrakt inngått med leverandør.

ENOVA-tilskudd kan bli gitt både til utredning og gjennomførelse av tiltakene. Kartleggingen av byggene ble ferdig i oktober. Analysen av hvilke tiltak som en går videre med gjøres i november. Oppstarten av prosjektet og kartleggingen av byggene tok lengre tid en planlagt.

Vedtak i 2. kvartalsrapport 2017, 10 mill kr gjenbevilges fra 2017 til 2018.

Strategidokument 2018-2021: Ytterligere 4,3 mill kr skyves til 2018.

Legevakt - prosjektering 2017

Prosjekteringen er forsinket. Del av ramme i 2017 skyves til 2018.

Leilighet Furuheim sykehjem omgjøres til fellesareal

Tilknyttet Furuheim Sykehjem foreslås 15 boliger gjort om til leiligheter med heldøgns bemanning. En av leilighetene ombygges til fellesareal for beboerne. På denne måten blir det fellesarealer tilknyttet leilighetene.

Driftskostnader er beregnet til 5 mill kr årlig for heldøgns bemanning, iht kommunestyresak om fremtidige behov for omsorgsboliger. Midler til drift legges inn fra 2021.

Martineåsen - Nye tomtearealer

Det ble i lukket møte i formannskapet 23/11-2016 vedtatt å gi rådmannen anledning til å inngå avtaler om erverv av tomteareal/eiendommer innenfor planområdet. Ervervet forutsetter etablering av et sameie som er tilstrekkelig til å gjennomføre intensjonen i planprogrammet, og at kommunestyret gir sin etterfølgende godkjennelse. To intensjonsavtaler om kjøp av tomteareal er inngått. Ervervet planlegges gjennomført i 2018, kjøpesum inkl omkostninger er 22,5 mill kr. Det kan av hensyn til utviklingen av området bli aktuelt med ytterligere erverv av tomteareal/eiendommer. Da dette ennå ikke er tilstrekkelig avklart, vil dette eventuelt fremkomme i egen sak eller i senere strategidokument.

Ny Barnehage i Byskogen, inventar

Planlegging av innkjøp pågår. Fremdriften følger utbyggingen av barnehagen som skal stå ferdig 05.02.2018. Det er tilført kr 340 000 fra prosjektet Fagerli barnehage inventar og utstyr. Total ramme er kr 2 440 000.

Strategidokument 2018-2021: 1 mill kr gjenbevilges fra 2017.

Ny Tun barnehage

I henhold til barnehagebruksplanen skal det etableres en ny barnehage på Tun. Totalkostnad stipuleres til 40 mill kr og ferdigstillelse i 2021.

Ombygging av leilighet til fellesareal ved Stavern sykehjem

Tilknyttet Stavern Sykehjem forslås 15 leiligheter gjort om til leiligheter med heldøgns bemanning. En av leilighetene ombygges til fellesareal for beboerne.

Omsorgsboliger Kvelde

Fra Strategidokument 2017-2020. Det ble bevilget 30 mill kr i 2018 og 48 mill kr i 2019. Og det er beregnet Husbanktilskudd på 22 mill kr i tilskudd. Nettoutgift 56 mill kr.

Det er lagt inn en prisjustering på 2 mill kr i 2018.

Kvelde har ingen omsorgsboligkompleks med tildelingsrett for etablering av heldøgns bemanning. Dette området har en underdekning av boliger til formålet, i tillegg til en stor andel eldre. I sak om "Fremtidig behov for omsorgsboliger og øvrige boliger med bemanning" er det foreslått 16 boliger. Antall og plassering er valgt ut fra en driftseffektiv størrelse og med mulighet for sambruk av personale ved sykehjemmet. Eiendom jobber med å erverve areal i nærheten av sykehjemmet i Kvelde. Skisseprosjekt for plassering av fotavtrykk bygg og sansehage er påbegynt.

Oppgradering av Jordet skole

KSTNY 082/17Strategidokument 2018-2021, note 19. Skolen oppgraderes.

Skolen oppgraderes (2,7 mill kr ved uttak fra de avsatte 10 mill kr pr år). Det er i tillegg lagt inn 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene.

Oppgradering av Østre Halsen

KSTNY 082/17Strategidokument 2018-2021, note 18. Oppgradering av Østre Halsen skole.

Skolen oppgraderes (7,5 mill kr som drift og 4 mill kr som investering) ved uttak fra de avsatte 10 mill kr pr år. Det er i tillegg lagt inn 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene.

Rammebevilgning - ENØK-investeringer kommunale bygg

Fra Strategidokument 2017-2020, bevilget 5 mill i 2017, 15 mill i 2019 og 2020.

Kartlegging og gjennomføring av kommunale byggs muligheter for energiøkonomisering. Deler av midlene er brukt til innkjøp av varmepumper og ny el. kjele. Det er foreslått at resterende del av prosjektet tas som en videreføring av det påstartede EPC prosjektet.

KSTNY 082/17Strategidokument 2018-2021, note 28: ENØK-tiltak, bevilgningen videreføres i 2021

Rammebevilgning - investeringer Eiendom

Midlene brukes etter behov på kommunens bygg. Dette bidrar til en redusert økning av det store vedlikeholdsetterslepet.

Rammebevilgning - oppgradering skolebygg

Midlene brukes etter behov på de forskjellige skolebyggene. Prosjektet videreføres til 2021.

KSTNY 082/17Strategidokument 2018-2021, note 20:

Skolene i Larvik oppgraderes for resterende midler etter at Ø. Halsen og Jordet har fått sitt. Det er lagt inn en økning på 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene

Samlokalisering Stavern og Brunla skoler

KST 133/17 Skolebruksplan 2017-2027. Ny 2-parallell barneskole bygges i tilknytning til Brunla ungdomsskole. Ny skole er kostnadsberegnet til 224 mill kr, Det er lagt inn 10 mill kr til oppstart i 2021. Resterende beløp vil bli forslått i senere års strategidokumenter.

KSTNY 082/17 Strategidokument 2018-2021, post 65, vedtak om forsering og ferdigstillelse i 2021.

Solstad Vest - regulering og salg av tomter

Strategidokument 2018-2021: Det gjenbevilges kr 850 000 fra 2017 til 2018.

Forbelastningen er ferdigstilt, innmålinger foretas fortløpende. Infrastruktur er ferdig opparbeidet.

Stavern idrettspark Kaken

Tiltaket er en oppfølging av KST 021/10 og omhandler ny flerbruks-/turnhall inkl garderober, styrketreningsrom, kontorfasiliteter, infrastruktur og parkering ved Stavernhallen. Det ble avholdt kranselag 06.09.2017. Fremdriften går som planlagt med ferdigstillelse ved årsskifte 2017/2018.

Vedtak i 2. kvartalsrapport: Det gjenbevilges 9 mill kr fra 2017 til 2018.

Strategidokument 2018-2021: Ytterligere 7 mill kr skyves fra 2017 til 2018.

Spillemidler vil komme i 2018.

Stavern sykehjem - branntiltak, nye dører i omsorgsleiligheter

Strategidokument 2018-2021: Midlene gjenbevilges fra 2017. Finansieres fra rammebevilgning "Investeringer Eiendom". Ferdigstilles i 2018.

Stavernhallen - etterisolering gammelt tak og nytt brannalarmanlegg

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilges fra 2017. og finansieres fra rammebevilgningen "Investeringer Eiendom". Samkjøres med arbeidene i den nye Stavernhallen.

Tjodalyng barneskole - nytt dusjanlegg lærere

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilges fra 2017 og er finansiert

fra rammebevilgningen "Oppgradering skolebygg". Prosjektering er startet. Fullføres i 2018.

Dolvenhøyda 2 - nye boenheter

3 selvfinansierende utleieboliger. Grunnundersøkelse er gjennomført, arbeidet med konkurransegrunnlag er startet opp. Anskaffelsesprosess starter høsten 2017. Finansieres fra rammebevilgningen til kommunale utleieboliger.

Dronningensgt 17

Fra Strategidokument 2017-2020. Brutto ramme på 31,3 mill kr. Ny bolig med heldøgns omsorg, 7 boenheter og personalbase. Bygget er ferdig og tatt i bruk. Innflyttingen skjer fortløpende høsten 2017. Kunstprosjektet på bygget gjenstår. Prøvedriften vil gå inn i 2018.

Vedtak i 2. kvartalsrapport 2017: Gjenbevilge 3,5 mill kr fra 2017 til 2018.

Strategidokument 2018-2021: Ytterligere 6 mill kr gjenbevilges fra 2017 til 2018.

Husbanktilskudd utbetales i 2017.

Gunnar Reiss-Anderssens gate 8, 4 nye leiligheter

Selvfinansierende boliger. Det er utarbeidet et skisseprosjekt. Anskaffelse skjer høst/vinter 2017-2018. Finansieres fra rammebevilgningen kommunale utleieboliger.

Hoffsgate 35 - nye utleieboliger

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilges kr 300 000 fra 2017. Prosjektet er ferdigstilt. Husbanktilskudd er mottatt. Gjenstående midler gjenbevilges til 2018 for eventuelle arbeider i garantitiden.

Jerpeveien - 2 småhus

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilges 5,5 mill kr fra 2017. To selvfinansierende utleieboliger. Utbygger er valgt. Ferdigstillelse i 2018. Finansieres av rammebevilgningen til kommunale utleieboliger.

Kystkultursenter Stavern - Kjøp av bygning

KSTNY 082/17 Strategidokument 2018-2021, post 64. Kjøp av Fiskernes Hus i Stavern.

Nanset allé 7 - nye familieboliger

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilges kr 500 000 fra 2017. Selvfinansierende boliger. Det er avholdt forhåndskonferanse med utarbeidet skisseprosjekt. Oppstart reguleringsarbeid august 2017. Finansieres fra rammebevilgning for kommunale utleieboliger.

Rabben - 2 småhus

Strategidokument 2018-2021: Gjenbevilges fra 2017 5,9 mill kr. To selvfinansierende boliger. Utbygger er valgt. Ferdigstillelse i 2018. Dekkes av rammebevilgningen til kommunale utleieboliger.

Rammebevilgning - kjøp av kommunale utleieboliger

Kommunen har hovedansvaret for å hjelpe vanskeligstilte i boligmarkedet. Å bo trygt og godt er grunnleggende for et godt liv. Kommunalt eide boliger som leies ut skal være varige, i gode bomiljøer og med en standard i tråd med verdigrunnlaget vedtatt i KST 173/11, "Oppstartsak boligplan - utvikling og utbygging av tilpassede boliger og boligområder". Vanskeligstilte i boligmarkedet skal kunne bo i hele kommunen og med tilgang til kollektivtransport. Eiendom har forhåndsgodkjent ramme for anskaffelser og utvikling, slik at man kan kjøpe egnede boliger når de legges ut for salg eller gjennomføre utbyggingsprosjekter.

Tidligere tilsvarende prosjekt "Kjøp av kommunale flyktningeboliger" legges inn i dette prosjektet.

Renhold

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Daglig og periodisk renhold av egne og innleide bygg
- Verdibevarende renhold/vedlikehold
- Hovedrent
- Byggvask
- Samarbeid med andre enheter i LK for å finne nye leveransemuligheter

Omtale av virksomheten

Virksomheten Renhold skal være en aktør som sørger for å holde byggene forskriftsmessig rene og presentable. Det er et mål å være den virksomheten som med stolthet skal kunne sikre at kommunen fremstår som innbydende i forhold til både hva som sees og hva som oppfattes. Virksomheten har ca 73 årsverk fordelt på 100 ansatte.

Virksomheten er inndelt i fire soner: nord, sentrum, sør og Lardal, med en operativ renholdsleder i hver sone. I tillegg kommer et ambulerende team som er tilknyttet de enkelte sonene. Ambulerende team leverer tjenester som vindus-/fasadevask og diverse enklere driftsoppgaver.

Totalt renholdes ca 165 000 m² bygg fordelt på skoler, barnehager, familiesentra, idrettshaller, kulturbygg og administrasjonsbygg.

Virksomheten utfører også renhold på bestilling fra andre virksomheter og aktører i kommunen.

Utfordringer og strategi

Virksomheten har utfordringer med å holde renholderne motiverte i forhold til stadig nye krav til effektivisering. Tjenesten har i tillegg store utfordringer i forhold til eldre bygg som skal renholdes med en arealnorm som kun tar utgangspunkt i gulvareal. I den forbindelsen er det viktig med inkludering og samhandling slik at den enkelte renholder får god forståelse for tjenesteleveransen til kommunen.

Dette forsøkes løst ved at:

- Det arrangeres frokostmøter hvor det informeres om status i virksomheten og det legges vekt på involvering og medvirkning.
- Det gjennomføres sonemøter hvor den enkelte operative renholdsleder informerer om de daglige utfordringer.
- Det er god organisering av sonene slik at det enkelte team blir styrket i forbindelse med korttidsfravær.

Renhold er et krevende yrke og med stor arbeidsbelastning. Med mange eldre bygg og tungt renhold er det utfordrende å holde sykefraværet nede.

Utfordringene forsøkes løst ved:

- God dialog for å finne frem til gunstige løsninger i forhold til arbeidsmetoder.
- Å søke tilskudd til kollegastøtte og arbeidshjelpemidler som tilretteleggingstiltak.
- Økt bruk av maskiner.
- Fokus på holdningsarbeid, kompetanseheving og rekruttering.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: God oversikt over renholdsarealene
Implementere FDV program som ivaretar en god oversikt over renholdsarealene. På denne måten får en bedre organiseringen av renholdet og mer effektiv ressursbruk.
- Innsatsområde 2: INSTA 800 kontroller
Videreføre systematisk revisjon i forhold til INSTA 800 kontroller.
- Innsatsområde 3: Sykefravær
Redusere sykefraværet.
- Innsatsområde 4: Kjønnnsbalanse
Flere menn innenfor renhold.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: God oversikt over renholdsarealene	Få lagt inn alle renholdarealene i FDV-programmet innen utgangen av 2017	Egen måling		95,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Redusere renholds-kostnadene til kr 160 pr m2 i løpet av perioden.	Kostra	182	164	162	160	158
Innsatsområde 2: INSTA 800 kontroller	Gjennomføre to årlige INSTA800 kontroller på de enkelte brukerstedene.	INSTA800	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Innsatsområde 3: Sykefravær	Redusere sykefraværet til 9 % i perioden.	Sykefravær Renhold	12,3 %	9,2 %	9,0 %	8,8 %	8,6 %
Innsatsområde 4: Kjønnnsbalanse	Flere menn innenfor renhold.	Egen måling	5,0	8,0	9,0	10,0	11,0

Driftsbudsjett med endringer

<i>Beløp i 1000</i>	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	670	670	670	670
Budsjettekniske justeringer				
Ny belastning eiendomskonti	-35 120	-35 120	-35 120	-35 120
Nulle eiendomskonti	31 703	31 703	31 703	31 703
Teknisk justering, Korrigering Lardal rammer	2 300	2 300	2 300	2 300
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	585	585	585	585
Komp lokale forh i 2017 kap 4	126	126	126	126
Lønnsmidler renhold eiendom	89	89	89	89
Utvidet renhold Pakkhuset	-89	-89	-89	-89
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	38	38	38	38
Sum Budsjettekniske justeringer	-368	-368	-368	-368
Konsekvensjusteringer	-368	-368	-368	-368
Konsekvensjustert ramme	301	301	301	301
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-38	-38	-38	-38
Sum Nye tiltak	-38	-38	-38	-38
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-13	-25	-25	-25
Sum Kommunestyrets vedtak	-13	-25	-25	-25
Nye tiltak og realendringer budsjett	-50	-63	-63	-63
Ramme 2018-2021	251	238	238	238

Nye tiltak**Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen****Kommunestyrets vedtak****Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4**

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Prosjekt, drift og vedlikehold

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Teknisk drift
- Egne boliger
- Stiftelsesboliger
- Drift av bioenergianlegg
- Håndverk
- Inneha byggherrefunksjonen for Larvik kommune i bygge- og utviklingsprosjekter.
- Være prosjektansvarlig og byggherrens prosjektleder i byggeprosjekter.

Omtale av virksomheten

Virksomheten Prosjekt, drift og vedlikehold har det totale drifts- og vedlikeholdsansvaret for alle kommunalt eide bygg, totalt ca 238 000 m2 bygningsmasse. Disse spenner fra gamle kulturbygg, skoler med forskjellige byggetrinn til topp moderne skoler og barnehager. Dette krever stadig tilførsel av ny kompetanse og evne til fornyelse. Det leies også inn ca 15 000 m2 med administrasjonsbygg, 4 800 m2 kulturbygg og 1 000 m2 barnehager.

Virksomheten innehar også byggherrefunksjonen for Larvik kommune i de prosjekter som bestilles fra rådmannen. Ved siden av dette har virksomheten også vedlikeholdsansvar for ca 400 kommunalt eide boliger, samt levering av vedlikeholdstjenester til Larvik kommunale boligstiftelse (ca 400 boliger).

Virksomheten har 32 ansatte: 1 virksomhetsleder, 6 bygningsansvarlige, 1 energirådgiver, 6 prosjektledere, 1 prosjektassistent, 11 bygg-drifere og 6 håndverkere.

Utfordringer og strategi

Gode og effektive bygninger må være funksjonelle over tid, både i forhold til sine bruksmål og med hensyn til forvaltning, drift og vedlikehold. Godt verdibevarende vedlikehold og kostnadseffektiv drift er viktig. Verdibevarende vedlikehold er planlagt vedlikehold som utføres for å hindre forfall som følge av bruk og normal slitasje. Det er økonomisk fordelaktig å kunne utnytte hele den tekniske levetiden på flest mulig bygningsdeler før utskifting.

Som følge av manglende verdibevarende vedlikehold over mange år har kommunens bygningsmasse et vedlikeholdsetterslep. Dette fører til at behov for rehabilitering av bygningene oppstår hyppigere enn ved systematisk vedlikehold, og at driftskostnader forbundet med skader og plutselige hendelser er høyere enn i en portefølje med bedre teknisk tilstand.

Det har også vært satt av for lite til løpende drift og vedlikehold. Når reparasjon av skader utsettes og nødvendig vedlikehold ikke følges opp, vil det oppstå følgeskader på bygninger. Dette vil påvirke brukerne. I ytterste konsekvens vil det gi helseplager for ansatte og brukere som følge av for eksempel fuktproblematikk og dårlig inneluft.

Dagens manglende satsning på oppgradering og drift/vedlikehold kan ikke opprettholdes over tid uten å gi alvorlige konsekvenser. Bygningenes tilstand vil forverres, og en vil etter hvert risikere å måtte stenge bygg som følge av uakseptable forhold for ansatte og brukere.

Vedlikeholdsetterslepet som er identifisert, består av tiltak som anbefales utført i løpet av nærmeste fremtid. En utsettelse av tiltak vil medføre følgeskader og økte kostnader knyttet til oppgradering. Det er bevilget penger til en tilstandsanalyse av alle formålsbyggene, denne analysen vil gi oss en mulighet til å få en komplett oversikt over etterslepet, samt gi oss en mulighet til å lage en plan for korte og langsiktige tiltak.

Riktig bruk av personell og kompetanseheving er viktig for å oppnå rasjonell og effektiv drift.

Kommunens bygg har høyt energiforbruk. Gjennom kartlegging og EPC-prosjekt er det et mål å redusere energiforbruket.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Vedlikehold**
Redusere vedlikeholdsetterslepet ved å søke mer midler samt drive en aktiv og profesjonell forvaltning.
- **Innsatsområde 2: Energiforbruk i kommunale bygg**
Redusere energiforbruk i kommunale bygg gjennom EPC prosjekt.
- **Innsatsområde 3: Brannforebyggende tiltak**
Kartlegge behovet for brannforebyggende tiltak, samt installere komfyrvakter i alle boliger.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Vedlikehold	Redusere økningen i eiendomsmassens vedlikeholdsetterslep. I 2014 var etterslepet 225 mill kr. I 2016 er etterslepet 266 mill kr. Dvs ca 10 % økning hvert år. Målet er å redusere dette til 0 % i perioden.	Egen rapport på vedlikeholdsetterslep	10,0 %	9,0 %	8,0 %	7,0 %	6,0 %
	Øke vedlikeholdsmidler til kr 100 pr m2 i perioden.	Utgifter til vedlikeholdsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning pr m2	80,0	85,0	90,0	100,0	110,0
Innsatsområde 2: Energiforbruk i kommunale bygg	Installere komfyrvakter i alle boliger ved leietakerskifter.	Fra oversikt i FDV system, alt. skjema 13 til SSB.	15,0 %	40,0 %	80,0 %	100,0 %	100,0 %
	Redusere energiforbruket i byggene med 30 % i perioden. Tar utgangspunkt i 2014 tall på 180 kWh pr m2.	Skjema 35 A delt på areal formålsbygg. (Pr d.d. så er innrapporterte tall usikre, det foregår i sammenheng med EPC prosjektet en kvalitetssikring av tallene)	165	165	145	140	138
Innsatsområde 3: Brannforebyggende tiltak	Kartlegge behov for brannforebyggende tiltak i alle kommunens boliger i løpet av perioden.	Tall fra FDV systemet Plania.	0,0	100,0	220,0	340,0	385,0

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	25 311	25 311	23 311	23 311
Tiltak forrige år				
Frostvedt skole - riving av gammel del iht KST-vedtak	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
KST 280/16 Eiendom. Vedlikehold etter omprioriteringer 2016	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Tiltak forrige år	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Budsjettekniske justeringer				
Overføring av vaktmestere fra skole og barnehage	7 090	7 090	7 090	7 090
Sum beregnet renter og avdrag kapitalstøstn boliger på ansvar 1623	6 400	6 400	6 400	6 400
Teknisk justering, Korrigering Lardal rammer	-3 950	-3 950	-3 950	-3 950
PDV, flytte avdrag til Fin-trans	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400
PDV, flytte renteutg til Fin-trans	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Overføring fra eiendom, Lardal midler	-2 384	-2 384	-2 384	-2 384
Korrigering lønnsbudsjett innplassering ny kommune	531	531	531	531
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	-461	-461	-461	-461
Nedtrekk variabel KLP Lardal legges sentralt	-301	-301	-301	-301
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	279	279	279	279
Komp lokale forh i 2017 kap 4	170	170	170	170
Flytte FDV Tanum bh til Eie	121	121	121	121
Gevinstrealisering	-111	-111	-111	-111
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 4	79	79	79	79
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	42	42	42	42
Lønnsoppgjør 2017 Lardal kap 3 og 5	6	6	6	6
Sum Budsjettekniske justeringer	1 112	1 112	1 112	1 112
Konsekvensjusteringer	-2 888	-2 888	-2 888	-2 888
Konsekvensjustert ramme	22 423	22 423	20 423	20 423
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-274	-274	-274	-274
Sum Nye tiltak	-274	-274	-274	-274
Kommunestyrets vedtak				
Oppgradering av Østre Halsen	2 800	3 200	0	0
Oppgradering av Jordet	800	600	0	0
Oppgradering av andre skoler i Larvik	400	200	4 000	4 000
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-91	-183	-183	-183
Sum Kommunestyrets vedtak	3 909	3 817	3 817	3 817
Nye tiltak og realendringer budsjett	3 635	3 543	3 543	3 543
Ramme 2018-2021	26 058	25 966	23 966	23 966

Nye tiltak**Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen****Kommunestyrets vedtak****Oppgradering av Østre Halsen, note 18**

Skolen oppgraderes (7,5 mill kr som drift og 4 mill kr som investering) ved uttak fra de avsatte 10 mill kr pr år. Det er i tillegg lagt inn 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene.

Oppgradering av Jordet, note 19

Skolen oppgraderes (2,7 mill kr ved uttak fra de avsatte 10 mill kr pr år). Det er i tillegg lagt inn 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene.

Oppgradering av andre skoler i Larvik, note 20

Skolene i Larvik oppgraderes for resterende midler etter at Ø. Halsen og Jordet har fått sitt. Det er lagt inn en økning på 5 mill kr i drift og 5 mill kr i investering pr år til skolene.

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Utvikling og forvaltning

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

Eiendomsutvikling

- Salg og kjøp av eiendom
- Effektiv utnyttelse av eksisterende eiendom
- Strategisk vurdering av kortsiktige og langsiktige behov for bygg og tomteareal

Eiendomsforvaltning

- Utleieforvaltning av egne bygg
- Innleie av bygg og lokaler
- Utleie og innleie av grunn
- Være kommunens representant som grunneier

Omtale av virksomheten

Virksomheten har ansvaret for å utvikle egen eiendom, anskaffe og selge eiendom, samt forvalte den eiendomsmasse som kommunen til enhver tid er eier av og leier. Det arbeides kontinuerlig med optimalisering av eiendomsutnyttelsen. Det foretas kortsiktige og langsiktige behovsvurderinger, herunder gjennomføring av salg. Det arbeides kontinuerlig med vurdering av behov for innleid areal.

Det anskaffes kontinuerlig boliger for utleie til flyktninger og økonomisk vanskeligstilte. Dette gjøres i samarbeid med Boligkontoret og NAV.

Utfordringer og strategi

Det er til tider en utfordring å fremskaffe de boliger det til enhver tid er behov for. Tilgangen på mindre leiligheter er begrenset, og behovet for å bygge nytt er dermed økende. Dette tar tid og en levering som samsvarer med behovet vil være utfordrende.

En kontinuerlig endring i behovene er en utfordring i forhold til en optimalisering av eiendomsmassen. Det samme er den etter hvert betydelige alder på den kommunale bygningsmassen. En effektiv arealutnyttelse vil ofte kreve ny bygningsmasse, eller eventuelt en omfattende fornyelse av bygningsmassen.

Det er utarbeidet en egen strategi for utvikling av sentrale eiendommer, denne strategien er nedfelt i en egen utviklingsplan. Utviklingsplanen blir kontinuerlig oppdatert, da det er løpende endringer i eiendomsmassen og behov. Tilstandsvurderingen av formålsbyggene bidrar inn i dette arbeidet.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Effektivisere arealbruk
Effektivisere arealbruken, samt avhende eiendommer som ikke lenger tjener kommunens behov.
- Innsatsområde 2: Anskaffelse av boliger
Optimalisere anskaffelsen av bestilte boliger til flykninger og økonomisk vanskeligstilte.
- Innsatsområde 3: Kontroll på leie- og festeavtaler
Løpende leie- og festeavtaler legges inn i FDV programmets forvaltningsmodul.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Effektivisere arealbruk	Redusere antall m2 formålsbygg pr. innbygger til 3,8 m2.	Kostra		4,0	4,0	3,9	3,8
Innsatsområde 2: Anskaffelse av boliger	Gjennomføre boligbehovsmøter en gang pr. måned.	Egen måling		11,0	11,0	11,0	11,0
Innsatsområde 3: Kontroll på leie- og festeavtaler	Alle avtaler skal være registrert i FDV programmets forvaltningsmodul innen utgangen av 2017.			100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	8 211	8 211	8 211	8 211
Tiltak forrige år				
Omregulering etterbruk skolebygg, fra Areal og Teknikk til Eiendom	-500	-500	-500	-500
Sum Tiltak forrige år	-500	-500	-500	-500
Budsjettekniske justeringer				
Teknisk justering, Korrigering Lardal rammer	1 650	1 650	1 650	1 650
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	28	28	28	28
Komp lokale forh i 2017 kap 4	16	16	16	16
Lardal korrigering, rammer lagt feil	-11	-11	-11	-11
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	9	9	9	9
Sum Budsjettekniske justeringer	1 692	1 692	1 692	1 692
Konsekvensjusteringer	1 192	1 192	1 192	1 192
Konsekvensjustert ramme	9 402	9 402	9 402	9 402
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-115	-115	-115	-115
Sum Nye tiltak	-153	-191	-191	-191
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-38	-76	-76	-76
Sum Kommunestyrets vedtak	-153	-191	-191	-191
Nye tiltak og realendringer budsjett	-153	-191	-191	-191
Ramme 2018-2021	9 249	9 211	9 211	9 211

Nye tiltak

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak:

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Stab eiendom

Beskrivelse av dagens virksomhet

Rapporteringsområdet består av

- Økonomisk støtte og rådgivning
- HR, arkiv og arkivrutiner.
- Videreutvikling av fagsystemer.
- Prosjektutvikling, mulighetsstudier og strategi i tidlig fase i utviklingsprosjekter.
- Administrering og gjennomføring vedrørende brukeravklaringer.

Omtale av rapporteringsområdet

Områdets hovedformål er å utvikle gode systemer og rutiner slik at man oppnår de strategiske målene som Eiendom har satt seg på kort og lang sikt.

Området omfatter også deltagelse i prosjektutvikling, mulighetsstudier og strategi i tidlig fase i prosjekter.

Utfordringer og strategi

Eiendom og kommunen har tatt i bruk nye kvalitets- og fagsystemer, og ny HR struktur er etablert. Stabens utfordringer er å få alle virksomhetene fullt ut til å benytte de nye systemene og rutinene på en slik måte at de overordnede målene nås.

Eiendom vil få flere nye medarbeidere etter kommunesammenslåingen med Lardal. I forbindelse med den nye organiseringen i nye Larvik kommune er det både virksomheter og ansatte som får endringer. Det blir en viktig oppgave for stab å sørge for en god integrering av de nye medarbeiderne, samt legge til rette for god samhandling med øvrige enheter i kommunen.

Innsatsområder for virksomheten

- **Innsatsområde 1: Sykefravær**

Bidra med aktiviteter som reduserer det totale sykefraværet på tjenesteområdet.

- **Innsatsområde 2: TQM**

Bidra til implementering, og opplæring, i bruk av TQM.

- **Innsatsområde 3: Plania (FDV)**

Effektivisere Plania (FDV) for å hente ut gevinster for hele område eiendom.

- **Innsatsområde 4: Videreutvikling av digitale tegninger**

Eiendom har siden 1998 benyttet seg av digitale tegninger i 2 d i forbindelse med prosjektering og forvaltning. 277 000 m² er digitalisert og lagt inn i FDV programmet. Dette omfatter alle formålsbygg Larvik og Lardal samt LKBS og innleide bygg. Nye bygninger blir i dag levert med muligheter for 3d og vårt FDV system er kompatibelt 3d. tegninger, BIM og IFC filer.

Med en 3d løsning er det lettere for brukere å se planløsningene samt å hente ut romvolum, energiberegninger, samt gjennomføre masseberegning på bygningsdeler. Ved endringer og rehabiliteringer kan det potensielt gi en enorm tidsbesparelse.

2d grunnlaget vi har i dag vil skape en god plattform for oppgradering til 3d. Dette vil gjøre oss bedre i stand til mer effektiv prosjektering, forvaltning, teknisk drift og vedlikehold.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Sykefravær	Redusere sykefraværet på Eiendom til 8,5 %	Sykefraværstatistikken	9,5 %	9,0 %	8,8 %	8,5 %	8,0 %
Innsatsområde 2: TQM	Alle ansatte skal ha kunnskap om kvalitetssystemet i løpet av 2017.	Egen måling.	10,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Alle ledere skal ta i bruk kvalitetssystemet i sitt daglige virke i 2017.	Egen måling.	10,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 3: Plania (FDV)	Implementere forvaltnings- og renholdsmodulen i 2017.	Egen måling.	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Innsatsområde 4: Videreutvikling av digitale tegninger	Innen 2021 å ha fått lagt over 50 % av bygningsmassen i 3D løsning.	Egen måling	0,0 %	10,0 %	30,0 %	50,0 %	65,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	6 642	6 642	6 642	6 642
Tiltak forrige år				
KST 280/16 Eiendom. Tilstandsanalyse vedlikeholdsplan	0	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Tiltak forrige år	0	-2 000	-2 000	-2 000
Budsjettekniske justeringer				
Komp lokale forh i 2017 kap 4	84	84	84	84
Komp lokale forh kap 3 og 5 i 2017	50	50	50	50
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	28	28	28	28
Sum Budsjettekniske justeringer	162	162	162	162
Konsekvensjusteringer	162	-1 838	-1 838	-1 838
Konsekvensjustert ramme	6 804	4 804	4 804	4 804
Nye tiltak				
Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen	-48	-48	-48	-48
Sum Nye tiltak	-48	-48	-48	-48
Kommunestyrets vedtak				
Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4	-16	-32	-32	-32
Sum Kommunestyrets vedtak	-16	-32	-32	-32
Nye tiltak og realendringer budsjett	-64	-80	-80	-80
Ramme 2018-2021	6 741	4 725	4 725	4 725

Nye tiltak

Andel gevinstrealisering og nedjustering av rammen

Kommunestyrets vedtak

Andel Effektivisering av driften - 0,3 %, note 4

Det er lagt inn en generell effektivisering, herunder pga kommunesammenslåingen, på 0,3 % - dvs 1/2 års-effekt 2018. Egen sak til KST våren 2018. Dette er i tillegg til 10 mill kr effektivisering som Rådmannen allerede har lagt inn.

Boligforvaltning

Beskrivelse av dagens virksomhet

Virksomheten består av

- Tildeling av alle typer bolig, inngåelse av husleiekontrakt og oppfølging av leieforhold
- Boveiledning
- Boligrådgiving
- Startlån og tilskudd til etablering og tilpasning
- Ta imot og legge inn søknader om Husbankens bostøtte
- Kommunal bostøtte (for omsorgsboliger)
- Låneforvaltning

Omtale av virksomheten

Boligkontoret har ansvaret for tildeling, kontraktinngåelse og oppfølging av leieforholdet i ca 820 kommunalt disponerte utleieboliger, tildeling av 10 boliger tilhørende Stiftelsen Lardal eldrecenter, der Larvik Boligbyggelag er forretningsfører, og tildelingen av 240 omsorgsboliger i borettslag. Boligkontoret behandler årlig ca 500 søknader om bolig, og det gjennomføres ca 2 000 befaringer og besøk med boveiledning og boligrådgiving hvert år.

Det er stor etterspørsel etter Startlån, og boligkontoret har også oppgaven med låneforvaltning. Antall innvilgende lån er ca 95 i 2017, med en samlet utlånssum på 90 mill kr.

Pr 3. kvartal 2017 har 10 leietakere i kommunalt disponerte boliger fått lån til å kjøpe bolig. Det samme har 15 søkere til kommunal bolig fått. Den samlede låneporteføljen er ca 380 mill kr.

Boligkontoret behandler årlig ca 50 søknader om tilskudd til etablering, og vil i 2017 utbetale ca 7 mill kr til dette formålet. I tillegg kommer tilskudd til tilpasning av boliger med ca 1 mill kr.

Stadig færre får Husbankens bostøtte. Boligkontoret registrerer ca 1100 søknader om bostøtte, og det utbetales ca 21,5 mill kr i 2017.

Boligkontoret behandler ca 35 søknader om «Kommunal bostøtte i omsorgsbolig» hvert år, og det vil beløpe seg til omlag kr 600 000 i netto utgift i 2017. Antall stønadsmottakere er økende grunnet nye bemannede boliger.

Utfordringer og strategi

Virksomheten har utfordringer ved at det fortsatt mangler egnede boliger for enkelte grupper. De boligsosiale strategiene som er vedtatt i boligplanen er derfor viktige. Der boligkontoret kan gjennomføre de vedtatte tiltak rettet mot strategiene, vil dette ha prioritet. Eksempelvis vil bruk av Startlån til leietakere i og søkere til kommunale boliger dempe behovet for nyanskaffelser. Utfordringen ved mangel på tilpassede boliger for enkelte grupper fører til at mål om at bostedsløse ikke skal bo mer enn 3 måneder i midlertidig botilbud, ikke innfris.

Et økende antall eldre kan føre til et større behov for kommunalt eide tilrettelagte boliger. Råd og veiledning i boligplanlegging for mestring i alle livets faser er viktig for å motvirke at behovet vokser mer enn nødvendig.

Mange søkere til omsorgsbolig ønsker kun tilbud på de stedene der det er mulighet for middagsservering, sosialt samvær og nærhet til bemanning. Blir de tilbudt omsorgsbolig uten denne muligheten, takkes det nei til tilbudet. Konsekvensen blir at det enkelte steder står omsorgsboliger ledige over lang tid, noe som fører til økt tomgangsleie.

Manglende grad av bo-ferdigheter hos leietagerne fører til forhold i enkelte boliger som ikke er ønskelig. Boveiledning overfor enkelte leietakere og overfor grupper av leietakere benyttes derfor aktivt for å bedre bo-ferdighetene og dermed forholdene i boligene.

Innsatsområder for virksomheten

- Innsatsområde 1: Boligbehov imøtekommes for de som ikke selv kan skaffe bolig. Boligene skal ha en minstestandard og god geografisk spredning. Personer som trenger økt kompetanse på dagliglivets oppgaver, får boveiledning og økt mestring og kompetanse.
- Innsatsområde 2: Bostedsløse skal ikke vente mer enn 3 måneder på tildeling av fast bolig.
- Innsatsområde 3: I Larvik skal innbyggerne kunne bo lenge i egen bolig dersom de ønsker det.
- Innsatsområde 4: Larvik kommune ser de offentlige virkemidlene (Husbankens og kommunens) i en sammenheng og utnytter disse maksimalt.

Effektmål for virksomheten

Måleområde	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling 2016	Mål 2018	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021
Innsatsområde 1: Boligbehov imøtekommes for de som ikke selv kan skaffe bolig.	20 leietagere får bo-oppfølgning	Hentes fra internstatistikk		25	25	25	25
	Antall fravikelser reduseres med 14 % for at boligen beholdes.	Hentes fra internstatistikk	7	6	6	6	6
	Ingen, som ikke selv kan skaffe seg bolig, får avslag.	Hentes fra internstatistikk	0	0	0	0	0
Innsatsområde 2: Bostedsløse skal ikke vente mer enn 3 måneder på tildeling av fast bolig.	Bostedsløse prioriteres når passende bolig er ledig	Antall bostedsløse som har ventet mer enn 3 mndr på tildeling av fast bolig. Internstatistikk	10	0	0	0	0
Innsatsområde 3: I Larvik skal innbyggerne kunne bo lenge i egen bolig dersom de ønsker det.	Eldre får kjennskap til boligrådgivingstilbudet i Larvik	Boligrådgiver besøker 2 pensjonistforeninger		2	2	2	2
Innsatsområde 4: Larvik kommune ser de offentlige virkemidlene (Husbankens og kommunens) i en sammenheng og utnytter disse maksimalt.	15 søkere til kommunalt disponerte boliger får startlån til kjøp av bolig	Hentes fra internstatistikk	12	15	15	15	15

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021
Vedtatt budsjett	2 773	2 773	2 773	2 773
Budsjettekniske justeringer				
Boveileder flyttes fra virksomhet 34 til boligkontoret	548	548	548	548
Boligforv, flytte bruk av ub fond til fin trans	400	400	400	400
Gevinstrealisering kommunesammenslåing endring stillinger	164	164	164	164
Ny belastning eiendomskonti	106	106	106	106
Sentralt lønnsoppgjør 2017, KLP	104	104	104	104
Nulle eiendomskonti	-104	-104	-104	-104
Komp lokale forh i 2017 kap 4	24	24	24	24
Sum Budsjettekniske justeringer	1 242	1 242	1 242	1 242
Konsekvensjusteringer	1 242	1 242	1 242	1 242
Konsekvensjustert ramme	4 015	4 015	4 015	4 015
Nye tiltak				
Statsbudsjettet 2018. Innlemming boligsosiale tilskudd, ASD	253	253	253	253
Statsbudsjettet 2018. Boligsosialt kompetansetilskudd, 2017/2018/2019 (opptrapping)	137	137	137	137
Sum Nye tiltak	390	390	390	390
Nye tiltak og realendringer budsjett	390	390	390	390
Ramme 2018-2021	4 405	4 405	4 405	4 405

Nye tiltak

Statsbudsjettet 2018. Innlemming boligsosiale tilskudd, Arbeids- og sosialdepartementet, ASD

Som ledd i arbeidet med redusert statlig detaljstyring ble en gradvis innlemming i rammetilskuddet til kommunene av boligsosiale tilskudd igangsatt i statsbudsjettet for 2017.

I statsbudsjettet for 2017 ble 10 mill. kroner fra det boligsosiale tilskuddet på kap. 621, post 63 på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett innlemmet i rammetilskuddet. Det foreslås at 28,5 mill. kroner innlemmes i 2018.

Innlemmingen av tilskuddene øker det lokale handlingsrommet for å finne gode tilpassede løsninger for den enkelte i samarbeid mellom ulike kommunale tjenester. Dette vil også redusere kommunenes administrative arbeid knyttet til søknader og rapportering og dermed frigjøre kapasitet til tjenesterettet arbeid.

Statsbudsjettet 2018. Boligsosialt kompetansetilskudd, 2017/2018/2019 (opptrapping)

Fra det boligsosiale kompetansetilskuddet på kap. 581, post 78 på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett ble det innlemmet 5,7 mill. kroner i statsbudsjettet for 2017.

Det foreslås å innlemme 15,5 mill. kroner i 2018. Det tas sikte på å innlemme ytterligere midler i 2019 etter hvert som gitte tilsagn løper ut.

**Larvik
kommune**

larvik.kommune.no